

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman
Doç. Dr. Zeynep Belma GÖLGE

ADLİ ALANDA ÇALIŞANLARIN CİNSEL SUÇLAR KAPSAMINDA SUÇA VE
SUÇLUYA YÖNELİK TUTUMLARINDA SOSYO-DEMOGRAFİK VE MESLEKİ
ÖZELLİKLERİN ETKİSİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEDANUR ER ÇELİK
İSTANBUL, 2024

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
ADLİ TIP VE ADLİ BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Danışman
Doç. Dr. Zeynep Belma GÖLGE

ADLİ ALANDA ÇALIŞANLARIN CİNSEL SUÇLAR KAPSAMINDA SUÇA VE
SUÇLUYA YÖNELİK TUTUMLARINDA SOSYO-DEMOGRAFİK VE MESLEKİ
ÖZELLİKLERİN ETKİSİ

SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SEDANUR ER ÇELİK
İSTANBUL, 2024

ÖZET

Tutumun en cezalandırıcı ve olumsuz olduğu suç türlerinin başında cinsel suçların gelmesi, cinsel suçlulara yönelik mevzuatın kamuoyu baskısından etkilenebilmesi, cinsel suçluların yaygınlığının bildirilenlerden daha yüksek oranda olduğunun varsayılması, fiziksel ve sözlü şiddet gibi birçok suçu içerisinde barındırabilmesi, sebep olduğu travmaların kuşaklararası devam edebilmesi sebebiyle araştırmacılar cinsel suçların etkin risk faktörüne, profillemesine ve sınıflandırılmasına yöneldiği gibi halkın ve çeşitli örneklemelerin de cinsel suçlulara yönelik tutumlarını çalışmalarında konu edinmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın temel amacı mesleği gereği cinsel suçlularla temas halinde bulunan hakim, savcı, polis ve Adalet Bakanlığı'nda çalışan uzmanların (psikolog, pedagog, sosyal hizmet uzmanı) cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutumları üzerinde çeşitli sosyo-demografik değişkenlerinin ve mesleki özelliklerinin nasıl rol oynadığının saptanması ve bu meslek görevlilerinin tutumlarının ne türlü farklılaştığının anlaşılmasıdır. Tez çalışmasına yaşları 23 ile 63 yaş arasında değişen 108 (%43,1) kadın ve 144 erkek (%56,9) olmak üzere toplamda 252 kişi katılım sağlamıştır. Katılım sağlayanların 100'ü (%39,5) polis, 121'i (48,2) Adalet Bakanlığı'nda görevli uzmanlar, 31'i (%12,3) ise hakim ve savcıdır. Veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, Politik Yönelim Ölçeği ve Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği (Attitudes Toward the Treatment of Sex Offenders Scale) kullanılmıştır.

Yapılan istatistiki sonuçlara göre, polislerin cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu Adalet Bakanlığı'nda görevli psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanı ünvanlı meslek elemanlarından daha olumsuz bulunmuş, hakim ve savcılarının tutumları ile polislerin ve sosyal çalışmacıların tutumları arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Dini inancını daha yüksek belirten meslek elemanlarının belirtmeyen meslek elemanlarına

kıyasla, politik yönelim açısından muhafazakâr eğilimli meslek elemanlarının liberal eğilimli meslek elemanlarına kıyasla, çocuk sahibi olan meslek elemanlarının çocuk sahibi olmayan meslek elemanlarına kıyasla, daha deneyimli meslek elemanlarının daha deneyimsiz meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu daha olumsuz saptanmıştır. Bunun yanı sıra, yaş ve cinsiyet değişkenlerinin sadece cinsel suçluların tedavisine yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynadığı bulunmuş; daha yaşlı meslek elemanlarının daha genç meslek elemanlarına kıyasla, erkek meslek elemanlarının kadın meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçluların tedavisine yönelik tutumu daha olumsuz saptanmıştır.

Cinsel suçlularla çalışma sıklığı ve alınan eğitim açısından bakıldığında, cinsel suç mağduru ve failleriyle daha sık çalışan meslek elemanlarının daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu daha olumlu saptanmış, benzer şekilde suçlularla ilgili lisans düzeyinde eğitim gören meslek elemanlarının hizmet içi düzeyinde eğitim gören meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik tutumu daha olumlu bulunmuştur.

Son olarak, meslek elemanlarının geçmişte suç mağduru olma durumlarının, yakınların suç mağduru olma durumlarının, yakınlarının mağdur oldukları suç türlerinin, yakınlarının suç işleme durumlarının ve yakınlarının işledikleri suç türlerinin cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel suç, cinsel suçlu, suç, meslek elemanları, cinsel suçlulara yönelik tutum, cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum

ABSTRACT

Due to the fact that sexual crimes are one of the most punitive and negative types of crimes, the legislation on sexual offenders can be affected by public pressure, the prevalence of sexual offenders is assumed to be higher than reported, it can include many crimes such as physical and verbal violence and the traumas it causes can continue intergenerationally, researchers focus on the effective risk factors, profiling and classification of sexual crimes, as well as the attitudes of the public and various samples towards sexual offenders in their studies. In this context, the main purpose of this research is to determine how various socio-demographic variables and professional characteristics play a role on the attitudes of judges, prosecutors, police officers and specialists working in the Ministry of Justice (psychologists, pedagogues, social workers), who are in contact with sexual offenders by virtue of their profession, towards offenders convicted of sexual offenses and towards the treatment of these offenders, and to understand how the attitudes of these professionals differ. A total of 252 people, 108 (43.1%) women and 144 men (56.9%), aged between 23 and 63 years, participated in the thesis study. Of the participants, 100 (39.5%) were police officers, 121 (48.2%) were experts working in the Ministry of Justice and 31 (12.3%) were judges and prosecutors. Personal Information Form, Attitude Scale Towards Crime and Criminals, Political Orientation Scale and Attitudes Toward the Treatment of Sex Offenders Scale were used as data collection tools.

According to the statistical results, the attitudes of police officers towards sexual offenders and their treatment were found to be more negative than the attitudes of psychologists, pedagogues and social workers employed in the Ministry of Justice, while no significant difference was found between the attitudes of judges and prosecutors and the attitudes of police officers and social workers. The attitudes towards sexual offenders and treatment of sexual

offenders were found to be more negative among professionals who stated their religious beliefs more than those who did not, among professionals with a conservative political orientation than those with a liberal political orientation, among professionals who had children than those who did not have children, among professionals who were more experienced than those who were less experienced. In addition, age and gender variables were found to play a significant role only on attitudes towards treatment of sexual offenders; older professionals had more negative attitudes towards the treatment of sexual offenders compared to younger professionals and male professionals had more negative attitudes towards the treatment of sexual offenders compared to female professionals.

In terms of the frequency of working with sexual offenders and the training received, it was found that the attitudes towards sexual offenders and the treatment of sexual offenders were more positive among professionals who worked more frequently with victims and perpetrators of sexual offenses compared to professionals who worked less frequently; similarly, the attitudes towards sexual offenders were more positive among professionals who received undergraduate education on offenders compared to professionals who received in-service education.

Finally, it was found that the status of being a victim of crime in the past, the status of relatives being victims of crime, the types of crimes their relatives were victimized, the types of crimes committed by their relatives and the types of crimes committed by their relatives did not have a significant effect on attitudes towards sexual offenders and the treatment of sexual offenders.

Key Words: Sexual offense, sexual offender, crime, professional staff, attitude towards sexual offenders, attitude towards treatment of sexual offender

ÖNSÖZ

Tez çalışmamın her aşamasını titizlikle takip eden ve desteğini benden esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Zeynep Belma Gölge'ye; Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü'nde öğrettikleriyle bu alana olan merakımı ve motivasyonumu arttıran akademik kadrodaki tüm hocalarıma; eğitime gösterdiği önem ve teşvikleri için Bakırköy Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürü Sayın İlyas İkikat'a; tez çalışmamın her aşamasında manevi desteklerini benden esirgemeyen ve hayatımda oldukları için kendimi oldukça şanslı hissettiğim eşim Hakan Çelik'e, arkadaşlarım Yasemin Büyükbıyıklı'ya, Hatice Yalçın'a ve Esra Bulut'a; eşsiz sevgileri için anneme, babama, kardeşlerime ve dayıma teşekkürlerimi sunuyorum.

Sedanur ER ÇELİK
İstanbul, 2024

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xii
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Suç Olgusu	5
2.1.1. Suçun Tanımı	5
2.1.2. Suçun Unsurları	7
2.1.2.1. Maddi Unsur.....	7
2.1.2.2. Manevi Unsur	8
2.1.2.3. Kanuna Aykırılık.....	8
2.1.3. Suç ve Suçluluğun Etiyolojisine İlişkin Teoriler	8
2.1.3.1. Biyolojik Teoriler	8
2.1.3.2. Psikolojik Teoriler.....	13
2.1.3.2.1. Gelenek öncesi düzey	16
2.1.3.2.2. Geleneksel düzey.....	17
2.1.3.2.3. Gelenek ötesi düzey.....	17
2.1.3.3. Sosyolojik Teoriler	20
2.1.3.4. Sosyopsikolojik Teoriler.....	23
2.2. Cinsel Suç Olgusu	25
2.2.1. Cinsel Suçların Tanımı ve Motivasyonu	25
2.2.2. Ülkemizde Cinsel Suçlarla İlgili Yasal Düzenlemeler	26
2.2.2.1. Cinsel Saldırı.....	27
2.2.2.2. Çocukların Cinsel İstismarı	28
2.2.2.3. Reşit Olmayanla Cinsel İlişki	29
2.2.2.4. Cinsel Taciz	30
2.2.3. Cinsel Suçların Yaygınlığı ve Türkiye’deki Durum	31

2.2.4. Cinsel Saldırganların Sınıflandırılması.....	35
2.2.4.1. Güç Pekiştirme Eğiliminde Olan Cinsel Saldırganlar	36
2.2.4.2. Güç Gösterisinde Bulunan Cinsel Saldırganlar	37
2.2.4.3. Öfke Misillemesi Yapan Cinsel Saldırganlar	38
2.2.4.4. Sadistik Cinsel Saldırganlar	38
2.2.4.5. Fırsatçı Cinsel Saldırganlar.....	39
2.2.4.6. Grup Cinsel Saldırganları.....	40
2.2.5. Cinsel Suçlu Profili ve Etkin Risk Faktörleri	41
2.2.5.1. Yetişkin Cinsel Suçlu Profili ve Etkin Risk Faktörleri	42
2.2.5.2. Cinsel Suça Sürüklenen Çocuk Profili ve Etkin Risk Faktörleri	47
2.2.6. Cinsel Suçluların Sağaltımı	54
2.3. Cinsel Suça, Cinsel Suçlulara ve Cinsel Suçluların Tedavilerine Yönelik Tutumu Ele Alan Araştırmalar.....	56
2.3.1. Mesleğin, Mesleki Bilginin, Mesleki Deneyimin ve Alınan Eğitimin Tutum Üzerindeki Etkisi.....	61
2.3.1.1. Polislerin Tutumu	61
2.3.1.2. Adli Alanda Çalışan Diğer Personellerin Tutumu.....	63
2.3.1.3. Tedavi Aşamasında Yer Alan Ruh Sağlığı Profesyonellerinin Tutumu	66
2.3.1.4. Din Görevlilerinin ve Sağlık Çalışanlarının Tutumu	67
2.3.1.5. Meslek Adaylarının Tutumu	68
2.3.2. Demografik ve Bireysel Özelliklerin Cinsel Suçlulara ve Cinsel Suçluların Tedavilerine Yönelik Tutum Üzerindeki Etkisi.....	72
2.3.2.1. Politik Görüşün Tutum Üzerindeki Etkisi.....	72
2.3.2.2. Dini İncanın Tutum Üzerindeki Etkisi.....	76
2.3.2.3. Irkın/Etnik Kökenin Tutum Üzerindeki Etkisi	77
2.3.2.4. Kişilik Özelliklerinin Tutum Üzerindeki Etkisi.....	79
2.3.2.5. Yerleşim Yerinin Tutum Üzerindeki Etkisi.....	80
2.3.2.6. Mağduriyet Deneyiminin ve Suç Korkusunun Tutum Üzerindeki Etkisi...80	
2.3.2.7. Yaşın ve Eğitim Düzeyinin Tutum Üzerindeki Etkisi	82
2.3.2.8. Gelir Düzeyinin Tutum Üzerindeki Etkisi	84
2.3.2.9. Medeni Durumun Tutum Üzerindeki Etkisi.....	84
2.3.2.10. Suç Geçmişinin ve Suçlulara Aşinalığın Tutum Üzerindeki Etkisi	84
2.3.2.11. Cinsiyetin Tutum Üzerindeki Etkisi	85

2.3.3. Cinsel Suçlulara ve Cinsel Suçluların Tedavilerine Yönelik Tutum Üzerinde Etkili Diğer Faktörler	87
2.3.3.1. Akıl Hastalığının/Ruhsal Durumun Tutum Üzerindeki Etkisi	87
2.3.3.2. Rehabilitasyon Programına Katılımın Tutum Üzerindeki Etkisi	88
2.3.3.3. Fail ve Mağdur Tanışıklığının Tutum Üzerindeki Etkisi	89
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	90
3.1. Araştırmanın Amacı.....	90
3.2. Araştırmanın Modeli	90
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	90
3.4. Veri Toplama Araçları.....	92
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	92
3.4.2. Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği	92
3.4.3. Politik Yönelim Ölçeği	94
3.4.4. Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği.....	96
3.5. İşlem.....	100
3.6. Analiz	100
4. BULGULAR	102
4.1. Sosyo-demografik ve Mesleki Özelliklere İlişkin Betimsel İstatistikler	102
4.2. Normallik Testleri.....	104
4.3. Hipotezlerle İlgili Elde Edilen Analizler	105
4.4. Diğer Analizler	120
4.4.1. Yaş ve Görev Süresine Göre Farklılaşmalar	120
4.4.2. Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Farklılaşmalar.....	121
4.4.3. Suç Mağduru Olma Durumuna Göre Farklılaşmalar.....	122
4.4.4. Katılımcının Yakınının Suç Mağduru Olma Durumuna Göre Farklılaşmalar	123
4.4.5. Katılımcının Yakını İçin Suç Mağduru Olunan Suç Türlerine Göre Farklılaşmalar	124
4.4.6. Katılımcının Yakınlarının veya Tanıdıklarının Suç İşleme Durumuna Göre Farklılaşmalar.....	125
4.4.7. Katılımcının Yakınlarının veya Tanıdıklarının İşledikleri Suç Türlerine Göre Farklılaşmalar.....	126

5. TARTIŞMA	128
5.1. Tutumların Mesleki Farklılıklar Açısından Değerlendirilmesi	128
5.2. Tutumların Dini Görüş ve Politik Yönelim Açısından Değerlendirilmesi	135
5.3. Tutumların Cinsel Suç Mağduru ve Failleri ile Yakından Çalışma Açısından Değerlendirilmesi	140
5.4. Tutumların Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi	144
5.5. Tutumların Suç, Suçlu ve Suç Mağduru ile İlgili Eğitim Alma Durumuna Göre Değerlendirilmesi	148
5.6. Tutumların Mesleki Deneyim/Meslekte Geçirilen Süre Açısından Değerlendirilmesi	149
5.7. Tutumların Yaş Açısından Değerlendirilmesi.....	151
5.8. Tutumların Çocuk Sahibi Olma Açısından Değerlendirilmesi.....	153
5.9. Tutumların Katılımcının Suç Mağduru Olma Durumu Açısından Değerlendirilmesi	155
5.10. Tutumların Katılımcıların Yakınlarının Suç Mağduru Olma Durumu ve Yakınlarının Mağdur Oldukları Suç Türü Açısından Değerlendirilmesi	157
5.11. Tutumların Katılımcıların Yakınlarının Suç İşleme Durumu ve Yakınlarının İşledikleri Suç Türleri Açısından Değerlendirilmesi	159
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	162
7. KAYNAKÇA	164
8. EKLER	201
8.1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu	201
8.2. Kişisel Bilgi Formu	203
8.3. Politik Yönelim Ölçeği.....	206
8.4. Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği.....	207
8.5. Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği	210
8.6. Etik Kurul Onay Belgesi	211
9. ÖZGEÇMİŞ	213

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo I. Politik Yönelim Ölçeği ve Politik–Dini Yönelim Soruları Arasındaki Korelasyon ..	95
Tablo II. Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği İçin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	98
Tablo III. Araştırma Örnekleminin Sosyo-Demografik ve Mesleki Özelliklere Göre Frekans Dağılımı.....	102
Tablo IV. Betimsel İstatistikler.....	104
Tablo V. Katılımcının Meslek Grubuna Göre Levene Testi Sonuçları.....	106
Tablo VI. Katılımcının Meslek Grubu İçin Ortalamalar ve Standart Sapmalar	107
Tablo VII. Meslek Grubu İçin ANOVA Sonuçları.....	107
Tablo VIII. Araştırma Değişkenleri ile Politik Yönelim ve Dini Görüş Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Analizi Sonuçları.	110
Tablo IX. Araştırma Değişkenleri ile Meslek Hayatı Süresince Yetişkin Cinsel Suç Mağduru ve/ veya Failye Karşılaşma Sıklığı ve Meslek Hayatı Süresine Cinsel İstismar Mağduru Çocuk ve/veya Çocuk Cinsel İstismarcısıyla Karşılaşma Sıklığı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Analizi Sonuçları	112
Tablo X. Cinsiyet İçin T Test Sonuçları	114
Tablo XI. Katılımcının Suç, Suçlu ve Suç Mağduru Konusunda Eğitim Alınma Durumuna Göre Levene Testi Sonuçları	116

Tablo XII. Katılımcının Eğitim Alma Durumu İçin Ortalamalar ve Standart Sapmalar.....	117
Tablo XIII. Katılımcının Suç, Suçlu ve Suç Mağduru Konusunda Eğitim Alınma Durumu İçin ANOVA Sonuçları.....	118
Tablo XIV. Araştırma Değişkenleri ile Yaş ve Görev Süresi Arasındaki İlişki.....	120
Tablo XV. Çocuk Sahibi Olma Durumu İçin T Test Sonuçları	121
Tablo XVI. Suç Mağduru Olma Durumu İçin T Test Sonuçları	122
Tablo XVII. Katılımcının Yakınının Suç Mağduru Olma Durumu İçin T Test Sonuçları.	123
Tablo XVIII. Katılımcının Yakını İçin Suç Mağduru Olunan Suç Türleri İçin Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	124
Tablo XIX. Katılımcının Yakınlarının veya Tanıdıklarının Suç İşleme Durumu İçin T Test Sonuçları.....	126
Tablo XX. Katılımcının Yakınlarının veya Tanıdıklarının İşledikleri Suç Türleri İçin Mann Whitney U Testi Sonuçları	127

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil I. Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği İçin Doğrulayıcı Faktör Analizi	
Sonuçları.....	99

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BDT	: Bilişsel Davranışçı Terapi
HSK	: Hakimler ve Savcılar Kurulu
TCK	: Türk Ceza Kanunu

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Suç, zaman içinde ve toplumdan topluma değişkenlik gösteren dinamik bir olgu olması sebebiyle dar bir çerçeveden tanımının yapılması oldukça zordur. Genel olarak bakıldığında ise suç “anlama ve isteme yeteneğine sahip bir bireyin kusurlu iradesinin yarattığı, kasıtlı ya da ihmali bir hareketin meydana getirdiği, yasadaki tanıma uygun, hukuki kurallara aykırı ve yaptırım olarak bir ceza ya da güvenlik tedbirlerinin uygulanmasını gerekli kılan fiiller” şeklinde tanımlanmaktadır (Köksal ve Eliş, 2011: 3). Yasada yazılı mevcut kuralları ihlal eden ve topluma zarar verdiği yasa koyucular tarafından açıkça kabul gören (Öztürk-Çopur ve ark., 2015) bu tür davranışlar tüm toplumların refahını tehdit etmekte ve çözülmesi gereken önemli bir toplumsal problem olarak görülmektedir. Farklı disiplinlerdeki araştırmacılar da bu bağlamda suçun kaynağı ile ilgili araştırmalar yapmış ve farklı görüşler bildirmiştir. Bu görüşlerden biri, suçun insanın özgür iradesi sonucunda meydana geldiğini savunmaktadır. Bu yaklaşıma göre, içsel (eğlenme, hoşlanma, heyecan ya da korku duyma vb.), ekonomik, politik, sosyal ya da psikolojik ödüller sebebiyle birey kendi tercihiyle suç işlemektedir (Ayna, 2005). Diğer bir görüş ise suçun insanın özgür iradesinin değil biyolojik, çevresel, psikolojik, taklit, genetik anormallikler, fiziksel anormallikler, yetersiz sosyalizasyon ve öğrenme gibi faktörler sonucunda meydana geldiğini savunmaktadır (Ayna, 2005).

Bireye yönelik işlenen suç türleri arasında en ağır suçlardan biri olarak değerlendirilen cinsel suçlar, sözlü sarkıntılıktan ırza geçmeye kadar geniş spektrumlu birçok eylemi içinde barındırmaktadır (Polat, 2004). Araştırmalar ise cinsel suçların toplum içindeki yaygınlığının azımsanmayacak oranda ve yaygınlıkta olduğunu göstermektedir. Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşayan her beş kadından biri yirmi bir yaşına kadar bir cinsel saldırıya maruz kaldığını bildirmiştir (Wiley ve ark., 2003). Cinsel suçların çoğunun çeşitli sebeplerden ötürü resmi makamlara bildirilmediği ve gizli kaldığı göz önüne alındığında cinsel suç yaygınlığı ile

ilgili gerçek istatistiklere ulaşmak oldukça zordur ve gerçek cinsel suç yaygınlığının bildirilen oranlardan daha yüksek olduğu tahmin edilmektedir (Karanfil ve Zeren, 2011; Feldhaus ve ark., 2000). Cinsel suçların yaygınlığı, topluma ve toplum müesseselerine olan zararı ile cinsel suçlularla ilgili mevzuatın kamuoyu baskısından etkilendiği göz önüne alındığında, birçok araştırmacı cinsel suçluların tedavisi, rehabilitasyonu, cezalandırılması, topluma kazandırılması ile cinsel suça, cinsel suç işlemiş kişilere yönelik tutumlar ve bu tutumları etkileyen faktörleri araştırmalarına konu edinmiştir. Cinsel suçlulara ve cinsel suçluların rehabilitasyonuna yönelik tutumlar genel anlamda olumsuz olmakla birlikte suçlular arasında ayrımcılığa en fazla uğrayan grubun da cinsel suçlular olduğu bilinmektedir (Tewksbury ve Lees, 2006; Viki ve ark., 2012). Ancak suçlularla çalışan meslek elemanlarının, cinsel suçlulara yönelik önyargısız olmaları, onlara yönelik olumsuz olmayan bir tutum sergilemeleri, önyargı içeren otomatik düşüncelerinin farkına varmaları ve olumsuz tutumlarının hangi noktada bulunduğu saptanması adaletin sağlıklı işlemesi ve halkın adalete olan inancını yitirmemesi bakımından oldukça önemlidir. Türkiye’de bu konuda yapılmış araştırmaların oldukça yetersiz olduğu görülmüştür. Gerçekleştirilen tez çalışması hem bu sebepten hem de yurtiçinde tüm bu değişken ve katılımcıların bir arada ele alınması açısından bir ilk olmasıyla kendi önemini taşımaktadır.

Bu tez çalışmasının temel amacı, mesleği gereği cinsel suçlularla temas halinde bulunan hakim, savcı, polis ve Adalet Bakanlığı’nda çalışan uzmanların (psikolog, pedagog, sosyal hizmet uzmanı) cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutumları üzerinde çeşitli sosyo-demografik değişkenlerinin, politik görüşlerinin ve mesleki özelliklerinin nasıl rol oynadığının saptanması ve cinsel suçlularla sürekli temas halinde bulunan bu meslek görevlilerinin tutumlarının ne türlü farklılaştığının anlaşılmasıdır.

Bu bağlamda bu çalışmanın hipotezleri şu şekildedir:

Hipotez 1a: Polislerin cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının hakim-savcı ve uzmanlardan daha olumsuz olması beklenmektedir.

Hipotez 1b: Polislerin cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının hakim-savcı ve uzmanlardan daha olumsuz olması beklenmektedir.

Hipotez 2a: Dini inancını daha yüksek, politik görüşünü ise sağ kanatta (muhafazakâr) belirten katılımcıların cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.

Hipotez 2b: Dini inancını daha yüksek, politik görüşünü ise sağ kanatta (muhafazakâr) belirten katılımcıların cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.

Hipotez 3a: Cinsel suçlularla ve/veya cinsel suç mağdurlarıyla daha sık çalışan meslek elemanlarının daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.

Hipotez 3b: Cinsel suçlularla ve/veya cinsel suç mağdurlarıyla daha sık çalışan meslek elemanlarının daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.

Hipotez 4a: Erkek meslek elemanlarının kadın meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.

Hipotez 4b: Erkek meslek elemanlarının kadın meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.

Hipotez 5a: Daha önce suçlularla ve/veya suç mağduruyla ilgili eğitim alan meslek elemanlarının eğitim almayan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.

Hipotez 5b: Daha önce suçlularla ve/veya suç mağduruyla ilgili eğitim alan meslek elemanlarının eğitim almayan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Suç Olgusu

2.1.1. Suçun Tanımı

Devlet müesseselerinin ortaya çıkışından daha eski, dinamik, evrensel ve göreceli olan; toplumların kültürel, sosyal ve ekonomik şartlarına göre şekillenen ve toplumdan soyutlanamayan suç kavramı en önemli sosyal problemlerden biri olarak görülmektedir. Suçun genel geçer bir tanımını yapmak oldukça zordur çünkü suç durağan bir olgu değildir ve toplumsal gelişimlerle zaman içinde farklılık gösterebilmektedir. Bir zaman diliminde suç olarak adlandırılan bir davranış, başka bir zaman diliminde suç olarak adlandırılmayabilir yahut bir toplumda suç olarak görülen bir davranış başka bir toplumda suç olarak görülmeyebilir (Bal, 2003; Burkey, 2008). Örneğin, bilgisayar suçları ilk olarak 1970 yılında ABD’de görülmüş sonrasında tüm dünyaya yayılmıştır. Ayrıca, günümüzde eşcinsellik bazı ülkelerde suç görülmezken İran’da suçtur ve yaptırımını idam cezasıdır (Burkey, 2008).

Düşünürlerin suça yaklaşımını ele almak gerekirse, antik Yunan filozu Platon “Kanunlar” adlı eserinde suçu ruhsal bir hastalık olarak görmüş; suçun sebebini ise bilgisizliğe, haz arama alışkanlığına ve tutkulara dayandırmıştır (Demirbaş, 2001). Suç sosyolojisinin kurucusu ve öncüsü olarak görülen bir başka Yunan düşünür Aristoteles, suçun sebebini maddi sorunlara, yoksulluğa ve devrime yormuş; suçluları da kanun karşısındaki düşman olarak nitelendirmiştir (Yavuzer, 2009). Thomas d’Aquin suçun temelini sosyal ihtiraslara dayandığını ve yoksulluğun da suçun oluşumunda önemli bir rol oynadığını dile getirmiştir (Demirbaş, 2001). Burt ise yalnızca “semptom” gözüyle görülmesi gerektiğini dile getirdiği suçun kökenini zihne dayandırmış, bu bağlamda suçluluğun ruhsal bir problem olarak değerlendirilmesinde fayda olacağını ifade etmiştir (Sokullu-Akinci, 2004).

Fransız sosyolog Emile Durkheim suçu “Ortak bilincin belirgin ve güçlü tutumlarını ihlal eden fiiller.” ve “Ceza tepkisiyle karşılaşılan her tür eylem.” şeklinde tanımlamıştır (Çakır-Gönen, 2015: 4; Akpınar, 2018: 53). Durkheim açısından suç ve suçluluk normal, kaçınılmaz, gerekli ve evrensel bir olgudur. Suç insanın ve toplum kültürünün bir parçasıdır. Suçun toplumsal hayatta bir işlevi bulunmaktadır ki bir toplumda suç oranlarının yüksek olması o toplumun sosyal değişime ihtiyaç duyduğunun bir göstergesidir. Ayriyeten, Durkheim siyasi suçların toplumsal gelişime faydalı olduğunu da öne sürmüştür (Case ve ark., 2017; Soyaslan, 1996; Dönmezer, 1994; Bal, 2008; İşman, 2003). Diğer bir sosyolog Auguste Comte toplumların ve bilginin üç aşamadan geçerek olgunlaştığını dile getirmiş ve bu bağlamda “Üç Hal Kanunu” diğer bir adıyla “Üç Durum Yasası” kuramını oluşturmuştur. Bu aşamalar sırasıyla “Teolojik Hal”, “Metafizik Hal” ve “Pozitivist Hal” olarak adlandırılmaktadır (Comte, 2015). Suç olgusu Comte’nin ortaya koyduğu insanlık tarihi aşamalarına şu şekilde bağlılık göstermektedir:

1. Teolojik Hal: Bu aşamada suç, şeytanca bir eylem olarak görülmüş ve bu anlayış tüm orta çağ boyunca hâkim olmuştur.
2. Metafizik Hal: Bu aşamada suç, akli ve iradesi olan bireyin, sağlayacağı faydayı ve alabileceği cezaları değerlendirmesi sonucunda yaptığı tercih olarak görülmüştür. Öne sürülen bu görüş günümüzdeki ceza hukukunun temelini oluşturmaktadır.
3. Pozitivist Hal: Bu aşamada suç, gözlem ya da deney yönteminden faydalanmak suretiyle mevcut koşulların sonucundaki tabii bir hadise olarak açıklanmıştır. Bu yöntem 19.yüzyıldan bu yana uygulanmaktadır (Soyaslan, 2003).

Jhering’e göre suç, toplum içinde yaşam şartlarına yönelmiş her tür saldırdır (Akt: Kulak, 1996:5). Sosyal psikoloji ile ilgilenen Thomas ve Znaniecy’e göre suç, toplum dayanışmasına zarar veren ve bu dayanışmayla çelişki gösteren her tür eylemdir (Akt: Kulak,

1996:5). Yapılan başka bir tanıma göre ise suç “Bireysel alanı aşarak kamusal alanı ihlal eden, yapılması yasaklanan kuralları veya kanunları çiğneyen; yaptırımını, cezayı ve kamu otoritesinin müdahalesini gerekli kılan her tür eylem.” şeklinde tanımlanmaktadır (Marshall, 2005:702).

Son olarak, suç tanımlamalarına bilim dalları açısından genel bir gözle bakıldığında, hukuki açıdan suç; kanunda açık bir şekilde tanımlı yapılarak yasaklanmış, bunun karşılığında bir yaptırım veya cezayı öngören her tür eylemdir. Sosyoloji açısından suç; siyaset, ekonomi, aile vb. toplumsal nedenlerden dolayı ortaya çıkmış, norm ve değerlerden sapmış her tür eylemdir. Kriminoloji açısından ise suç, insanın özgür iradesinin bir sonucudur (Akpınar, 2018: 13).

2.1.2. Suçun Unsurları

Türk Ceza Kanunu’nda bir davranışın suç sayılması için “maddilik”, “manevilik” ve “hukuka aykırılık” unsurlarının oluşması gerekmektedir (Soysal, 2005). Bu unsurların ise her suçta bulunması zorunludur.

2.1.2.1. Maddi Unsur

Suçun maddi unsurunun oluşması için çeşitli biçimlerde bir hareketin, bir eylemin olması gerekmektedir (Gündoğan ve ark., 2010). Diğer bir deyişle, çağdaş hukuk düzeninde kişiler niyetlerinden, fikirlerinden ve düşüncelerinden sorumlu tutulmamakta; kişilerin sorumlu tutulabilmesi için maddi bir fiilin işlenmesi gerekmektedir. Hareket unsuru iki şekilde ortaya çıkmaktadır. Bunlar bir şeyi yapmak (icrai) veya yapmamak (ihmali) şeklindedir (Dönmezer ve Erhan, 1979). Örneğin, tren yolunda çalışan bir bekçinin geçitte bulunan parmaklığı kapamaması sonucunda bir kaza oluşabilir. Böylece bekçinin parmaklığı kapamama davranışı onu suçlu kılmaktadır (Aslan, 1991).

2.1.2.2. Manevi Unsur

Manevi unsur denildiğinde fiilin taksirle veya kasten işlenmesi akla gelmektedir. Kast, suçlunun kanuna aykırı bir eylemi bilerek ve isteyerek yapmasıdır. Taksir ise eylemin zararının öngörülmeden gerçekleştirilmesidir (Aslan 1991).

2.1.2.3. Kanuna Aykırılık

Bireyin cezalandırılması için işlediği eylemin ya da ihtimalinin yasalarda suç olarak tanımlanması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, kanunda herhangi bir suç tanımına girmeyen davranış suç olarak görülemez. Bu durum ise “kanunsuz suç ve ceza olmaz” prensibinden gelmektedir (Artuç ve Bayyurt, 2007).

2.1.3. Suç ve Suçluluğun Etiyolojisine İlişkin Teoriler

Suç teorilerinin oldukça eski bir tarihi vardır ve dört başlık altında ele alınmaktadır. Bunlar ise biyolojik teoriler, psikolojik teoriler, sosyolojik teoriler ve sosyo-psikolojik teoriler şeklindedir (Sokullu-Akıncı, 2004).

2.1.3.1. Biyolojik Teoriler

Biyolojik teoriler, suç işleyen kişilerin “doğuştan suçlu” olarak dünyaya geldiğini, fizyolojilerinin, beyin yapılarının, hormonlarının ve genlerinin suç işlemeyen kişilerden daha farklı olduğunu, bu sebepten ötürü suça yatkınlık gösterdiklerini öne sürmektedir. Bu teori, suçluların biyolojik ve genetik açıdan genel nüfusa kıyasla daha aşağı bir konumda olduğunu da savunmaktadır (Burkay, 2008). Bu çerçevede hormonların, genlerin, fizyolojik farklılıkların

ve beyin anormalliklerinin suça yol açıp açmadığına yönelik araştırmalar yapıp hipotezler üretmişlerdir.

Biyolojik teorilerin ilk savunucularından ve kriminolojinin önde gelen isimlerinden biri olan İtalyan hapisane psikiyatristi Cesare Lombroso, yaşayan mahkumların hareketleri, huyları, düşünceleri, geçmişleri ve yaşayışları üzerine araştırma; ölen mahkumların cesetlerine de otopsi yapmıştır. Tüm bu araştırmaların sonucunda bazı veriler elde etmiştir. Bu incelemelerde suç işlemenin biyolojik özelliklerden kaynaklandığını, suçlu olanlarla olmayanlar arasında bazı bedensel farklılıkların bulunduğunu, bedensel yapı farklılıklarının ise insanları iradeleri dışında suça yönelttiğini ifade etmiştir. Lombroso, suçluların anormal, öteki, doğuştan dejenere ve ilkele dönük atavistik varlıklar olduğunu öne sürmüştür (Burkay, 2008). Ayrıca, ona göre suç işleyen kişilerin öteki insanlara göre görünüşleri daha ilkelidir. Bilhassa, vücutlarının tüylü, kollarının uzun, elmacık kemiklerinin çıkıntılı, çene kemiklerinin geniş, burunlarının kıvrık ve dişlerinin de kuvvetli köpek dişi gibi olması suçluları diğer kişilerden ayırt etmede işe yarayan en temel özelliklerdir (Dolu ve ark., 2012).

Lombroso mahkumlar üzerinde gerçekleştirdiği araştırmasında, suç tiplerine göre suçlu kişilerin ortak fiziksel özelliklerinin olduğunu keşfetmiş ve şu varsayımları öne sürmüştür:

- a) Hırsızlarda, hareketli eller ve hareketli yüz yapısının yanı sıra birleşen kas ve eğri burun yapısı bulunmaktadır.
- b) Cinsel suç faillerinde, büyük dudak, parlak göz ve kalın olmayan bir yüz yapısı bulunmaktadır.
- c) Tipik katillerde, kanlı göz, ince dudak, büyük burun, büyük köpek dişi yanı sıra soğuk ve dik bakış bulunmaktadır (Demirbaş, 2005).

Lombrosso'nun öne sürdüğü bu görüş zaman içinde hem birçok destekçi bulmuş hem de birçok eleştiri almıştır. Gerçekleştirilen başka araştırmalarda, Lombrosso'nun belirttiği gibi fiziksel suçlu tipinin varlığına ilişkin bir bulgu tespit edilmemiştir (Durmaz, 2005). Lombroso'nun görüşüne en önemli eleştiri ise cezaevi hekimi olan Charles Goring tarafından yapılmıştır. Goring üç bin kişiden oluşan örneklem ve kontrol grubuyla gerçekleştirdiği araştırmasında Lombrosso'nun öne sürdüğü gibi fiziksel suçlu tipine ilişkin bir bulgu elde etmemiş; aksine çalışmasının sonucunda suçun babadan oğula genetik yolla geçebileceğine yönelik bir izlenime kapılmıştır (Akpınar, 2018). Lombroso zaman içerisinde görüşlerinin eleştirildiğini görmesiyle çevrenin, iklimin, epilepsinin, sağırlığın, frenginin ve alkolizmin de suçluluğa yol açabileceğini kabullenmiştir. Ayrıca, Lombroso suçluluğun istatistiksel ve bilimsel yöntemler aracılığı ile araştırılmasını sağlayarak pozitivist kriminolojinin kuruluşuna öncülük eden kişilerden biri olmuştur (Dolu ve ark., 2012).

Antropolog Earnest Hooton, suçlu ve suçsuzlar arasındaki anatomik ve ırk farklılıklarını tespit etmeyi amaçladığı “Suç ve İnsan” başlıklı eserinde 17.076 kişi ile bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmasında, ince dudağa, ince boyuna, dar ve eğimli alna, ince ve zayıf yanağa, düşük omuzlara ve kepçe kulaklara sahip olan bireylerin suça eğilimli olduğu saptamıştır. Ayriyeten, Hooton'a göre farklı suç işleyenlerin farklı tip özellikleri bulunmaktadır. Örneğin, erkeklerde uzun boy katil ve haydut olma eğiliminin bir göstergesidir. Uzun boylu ve kalın erkekler; dolandırıcılık, sahtecilik ve adam öldürme gibi suçları işlemeye daha meyilliyken kısa erkekler daha çok hırsızlık suçu işlemeye meyillidir. Kalın erkekler ise cinsel suçlar ve fiziksel olarak zarar veren suç tiplerini işlemeye eğilimlidir. Bunun yanı sıra, dövme yaptırmak suçlularda daha yaygın bir davranıştır (Akt: Burkay, 2008).

Yine bu bağlamda, Alman psikiyatrist Ernst Kretschmer, fiziksel yapı ve karakter arasında bir bağın olduğunu savunmuş ve Almanya'nın Swabia şehrinde 260 akıl hastasıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın sonucunda Kretschmer, atletik yapıdaki insanların daha

çok şiddet suçlarını, zayıf insanların daha çok cinsel suçları, şişman insanların daha çok hırsızlık suçunu, karma tipteki insanların ise değişik türlerdeki suçları işleme eğiliminde olduklarını öne sürmüştür (Akpınar, 2018). Buna paralel olarak, Amerikalı psikolog William H. Sheldon da, Boston’da bulunan bir rehabilitasyon merkezindeki iki yüz erkek çocukla bir çalışma gerçekleştirmiş ve yapmış olduğu çalışmasında suç ile beden tipleri arasında bariz bir ilişkinin var olduğunu öne sürmüştür. Sheldon, geliştirdiği sistemde insanların beden yapılarını üç gruba ayırmıştır. Bunlar sırasıyla, “ektomorfik” (zayıf), “mezomorfik” (atletik) ve “endomorfik” (şişman) şeklindedir. Sheldon çalışmasının sonucunda, suç işlemiş çocukların genellikle atletik yapıda yani mezomorfik olduğunu bildirmiştir (Akpınar, 2018). Suçluluğu beden tiplerine göre ele alan ve buna dayandıran teoriler zaman içerisinde çürütülmüştür.

Biyolojik teoriler, bedensel farklılık ve suç arasındaki ilişkinin yanı sıra suç ile zihin arasındaki ilişkiyi de incelemiştir. Bu bağlamda, Goddard yasaya karşı gelen bireylerde zihinsel yetersizliğin var olduğunu öne sürmüştür. Goddard’a göre bütün geri zekâlılar suçlu, bütün suçlular geri zekâlıdır. Öne sürdüğü bu savı ise zekâsı geri olanların davranışlarının sonuçlarını ve kapsamını anlayamamasına dayandırmıştır (Akt: Yavuzer, 2009). Lakin, suçun nedenini, oluşumunu ve tüm türlerini salt zekayla açıklamak olanaksızdır ve bu araştırmalarda örneklem sadece cezaevi ile sınırlandırıldığı ve kontrol grubu kullanılmadığı gerekçesiyle eleştirilmektedir (Dolu ve ark., 2012; Akpınar, 2008).

Beyinde soyaçekimle ya da travma sonucu oluşmuş fizyolojik disfonksiyonların insan davranışına etkisi bulunmaktadır. Bu görüş kapsamında gerçekleştirilen araştırmalar, beyin hasarı ve saldırganlık arasında anlamlı bir ilişki olduğunu saptamıştır (Dolu ve ark., 2012). Aynı şekilde, beyin tümörleri, beyin lezyonları, kan kimyasındaki değişimler, iç salgı bezleri anomalileri, hipoglisemi ve sar’a suçluluk nedenleri arasında olabilmektedir (Sokullu-Akıncı, 2014). İlerleyen zamanlarda beyin kimyası ile ilgili araştırmalar yapılmış ve beyin kimyasının da davranışlarımızı etkilediği bulunmuştur. Dopamin artışı tahammülsüzlüğe; testosteron artışı

saldırganlığa; serotonin eksikliği depresyona, anksiyeteye, intihara, alkol bağımlılığına, kişilik bozukluklarına ve ani sinirli hareketlere sebebiyet verebilmektedir (Dolu ve ark., 2012; Ryckman, 2008; Bartol ve Bartol, 2008). Bu nedenden ötürü bilhassa düşük serotonin değeri suç davranışı ile yakından ilişkilidir (Bartol ve Bartol, 2008).

Biyolojik teoriler, suç davranışı ve genetik yapı arasındaki ilişkiyi de incelemiştir. Genetik araştırmalar, suç davranışının soyaçekimle yakın ilişkisinin olduğunu savunmaktadır. Genetik ve suçluluk arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak amacıyla ikizlerle, evlat edinilenlerle, kromozomlarla ve ailelerle araştırmalar yapılmaktadır. Araştırmalar sonucunda genel anlamda üç sonuca varılmıştır (Newburn, 2017). Bunlar sırasıyla şu şekildedir:

- Biyolojik faktörlerin suç ve suçluluk üzerindeki tesiri neredeyse kesindir.
- Biyolojik faktörlerin suç ve suçluluk üzerindeki tesiri genellikle çok küçüktür.
- Biyolojik faktörler sosyal ve çevresel faktörlerle beraber rol oynamaktadır.

Kriminolog Sokullu-Akıncı'ya göre soyaçekimin suçluluk üzerindeki etkisi oldukça azdır ve ailenin kültürel, psikolojik ve sosyal etkileri ile soyaçekim birbiriyle karıştırılabilmektedir. Buna paralel olarak da birbirlerinden farklı çevrelerde ve bağımsız yetişen tek yumurta ikizlerinin davranış benzerliklerinin az olduğu saptanmıştır (Sokullu-Akıncı, 2014).

Kadınlarda 44+XX, erkeklerde ise 44+XY kromozom bulunmaktadır. Lakin kimi zaman bazı erkeklerde 44+XYY biçiminde bir anormallik olabilmektedir. Bu iki Y kromozomunun aynı anda bir kişide var olması “Süper Erkek Sendromu” şeklinde adlandırılmaktadır. Bu sendrom bir çeşit genetik rahatsızlıktır. Jacobs ve arkadaşları 1960 yılında 197 hükümlüyle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda, hükümlülerin çoğunluğunda XYY kromozomu bulunmuş; XYY kromozomuna sahip erkeklerde ise daha fazla antisosyallik, daha fazla içe dönüklük, daha fazla saldırganlık ve daha fazla homoseksüellik eğilimi saptanmıştır.

XYX kromozomuna ilişkin gerçekleştirilen diğer araştırmalarda da bu kromozoma sahip erkeklerin şiddet suçu işleme eğilimlerinin fazla olduğu bulunmuştur. Ancak, bu araştırmalardan yola çıkarak bir genelleme yapmak oldukça zordur çünkü bu araştırmalarda çok küçük ve rastgele olmayan örneklem kullanılmış, katılımcılar ise sadece cezaevlerinden seçilmiştir (Akpınar, 2018; İçli, 2007).

2.1.3.2. Psikolojik Teoriler

Suç davranışının nedenlerine ilişkin açıklamalar ve araştırmalar zaman içinde beden yapısından ruha yönelmiştir. 20. yüzyıl başlarında ruh sağlığı çalışanları, psikologlar ve psikiyatristler kriminolojik açıklamaların formüle edilmesinde önemli bir rol üstlenmiştir. Psikologlara göre suç davranışı, bireyi suç konusunda motive eden etkenlere ve suçun işlenmesine yol açan psikolojik süreçlere bakılmaksızın açıklanamaz (İçli, 2007). Psikolojik teoriler, suçun sadece bireyin hür iradesinin ve tercihinin sonucunda oluşmadığını, davranışsal kurgu veya belli bir zihin aktivitesinin de suçun oluşumunda rol oynadığını savunmaktadır (Case ve ark., 2017).

19. yüzyıl sonlarından 20. yüzyıl başlarına kadar psikoloji biliminde oldukça etkili olan psikanalitik ekolün, suçun oluşumuyla ilgili çalışmaları bulunmaktadır. Sigmund Freud, Alfred Adler, August Aichhorn Franz Alexander, Carl Gustav Jung, Theoder Reik, Eduard Naegeli, Paul Reiwald ve Hugo Staub psikanaliz yaklaşımın savunucuları olarak bilinmektedir (Demirbaş, 2001). Psikanalitik yaklaşıma göre birey, arzularını kontrol edememesinden, bilinçaltı kuvvetlerden, güdülenmelerden ve temel dürtülerin baskı altında tutulmasından kaynaklı suça itilmektedir. (Dönmezer, 1994; Case ve ark., 2017; Kulak, 1996).

Psikanalitik yaklaşım, suç davranışını Freud'un öne sürdüğü yapısal kişilik kuramı kapsamında incelemiştir. Freud'un öne sürdüğü bu modelde bilinç; id, ego ve süperegonun

kompozisyonundan meydana gelmektedir (Dolu ve ark., 2012). Freud bu kavramlara sırasıyla şu şekilde bir açıklama getirmektedir: id; doğuştan gelir. Kişiliğin temel, ilkel, durdurulamayan, biliçdışı, içgüdüsel ve eleştiri kabul etmeyen unsurudur. Haz ilkesine göre hareket eder ve arzuların tatminini anında temin etmeye çalışır. Ego; id tarafından gelen arzuların tutarlı bir şekilde karşılanmasını ve id'in sosyal açıdan kabul edilebilir şekilde işlev görmesini sağlar. Kişiliğin dengeleyen, uyumlayan ve düzenleyen unsurudur. Gerçeklik ilkesine göre hareket eder ki böylece ego aracılığı ile kişi anlık hazlarını erteleyebilmekte ve dengeleyebilmektedir. İd ve süperego arasındaki dengeyi kurmak için çabalamaktadır. Süperego; toplum tarafından benimsenmiş ve içselleştirilmiş tüm ahlaki değerlerin yanı sıra anne, baba ve çevreden aktarılmış tüm geleneksel değerleri temsil etmektedir. Birey süperego aracılığıyla olguları ve olayları ahlaki açıdan değerlendirebilir. Benliğin en gelişmiş unsuru olarak da bilinir. (Çelen, 1991; Johnson, 1974; Geçtan, 2003; Öztürk ve Uluşahin, 2016). Sağlıklı bir kişilik için bu üç unsurun dengeli ve uyumlu bir şekilde işlemesi gerekmektedir (Akpınar, 2018). Güçsüz bir ego id'in tüm isteklerini yerine getirerek suçun oluşmasına sebebiyet verebilir. Bunun yanı sıra, id'i çok fazla engelleyen güçlü bir süperego da suça sebebiyet verebilmektedir (Geçtan, 2003).

Avusturyalı psikolog August Aichorn 1925 yılında "Dikbaşı Gençlik" adlı eserini yayınlamış ve bu eserinde psikanalitik ilkeleri baz alarak suç davranışına bazı açıklamalar getirmiştir. Aichorn insanın doğuştan asosyal olduğunu, zamanla çevre etkileşimi ve iletişimiyle sosyalleştiğini ileri sürmektedir. Doğuştan asosyallikle dünyaya gelen birey, dış dünya ve kurallar hakkında da bilgisizdir. Bu evredeki bir birey "haz evresinde" yaşar. Sosyalleşmeye başladığında "gerçeklik evresine" geçiş yapar. Gerçeklik evresinde birey, kendi istek ve arzularına göre hareket edemeyeceğini anlar. Lakin tüm bireyler haz evresinden gerçeklik evresine başarılı bir şekilde geçiş yapamaz. Bu durum ise antisosyalliği ve suçlu davranışını meydana getirir. Ayriyeten, bazı kişiler suçu doğrudan işleyerek "açık suçlu"

olurken bazı kişiler de suç işlemek için uygun fırsatı ve zamanı bekleyerek “gizli suçlu” olarak kalır (Dolu ve ark., 2012).

Diğer bir psikanalitik kuramın savunucularından olan Alfred Adler, suçun oluşumunu çevre şartlarına, toplumsal ilginin yetersiz gelişimine, beden şartlarına ve aşağılık kompleksine dayandırmaktadır (Demirbaş, 2001). Alfred Adler’e göre aşağılık hissi evrenseldir ve bireyin başarı elde etmesi için çabalamasına yol açmaktadır ancak bu his çözümlenmediğinde, kişide telafi edemeyeceği bir aşağılık kompleksi oluşmaktadır. Çocuğun ihmal edildiği ve şımartıldığı bir aile ortamı ve organlardaki yetersizlikler aşağılık kompleksinin temel nedenleri olarak da bilinmektedir (Akt: Schultz ve Schultz, 2013). Ayriyeten, genel olarak psikanalitik teori tüm suç türlerini açıklamada yetersiz kalmasından ve öne sürdüğü id, ego ve süper ego gibi kavramların bilimsel açıdan test edilememesinden kaynaklı eleştirilmektedir (Akpınar, 2018).

Psikoloji bilimi, suç davranışlarının nedenlerini psikanalitik yaklaşımın yanı sıra öğrenme kuramları çerçevesinden de ele almıştır. Bu kuramlara Skinner’ın geliştirdiği edimsel koşullanma, Pavlov’un geliştirdiği klasik koşullanma, Bandura’nın geliştirdiği sosyal öğrenme ve bunlardan yola çıkarak geliştirilen başka kuramlar da örnek olarak verilebilir. Bu kuramlar özet olarak, suçluluğun da diğer davranışlar gibi öğrenildiğini savunmaktadır (Archer, 1991). Diğer bir deyişle, birey kanunları çiğneyen kişilerle veya gruplarla ne kadar ilişki içine girerse, bireyin bu davranışları öğrenme, model alma ve işleme ihtimali de o derece artış göstermektedir (Newburn, 2017).

Psikoloji bilimi suç davranışlarının nedenlerine Kohlberg’in geliştirdiği bilişsel ahlaki gelişim modeline göre de açıklama getirmiştir. Kohlberg’in ahlaki gelişim evresi üç düzey ve altı sıralı aşamadan oluşmaktadır. Her aşama bir sonraki aşamanın ön koşuludur ve bireyin bir sonraki aşamaya geçebilmesi için içinde bulunduğu aşamayı sindirmesi beklenmektedir (İz, 2009). Kohlberg’in geliştirdiği ahlaki gelişim modeli özetle şu şekildedir:

2.1.3.2.1. Gelenek öncesi düzey

Gelenek öncesi düzey en alt seviyedeki düzeydir. Bu düzeyde kişi otoriteye itaat eder. Doğru, yanlış, iyi ve kötü gibi kavramların değer yargıları, dışsal ödüllere ve cezalara göre şekillenir (İz, 2009). Ahlaki değerler ve kavramlar somut olaylarla ilişkilendirilerek değerlendirilir (Aydın, 2003). Ek olarak, ceza ve itaat ile bireycilik ve saf çıkarıcılık aşaması bu düzeyin içinde yer almaktadır.

Ceza ve İtaat Aşaması: Bu aşamada eylemin niteliği fiziksel sonuca göre değerlendirilir ve ben merkezci bir bakış açısı hakimdir. Ahlaki yargılar ve davranışlar ceza ve ödüle göre şekillenir (Çiftçi, 2003). Doğru olan kurallara uymak ve itaat etmektir. Kurallara uyulmasının ve ahlaklı davranılmasının temel amacı ise otoritenin verdiği cezadan kaçınmaktır. Birey kuralların doğruluğuna inandığı için değil cezalandırılmamak için otoritenin gücüne boyun eğer. Ayrıca, kurallar güçlü kişiler tarafından belirlendiği için değiştirilemez olarak görülür (Çiftçi, 2003; Aytemiz-Seymen ve Bolat, 2007).

Bireycilik ve Saf Çıkarıcılık Aşaması: Bu evrede birey ilk aşamada olduğu gibi ben merkezcidir ve kendi çıkarlarını ön plana koyar. Kendi çıkarlarına hizmet ettiği takdirde kurallara uyar. Yine birey kendi çıkarlarına uyduğu sürece başkalarının çıkarlarını ve ihtiyaçlarını gözetir, onlara hizmet eder. Bu aşamada ahlaki yargılar ve değerler sonuçların kişiye ne kazandırdığı ile ilişkilidir. Bu aşamada doğru olan ise başkalarının davranışlarını gözetken ve adil alışverişlerdir (Yavuz-Bozdoğan, 2019). Kişi ilk aşamadaki gibi cezadan kaçınmak için değil, ödül alabilmek için kurallara uyar (İz, 2009).

Bu aşamada otoritenin de hata yapabileceğinin farkına varılmasından dolayı güçlü otorite algısı değişmeye başlar. Kişi her bir otorite figürünün farklı ihtiyacının ve isteğinin olduğunu anlayıp bu isteklerin de birbiriyle çelişebildiğinin farkına varır. Böylece kişi tek bir mutlak doğru olmadığı sonucuna varır (Yavuz-Bozdoğan, 2019).

2.1.3.2.2. Geleneksel düzey

Bu düzeyde, bencillik ve ben merkezilik gibi özellikler yerini çevreyle uyumlu davranışlara bırakır. Kişilerarası ilişkiler önem arz etmeye başlar. Buna binaen bireyin empati ve rol alma yeteneği de gelişir. Ayrıca, doğrular, yanlışlar ve ahlaki değerler grubun yargılarına ve beklentilerine göre şekil alır (Yavuz-Bozdoğan, 2019). Kişilerarası uyum ile yasalara ve toplumsal düzene uyum gösterme aşamaları bu düzey içinde değerlendirilmektedir.

Kişilerarası Uyum Aşaması: Bu aşamada grup normları otorite olarak kabul görür. En doğru davranışlar ise aile üyeleri ve yakın çevredeki kişilerin takdirini almak ve onları memnun etmek için sergilenen davranışlardır. Hem kendi gözünde hem de başka insanların gözünde “iyi insan” olarak görünme arzusu bulunur. Ayrıca, kişi adalet kavramını da düşünmeye başlar (Yavuz-Bozdoğan, 2019; Çiftçi, 2003; Aytemiz-Seymen ve Bolat, 2007).

Toplumsal Düzene Uyum Gösterme Aşaması: Bu aşamada yasaya uyum sağlamak oldukça önemlidir ve ahlaki açıdan doğru olan yasalara uygun hareket etmektir. Eğer birey yasalara uyum sağlamıyorsa o kişinin niyetinin de iyi olması bir anlam ifade etmez. İyi ve doğru davranışın temeli yasalara uyum sağlamak ve onları korumaktan geçer. Doğru ve iyi davranışın amacı ise toplumsal düzeni bozmamak ve onu sürdürmektir. Vicdanın ve kuralların çeliştiği durumlarda kurallara uygun davranılması gerekir. Ayrıca, bu aşamada birey yasaların toplumdaki her kişiye eşit olarak uygulanması gerektiğini savunur (Yavuz-Bozdoğan, 2019).

2.1.3.2.3. Gelenek ötesi düzey

Bu aşamada birey kendi değerlendirmeleri ve süzgeci sonucunda kendi ahlaki değerlerini oluşturur. Doğru davranış da kişinin bireysel ahlaki ilkelerine göre tanımlanır. Özgür olabilme yolunun sadece toplumsal kurallardan, kanunlardan ve nizamlardan geçtiği düşünülür. Bu aşamada birey kendini hukuka ve düzene hizmet eden konumda görmez tam aksine hukukun

ve düzenin kendi özgürlüğüne hizmet ettiğini düşünür (Yavuz-Bozdoğan, 2019). Sosyal anlaşma, yararlılık ve bireysel haklar aşaması ile evrensel etik ilkeler aşaması bu düzey içinde değerlendirilir.

Sosyal Anlaşma, Yararlılık ve Bireysel Haklar Aşaması: Bu aşamada yasalar; özgürlük, yaşama hakkı ve toplumsal düzen için vardır. Özgürlüğün ve yaşamın temel hak olarak görüldüğü bu aşamada, birey kendi temel haklarını ve özgürlüğünü korumak için yasalara uyum sağlar. Temel haklarına bir saldırı olduğu takdirde ise birey haklarını demokratik yollarla tekrar kazanmaya çalışır. Ayrıca, yasalar toplum refahı için yetersiz kalıyorsa değiştirilme yoluna gidilir (Yavuz-Bozdoğan, 2019).

Evrensel Etik İlkeler Aşaması: Ahlaki gelişimin en üst ve son basamağıdır. Bu aşamada ahlaki değer ve yargılar evrensel ahlaki ilkelere dayanır. Birey insan hakları, adalet ve eşitlik gibi evrensel konuları süzgecinden geçirerek kendi ahlaki ilkelerini oluşturur. Bu evreye ise çok az insan ulaşır (Aydın, 2003).

Bu kuramda alt aşamalardaki bireylerin görüş açısı ben merkezci ve menfaatçidir, daha üst aşamalara doğru ilerledikçe bireyler toplumsal bir dünya görüşü edinmeye başlar. Üst aşamada ise bireyler evrensel ahlaki ilkeleri ve demokratik değerleri kendi yaşamına rehber eder. Ahlaki gelişim açısından alt aşamada kalmış bireyler, kendilerini daha çok düşündüğü ve başka bireylerin düşüncelerine ve ihtiyaçlarına değer vermedikleri için daha fazla suç işler. Üst aşamadaki bireyler, empati yeteneğinin gelişmesinden ve başka bireyler için kendi ihtiyaçlarından vazgeçebilmelerinden kaynaklı daha az suç işler (Dolu, 2011).

Psikoloji bilimi psikopati ile suç arasındaki ilişkiyi de incelemiştir. Psikopatik özelliklere sahip bireyler, toplumsal düzeni sağlayan mekanizmalara ve diğer bireylere karşı kayıtsızdır. Toplumsal kuralları canlarının istediği şekilde çiğneyebilirler. Dürtülerine hâkim olamazlar. Başka bireylere zarar verici bir davranışta bulunduklarında ise pişmanlık veya

suçluluk hissetmezler. Duygusal açıdan yüzeysel olan psikopatlar, amaçlarına ulaşmak için ahlak dışı davranışlar sergileyebilir ve insanları devamlı bir suretle kandırabilirler (Hare ve Neumann, 2009; Cleckley, 1988). Genel açıdan bakıldığında ise psikopati; acımasızlık, duyarsızlık, vurdumduymazlık, agresiflik, bencillik, soğukkanlılık, manipülatiflik, endişeye kapılmama, empati yoksunluğu, vicdan azabı duymama, suçluluk hissetmeme, otoriteye karşı gelme, stresten etkilenmeme, fevri davranışlar sergileme, yüzeysel davranma ve kısa vadeli arkadaşlık ilişkileri gibi özellikleri içinde barındırmaktadır (Levenson ve ark., 1995; Nathanson ve ark., 2006; Cima ve ark., 2010; Cleckley, 1988). Ayriyeten, psikopatik kişilik özelliği tüm suç türlerinin açıklanmasında yetersiz kalırken suçlular içinde de küçük bir bölümü oluşturmaktadır (Sokullu-Akıncı, 1999).

Psikoloji bilimi suç ile alkol ve madde bağımlılığı arasındaki ilişkiyi de incelemiştir. Alkol bağımlılığı kişinin muhakemesini, değerlendirme kabiliyetini, iradesini, işitme ve görme gücüyle algılama yeteneğini azaltır. Bunun sonucunda kişi dürtülerinin esiri olur. Bu dürtüler ise kişiyi şiddet içerikli suçlara yöneltebilmektedir. Gerçekleştirilen araştırmalar da cinayet suçlarında alkol kullanımının etkisini açık bir şekilde ortaya koymuştur. Uyuşturucu kullanımı ile alkol kullanımı sebebi aynı temele dayanmaktadır. Uyuşturucu madde bağımlılarında genel olarak görülen suçlar ise uyuşturucu maddeyi satmak veya uyuşturucu maddeyi elde etmek için fuhuş ve hırsızlık yapmaktır (Akpınar, 2018).

Sonuç olarak, psikolojik kuramlar, suçun kendisinden ziyade suçun nedenleri üzerine yoğunlaşmış; suçun nedenlerini de kişisel niteliklere göre açıklamaya çalışmıştır. Suçun kişisel niteliklere göre sınırlı ele alınış biçimi psikoloji bilimini suç olgusunu açıklama hususunda tek başına yetersiz kalmıştır (Aycan, 1991).

2.1.3.3. Sosyolojik Teoriler

20. yüzyılın ilk çeyreğinde etkili olan sosyolojik teoriler, suçun oluşumunda çevresel faktörlerin kişisel faktörlerden daha etkili olduğunu; suçun açıklanmasında ise psikolojik, bireysel, fizyolojik ve biyolojik yaklaşımların tek başına yeterli olmadığını savunmuştur. Genel anlamda bu yaklaşım, toplum içinde yaşanan göç, doğal afet, ekonomik buhran, savaş ve buna benzer toplumsal değişimlerin sosyal ilişkileri azalttığını bunun da suçun artışına neden olduğunu ileri sürmektedir. Diğer bir deyişle, hasta olan toplum suçun oluşumunda rol oynamaktadır. Bu görüşe bağlı olarak da suçu toplumsal yönüyle ele almışlardır (Akpınar, 2018).

Sosyolojik teorinin önde gelen isimlerinden Durkheim'a göre sosyal kuralların, normların ve ahlaki yükümlülüklerin olmadığı veya gücünü yitirdiği durumlarda yaşam çekilmez bir hal alır ve toplumu diri tutan ilişkiler ortadan kalkar (Akt: İçli, 1993). Durkheim bu durumu anomi kavramıyla izah eder ve anomi halini suçu kolaylaştıran bir etken olarak görür. Diğer bir deyişle, anomiyi beraber toplumda beliren kargaşa, normsuzluk, düzensizlik ve çözülme durumu suçu meydana getirir. Merton ise Durkheim'dan etkilenmiş ve onun düşüncelerini ileriye bir seviyeye taşımıştır (Akpınar, 2018). Merton, Durkheim'dan farklı olarak anomi kavramını toplumun benimsediği amaçlarla bu amaçların gerçekleşeceği yollar arasındaki uyumsuzluk şeklinde tanımlamıştır (Özkalp, 2005). Merton, alt sınıfa mensup bireylerin statülü bireylerle eşit imkanlara sahip olmadığını, her sınıfa eşit imkân ve fırsat sunulmadığını, alt sınıftaki bireylerin statülerini yükseltebilmesi için legal yolların engellendiğini bu sebepten ötürü de alt sınıftaki kişilerin illegal yollar deneyerek üst sınıflara çıkabildiğini öne sürmüştür (Merton, 1968; Akpınar, 2018). Merton'un öne sürdüğü bu sav, mala karşı işlenen suçları anlama açısından faydalı olsa da tüm suç tiplerini açıklamada yetersiz kalmıştır (Akpınar, 2018).

Sosyolojik teorinin önde gelen diğer isimlerinden biri olan ve suçu alt kültür bağlamında ele alan Miller'e göre, alt sınıf kültürüne yerleşmiş değerler ve tutumlar suçluluğu oluşturmaktadır (Akt: Kaner, 1992). Alt sınıfın bulunduğu yerlerde maddi kazanç ve sosyal ayrıcalık elde etmek için gösterilen çaba orada kontrolsüz çetelerin oluşuma zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, alt sınıfa mensup olan bireylerin dünyaya bakış açıları, olayları yorumlama tarzları, tavırları, davranışları ve ilgileri diğer sınıflardan farklılık göstermektedir ki böylece alt sınıfın diğer sınıflarla çatışması normal ve beklenen bir durumdur (Dolu, 2011).

Suç kültür çatışma açısından ele alan Sellin'e göre, göçün veya nüfus hareketliliğinin yoğun olarak yaşanması durumunda değişik kültürlerle sahip insanlar yan yana gelir ve bir arada yaşama çabası içine girer. Kişilere değişik şartlarda ve durumlarda nasıl hareket sergilemeleri hususunda rehberlik eden birçok kültürlerin bir arada olması sosyal çatışmayı beraberinde getirir ki bu da suçluluğa zemin hazırlar. Bu durumdan özellikle çocuklar daha fazla etkilenmektedir çünkü çocuklar hangi kültüre göre davranması gerektiğine karar vermekte daha çok zorlanır ve iç dünyalarında daha çok çelişki yaşar (Sellin, 2010).

Suç sosyal organizasyonsuzluk açısından ele alan Shaw ve McKay (1972) Chicago'da resmi suç istatistiklerini, mahkeme kayıtlarını ve nüfus istatistiklerini inceleyerek bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın amacı, suçun yoğun olarak yaşanmasının ve yüksek oranda çıkmasının nedenlerini ortaya çıkarmaktır. Bu araştırmanın sonucunda, iç ve dış göçlerin, düşük ekonominin, hızlı demografik hareketlenmenin, yoğun kültürel ve etnik farklılaşmanın olduğu mahallelerde suç oranı yüksek saptanmıştır. Shaw ve McKay ise bu bulgular ışığında suç oranlarının yüksek olmasını biyolojik ve psikolojik etmenlerden ziyade mahallerin toplumsal karakterine bağlamıştır (Cullen ve Agnew, 2006).

Suç sosyal bağlantı açısından ele alan Hirschi'ye göre, tüm insanların yasaları çiğneme ve ihlal etme potansiyeli vardır. Buradaki önemli nokta bazı insanların neden suç işlemediğine dair bir açıklama getirmektir. Bunun yanıtı da toplumsal ilişkilerde, yani bireyin okul, iş, aile,

akran, öğretmen, geleneksel etkinlikler, ahlaki değerler, normlar ve sosyal çevresi ile kurduğu bağda aranmalıdır. Hirschi'ye göre bu bağ kuvvetli olduğunda birey suç işleyeceği zaman sosyal konumun zedeleneceğini anlar ve suç işlemeyi reddeder. Bu bağ zayıf olduğunda ise birey suç işleme konusunda daha rahat davranır (Akt: Eitzen, 1985; Akt: Özbay, 2004). Özetle, Hirschi suç davranışlarının bireyin toplumla olan kişisel bağı azaldığında ya da koptuğunda meydana geldiğini savunmaktadır (Özbay, 2004).

Suç etiketleme ve damgalama bağlamında ele alan Lemert'e göre, birincil ve ikincil sapma olarak iki aşama bulunur. Kişi normları ilk ihlal ettiğinde birincil sapmayı gerçekleştirir ki bu durum geçicidir ve kişi tam olarak suçlu kimliğine bürünmez. Kişi suçlu kimliğine tam olarak ikincil sapmayla bürünür. Çünkü ikincil sapma yaşandığında kişinin sosyal normlara olan tepkisi fazlaşır ve kişi damgalanır; damgalanan kişi de sapkın ve kontrolsüz alt kültürlerle etkileşime girer ve suç kültürüyle sosyalleşmeye devam eder. Buradan da anlaşılacağı üzere, Lemert asıl suçluluğu damgalamaya ve ikincil sapmayla oluşan bu yeni sosyalleşme şekline dayandırır (Akt: İçli, 1998). Bu yaklaşıma göre ise cezaevleri, ıslah evleri ve akıl hastaneleri sapmayı ve suç davranışını arttıran yerlerdir (Beirne ve Messerschmidt, 2006).

Kriminologlar suçun açıklamasında Karl Marx'ın geliştirdiği genel toplum modelinden de yararlanmıştır. Bu kapsamda suçu ele alan kriminologlar, genel olarak adalet sisteminin ve mevcut toplumsal düzeninin tamamıyla burjuvanın elinde olduğunu, proletarya yani işçi sınıfının da sömürüldüğünü öne sürmektedir. Bu durum karşısında, sömürülen proletarya burjuvaya karşı kendisini savunmak durumunda kalır, burjuva ise elinde bulunan üstünlüğü kaybetmemek için mücadeleye girer, tüm bu süreç de suçu doğurur. Ayriyeten, suçun nedenini kapitalist düzen olarak gören bu kriminologlar, eşitlikçi ve ayrımcılıktan uzak toplumsal bir düzenin suçun engellenmesi için gerekli olduğunu belirtir (Dolu, 2010).

Feminist kuramcılar, suç nedenlerinin erkek suçluların özellikleriyle açıklandığını, temelde kadın suçluluğu ile erkek suçluluğu arasında farklılık olduğunu ve kadınların psikolojilerinin, sosyal rollerinin ve şiddet mağduru olma gibi özelliklerinin suçu açıklarken dikkate alınmadığını dile getirmektedir. Tüm bu sebeplerden ötürü de kadınlara ait suç kuramlarının geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Dolu ve ark., 2012). Bu bağlamda feminist teori, kadın suçluluğunu; toplumsal kurumlarca yürütülen politikaların yetersizliğine, kadınların sosyal baskıya maruz kalmasına, toplumdaki ikincil rollerinden kurtulma mücadelesine ve erkek egemen toplumdaki ataerkil figürlerden korunma çabasına dayandırmaktadır (Darcan, 2014). Feminist teori, töre ve namus cinayetine, şiddete maruz kalan kadınların yaralama ve cinayet suçu işleme gibi durumlara açıklama getirebilse de tüm suç türlerine bütünsel bir açıklama getirmede yetersiz kalmaktadır (Akpınar, 2018).

2.1.3.4. Sosyopsikolojik Teoriler

Sosyopsikolojik teoriler ne sosyolojik teorilerde olduğu gibi suçun nedenini sadece çevrede aramakta, ne de psikolojik ve biyolojik teorilerde olduğu gibi suçun nedenini sadece bireysel nedenlerde aramaktadır. Kısacası bu teori, suç davranışlarının ve biçimlerinin sosyal iletişim ve etkileşim yoluyla öğrenildiğini öne sürmektedir. Bireyin gösterdiği bir davranış ödüllendirildiğinde birey bu davranışı tekrarlamakta, cezalandırıldığında ise birey bu davranışı sergilemeyi azaltmaktadır (Schmallegger, 2006).

Sosyal öğrenme kuramının temeli Gabriel Tarde'nin geliştirmiş olduğu "taklit yasalarına" dayanmaktadır (Siegel, 1989). Tarde'ye göre bireyler suçlu doğmaz, suçu sonradan yakın temas halinde olduğu kişileri veya grupları taklit ederek öğrenir. Bireyler aynı giysi modellerinin veya kostümlerinin kopya edilmesi gibi davranışları taklit edebilirler (Akt: Vold

ve ark., 2002). Bu bağlamda, Tarde davranış taklidinin gerçekleşmesine üç tür açıklama getirmiştir. Bunlar ise başlıca şu şekildedir:

- 1) Bireylerin başka insanları taklit etmesi onlarla ne kadar yakın olduğu ile ilişkilidir. Bireylerin birbiriyle olan yakınlık oranı ile taklit etme oranı paralellik göstermektedir.
- 2) Alt sınıftaki bireyler, üst sınıftaki bireyleri taklit etmektedir. Diğer bir deyişle, köylerdeki şehirdekileri, fakirler zenginleri, küçükler büyükleri taklit etmektedir.
- 3) Yeni biçimler eski biçimlerin yerini almakta, yani yeni olan eski olana tercih edilmektedir. Örneğin, adam öldürürken bıçak kullanma yerini adam öldürürken silah kullanmaya bırakır (Vold ve ark., 2002; Dolu ve ark., 2012)

Tarde'nin geliştirdiği taklit yasalarının temel fikrine benzer bir yaklaşım ayırıcı birleşimler teorisi adıyla Sutherland tarafından geliştirilmiştir. Sutherland'a göre suçluluk, suçlu insanlarla veya gruplarla etkileşim yoluyla öğrenilerek meydana gelir (Akt: Demirbaş, 2001). Suçluluk ilk çocukluk yıllarında oluşur ve kişiliğin de suçluluk üzerinde etkisi vardır. Bu sebepten ötürü suçluluğun nedenleri ilk yaşam deneyimlerinde, kişiliğin derinliklerinde ve çevrede aranmalıdır (Kulak, 1996).

Son olarak, Eysenck'e göre suç davranışında genetiğin, kişiliğin, davranışların ortaya çıkardığı sonuçların, sosyalleşmemenin ve sosyal başarısızlığın rolü vardır ve suç işleyen kişilerde dışadönüklük (ekstraversiyon), nörotisizm ve psikotisizm gibi kişilik özellikleri daha belirgindir (Akt: İşbakan, 2011; Bartol ve Bartol, 2008). Dışadönük (ekstraversiyon) kişiler; sosyal, dürtüsel, konuşkan, iyimser, girişken, güvenilirmez, çabuk sinirlenebilen ve iletişimi seven kişilerdir. Nörotik kişiliğe sahip kişiler; duygusal anlamda tutarsız, aşırı tepkisel, aşırı duygusal, depresif, gergin, kaygılı, çekingen ve düşük özgüvenlidir. Psikotik kişiler ise tuhaf, duygusuz, mesafeli, soğuk, saldırgan, duyarsız ve empati yeteneği olmayan kişilerdir (Bartol ve Bartol, 2008).

2.2. Cinsel Suç Olgusu

2.2.1. Cinsel Suçların Tanımı ve Motivasyonu

Sözlü sarkıntılıktan vajinal veya anal penetrasyona kadar geniş bir spektrumu içinde barındıran cinsel suçlar, son dönemde artış gösteren önemli bir toplumsal problemdir ve bireyde duygusal ve fiziksel travmaya yol açabilmektedir (Glover ve ark., 2010; Luce ve ark., 2010; Polat ve ark., 1997). İnsanlık tarihi kadar eski olan bu olgu, toplumun her kesiminde rejim, kültür, dini inanç, sınıf ve coğrafya farkı gözetilmeksizin gerçekleşebilmektedir (Akçan ve Çekin, 2011). Cinsel suçlar yürürlükteki Türk Ceza Kanunu'nun "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" başlığı altında ele alınmaktadır. TCK'da dört ayrı cinsel suç düzenlenmiştir. Bunlar başlıca cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki ve cinsel taciz şeklindedir (TCK, 2005; 2014; 2016).

Cinsel dokunulmazlığın ihlali kavramı, "rızası olmayan ya da rızası hukuki açıdan kabul görmeyen (yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, zekâ geriliği, uyuşturucu ve/veya ilaç etkisi altında olma vb.) kişinin hile, korku, tehdit, fiziksel güç ve kandırma yöntemiyle zorla cinsel doyum taşıyan bir davranışa maruz kalması" şeklinde tanımlanmaktadır (Gündoğdu, 2017: 3). Dünya Sağlık Örgütü ise cinsel suçu, "rızası olmayan, rızası aranmayan veya baskı altında olan bir kişinin cinsel hareket, cinsel girişim veya cinsel sözler aracılığıyla fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan zarar görmesi" şeklinde tanımlamaktadır (Gündoğdu, 2017: 3).

Cinsel şiddet, cinsel saldırı, cinsel taciz ve cinsel istismar birbiriyle karıştırılan ya da aynı anlamda kullanılan olgular olsa da bu olgular tıbbi, hukuki ve sosyal açıdan farklı anlamlar taşımaktadır (Özdemir, 2006; Oktay, 2001). Cinsel taciz, cinsel bir saldırı olmaksızın yani kişinin vücut dokunulmazlığı ihlal edilmeksizin cinsel arzuların tatmini için gerçekleştirilen her tür eylemdir (Özdemir, 2006). Cinsel şiddet, bireyin doğrudan beden bütünlüğüne yönelik gerçekleştirilen saldırılar ya da bireyin ekonomik, fiziksel ve psikolojik baskıyla cinselliğe

zorlanması durumudur (Sathyanarayana-Rao ve ark., 2013). Cinsel saldırı, kişinin rızası olmadan ağız içine, anüsüne veya vajinasına parmak, penis ya da herhangi bir nesne sokulması durumudur (Gannon ve ark., 2008). Cinsel istismar ise cinsel arzuların tatmini amacıyla psiko-sosyal gelişimini tamamlamamış bir çocuğun, bir yetişkin ya da kendisinden dört yaş büyük bir çocuk tarafından hile, korku, tehdit, fiziksel güç ve kandırma yöntemiyle zorla cinsel doyum taşıyan bir davranışa maruz bırakılması şeklinde tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2010).

Cinsel suçluların saldırıdaki motivasyonları üç temel kaynağa dayanmaktadır. Bunlar başlıca, cinsellik, güç ve öfkedir. Çocuğa yönelik işlenen cinsel suçun motivasyonu ile yetişkine yönelik işlenen cinsel suçun motivasyonu temelde farklılık göstermektedir. Çocuğa yönelik işlenen cinsel suçun motivasyonu genellikle cinsel dürtüye dayanırken yetişkine yönelik işlenen cinsel suçun motivasyonu genellikle güç ve öfkeye dayanmaktadır. Buradan da anlaşılacağı üzere ve toplumda kabul gören genel kanının aksine, yetişkinlere yönelik gerçekleştirilen cinsel saldırılarda cinsellik temel motivasyon kaynağı değil; sadece güç, öfke ve şiddet gösterimi yanında kullanılan bir araçtan ve yardımcı rolden ibarettir (Gölge ve Yavuz, 2007). Bu bağlamda, enstest vakalarda da cinsel suç motivasyonu merak edilmiş ve araştırmalara konu edilmiştir. Gölge ve Yavuz (2007) Marmara Bölgesi'nde farklı cezaevlerinde bulunan ve cinsel suçtan hüküm giymiş 109 kişiyle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmanın sonucunda, enstest vakalarda cinsel suç motivasyonunun %84'ünün cinsel dürtüye dayandığı, %16'sının ise öfkeye dayandığı saptanmıştır.

2.2.2. Ülkemizde Cinsel Suçlarla İlgili Yasal Düzenlemeler

Cinsel suçlar yürürlükteki Türk Ceza Kanunu'nun "Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar" başlığı altında ele alınmıştır. TCK'da dört ayrı cinsel suç düzenlenmiştir. Bunlar başlıca cinsel saldırı (102. madde), çocukların cinsel istismarı (103. madde), reşit olmayanla cinsel ilişki

(104.madde) ve cinsel taciz (105. madde) şeklindedir (TCK, 2005; 2014; 2016). İlgili kanun maddelerinde ise 18.06.2014 tarihinde kabul edilen 6545 sayılı kanun ve 24.11.2016 tarihinde kabul edilen 6763 sayılı kanun ile değişiklikler yapılmıştır.

2.2.2.1. Cinsel Saldırı

(1) Cinsel davranışlarla bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl eden kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel davranışın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Fiilin vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on iki yıldan az olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Bu fiilin eşe karşı işlenmesi hâlinde, soruşturma ve kovuşturmanın yapılması mağdurun şikâyetine bağlıdır.

(3) Suçun;

a) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

b) Kamu görevinin, vesayet veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

c) Üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş, evlat edinen veya evlatlık tarafından,

d) Silahla veya birden fazla kişi tarafından birlikte,

e) İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilen cezalar yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel saldırı için başvuru alan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(5) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

2.2.2.2. Çocukların Cinsel İstismarı

(1) Çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması hâlinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza, istismar durumunda on yıldan, sarkıntılık durumunda beş yıldan az olamaz. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun failinin çocuk olması hâlinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır. Cinsel istismar deyiminden;

a) On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır.

(2) Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on altı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza on sekiz yıldan az olamaz.

(3) Suçun;

- a) Birden fazla kişi tarafından birlikte,
- b) İnsanların toplu olarak bir arada yaşama zorunluluğunda bulunduğu ortamların sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,
- c) Üçüncü derece dâhil kan veya kayın hısımlığı ilişkisi içinde bulunan bir kişiye karşı ya da üvey baba, üvey ana, üvey kardeş veya evlat edinen tarafından,
- d) Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,
- e) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(4) Cinsel istismarın, birinci fıkranın

- a. bendindeki çocuklara karşı cebir veya tehditle ya da
 - b. bendindeki çocuklara karşı silah kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesi
- hâlinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(5) Cinsel istismar için başvuru alan cebir ve şiddetin kasten yaralama suçunun ağır neticelerine neden olması hâlinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

(6) Suç sonucu mağdurun bitkisel hayata girmesi veya ölümü hâlinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.

2.2.2.3. Reşit Olmayanla Cinsel İlişki

(1) Cebir, tehdit ve hile olmaksızın on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (İptal:Ana.Mah.nin 23/11/2005 tarihli ve E:2005/103,K:2005/89 sayılı kararı ile; yeniden düzenleme: 18/6/2014-6545/60 md.) Suçun mağdur ile arasında evlenme yasağı bulunan kişi tarafından işlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, on yıldan on beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) (Ek:18/6/2014-6545/60 md.) Suçun, evlat edineceği çocuğun evlat edinme öncesi bakımını üstlenen veya koruyucu aile ilişkisi çerçevesinde koruma, bakım ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişi tarafından işlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın ikinci fıkraya göre cezaya hükmolunur.

2.2.2.4. Cinsel Taciz

(1) Bir kimseyi cinsel amaçlı olarak taciz eden kişi hakkında, mağdurun şikâyeti üzerine, üç aydan iki yıla kadar hapis cezasına veya adli para cezasına fiilin çocuğa karşı işlenmesi hâlinde altı aydan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(1) (Değişik: 18/6/2014-6545/61 md.) Suçun;

a) Kamu görevinin veya hizmet ilişkisinin ya da aile içi ilişkisinin sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

b) Vasi, eğitici, öğretici, bakıcı, koruyucu aile veya sağlık hizmeti veren ya da koruma, bakım veya gözetim yükümlülüğü bulunan kişiler tarafından,

c) Aynı işyerinde çalışmanın sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

d) Posta veya elektronik haberleşme araçlarının sağladığı kolaylıktan faydalanmak suretiyle,

e) Teşhir suretiyle,

işlenmesi hâlinde yukarıdaki fıkra göre verilecek ceza yarı oranında artırılır. Bu fiil nedeniyle mağdur; işi bırakmak, okuldan veya ailesinden ayrılmak zorunda kalmış ise verilecek ceza bir yıldan az olamaz.

2.2.3. Cinsel Suçların Yaygınlığı ve Türkiye'deki Durum

Cinsel suçlar gün geçtikçe önem arz eden toplumsal problemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların %13'ü erkeklerin ise %3,4'ü hayatlarının bir döneminde cinsel saldırıya maruz kaldıklarını ifade etmektedir (Packard ve ark., 1985). Araştırmalar kadınların erkeklere nazaran iki ila beş kat arası daha fazla cinsel saldırıya maruz kaldığını göstermektedir. Yirmi iki ülkede 1000 kişiyle gerçekleştirilen bir araştırma buna benzer bir bulguyu ortaya koymuştur. Bu araştırmada, cinsel istismar oranı kızlarda %19,7 iken erkeklerde %7,9 bulunmuştur (Pereda ve ark., 2009). Türkiye Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü 2006 yılında cinsel suçla ilgili 2414 adet dava dosyasının açıldığını, cinsel suç mağdurlarının çoğunun çocuk olduğunu ve kız çocuklarının erkek çocuklara nazaran daha fazla cinsel istismara uğradığını bildirmiştir (Karbeyaz, 2009; Özdemir ve ark., 2012). Yakın bir zaman diliminde gerçekleştirilen başka bir araştırmada bildirilen tüm cinsel suçluların %97'sinin cinsiyeti erkek bulunmuştur (Command ve ark., 2017). Araştırmalar, erkeklerin cinsel suç faili, kadınların ise cinsel suç mağduru olarak daha fazla temsil edildiğini; tecavüz ve cinsel tacizin ise en fazla rapor edilen cinsel suçlar olduğunu göstermektedir (Biteus ve Tuiskunen, 2017). Ayriyeten, cinsel suçun gerçekleştiği yere yönelik yapılan araştırmalarda cinsel suçun daha çok şehirlerde işlendiği ve tüm cinsel saldırıların %50'sinin mağdurun evinde olduğu; %80'den fazlasının ise mağdurun kendi çevresinde gerçekleştiği öne sürülmüştür (Soysal, 2003).

Gökdoğan (2008) Türkiye'de cinsel suçların tüm suçların %3'ünü, Türkiye İstatistik Kurumu 2008 yılı verileri ise %1,9'unu oluşturduğunu ileri sürmektedir (Akt: Gündoğdu,

2017). Ülkemizde son zamanlarda cinsel istismara ilişkin araştırmalarda bir artış olmuş ve elde edilen veriler cinsel istismar yaygınlığının azımsanmayacak oranda olduğunu gözler önüne sermiştir. Bu bağlamda, çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kalma oranının %10-40 sıklığında değiştiği ve çocuk istismarının %20-25'inin ensest vakalardan oluştuğu saptanmıştır (Karbeyaz, 2009; Özdemir ve ark., 2012). İstanbul'da bir lisede okuyan kız öğrencilerle yapılan başka bir araştırmada, kız öğrencilerin %13,4'ü cinsel istismara maruz kaldığını ileri sürmüş; istismar şekli olarak da %11,3'ü cinsel bölgesine ellendiğini, %4,9'u cinsel ilişkiye zorlandığını, %3'ü ise her ikisini de yaşadığını ifade etmiştir (Alıkaşifoğlu ve ark., 2006).

Yakın bir zaman dilimindeki oranlara göz gezdirildiğinde, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü Türkiye'de 2013-2020 yılları arasında cinsel saldırı suçuyla ilgili güncel verileri yayınlamıştır. Bu verilerde, cinsel saldırı suçu 2020 yılında 2019 yılına nazaran %15,1 oranında azalmıştır. Ayriyeten, 2013-2020 yılları arasında cinsel saldırı suçunun diğer açılmış tüm suçlar arasındaki oranının %0,3 olduğu gösterilmiştir (Karadağ-Şahan, 2022).

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü Türkiye'de 2013-2020 yılları arasında çocukların cinsel istismarı suçu ile ilgili güncel verileri de yayınlamıştır. Bu verilerde, cinsel istismar suçunda 2014 yılında bir artış olduğu, bu artışın 2015-2016 yıllarında azaldığı, 2017 yılında yeniden yükseldiği, son olarak 2020 yılında ise tekrardan azaldığı görülmüştür. Ayrıca, 2013-2020 yılları arasında çocuk cinsel istismarı suçunun diğer açılmış tüm suçlar arasındaki oranının %0,7 olduğu gösterilmiştir (Karadağ-Şahan, 2022).

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü Türkiye'de 2013-2020 yılları arasında cinsel taciz suçu ile ilgili güncel verileri de yayınlamıştır. Bu verilerde 2013 yılında 15394 olan sayı, 2017 yılında 11632'ye düşmüş, 2019 yılında 15842'ye yükselmiş, 2020 yılında da 14107'ye inmiştir. Ayriyeten, 2013-2020 yılları arasında cinsel taciz suçunun diğer açılmış tüm suçlar arasındaki oranının %0,6 olduğu gösterilmiştir (Karadağ-Şahan, 2022).

Yapılan araştırmalar, klinik deneyimler ve kişisel beyanlar kadın cinsel istismarcı oranının resmi rakamlardan daha yüksek olduğunu göstermesi (Ford, 2006; Denov, 2003) sebebiyle kadın cinsel istismarcı ile ilişkili araştırmalara da yer verilmesi gerektiği düşünülmüştür. Bourke ve arkadaşları (2014) araştırmalarında çocukluk ve ergenlik döneminde bir kadın tarafından cinsel istismara uğrama oranını %6 bulmuştur. Benzer bağlamda, Peter (2009) bir araştırma gerçekleştirmiş ve araştırmasında kadın cinsel istismarcı oranını %10,7 bulmuştur. Cortoni ve arkadaşları (2010) araştırmasında, tüm cinsel suçların %5'inin kadınlar tarafından işlendiğini tespit etmiştir. Ayriyeten, Denov'un (2003) 586 kadın ve 582 erkek öğrenciden oluşan araştırmasında, 38 öğrenci cinsel istismara maruz kaldığını ifade etmiş; bu otuz sekiz öğrencinin 22'si istismarcının kadın olduğunu, 16'sı ise istismarcının erkek olduğunu bildirmiştir.

Gerke ve arkadaşlarının (2020) 2516 kişiyle gerçekleştirdikleri araştırmada, cinsel istismarcı oranı toplamda %10,5 bulunmuş, bunların arasında ise kadın istismarcı oranı %9,9 şeklinde saptanmıştır. Bunun yanı sıra, kadın istismarcıların mağdur olarak genellikle erkekleri seçtiği, dörtte birinin de mağdurun annesi olduğu tespit edilmiştir. Kadın istismarcıların mağdurlarını genellikle erkek çocuklarından seçtiğini gösteren iki araştırmaya daha göz gezdirildiğinde, Birleşik Krallık Yardım Derneği, Childline'a gelen çağrıları inceleyerek 2007 yılında bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu incelemede, cinsel istismara bir kadın tarafından uğradığını bildirenlerin %5'inin kız çocuğu, %44'ünün ise erkek çocuğu olduğu görülmüştür (Gannon ve Rose, 2008). Finkelhor ve arkadaşları (1990) rastgele seçilen 2626 kişiyle telefon görüşmesi aracılığıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada, kadınların %27'si, erkeklerin ise %16'sı geçmişte cinsel istismara uğradığını belirtmiştir. Ek olarak, cinsel istismarcıların çoğunun erkek olduğu; istismara maruz kalan kadınların bir kadın tarafından istismar edilme oranının %1 olduğu, istismara maruz kalan erkeklerin ise bir kadın tarafından istismar edilme oranının %17 olduğu saptanmıştır (Gannon ve Rose, 2008).

Cinsel suçlularla ilgili güvenilir bir istatistiğe ulaşmak oldukça zordur çünkü cinsel saldırıların %20'den fazlası yetkililere bildirilmemektedir (Can, 2002). Türkiye'de anket tarzında gerçekleştirilen bir araştırmada, cinsel taciz ve cinsel saldırı olaylarının yalnızca %5 ile %10'unun adli makamlara ulaştığı saptanmıştır (Şen ve Yazıcı, 2017). Üniversite öğrencisi kadınlarla anket tarzı gerçekleştirilen başka bir araştırmada, vücut bütünlüğünü ihlal eden cinsel eylemlere maruz kalma oranı %44,5 şeklinde bulunmuş ve bildirimin oldukça düşük olduğu rapor edilmiştir (Kayı ve ark., 2000). Benzer şekilde, Dünya Sağlık Örgütü'nün verileri dünyada beş kadından en az birinin cinsel saldırıya veya teşebbüsüne maruz kaldığını göstermektedir (Şen ve Yazıcı, 2017). Başka verilere göre, her beş kadından birinin tecavüze uğradığı (Centers for Disease Control and Prevention, 2012) ve her altı erkek ve her dört kız çocuğundan birinin on sekiz yaşından önce cinsel istismara uğradığı tahmin edilmektedir (National Sexual Violence Resource Center, 2015). Ancak, bu cinsel istismar vakalarının sadece 20'de birinin yetkililere bildirildiği veya yetkililer tarafından tespit edildiği bulunmuştur (Hornor, 2010). Tüm bunlardan da anlaşılacağı üzere kayıtlara geçmemiş çok sayıda cinsel suç vakası bulunmaktadır.

Cinsel suçların gerçek oranı ile adli makamlara bildirilme oranı arasındaki bu uçurum durumun önemini ortaya koymakla beraber profil çalışmalarına da kısıtlama getirmektedir. Cinsel suçların adli makamlara bildirilmeyerek saklı kalma sebepleri ve durumları ise şu şekilde sıralanmaktadır:

- Cinsel suç mağdurunun kendisine veya çevresindeki kişilere zarar verileceğine yönelik tehdit edilmesi, saldırganın tanıdık ya da akraba olması.
- Etnik ve kültürel değerler, cinsel suç mağdurunun aile birliğinin bozulacağına yönelik korku taşıması.

- Cinsel suç mağdurunun olayın kendi hatası olduğuna yönelik inancının bulunması, suçluluk ve utanma duygusu hissetmesi.
- Cinsel suç mağdurunun olayı adli birimlere bildirmeyi zaman kaybı olarak görmesi, başvurduğu kişilerden çekinmesi, adli birimlerce konuyla ilgilenilmeyeceğini veya saldırganın yakalanmayacağını düşünmesi.
- Cinsel suç mağdurunun cinsel saldırı olayını ispatlayamama, damgalanma ve dışlanma korkusu taşıması, kendisine inanılmayacağını düşünmesi.
- Suçun, cinsel suç mağdurunun özel hayatıyla yakından ilgili olması ve kişisel bir sebepten ötürü olayın ortaya çıkmasını istememesi.
- Cinsel suç mağdurunun suç olayında rızasının olması.
- Cinsel suç mağdurunun toplum baskısı görmesi ve toplum tarafından suçlanıp dışlanması.
- Cinsel suç mağdurunun yaşının küçük olup cinsel suç işlendiğine yönelik farkındalığının ve bilincinin bulunmaması.
- Cinsel suç mağdurunun cinsel saldırıdaki sorumluluğunun tartışmaya konu edilmesi. (Şen ve Yazıcı, 2017; Can, 2002; Gölge ve Yavuz, 2007; Barron ve Topping, 2013; Kurdoğlu ve ark., 2010).

2.2.4. Cinsel Saldırganların Sınıflandırılması

Cinsel saldırgan tipolojisi oluşturmak; cinsel suçun dinamiğini ve cinsel suçlunun psikolojisini anlamak, cinsel suçu önlemek, cinsel suçluyu yakalamak, cinsel suçlunun bir sonraki suç davranışını tahmin etmek ve görüşme teknikleri geliştirmek açısından önem arz etmektedir. Suç Sınıflandırması El Kitabı'nda sonradan eklenenlerle beraber toplamda altı

cinsel saldırgan tipolojisi bulunmaktadır (Gölge ve Yavuz, 2007). Bunlar ise başlıca şu şekildedir:

2.2.4.1. Güç Pekiştirme Eğiliminde Olan Cinsel Saldırganlar

Bu tipteki cinsel saldırganların sosyal becerileri oldukça zayıftır. Bu sebepten ötürü, kadınlarla sosyal ve cinsel açıdan ilişki geliştirmekte zorlanırlar. Bunun yanı sıra, güven eksiklikleri ve yetersizlik hisleri de mevcuttur. Kendilerini zavallı bir insan olarak hisseden bu gruptaki saldırganlar, kendilerine olan güvenlerini arttırmak ve erkekliklerini kendilerine ispatlamak için kadınlara güç uygulayarak cinsel saldırıda bulunurlar. Birincil hedefleri cinselliktir ve cinsellikle birini kontrol altına aldıklarında kendilerini kısa süre de olsa önemli hissederler. Kısa süren bu önemlilik hissinin devamını sağlamak için de yeni cinsel eylemlere girişirler (Akt: Gölge, 2005).

Saldırıda bulunacağı kurbanlarını öncesinde gözetleyen bu tipteki saldırganlar kurbanlarını genellikle oturdukları mahalleden veya benzer sosyo-ekonomik koşuldaki kişilerden seçerler. Mağdur daha önceden tanımadığı, aynı yaş grubundan ve/veya benzer ırktaki kişiler olabilir. Seçtikleri mağdurlar genellikle evde yalnız ya da çocuklarıyla. Saldırımı gece geç saatte ya da sabahın erken saatinde gerçekleştirme eğilimindedirler. Ayriyeten, mağduru üstündeki kıyafetleri çıkarmaya zorlayarak mağdurun da olayda rızasının ve isteğinin olduğuna yönelik önceden var olan fantezilerini ateşlerler (Akt: Gölge, 2005).

Tüm cinsel saldırgan tipleri arasında şiddete en az başvuran tip olmaları sebebiyle “nazik tip” olarak adlandırılırlar. Uyguladıkları şiddet ya çok az ya da orta derecededir. Şiddeti yalnızca olayı kontrol etmek amacıyla uygulayarak. Şiddet uygulayacakları zaman ise aleti/silahu mağdurun evinden edinirler. Olay bittikten sonra mağdurdan özür dileyebilir, mağdurun özel bir eşyasını (fotoğraf, iç çamaşırı vb.) yanlarına alabilir ve saldırılarının çetelesini/kaydını

tutabilirler. Mağdur ile tekrardan bir bağlantı kurup ilişki sürdürme çabaları da bulunabilmektedir. Ayriyeten, mağdurun fiziksel ve zihinsel sağlığını önemsedikleri için olay sonrasında mağdurun sağlığının yerinde olup olmadığı ile ilgili bilgi edinmek isteyebilirler (Akt: Gölge, 2005).

2.2.4.2. Güç Gösterisinde Bulunan Cinsel Saldırganlar

İkinci en sıklıkla görülen bu tipteki cinsel saldırganlar, erkekliklerinden hiçbir şekilde şüphe duymazlar. Temel motivasyonları hükmedip erkekliklerini göstermektedir. Onlar için tecavüz eylemi kadınlar üzerindeki erkeklik gücünün ve üstünlüğünün bir göstergesidir. Erkek oldukları için kendilerini kadınlardan üstün görürler ve bir erkek olarak cinsel saldırıda bulunma ayrıcalıklarının olduğunu düşünürler. Kendilerini kadınlardan doğal bir şekilde üstün gördükleri için de tekrar tekrar saldırabilirler. Tecavüzlerinin içinde sadece cinsellik değil yırtıcılık da bulunmaktadır ki saldırı esnasında mağdurun üstündeki kıyafetleri yırtıp yok edebilirler. Bunlara ek olarak, bu tip saldırganlar kimliklerini saklı tutmaya çalışmazlar (Akt: Gölge, 2005).

Mağduru genellikle kendi yaş grubundan seçen bu saldırganlar maskülen bir işte çalışıp lise altı bir eğitim düzeyine sahip olabilirler. Olay sırasında mağduru kontrol altında tutmak için orta veya ağır derecede bir şiddet kullanabilirler. Saldırıdan sonra güç pekiştirme eğilimli olan cinsel saldırganlar gibi mağdurla iletişime geçme girişiminde bulunmazlar. Ayriyeten, dürtü kontrolleri oldukça zayıftır, psikiyatrik bir tanıları bulunmasa da kişilik bozuklukları mevcuttur (Akt: Gölge, 2005; Akt: Gölge ve Yavuz, 2007).

2.2.4.3. Öfke Misillemesi Yapan Cinsel Saldırganlar

Bu tip saldırganların temel motivasyonu cinsellik değil öfkedir. Diğer bir deyişle, öfkelerini cinsellikle ifade ederler. Aşırı sinirlendikleri ve öfkelendikleri zaman yaşadıkları duygusal patlamayla plansız ve tamamen dürtüsel bir şekilde cinsel saldırıda bulunurlar. Saldırılarda mağdur, saldırganın nefret ettiği kişileri temsil eden bir konumdadır. Yapı olarak hemen sinirlenirler, taşkın bir öfkeleri vardır ve kontrolü zor bir dürtüye sahiptirler. Ayriyeten, cinsel saldırılarını gerçekleştirdikleri belli bir zaman dilimi yoktur, her vakit yapabilirler çünkü saldırıları öfkelenmelerine bağlıdır (Akt: Gölge, 2005).

Kadınlara kızgın olan bu tip cinsel saldırganların eylemlerinin altında tüm kadınlardan öç almak, onları incitmek, cezalandırmak ve aşağılamak yatar. Bunun için de cinselliği silah olarak kullanırlar. Kurbanı kasten zarar verip aşırı derecede bir güç kullanabilirler. Saldırı esnasında kurbanın elbiselerini yırtma ve kesme eğilimleri mevcuttur. Zarar vermek için silah kullanabilseler de yaygın olarak yumruklarını ve tekmelerini kullanırlar. Bunun yanı sıra, mağdurları genellikle oturdukları yere yakın, aynı yaş grubundan ya da kendilerinden biraz daha büyük olacak şekilde seçerler (Akt: Gölge, 2005).

2.2.4.4. Sadistik Cinsel Saldırganlar

En tehlikeli cinsel saldırgan tipidir. Saldırılarından pişmanlık duymazlar ve tecavüzlerini sürdürürler. Amaçları cinsel-agresif fantezilerini uygulamaktır. Kurbanı kasıtlı bir biçimde acı verirler, kurbanı aşağılarlar ve küçük düşürürler. Kurbanın duyduğu korku, çaresizlik, fiziksel ve duygusal acı onlarda cinsel uyarılmayı, tatmini ve tahriki sağlar. Kurbanın acizliği ise saldırganda yüksek oranda heyecan uyandırır. Saldırımı önceden iyi bir şekilde ve kusursuzca planlarlar. Zekidirler ve eğitimleri ortalamanın üstündedir. Kurban ile aralarında herhangi bir bağlantı kurulmasını istememelerinden dolayı planının da bir parçası olarak

kurbanlarını tamamen yabancılardan seçerler. Seçtikleri kurbanların yaşı ve ırkı farklılık gösterebilmektedir (Akt: Gölge, 2005).

Bu tipteki saldırganların kullandıkları şiddet sıklıkla ölüme yol açabilecek şekilde vahşidir. Yaralamak amaçlı bıçak, sopa, sigara ve şişe gibi aletler kullanırlar. Şiddeti saldırıyı kontrol etmek için değil, direkt mağdura zarar vermek için kullanırlar. Mağdurun boyun eğmesi için eziyet ederler ve ayinleri sırasında mağdurun ölümüne yol açabilirler (Akt: Gölge, 2005).

Kurbanın vajinasına ya da anüse yabancı madde sokma, saldırı esnasında dışkı ya da idrar yapma, kamçılama, esaret altına alma ve erojen bölgelere şiddet uygulama gösterdikleri davranışlar arasındadır. Bu tip cinsel saldırganların genellikle antisosyal kişilik bozukluğu vardır. Günlük hayatlarında da eleştiri kabul etmeyen agresif insanlardır. Ayriyeten, gelecekteki saldırılarını kusursuz kılmak için saldırılarının çetelesini yani kaydını tutarlar (Akt: Gölge, 2005; Akt: Gölge ve Yavuz, 2007).

2.2.4.5. Fırsatçı Cinsel Saldırganlar

Bu tip cinsel saldırganların temel motivasyonu sadece cinselliktir. Temel motivasyonu tamamen cinsellik olan tek cinsel saldırgan tipi olarak da bilinirler. Başka bir suç işlerken (gasp, hırsızlık vb.) cinsellik birden akıllarına gelir ve düşünmeden eyleme geçip saldırırlar. Örneğin, hırsızlık için girdikleri evde, yalnız ve çekici bir kadın görünce, kadına dürtüsellikle plansız bir şekilde saldırıp tecavüz ederler. Şiddeti az derecede kullanırlar. Mağdurla görece daha az zaman geçirirler. Saldırı sonrasında mağduru bağlı şekilde bırakabilirler. Ayriyeten, suç öncesinde alkol ya da uyuşturucu madde kullanmış olabilirler (Akt: Gölge, 2005).

2.2.4.6. Grup Cinsel Saldırganları

Bu tip cinsel saldırıda üç veya daha fazla kişi bulunur. Cinsel saldırılarındaki şiddet derecesi değişkenlik göstermekle beraber bu tipte lider profili ve grup dinamiği önemlidir. Bu sebepten ötürü de cinsel suç mağdurlarından grup lideri ile ilgili bilgi almak gerekmektedir. Grubun içinde zayıf halka olarak adlandırılan gönülsüz biri bulunabilir. Bu kişi ise mağdur tarafından kolay bir şekilde fark edilir. Çünkü bu kişi, eylemde olmak istemediğini ve eylemi durduracak gücünün olmadığını belirtip mağduru koruyarak mağdurun kaçmasını sağlayabilir (Akt: Gölge, 2005).

Bu sınıflandırmaya tamamen uygun ve birebir işlenmiş bir cinsel suça rastlamak oldukça zordur. Uzmanlar daha çok karışık tip bir sınıflandırmayla karşılaşmaktadır (Gölge ve Yavuz, 2007). Kùltürlerin cinsel suç davranışının üzerinde etkisinin bulunmasından kaynaklı Türkiye'ye özgü bir cinsel saldırgan sınıflandırmasına gidilmesi gerektiği anlaşılmış ve bu bağlamda Groth ve arkadaşlarının çalışması baz alınarak Gölge ve Yavuz (2007) tarafından Türkiye'ye özgü bir sınıflandırma oluşturulmuştur. Bu çalışmada, yetişkine yönelik cinsel saldırıda bulunanların sınıflandırılması ile çocuğa yönelik cinsel saldırıda bulunanların sınıflandırılması ayrılmıştır. Yetişine yönelik cinsel saldırıda bulunanların sınıflandırılması şu şekildedir: Güç etkenli cinsel saldırılar, öfke etkenli cinsel saldırılar, cinsel dürtü komponenti olan cinsel saldırılar, fırsatçılık içeren cinsel saldırılar ve sosyal normların istismar edildiği cinsel saldırılar. Çocuğa yönelik cinsel saldırıda bulunanların sınıflandırılması ise şu şekilde yapılmıştır: Cinsel dürtü komponenti olan cinsel saldırılar, öfke etkenli cinsel saldırılar, fırsatçılık içeren cinsel saldırılar, güç etkenli cinsel saldırılar ve mağdurun rızasıyla gerçekleşen akran saldırıları (Gölge ve Yavuz, 2007). Türkiye'ye özgü olup yukarıda ele alınan tipolojilere eklenen farklı iki kategori bulunmaktadır. Bu farklı kategorilere göz gezdirilecek olunursa:

Mağdurun rızası ile gerçekleşen akran saldırıları: 18 yaşından küçük, aynı yaş grubunda ya da aralarında dört yaştan daha az olan, iki tarafında rızasının bulunduğu cinsel ilişkiler bu sınıflandırmada ele alınmaktadır. Türkiye’de 18 yaşından küçük ve karşılıklı rızanın bulunduğu cinsel ilişkiler tarafların yaş farkına bakılmaksızın suç olarak ele alındığından böyle bir sınıflandırma doğmuştur (Gölge ve Yavuz, 2007).

Sosyal normların istismar edildiği cinsel saldırılar: Toplumun bekaret zarına verdiği önem ve cinsel saldırıya uğrayan kişinin de namusunun kirlendiğini düşünmesinden yola çıkarak, cinsel saldırganın kendisiyle evlenmek istemeyen mağduru kendisiyle evlenmeye zorunlu kılmak için tecavüz etmesi durumu bu sınıflandırma içinde ele alınmaktadır (Gölge ve Yavuz, 2007).

2.2.5. Cinsel Suçlu Profili ve Etkin Risk Faktörleri

Profilleme, belli kişilik yapılarının benzer davranışlar göstereceğini, bu davranışların tespit edilmesinin ve bilinmesinin suçun incelenmesinde ve olası şüphelilerin değerlendirilmesinde faydalı olacağını öne sürmektedir (Cook ve Hinman, 1999; Davies, 1992; Egger,1999; Knight ve ark., 1998; Owen, 2004). Saldırganı belirlemeye yardımcı olan en önemli araştırma yöntemlerinden biri olan profilleme tekniği suçun önlenmesi, erken müdahale edilmesi, kriminal kayıt tutulması, strateji geliştirilmesi, olgunun daha iyi anlaşılması ve tekrar suç işleme olasılığının belirlenmesi açısından oldukça önemlidir (Beauregard, 2010; Owen, 2004; Hodges, 2005). Ancak cinsel suçluların homojen bir grup olmaması ve cinsel suçların çoğunun gizli kalması profilleme çalışmalarına kısıtlılık getirmektedir ve tek bir cinsel suçlu profili oluşturulamamaktadır (Gannon ve ark., 2012; Vess ve Skelton, 2010; Mcclintock, 1995; Barbaree ve ark., 1994). Ayriyeten, her ne kadar cinsel suçlu profilleme çalışmalarında kısıtlılık

var olsa da yapılan bazı araştırmalara göre cinsel suçlularda birtakım benzerlikler de söz konusudur (Marshall ve Barbaree, 1990; Scully, 1990). Bu bağlamda, araştırmanın bu kısmında cinsel suçluların benzerlik gösterdiği araştırmalardan yola çıkılarak cinsel suçlu profillemeleri ve etkin risk faktörleri anlatılacaktır.

2.2.5.1. Yetişkin Cinsel Suçlu Profili ve Etkin Risk Faktörleri

Cinsel suç faillerinin birçoğu mağdurun tanıdığı ve güvendiği kişilerdir. Bilhassa, pedofililer öncelikli olarak çocuğa yaklaşmak için planlı ve bilinçli bir şekilde çocuk ve çocuğun ebeveyniyle güvenli bağ oluşturacak davranışlarda bulunurlar. Bunun yanı sıra, çocukla bireysel vakit geçirebilecek servis şoförlüğü, bakıcılık ve öğretmenlik gibi meslekleri seçerler (Karbeyaz ve ark., 2012). Ülkemizde geniş çaplı ve çok merkezli gerçekleştirilen bir araştırmada, istismarcıların %78,0'ının tanıdık olduğu bulunmuş; %13,2'sinin ise aile üyelerinden biri olduğu saptanmıştır (Erdoğan ve ark., 2011). Benzer şekilde Gölge ve Yavuz'un (2007) gerçekleştirdiği araştırmada, yetişkine yönelik işlenen cinsel saldırı vakalarında tanışıklık oranı %75, çocuğa yönelik işlenen cinsel saldırı vakalarında tanışıklık oranı % 67.69 bulunmuştur. Cinsel suçlarda bilinmesinin önem arz ettiği diğer önemli bir bulgu ise cinsel suçlarda olay yerinin genellikle mağdurun evi ya da yakın çevresi olması durumudur (Cantürk ve Koç, 2010).

Birçok araştırma, yetişkin cinsel suç faillerinin çocukluklarında cinsel istismara veya cinsel şiddete maruz kalma olasılıklarını diğer suçlara kıyasla daha yüksek bulmuştur (Graham ve ark., 2012; Jespersen ve ark., 2009; O'Brien ve ark., 2015; Williams ve Bierie, 2015). Bunun yanı sıra, O'Brien ve arkadaşlarının (2015) gerçekleştirdikleri araştırmada, sadece geçmişte maruz kalınan fiziksel içerikli cinsel suçun değil pornografiye maruz kalmanın da cinsel suçla ilişkili olduğu ortaya çıkarılmıştır. Pornografik yayın ve çocuk cinsel istismarı arasındaki ilişki

derin bir şekilde irdelendiğinde, araştırmalarda çocuk cinsel istismarcılarının yalnızca %11'inin pornografik yayın takip etmediği bulunmuş; %74'lük bir kısmı da bu yayınların cinsel uyarılmalarını belirgin bir şekilde arttırdığını ifade etmiştir (Akçan ve Çekin, 2011).

Yakın bir zaman diliminde Maltepe L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda erkek cinsel suçlularla gerçekleştirilen bir araştırmada, cinsel saldırgan faillerinin %95.23'ünün en az bir çocukluk çağı travmasının olduğu; %81.48'inin duygusal ihmal geçmişinin, %74.07'sinin duygusal istismar geçmişinin, %64.02'sinin fiziksel ihmal geçmişinin, %48.14'ünün fiziksel istismar geçmişinin ve %37.03'ünün cinsel istismar geçmişinin olduğu, ek olarak deney grubundaki cinsel saldırgan faillerinin çocukluk çağı travmalarının, dissosiyatif yaşantılarının ve erken dönem uyum bozucu şemalarının kontrol grubuna göre daha yüksek oranda olduğu saptanmıştır (Akdemir, 2022). Benzer bir araştırma yakın bir zaman diliminde Erel-Çakır ve Tarı-Cömert (2023) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmaya 156 cinsel suçtan ceza yemiş hükümlü ve 161 mal varlığına karşı suç işlemiş hükümlü katılmıştır. Araştırmanın sonucunda, cinsel suçtan ceza yemiş hükümlülerin, mal varlığına karşı suç işlemiş hükümlülerden daha yüksek oranda cinsel istismar geçmişinin bulunduğu ve daha yüksek oranda aleksitimik özellikler gösterdikleri saptanmıştır.

Cinsel suçlular araştırmalarda genellikle bekar, erkek, genç-yetişkin, düzenli bir işe veya uğraşıya sahip olmayan, ders başarısı, sosyoekonomik ve eğitim seviyesi düşük, okul devamsızlığı fazla, aile geçmişi düzensiz ve bir kısmı çeşitli psikiyatrik tanı almış kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır (Tülü ve Erden, 2014; Cantürk ve Koç, 2010). Bunun yanı sıra, sürekli iş ve yerleşim yeri değiştirme, düşük öz yönetim, günlük rutinlerdeki tutarsızlıklar, gerçekçiliği olmayan uzun vadeli hedefler ve sorumluluk alabilecek kararlar verememe gibi özellikler yüksek riskli cinsel suçlu profili göstergelerindendir (Mann ve ark., 2010). Cinsel suçun ilk ortaya çıkışında ise antisosyallik, saldırganlık, zorlayıcı/agresif kişilik ve dürtülere hâkim

olamama gibi öz-yönetim alanındaki problemler önemli bir rol oynamaktadır (Harris, 2013; Cohen ve ark., 2002).

Cinsel istismarın gerçekleşmesinde birçok faktör rol oynamaktadır. Cinsel istismarcıların sosyal iletişim kurma becerilerinin ve özgüvenlerinin düşük olduğu, değersizlik, yetersizlik, yalnızlık ve aşağılanma gibi hislerinin bulunduğu, kendilerini ise fiziksel olarak itici gördükleri bildirilmektedir (Robertiello ve Terry, 2007; Terry, 2006). Bu bağlamdan bakıldığında, çocuk cinsel istismarcıları zayıf sosyal becerileri sebebiyle kolay manipüle edilebilen, pasif ve bağımlı çocukları tercih etmektedir. Bu bireylerin okul devamsızlığı, öğrenme güçlüğü ve okulda uyumsuz davranış gösterme gibi problemlerden en az birini yaşadığı ve yaklaşık yarısının en az bir kez sınıf tekrarı yaptığı da ileri sürülmektedir. Ayriyeten, McElroy ve arkadaşlarının (1999) çocuk cinsel istismarcılarının ruhsal durumunu öğrenmek için yaptıkları araştırmada, parafili prevalansı %58 oranında bulunmuş; diğer psikiyatrik hastalıklardan ise madde kullanım problemi %83, dürtü kontrol bozukluğu %39, anksiyete bozukluğu %36, duygudurum bozuklukları %22 ve yeme bozuklukları %17 oranında saptanmıştır (Akçan ve Çekin, 2011)

Cinsel istismar eğilimi cinselliğin ön planda olduğu ve bireylerin cinsel nesne olarak algılandığı sosyo-kültürel yapılarda daha yüksektir. 30 eyalette bulunan 1600 çocuk cinsel istismarcısıyla gerçekleştirilen araştırmada, istismarcıların yalnızca üçte birinin cinsel birlikteliği sevgi, bağlılık ve ilgi gibi öğelere dayandırdığı; geriye kalan büyük kısmın ise cinsel birlikteliği öfke, cezalandırma ve zarar verme gibi öğelere dayandırdığı tespit edilmiştir (Akçan ve Çekin, 2011).

Savunma mekanizmaları, kişilerin stres karşısında benliklerini korumak için verdikleri tepkiler olarak bilinmektedir. Cinsel suçluların savunma mekanizmaları birçok araştırmaya konu edilmiş, bu araştırmalar ışığında cinsel suçluların işlevsiz savunma mekanizmalarını sıklıkla kullandıkları tespit edilmiştir. Faillerin; kaygı, öfke, reddedilme ve küçük düşürülme

gibi stresli durumlar karşısında cinsel tepkilerle ya da dışavurumsal davranışlarla karşılık verdiği görülmüştür. Diğer bir deyişle, failler olumsuz yaşam zorlukları ve stres karşısında cinselliği bir çözüm yolu olarak kullanmaktadır. Buna bağlı olarak, faillerin stresleri arttığında cinsel fantazileri ve mastürbasyon sıklıkları da artış göstermektedir (Cortoni ve Marshall, 2001). Bu açıdan bakıldığında, cinsel suçluların olumsuz duygulanımları ile cinsel eylemleri arasında yüksek bir ilişki bulunmaktadır (McKibben ve ark., 1994; Whitaker ve ark., 2008)

Cinsel suçlularda, cinsel suç işleme riskini artıran ve cinsel suçun altında yatan faktörleri göstermeye yarayan bilişsel çarpıtmaların değerlendirilmesi oldukça önemlidir çünkü araştırmalar cinsel suç işlemiş bireylerin tecavüz suçuna yönelik bilişsel çarpıtmalarını cinsel suç işlememiş bireylerden anlamlı derecede daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bilişsel çarpıtmalar; işlenen suçtan dolayı karşısındakini suçlama, suç davranışını mantığa bürüme, suç davranışına mazeret gösterme, suç davranışını inkâr etme ve karşıt tepki geliştirme gibi işlemleri kapsadığından bu sonucun ortaya çıkması oldukça normaldir. Etkili bir tedavi planlaması için cinsel suçluların bilişsel çarpıtmalarının, şemalarının, küçümseme ve inkâr davranışlarının derecesinin belirlenmesi gerekmektedir (Tülü ve Erden, 2014). Bu bağlamda, Ward ve Keenan (1999) çocuklara yönelik cinsel suç işleyen yetişkinlerin bilişsel şemalarını beş temel başlık altında ele almıştır. Bunlar ise başlıca şu şekildedir:

1- Tehlikeli dünya (dangerous world): Yetişkin bireyler çocuklardan daha tehlikelidir. Bu yüzden güvenli cinsel partnerler sadece çocuklardır.

2- Hak sahipliği (entitlement): Bazı kişiler diğer insanlardan daha önemli ve üstündür. Bu sebepten ötürü, bu kişiler istedikleri zaman aşağı derecede gördükleri çocuklarla cinsel ilişkiye girme hakkına sahiptirler.

3- Kontrol edilemezlik (uncontrollability): Kontrol edilemeyen dış kuvvetler sebebiyle kişi cinsel tacizden sorumlu tutulamaz. Saldırganlar kendi davranışlarının iradesinden sorumlu değildir.

4- Cinsel varlıklar olarak çocuklar (children as a sexual beings): Çocuklar yetişkinlerde cinsellik arayışındadır ve doğaları gereği cinsellikten zevk alan varlıklardır.

5- Zararın doğası (nature of harm): Çocuklara yönelik cinsel eylemler fiziksel şiddet olmadıkça zararsızdır. Gerçek anlamda zarar, yaralama ve fiziksel zorlama sonucu oluşur. Eğer zararlı bir sonuç oluştuysa da çocuklar hemen iyileşir (Beech ve ark., 2013).

Verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere, çocuklara yönelik cinsel suç işleyen yetişkinlerin, çocuğun da cinsel birliktelikten zevk aldığına, bu cinsel birlikteliğin çocuk açısından zararlı olmadığına ve çocukların bu hususta kabullenici bir tavır sergilediğine yönelik bilişsel çarpıtmaları mevcuttur ki bu çarpıtmaları saldırganlıklarını destekler niteliktedir (Szlachcic ve ark., 2015). Bu şemalara ek olarak, Polaschek ve Ward (2002) kadınlara yönelik cinsel suç işleyen yetişkinlerin şemalarına şu şekilde bir açıklama getirmiştir:

1. Cinsel obje olarak kadınlar (women as sexual objects): Kadınlar doğası gereği iki yüzlüdür. Zorla ya da şiddet yoluyla olsa bile sürekli olarak cinselliği ararlar ve arzularlar.

2. Bilinemez olarak kadınlar (women are unknowable): Kadınlar erkeklerden farklıdır. Bu farklar ise erkekler tarafından anlaşılamaz (Beech ve ark., 2013)

Kadınlara yönelik cinsel suç işleyen erkeklerin çoğunlukla tecavüz etme mitlerinin olduğu, kadınlara karşı olumsuz görüşlerinin bulunduğu, şiddet davranışlarına göz yumduğu ve erkeksi tavırlar ile kendilerini aşırı özdeşleştirdikleri bildirilmektedir (Marshall ve Barbaree, 1990; Scully, 1990). Bununla beraber, cinsel saldırganların tekrar suç işleme riski diğer suçlara kıyasla %7 ile %35 arasında değişen sıklıkla dördüncü sırada yer almaktadır ve psikopati, denetimsiz ve dürtüsel mizaca sahip olma, cinsel sapkınlık, uyuşturucu ve alkol kullanımı,

yetişkin partnerlerle romantik ilişkinin azlığı ya da hiç olmaması ile kurallara ve denetime karşı gelici davranışlar cinsel suçun tekrar işlenmesine yol açan risk faktörleri olarak görülmektedir (Roberts ve ark., 2002; Testa, 2002; Motiuk, 1998; Marshall ve Barbaree, 1990; Hanson ve Bussière, 1998; Hanson ve Morton-Bourgon, 2004; Mann ve ark., 2010; Knight ve Thornton, 2007). Ayriyeten, cinsel suçlarda olay zamanı alkol kullanım oranı %13 ile %63 sıklığı arasında değişmektedir ve cinsel suçlularda suç öncesi alkol tüketimi diğer şiddet suçlarından daha yüksektir (Abracen ve ark., 2000; Testa, 2002).

Son olarak, yetişkin kadın istismarcılarla erkek istismarcıların karşılaştırıldığı araştırmalara bakıldığında, kadın istismarcıların daha az güç kullandığı, genellikle erkek çocukları mağdur olarak seçtiği, daha genç yaş grubunda olduğu ve daha yüksek oranda psikiyatrik hastalıklara ve kişilik bozukluklarına sahip olduğu bildirilmiştir. Kadın istismarcıların yüksek oranda gizli kalmasının sebepleri ise istismarı normal bakım verirken gerçekleştirmesi yani çocuğun üstünü değiştirdiğinde ya da banyo yaptırdığında istismar etmesi ve ergen çocukla gerçekleştirdiği cinsel birlikteliği ergen çocuğun istismar olarak algılamaması olarak görülmektedir (Tardif ve ark., 2005; Matthews,1993).

2.2.5.2. Cinsel Suça Sürüklenen Çocuk Profili ve Etkin Risk Faktörleri

Cinsel suçların sadece yetişkin bireylerce gerçekleşmediği aksine çocuk cinsel suçluların azımsanmayacak oranda olduğu ve çocukların birçok cinsel suçtan sorumlu olduğu bildirilmektedir. Üstelik ergenler tarafından gerçekleştirilen cinsel suçlarda cinsel birleşme girişiminin, genital-anal ve genital-genital temasın yetişkinlerden daha yüksek oranda olduğu saptanmıştır (Allard-Dansereau ve ark., 1997). Ayriyeten, cinsel suç işleyen çocuklar yetişkin cinsel suçlularda olduğu gibi herhangi bir ırka ve dine mensup olabileceği gibi herhangi bir sosyo-ekonomik ve kültürel düzeye de sahip olabilmektedir (Akçan ve Çekin, 2011).

Cinsel suça sürüklenen çocukların aile yapıları birçok araştırmaya konu edilmiştir. Bu bağlamda araştırmalar; stresli aile ortamının, parçalanmış ailenin, çocuğa kötü rol model olmanın, ilgisiz ya da reddedici anne-baba tutumlarının, rijid ya da kaotik aile yapısının, aile içi şiddetin, zayıf ebeveyn-çocuk ilişkisinin, ebeveynin istismar öyküsünün ve ebeveynin madde kullanımının risk faktörleri olduğunu ileri sürmektedir. Bu tip ailelerde, cinselliğin açık bir şekilde yaşanabilmesi sebebiyle çocukların erken yaştan itibaren cinsel aktivitelere ve/veya pornografiye maruz kaldıkları da dile getirilmektedir. Amerika’da Pithers ve arkadaşları tarafından gerçekleştirilen araştırmada, cinsel suç işleyen çocukların ailelerinin yoğun bir ekonomik stres altında olduğu, %38’inin fakirlik sınırında yaşadığı ve yarısının tek ebeveynli olduğu tespit edilmiştir. Yurtdışında parçalanmış aile yapısının çocukların cinsel suça sürüklenmesinde etkin rol oynadığını düşünen bilim insanları bulunmaktadır. Bu hipotezle gerçekleştirdikleri araştırmalarında, bu çocukların önemli ölçüde tek ebeveynli aileye sahip oldukları ve yalnızca %16-30’unun bütüncül bir aile yapısından geldikleri tespit edilmiştir (Akçan ve Çekin, 2011). Benzer sonucu elde eden bir araştırma yakın bir zaman diliminde Altunpul (2022) tarafından gerçekleştirilmiştir. 575 üniversite öğrencisinin katıldığı bu araştırmada anne ve babası boşanmış öğrencilerin boşanmamış olanlara kıyasla daha yüksek oranda cinsel istismara maruz kaldıkları bulunmuştur. Ayrıyeten, cinsellik konusunda ailesinden ve okulundan yeterli seviyede doğru bilgi edinemeyen çocuklar bu konuda saplantılı bir davranış modeli geliştirebilmektedir. Çocuk yaştaki kişilerin bu merakını gidermesinin tek çaresi ise akranlarıyla ya da kendinden daha küçük çocuklarla cinsel bir etkileşim kurmasıdır (Akçan ve Çekin, 2011).

Cinsel suç işleyen çocuklar ile başka tür suç işleyen çocukların zekâ düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamakla birlikte cinsel suç işleyen çocukların zekâ ortalamalarında çok hafif bir düşüklüğün bulunduğu, %25’inin zekâ seviyesi 80 altındayken bu oranın diğer suçları işleyen çocuklarda %11 olduğu ileri sürülmektedir. Literatürlerde, hafif

veya orta zekâ geriliği bulunan cinsel istismarcıların daha çok saldırganlık içermeyen teşhircilik gibi suç davranışı gösterdiği de bildirilmektedir (Akçan ve Çekin, 2011). Bunlara ek olarak, cinsel suç işleyen ergenlerin %60'ının gelişimsel ve psikolojik açıdan normal olduğu, sadece %40'ının sosyal, cinsel ve/veya psikolojik açıdan bir sapma yaşadığı tespit edilmiştir (van Outsem, 2007).

Geçmişte cinsel istismara uğramak ileriki süreçte cinsel istismarcı olma riskini arttıran bir faktör olarak görülmektedir (Kaseweter ve ark., 2016; Hunter, 2017; Ueda, 2017). Cinsel istismar davranışını ergenlik öncesi dönemde göstermeye başlayan erkek çocukların %50-75'i, kız çocuklarının ise %100'e yakını geçmişte cinsel istismara uğradıklarını bildirmiştir (Johnson, 2000). Ek olarak, bu popülasyonda erken dönemde maruz kalınan diğer ihmal ve istismar türlerinin de belirgin oranda yüksek olduğu görülmektedir (Akçan ve Çekin, 2011). Benzer şekilde Gedik-Küçük ve Gölge (2019) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, cinsel suçtan hüküm giymiş 50 ergen ile suç kaydı bulunmayan 50 ergenin bazı özellikleri karşılaştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda, deney grubu ile kontrol grubunun cinsellikle ilgili bilgi edinme yaşlarında bir farklılığın bulunmadığı ancak cinsel suç işlemiş ergenlerin suç işlememiş ergenlere kıyasla daha yüksek oranda arkadaşlarının suç geçmişinin olduğu, duygu düzenlemede daha yüksek oranda güçlük geçtikleri ve çocukluk çağı travma skorlarının daha yüksek oranda olduğu saptanmıştır. Kaplan'ın 20 yıl süreyle 7000'i geçkin sadistik ve mazoistik seksüel fantazileri bulunan kişilerle gerçekleştirdiği araştırmasında oldukça çarpıcı bir bulgu tespit edilmiştir. Bu bulgu, seksüel fantazileri ve mazoistik yaşantıları bulunan hastaların istinasız olarak hepsinin çocukluk dönemlerinde zalimce durumlara maruz kaldıklarını bildirmesidir. Buradan çıkarılan sonuç ise çocukların bazen yaşadıkları acı ve olumsuz yaşamsal deneyimleri erotize ettikleridir (Akt: Gündoğdu, 2017).

Toplumsal normlara ve kurallara uyum sağlamada zorlanan, bunun yanı sıra suç davranışlarını sıklıkla tekrarlayan kişiler Antisosyal Kişilik Bozukluğu tanısı almaktadır. Bu

tanımı alan kişiler, dürtüsel ve saldırgan davranışlar sergiler; aile içinde ve toplumsal yaşamda gerekli sorumlulukları yerine getirmezler. Sergiledikleri suçtan kaynaklı pişmanlık duymayan bu bireylerin öz denetimleri zayıftır, bu sebepten ötürü ceza onlar için caydırıcı değildir ve ceza almalarına karşın yeniden suç işleme olasılıkları yüksektir. Davranım Bozukluğu tanısı alan on sekiz yaşından küçük çocuklar yetişkinliklerinde Antisosyal Kişilik Bozukluğu tanısı almaktadır (Öztürk ve Uluşahin, 2016). Antisosyal davranış örüntüleri dar bir çerçeveden açıklanamamaktır ve gelişim kuramcılarına göre antisosyal davranış örüntülerinin dört alt boyutu bulunmaktadır (LeBlanc ve Loeber, 1998). Bunlar ise başlıca şu şekildedir:

1. Otorite ile zıtlasma (authority conflict) boyutu: İnatçı ve karşı gelen tavırlar sergileme. Ev, okul ve sosyal ortamda bulunan otorite figürlerine karşı asi davranışlarda bulunma.
2. Gizil (covert) boyut: Antisosyal davranışın aleni bir şekilde değil, örtük bir şekilde gerçekleşmesi. Örneğin, sahtekarlık yapma ve sıklıkla yalan söyleme gibi.
3. Aleni (overt) boyut: Dışarıdan rahatlıkla gözlemlenebilen antisosyal davranışlar sergileme. Örneğin, şiddet ve fiziksel içerikli saldırganlık gibi.
4. Pervasız (reckless) boyut: Antisosyal davranışların umursamaz, tekrarlayıcı ve tehditkâr bir şekilde gerçekleşmesi. Örneğin korunmasız cinsel ilişkiye girme, tehlikeli davranışların ders alınmaksızın sıklıkla tekrarlanması ve sürekli bir heyecan arayışı içinde olma gibi (LeBlanc ve Loeber, 1998).

LeBlanc ve Loeber'e (1998) göre dönemsel olarak bireyler alt boyutta bulunan bu davranışların birçoğunu sergilemektedir. Yani ısırma, tekmeleme, inatçılık, küfürlü konuşma vb. davranışların en az biri erken yaş döneminde %90 oranıyla görülmektedir. Ancak bu dört alt boyutta bulunan davranışların hepsinin bir arada sergilenmesi sadece birtakım çocuklar için

geçerlidir. Bilhassa, çocuklarda on iki yaşından önce görülen otoriteyle zıtlasma davranışı antisosyalliğin yerleşmesi adına bir risk faktörüdür (Moffitt, 1993).

Loeber ve arkadaşlarının (1994) geliştirdiği üç ayaklı teorik modelde, piramitin üç ayağını otorite ile zıtlasma, gizil boyut ve aleni boyut oluşturmaktadır. Bu üç ayaklı gelişim modeli gösteren kişiler ilk olarak otoriteyle zıtlasma davranışlarında bulunur, daha sonrasında gizil ve aleni içerikli antisosyal davranışlar sergilerler. Özellikle, bu üç davranış tipini bir arada sergileyen çocuklar daha sıklıkla suç işler ve daha şiddet içerikli suçlara bulaşırlar. Hem gizil hem de aleni boyut içerikli antisosyal davranış örüntülerine sahip çocuklar, düşük antisosyal davranış örüntülerine sahip çocuklara kıyasla daha erken yaşta suça karışmakta; ailelerinde ise daha fazla madde ve alkol kullanımı, suç öyküsü ve ruhsal bozukluk bulunmaktadır. Cinsel suçlu çocuklar ile üç ayaklı teorik modelin ilişkisini ortaya koyan çalışmalar, aleni boyutta incelenen cinsel suçlu çocukların mağdura daha önceden zorbalık davranışında bulunma olasılıklarını daha yüksek bulmuştur. Gizil boyutta incelenen cinsel suçlu çocukların ise suç eylemlerini fırsat kovalayarak, daha iyi gizleyerek ve aldatıcı bir yolla gerçekleştirdiği, kurbanlarını da (zihinsel engeli bulunan çocuklar ve/ya da cinselliği algılayamayacak kadar küçük çocuklar) kendisini savunamayacak ve suçu daha sonrasında bildiremeyecek kişiler arasından seçtikleri ifade edilmiştir (Fırat ve Erk, 2022).

Cinsel suçlu çocuklar iki farklı şekilde sınıflandırılmaktadır. Bunlar daha küçük yaştaki çocukları istismar edenler ve kendi akranlarını veya yetişkinleri istismar edenler şeklindedir (Seto ve Lalumière, 2010; Keelan ve Fremouw, 2013). Kendinden daha küçük yaştaki çocukları istismar eden çocuklara “cinsel istismarcı” denilirken, kendi akranlarını istismar eden çocuklara “akran istismarcısı” denilmektedir. Araştırmalar bu iki grubun davranış problemleri, sosyoekonomik etkenler vb. diğer birçok açıdan farklılık gösterdiğini tespit etmiştir (Aebi ve ark., 2012; Leroux ve ark., 2016). Araştırmalar ışığında, bu iki grubun farklılık gösterdiği alanlar madde madde şu şekildedir:

- Nörotizm açısından bakıldığında, cinsel istismarcı çocuklar (kendinden daha küçük yaştaki çocukları istismar eden çocuklar) akran istismarcısı (kendi akranlarını istismar eden çocuklar) çocuklardan daha yüksek puan almaktadır (Hendriks ve Bijleveld, 2004; van Wijk ve ark., 2006).
- Benlik saygısı açısından bakıldığında, cinsel istismarcı çocuklar ergen istismarcısı çocuklardan daha düşük puan almaktadır (Gunby ve Woodhams, 2010).
- Kişilik özellikleri açısından bakıldığında, akran istismarcısı çocuklar cinsel istismarcı çocuklara göre daha impulsif davranışlar sergilemektedir (Leroux ve ark., 2016).
- Davranış tutumları açısından bakıldığında, daha küçük yaştaki çocukları istismar eden çocuklar, yaşadıkları sorunlar karşısında daha itaatkâr ve konformist bir tutum sergilerken, akran istismarcısı çocuklar daha antisosyal ve dışa vurumsal bir tutum sergilemektedir (van der Put ve Asscher, 2015; Joyal ve ark., 2016). Bu bulguya benzer olarak, Aebi ve arkadaşları (2012) çalışmasında, daha küçük yaştaki çocukları istismar edenlerin akran istismarcısına kıyasla daha düşük oranda agresif davranışlar sergilediğini bulmuştur.
- Olağan dışı veya atipik uğraşlar açısından bakıldığında, her iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Lakin cinsel istismarcı çocukların, akran istismarcısı çocuklara kıyasla daha yüksek oranda (%57,7- %41,3) tuhaf seksüel fantezilere sahip olduğu tespit edilmiştir (Joyal ve ark., 2016).
- Zekâ seviyesi açısından bakıldığında her iki grup arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Hsu ve Starzynski, 1990). Lakin bu bulgunun aksine van Wijk ve arkadaşlarının (2005) gerçekleştirdiği çalışmada, cinsel istismarcı çocukların akran istismarcısı çocuklara kıyasla Raven Matriks Zekâ Testinden daha yüksek (126,63 – 108,60) puan aldığı tespit edilmiştir.

- Aile yapıları açısından bakıldığında, cinsel istismarcı çocukların aile yapıları daha bozukken, akran istismarcısı çocukların aile denetimleri daha az; aile sınırları ise daha belirsizdir (Gunby ve Woodhams, 2010). Bunlara ek olarak, akran istismarcısı çocukların aile üyelerinde suç öyküsü bulunma oranı daha yüksekken, çocuk cinsel istismarcılarının aile içi şiddete tanıklık etme oranı daha yüksektir (Gunby ve Woodhams, 2010; Fanniff ve Becker, 2006).

- Arkadaşlık ilişkileri açısından bakıldığında, suçlu çocuklar arkadaşlık ilişkilerinde kendilerine benzer kişilerle ilişkilerini sürdürmektedir. Diğer bir deyişle, akran istismarcısı çocuklar, suç öyküsü olan akranlarıyla ilişkiler kurabilmekte ve bu kişilerle suç eylemlerini gerçekleştirebilmektedir (Joyal ve ark., 2016). Ayriyeten, cinsel istismarcı çocuklar diğer gruptaki çocuklara kıyasla arkadaşlık ilişkilerinde daha çekingen, daha yalnız ve daha geri planda bir tutum sergilemektedir ve bu çocukların akran zorbalığı davranışı sergileme öyküleri de bulunmaktadır (Ueda, 2017; Hunter ve ark., 2003; Hendriks ve Bijleveld, 2004; Gunby ve Woodhams, 2010)

- Ruhsal rahatsızlıklar açısından bakıldığında, adli ortama giren çocukların %70-90 değişen sıklık oranıyla en az bir psikiyatrik tanısı bulunmaktadır (Fazel ve ark., 2008; Colins ve ark., 2009). Ruhsal rahatsızlıkların oluşumunda rol oynayan faktörlerden biri ise çocukluk çağı travmalarıdır (Stewart ve ark., 2004; Carr ve ark., 2013; MacMillan ve ark., 2013). Fiziksel ve duygusal istismar çocuklarda Travma Sonrası Stres Bozukluğuna, depresyona, madde kullanım bozukluğuna ve suça yöneltebilecek dışa yönelim bozukluklarına sebebiyet verebilmektedir (Spertus ve ark., 2003; Glowacz ve Born, 2013). İki grup arasındaki farka göz atıldığında ise cinsel istismarcı çocukların akran istismarcısı çocuklara kıyasla daha fazla psikopatolojik (%55-%33) bulguları bulunmaktadır (Hendriks ve Bijleveld, 2004). Derinlemesine incelendiğinde, cinsel istismarcı çocuklarda klinik depresyon bulguları ve kaygı bozukluğu daha yüksek orandayken akran istismarcısı çocuklarda davranım bozukluğu ve

madde kullanım bozukluğu eş tanısı daha yüksek orandadır (Comeau ve ark., 2001; van der Put ve Asscher, 2015; Joyal ve ark., 2016).

- Suç işleme yöntemleri açısından bakıldığında, cinsel istismarcı çocukların genellikle kandırma, fırsat, rüşvet ve tehdit yöntemlerini kullandığı, mağdur olarak sıklıkla kardeşlerini ya da akraba çocuklarını seçtiği, sosyal yeterliliklerinin ve öz güvenlerinin düşük olduğu ve depresif bir duygu durum sergiledikleri bildirilmiştir. Diğer taraftan, akranlarını veya yetişkinleri istismar eden çocukların genellikle silah veya fiziksel güç kullandığı, mağdur olarak ise genellikle yabancıları seçtikleri tespit edilmiştir (Akçan ve Çekin, 2011).

2.2.6. Cinsel Suçluların Sağaltımı

Cinsel suçluların sağaltımında kullanılan ilk teknikler, davranışçı terapinin yaklaşımını baz alarak direkt sapkın davranışı değiştirmeyi hedeflemiştir. Daha sonraki süreçte, 1990'lı yıllarda bilişsel davranışçı terapi ön plana çıkmış ve genel anlamda kabul görmüştür (Thornton, 2013; Kirsch ve Becker, 2006). Cinsel suçluların sağaltımında en çok tercih edilen bilişsel ve davranışçı terapinin temel amacı ise problemli davranışın altında yatan bilişselliğe yönelmek ve bu davranışı değiştirmektir (Beech ve ark., 2013). Bu sebepten ötürü, bilişsel ve davranışçı terapi, bilişsel içeriğe ve davranışı etkileyen suç öncesi inanışlara yani bilişsel çarpıtmalara odaklanmaktadır (Beech ve Harkins, 2012).

Bireyleri olaylar hakkında farklı düşünmeye iten bilişsel davranışçı terapi, bilişselliğin cinsel davranışı nasıl etkilediğini ve mağdura fiziksel ya da psikolojik anlamda nasıl zarar verdiğini öğretmeyi amaçlamakta ve bireylerden çarpıtılmış tutumlarını tanımlamasını ve bunlarla mücadele etmek için farklı düşünce tarzları ve becerileri geliştirmesini istemektedir (Beech ve Harkins, 2012). Cinsel suçluların sağaltımında beş temel alanda yoğunlaşmaktadır. Bunlar başlıca şu şekildedir: bilişsel çarpıtmalar ve şemalar (suç davranışının ortaya çıkmasına

sebebiyet veren olumsuz düşünceler), duygu düzensizliği (duyguların ifade edilmesindeki, deneyimlenmesindeki ve kontrol edilmesindeki problemler), kişilerarası beceri eksikliği (yakınlık kurmada güçlük çekme ve sosyal destekten yoksun olma), sapkın cinsel davranış (sapkın cinsel uğraşlar ve ilgiler) ve empati eksikliği (kurbanın gözünden suça neden olan davranışın değerlendirilmesi) (Kirsch ve Becker, 2006). Buradan da anlaşılacağı üzere bilişsel davranışçı terapi; ilişki ve yakınlık eksikliği, kurbanı yönelik empati geliştirme, bilişsel çarpıtmalarla mücadele etme, genel ve cinsel öz düzenleme, suça neden olan tüm süreçleri tanımlama, suç tekrarını önlemede plan geliştirme, suç öncesi tutumlar, dürtü kontrol bozukluğu ve sosyal beceri eksikliği gibi konulara odaklanmaktadır (Yates, 2013; Kirsch ve Becker, 2006).

Bilişsel çarpıtmaların/çarpık şemaların ortaya çıkartılmasında ve hangi gruba dahil olduğunun belirlenmesinde; psikometrik değerlendirme ölçeklerinin uygulanması, bireyin hayat hikayesinin, suç zincirinin ve günlük aktivitelerinin öğrenilmesi ve şemalarının anlaşılması için görüşmede gerekli soruların (yetişkinlerle kurulan ilişkiler hususundaki düşünceleri neler?, hayatlarını kontrol edebiliyorlar mı? vb.) sorulması gerekmektedir (Beech ve ark., 2013). Cinsel suçluların bilişsel çarpıtmalarının düzeltilmesinde “bilişsel yeniden yapılandırma” tekniği kullanılmaktadır ve bu teknik dört sıralı basamaktan oluşmaktadır. İlk basamakta, bilişsel yapılar suç zincirinin tanımlanmasıyla gün yüzüne çıkarılır. İkinci basamakta, bilişsel yapıların hangi şema ile bağlantılı olduğu tanımlanır. Üçüncü aşamada, tanımlanan şemalarla kişinin mevcut durum hakkında gerçekçi yorumlar yapması ve bu yeni yorumların gelecekte de uygulayabilmesi sağlanır. Dördüncü ve son basamakta ise bireyde herhangi bir değişim olup olmadığı hususunda değerlendirmelerde bulunulur (Drake ve ark., 2001).

Cinsel suçluların sağaltımında kullanılan diğer bir terapi yöntemi ise şema terapidir. Bütüncül bir terapi tekniği olarak adlandırılan şema terapi içerisinde davranışsal, bilişsel, psikodinamik, insancıl ve ampirik yaklaşımı barındırmaktadır. Bu terapi, mizaç ve çocukluk

yaşantıları temelli duygusal ve bilişsel açıdan uyumsuz şemaların ortadan kaldırılmasını ve yerine uygun/yeni şemaların getirilmesini hedeflemektedir (Chakhssi ve ark., 2014). Şema terapisinin tekniği de kendi içinde dört sıralı basamaktan oluşmaktadır. Bilişsel evre olarak adlandırılan ilk basamakta, şemaların tanımlanması için bilişsel teknikler öğretilir. Kişilerarası evre olarak adlandırılan ikinci basamakta, tanımlanan şemalara karşı mücadele etme becerileri kazandırılır. Deneysel evre olarak adlandırılan üçüncü basamakta, şemaların nasıl oluştuğu ve geliştirildiği, sonraki süreçte de sosyal ve çevresel bilgilerin bu duruma nasıl rehberlik edeceği hususlarında geçmiş deneyimler canlandırılır. Davranışçı evre olarak adlandırılan dördüncü ve son basamakta ise davranışçı görüşteki tekniklerin kullanılmasıyla gerçek yaşantıya uyarlanabilen yeni şemalar yaratılır (Beech ve ark., 2013).

2.3. Cinsel Suça, Cinsel Suçlulara ve Cinsel Suçluların Tedavilerine Yönelik Tutumu Ele Alan Araştırmalar

Tutumun en cezalandırıcı ve olumsuz olduğu suç türlerinin başında cinsel suçlar gelmektedir. Birçok araştırma, tecavüz ve adam öldürme gibi şiddet içerikli suçların; hırsızlık, vergi kaçakçılığı ve uyuşturucu madde satışı gibi şiddet içerikli olmayan suçlardan daha ciddi algılandığını tespit etmiştir (Korkmaz, 2013). Gibbons (1969) yirmi farklı suç türünün nasıl cezalandırılması gerektiğine yönelik tutumları incelediği araştırmasında, katılımcılar tecavüz, soygun ve adam öldürme gibi suçların daha ağır şekilde cezalandırılması gerektiğini ileri sürmüş; psikiyatrik tedavi seçeneğini ise en fazla çocuk cinsel istismarı, tecavüz, teşhircilik ve uyuşturucu kullanımı gibi suçlarda tercih etmiştir.

Herzog ve Rattner (2003) çalışmalarında katılımcılara geniş yelpazeli otuz farklı suç senaryosu (adam öldürme, cinsel suçlar, genel ahlaka karşı suçlar, malvarlığına karşı suçlar, genel ahlaka karşı suçlar, şeker hırsızlığı, beyaz yaka suçları, çevre suçları vb.) sunmuşlar ve

bu suçları ne kadar ciddi algıladıklarını likert tipi ölçekte belirtmelerini istemişlerdir. Araştırmanın sonucunda, daha yüksek oranda ciddi algılanan suç türlerinin tecavüz, saldırı ve adam öldürme olduğu, daha düşük oranda ciddi algılanan suç türlerinin ise belirli bir kurban ve şiddet içermeyen suçlar olduğu belirlenmiştir. Başka bir çalışmada McCorkle (1993), altı farklı suç tipine (tecavüz, taciz, gasp, uyuşturucu madde bulundurma ve uyuşturucu madde ticareti yapma) yönelik tutumları ele almıştır. Araştırmanın sonucunda, aralarında tecavüzünde bulunduğu şiddet içerikli suçlara yönelik tutumun daha cezalandırıcı olduğu, uyuşturucu madde bulundurma ve hırsızlık gibi suçlara yönelik tutumun daha az cezalandırıcı olduğu tespit edilmiştir. Yine bu çalışmada katılımcılar psikolojik tedavi seçeneğini en fazla cinsel suçlular için, eğitim ve para desteğini ise en fazla malvarlığına karşı suç işleyenler için uygun görmüştür. Bu araştırmalara paralel olarak, Lambert ve arkadaşları (2009) araştırmalarında bedensel cezalandırma yöntemlerinin (kırbaqlama vb.) daha çok cinsel suçlarında da içinde bulunduğu şiddet içerikli suçlarda tercih edildiğini; hırsızlık ve uyuşturucu madde bulundurma gibi şiddet içermeyen suçlarda bedensel cezalandırma yöntemlerinin daha az tercih edildiğini tespit etmişlerdir.

Korkmaz (2013), halkın tecavüz, adam öldürme ve hırsızlık suçundan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarını ele aldığı araştırmasında, halkın tecavüz suçundan hüküm giymiş bireylere yönelik tutumunu adam öldürme ve hırsızlık suçundan hüküm giymiş bireylere göre daha cezalandırıcı ve olumsuz bulmuştur. Cinsel suçlulara yönelik tutumun genel anlamda olumsuz olduğunun gözler önüne serildiği başka bir araştırma McGhee (2008) tarafından gerçekleştirilmiştir. McGhee (2008), Amerika'nın 48 eyaletinde bulunan 548 kişiyle anket çalışması yapmış ve cinsel suçlularda ölüm cezasını destekleyenlerin oranını %17-%35 sıklığında, cinsel suçlularda ömür boyu hapis cezasını destekleyenlerin oranını %55-%60 sıklığında bulmuştur. Ayriyeten bu çalışmada katılımcılar alternatif yaptırımları cinsel suçlularda en az sıklıkla onaylamıştır.

Halkın şiddet suçlarından, cinsel suçlardan ve ağır suçlardan hüküm giymiş eski mahkumlara yönelik tutumu, şiddet suçlarından ve cinsel suçlardan hüküm giymemiş eski mahkumlara kıyasla daha olumsuz bulunmuş (Hardcastle ve ark., 2011; Perkins ve ark., 2009; Rogers ve ark., 2011) ve eski hükümlüler arasında en çok ayrımcılığa uğrayan ve en olumsuz tutumun sergilendiği grubun cinsel suçlular olduğu bildirilmiştir (King ve Roberts, 2015; Tewksbury ve Lees, 2006; Viki ve ark., 2012). Yakın bir zamanda dilimde, Rade ve arkadaşları (2017) Amerika Birleşik Devletleri'ndeki halkın eski mahkumlara yönelik tutumunu meta-analiz yöntemiyle incelemişler; halkın eskiden cinsel suçtan mahkûm olanlara yönelik tutumunu diğer suçlardan mahkûm olanlara kıyasla daha olumsuz saptamışlardır.

İşlenen cinsel suçların kendi aralarındaki farklılıkları ve özellikleri de tutumlar üzerinde rol oynamaktadır. Cinsel suçlulara yönelik tutum genel anlamda olumsuz iken, çocuklara yönelik işlenen cinsel suç, yetişkinlere veya kadınlara yönelik işlenen cinsel suça göre daha da ciddi ve olumsuz algılanmaktadır (Rothwell ve ark., 2021; Fuselier ve ark., 2002; Hogue, 1993; Weekes ve ark., 1995). Örneğin, mağdur çocuk olduğunda ikamet kısıtlamalarını destekleme oranı %76, idam cezasını destekleme oranı ise %65 iken mağdur yetişkin olduğunda idam cezasını destekleme oranı %47 bulunmuştur (Mancini ve Mears, 2010). Cinsel suç türlerinin arasında çocuklara yönelik işlenen cinsel suçların daha ciddi algılandığını gösteren başka bir araştırma Kernsmith ve arkadaşları (2009) tarafından gerçekleştirilmiştir. Kernsmith ve arkadaşları (2009) katılımcılara cinsel suç işlemiş yedi farklı kişinin öyküsünü vermişler ve bu kişilerden ne derecede korktuklarını ölçekte belirtmelerini istemişlerdir. Katılımcılara sunulan suç öyküleri ise şu şekildedir: (1) kendi çocuğunu istismar eden bir cinsel suçlu (2) 13-16 yaş arasındaki bir çocukla kendi rızasıyla cinsel ilişkiye giren 21 yaşındaki bir cinsel suçlu (3) başkasını cinsel ilişkiye zorlayan çocuk yaştaki bir cinsel suçlu (4) eşini cinsel ilişkiye zorlayan bir cinsel suçlu (5) tanıdık bir çocuğu cinsel olarak istismar eden bir cinsel suçlu (6) bulunduğu partnerini cinsel ilişkiye zorlayan genç bir cinsel suçlu ve (7) on yıldan daha önce cinsel bir suç

işlemiş cinsel suçlu. Araştırmanın sonucunda, katılımcılar çocuklara yönelik cinsel suç işlemiş kişilerle aynı mahallede oturmaktan daha çok korktuklarını belirtmişler ve çocuklara yönelik cinsel suç işlemiş kişilerin adreslerinin polise bildirilmesi ve gözetim altından tutulması fikrini daha çok desteklemişlerdir.

Görüldüğü üzere cinsel suçlulara yönelik tutum oldukça olumsuzdur ve son yıllarda da kamuoyunun cinsel suçlulara yönelik tutumu giderek daha cezalandırıcı hale gelmektedir. Cinsel suçlardan hüküm giymiş kişilerin cezalandırılmasına ve tedavilerine ilişkin yeni mevzuat ise rehabilitasyondan ziyade cinsel suçluların kontrol altına alınmasına ve izlenilmesine odaklanmaktadır (Wnuk ve ark., 2006). Ancak araştırmalar, cinsel suçlulara yönelik hem ıslahevlerinde hem de toplumda uygulanan tedavi programlarının daha sonraki cinsel suç tekrarını etkili bir şekilde azalttığını göstermektedir (Abracen ve Looman, 2005; McGrath ve ark., 2003) ve yakın tarihli verilere göre mülkiyet, uyuşturucu, şiddet ve asayiş suçlarından hüküm giymiş kişilerin dokuz yıllık takipte yeniden suç işleme oranı cinsel suçtan hüküm giymiş kişilerden daha yüksek oranda bulunmuştur (Alper ve Durose, 2019). Cinsel suçlularda tedavi etkinliğinin incelendiği araştırmalara bakıldığında, Hanson ve arkadaşları (2002) hapisane ve/veya toplum temelli tedavi programlarıyla ilgili (ABD, İngiltere, Kanada ve Yeni Zelanda'da 9.000'den fazla yetişkin suçluyu içeren) 43 çalışmanın meta-analitik incelemesini üstlenmişler ve genel olarak cinsel suçlulara uygulanan tedavi programlarının yeniden cinsel suç işleme riskini %12.3 ila %16.8 oranında azalttığını, bilişsel davranışçı ve sistematik terapinin ise davranışçı terapiden daha etkili olduğunu tespit etmişlerdir. Bu araştırmaya paralel olarak Polizzi ve arkadaşları (1999) da araştırmalarında hapisane temelli olmayan bilişsel ve davranışsal terapinin yeniden suç işleme riskini azaltmada en etkili tedavi programı olduğunu ispatlamışlardır.

Bir başka meta-analizde, Lösel ve Schmucker (2005) 80 tedavi gören ve tedavi görmeyen grubu (ABD, İngiltere, Kanada ve Almanca konuşulan çeşitli ülkelerden 22.000'den

fazla suçluyu içeren) karşılaştırmışlardır. Sonuç olarak, cinsel suçlu tedavisinin cinsel suç tekrarı üzerinde olumlu bir etkisinin olduğunu, cinsel suçta hormonal ilaç (farmakolojik terapi) ve BDT'nin en umut veren terapi türü olduğunu, gönüllü tedavi programlarının zorunlu tedavi programlarından daha etkili olduğunu ve tedavinin yetişkinlere kıyasla ergenlerde daha etkili olduğunu tespit etmişlerdir. McGrath ve arkadaşları (2003) cezaevinde bulunan 56'sı tedavisini tamamlamış, 49'u tedaviye başlamış ancak sürdürmemiş, 90'ı ise tedaviyi reddetmiş toplamda 195 yetişkin erkek cinsel suçluyu inceleyen bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Altı yıllık takibin sonucunda, tedaviyi tamamlayanların yeniden cinsel suç işleme oranı %5,4, tedaviye başlayan ancak sürdürmeyenlerin yeniden cinsel suç işleme oranı %30,6, tedaviyi reddedenlerin ise yeniden cinsel suç işleme oranı %30 bulunmuştur. Tüm bu çalışmalardan da anlaşılabacağı üzere cinsel suçlulara yönelik uygulanan tedavi programları tekrar cinsel suç işleme riskini azaltmaktadır.

Cinsel suçlularla ilgili mevzuat kamuoyu baskısından etkilenmektedir. Ancak, halkın cinsel suçlular hakkındaki inançlarının mitlere veya yanlış algılamalara dayanabileceğini gösteren kanıtlar da mevcuttur (Roselli ve Jeglic, 2017). Bu bağlamda birçok araştırmacı, halkın, öğrencilerin veya çeşitli meslek gruplarının cinsel suça ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumunu birçok faktör bağlamında incelemiştir. Araştırmalar ışığında cinsel suça ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu etkileyen faktörler ise şu şekilde bulunmuştur: yaş, gelir, eğitim düzeyi, cinsiyet, medeni durum, yaşanılan yerin özelliği, meslek, mesleki bilgi, mesleki deneyim, suçlularla veya mağdurlarla ilgili alınan eğitim, suç korkusu, tecavüz mitleri, cinsiyetçi tutum, etnik köken/ırk, suç geçmişi, mağduriyet deneyimi, politik yönelim, dini inanç, kişilik özellikleri, bilişsel empati düzeyi, suçlulara aşinalık, cinsel suç failinin ruhsal durumu/akıl hastalığı, cinsel suç failinin rehabilitasyon programına katılımı, cinsel suç failinin ve mağdurun tanışıklığı.

Bu çalışmalardan ilham alınarak, biz de araştırmamızda polis, hakim, savcı ve adli alanda çalışan uzmanların (psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanı) cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarını sosyo-demografik ve mesleki özellikler bağlamında inceleyip bu meslek elemanlarının tutumlarının hangi noktada farklılaştığını ispatlamaya çalışacağız. Araştırmamızın konusu meslek gruplarının tutumu üzerinden geliştirildiği için bu kısımda ilk olarak meslek gruplarının cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilere yönelik tutumu birçok değişken bağlamında ayrıntılı olarak ele alınacak, sonraki kısımlarda ise genel olarak kamuoyunun tutumu yukarıda bahsi geçen değişkenler bağlamında incelenecektir.

2.3.1. Mesleğin, Mesleki Bilginin, Mesleki Deneyimin ve Alınan Eğitimin Tutum Üzerindeki Etkisi

2.3.1.1. Polislerin Tutumu

Meslek gruplarının cinsel suçlulara yönelik tutumu, bu tutumlarında rol oynayan faktörler ve meslekler arası farklılıklar araştırmacıların merak konusu haline gelmiştir. Genel olarak bakıldığında, suçlularla çalışan denetimli serbestlik memurları, şartlı tahliye memurları, psikologlar, ceza infaz memurları ve polislerin cinsel suçlulara yönelik tutumunu ele alan çalışmalarda, en negatif tutumun polisler tarafından sergilendiği tespit edilmiştir. (Day ve ark., 2014; Hogue, 1993; Hogue ve Peebles, 1997). Araştırmalara göz gezdirildiğinde, Melvin ve arkadaşları (1985) altı farklı grubun (rehabilitasyon grubu, mahkumlar, öğrenciler, halk, polis ve gardiyan) mahkumlara yönelik tutumlarını ölçmüşler ve sonuç olarak mahkumlara yönelik en pozitif tutumun yine mahkumlar tarafından sergilediğini, mahkumlara yönelik en negatif tutumun ise polisler tarafından sergilediğini tespit etmişlerdir. Ayriyeten, araştırmalarında gardiyanların, öğrencilerin ve halkın polislere kıyasla hükümlülerin değişime ve

rehabilitasyona daha açık olduğunu düşündüklerini saptamışlardır. Yine benzer olarak, Hogue (1993) çalışmasında cinsel suçlulara yönelik en negatif tutumu polislerin sergilediğini, cinsel suçluların değişeceğine ve rehabilitasyona cevap vereceğine yönelik inancın polislerde daha az olduğunu, bununla beraber cezaevi polislerinin cinsel suçluların tedavisinde aktif olarak yer almadıklarını tespit etmiştir. Tewksbury ve Mustaine (2013) kolluk kuvvetlerinin cinsel suçluların ikamet kısıtlamasına yönelik tutumunu ele aldıkları araştırmalarında, örneklemin %81,5'inin ikamet kısıtlamasını desteklediğini saptamışlardır.

Yakın tarihte Cunha ve Gonçalves (2017) tarafından Portekiz'de gerçekleştirilen bir araştırmada, genel olarak polis memurlarının suçlulara yönelik tutumu ceza infaz memurları ve öğrencilere nazaran daha negatif bulunmuştur. Yaşı daha büyük, evli ve daha az eğitilmiş polis memurlarının suçlulara yönelik tutumu ise daha olumlu saptanmıştır. Bu araştırmanın sonucunda dikkat çeken bulgu, daha eğitilmiş polis memurlarının suçlulara yönelik tutumunun daha olumsuz olmasıdır ki bu sonuç daha eğitilmiş bireylerin daha az cezalandırıcı olduğunu ortaya koyan önceki çalışmalarla tutarlılık göstermemektedir (Chen ve Einat, 2015). Polislerin tutumunu ortaya koyan bu sonuçlar için olası bir açıklama, suçlularla her gün çalışmanın daha olumsuz tutumlara yol açabileceği varsayımına dayanmaktadır (Kjelsberg ve ark., 2007). İçinde polis memurlarının da bulunduğu ve farklı grupların karşılaştırıldığı başka bir araştırma Furnham ve Alison (1994) tarafından gerçekleştirilmiştir. Suçluların, polislerin ve çeşitli diğer meslek gruplarının suça ve suçluya yönelik tutumlarının incelendiği bu araştırmada, polislerin suçun sebebini bireye yükleyerek suçun toplumsal normlardan sapma sonucu oluştuğunu ve suçluların en ağır şekilde ceza alması gerektiğini düşündükleri; suçluların ise suçun sebebini topluma yükleyerek suçun toplumsal koşullar sonucunda oluştuğunu düşündükleri; kontrol grubundakilerin ise suç davranışını eğitime, durumsal faktörlere ve sosyal problemlere yorduğu görülmüştür. Yine içinde kolluk kuvvetlerinin bulunduğu bir araştırmada, hapishane reform grubu üyelerinin, hapishane rehabilitasyonundaki gönüllülerinin ve mahkumların suçlulara

yönelik tutumu, ıslah memurları ve kolluk kuvvetlerinden daha olumlu bulunmuştur (Lea ve ark., 1999).

Polislerin cinsel suçlulara yönelik tutumunun görece daha olumsuz olduğunu ileri süren tüm bu araştırmaların aksine Johnson ve arkadaşları (2007) ortama yaşı 28 olan polisler ve ortalama yaşı 26 olan genel örnekleme yaptıkları araştırmalarında, polislerin cinsel suçlulara yönelik tutumunu genel halka göre daha olumlu bulmuşlar; cinsiyetler arası bir farklılık ise saptamamışlardır. Ek olarak, tüm örneklemin bilişsel empati düzeyi arttıkça cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumlu hale geldiğini, polisler için ise içsel faktörlere yapılan atıflar arttıkça cinsel suçlularla iletişim kurma yönündeki tutumların daha olumlu hale geldiğini ispatlamışlardır.

2.3.1.2. Adli Alanda Çalışan Diğer Personellerin Tutumu

Polisler haricinde adli alanda çalışan diğer meslek gruplarının cinsel suçlulara veya genel olarak suçlulara yönelik tutumlarının ele alındığı çalışmalara bakıldığında, ilk olarak, bu alandaki çalışmalarıyla ve cinsel suçlulara yönelik tutum ölçeğini geliştirmesiyle tanınan Hogue (1993) göze çarpmaktadır. Hogue (1993) cinsel suçlulara yönelik tutumda cinsel suçlularla yakın çalışan personelin, katılımı sınırlı veya dolaylı olan personelden daha olumlu görüşlere sahip olma eğiliminde olduğunu bulmuştur. Sosyal çalışmacıların ve ceza infaz memurlarının cinsel suçlulara yönelik tutumlarını ele alan araştırmalarda genel olarak ceza infaz memurlarının cinsel suçlulara yönelik tutumları sosyal çalışmacılardan daha olumsuz bulunmuştur (Kjelsberg ve ark., 2007; Melvin ve ark.,1985). Cezaevi memurlarının cinsel suçlulara yönelik tutumunu ele alan başka bir araştırma Weekes ve arkadaşları (1995) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada, cezaevi memurları çocuklara yönelik cinsel suç işleyenleri kadınlara yönelik cinsel suç işleyenlerden çok daha olumsuz algılamış; bu bakış açısında ise bir

cinsiyet farkı gözlemlenmemiştir. 90 cezaevi çalışanı ve 412 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilen başka bir araştırmada, cezaevi çalışanlarının cinsel suçlulara yönelik tutumu üniversite öğrencilerinden daha olumlu bulunmuştur (Kjelsberg ve Loos, 2008).

Craig (2005) adli alanda çalışan profesyonellerle yürüttüğü çalışmasında, 35 yaş ve üzerindeki katılımcıların genç katılımcılara kıyasla cinsel suçluların tedavisini daha fazla desteklediğini, gençlerin genel olarak tüm mahkumlara karşı tutumlarının daha olumsuz olduğunu, kadınların ise erkeklere kıyasla cinsel suçlulara yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğunu bulmuştur. Bu sonuç, Shaver'in (1970), savunmacı yükleme hipotezi ile açıklanabilmektedir. Bu hipotez, suçluların genellikle erkek olmalarından kaynaklı erkeklerin suç faaliyetlerinde suçlularla özdeşleşme olasılıklarının kadınlardan daha yüksek olduğunu bu sebepten ötürü de erkeklerin suçluları davranışlarından dolayı daha az suçladıklarını ileri sürmektedir (Rogers ve ark., 2011).

Ferguson ve Ireland'ın (2006) psikoloji okumayan öğrenciler ile suçlularla çalışan adli personellerin cinsel suçlulara yönelik tutumlarını ele aldıkları araştırmalarında, genel olarak suçlularla çalışan adli personellerin cinsel suçlulara ve cinsel suçluların rehabilitasyonuna yönelik tutumlarını öğrencilerden daha olumlu bulmuşlardır. Craig'in (2005) adli personellerle yaptığı araştırmanın aksine bu çalışmada suçlularla çalışan erkek personellerin tutumu, kadın personellerden daha olumsuz bulunmuştur. Bu sonuç ise erkeklerin daha az empatik olmasına ve cinsel suçluların rehabilite edilemeyeceklerini düşünmelerine dayandırılmıştır.

Hogue ve Peebles (1997) cinsel istismar mağdurları veya failleriyle düzenli olarak çalışan 50 profesyonelle kısa bir tecavüz senaryosu kullanarak gerçekleştirdikleri araştırmalarında, cinsiyetin, cinsel suça maruz kalmanın ve cinsel suça maruz kalan birini tanıyor olmanın cinsel suçlulara yönelik tutumda önemli bir rol oynamadığını saptamışlardır. Buna karşın, Radley (2001) araştırmasında hapisane hizmetinde çalışan kadınların erkeklere göre cinsel suçlulara karşı daha az olumsuz tutumlar sergilediğini bildirmiş; bu sonucun ise

kadınların erkeklerden daha empatik olma eğilimini gösteren araştırmalarla açıklanabileceğini öne sürmüştür. Buradan da anlaşılabileceği üzere, cinsiyetin, geçmişte cinsel suça maruz kalmanın veya cinsel suça maruz kalan birini tanıyan olmanın meslek elemanlarının tutumları üzerindeki rolü oldukça karmaşıktır ve bu araştırmalarda bir dil birliği bulunmamaktadır. Lea ve arkadaşları (1999) adli alanda çalışan profesyonellerle nitel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Bu araştırmada katılımcılar, yetişkin tecavüzcüleri çocuk suçlulardan daha şiddetli ve saldırgan olarak algılamış; yetişkin cinsel suçluların cinsel suçtaki motivasyonunu güce, hakimiyete ve kontrole dayandırmış; çocuk suçlularının motivasyonunu ise arkadaşlık ve şefkat ihtiyacına dayandırmıştır.

Higgins ve Ireland (2009) Kuzey İrlanda'da gerçekleştirdikleri araştırmalarında, adli personellerin (psikologlar ve denetimli serbestlik memurları), cezaevi memurlarının ve halkın cinsel suçlulara yönelik tutumunu incelemeyi amaçlamışlardır. Hogue'un (1993) geliştirdiği Cinsel Suçlulara Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin kullanıldığı bu araştırmada, adli personellerin (psikologlar ve denetimli serbestlik memurları) cinsel suçlulara yönelik tutumu, halktan ve cezaevi memurlarından dikkate değer ölçüde daha olumlu bulunmuş; cinsel suçlulara yönelik en olumsuz tutumun ise cezaevi memurları tarafından gösterildiği tespit edilmiştir. Psikolog ve denetimli serbestlik memuru gibi adli personellerin cinsel suçluların değerlendirilmesi, tedavi edilmesi ve yönetilmesi için eğitildiği göz önüne alındığında bu grubun daha olumlu tutumlara sahip olmasının anlaşılır bir durum olduğu sonucuna varılmıştır. Challinor ve Duff (2019), genel halk ile adli ortamlarda çalışan profesyoneller ve yardımcı profesyonellerin cinsel suç işlemiş erkeklere yönelik tutumlarını incelemek için bir araştırma gerçekleştirmiştir. 553 katılımcı Hogue (1993) tarafından geliştirilen Cinsel Suçlulara Yönelik Tutumlar ölçeğini doldurmuştur. Araştırmanın sonucunda, genel halkın profesyonellere ve yardımcı profesyonellere kıyasla önemli ölçüde daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulunmuş;

meslekte geçirilen sürenin ve cinsiyetin erkek cinsel suçlulara yönelik tutumda bir etkisinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Suçlularla mahkeme ortamında bulunan ve karar verme aşamasında rol oynayan jüri üyelerinin de suçlulara yönelik tutumu araştırmacıların merak konusu haline gelmiştir. Bu bağlamda, Feild (1978) 19 yaşından büyük ve yaş ortalamaları 35 olan jüri üyeleriyle yaptığı araştırmasında, jüri üyelerinin yaşları ve eğitim seviyeleri arttıkça daha hafif cezaları destekledikleri ve bu tutumlarında cinsiyet açısından bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiş; ek olarak daha önceden tecavüz mağdurunu tanıyan jüri üyelerin tanımayanlara oranla tecavüzü andıran senaryolarda cinsel suç failine yönelik daha cezalandırıcı bir tutuma sahip oldukları saptanmıştır.

2.3.1.3. Tedavi Aşamasında Yer Alan Ruh Sağlığı Profesyonellerinin Tutumu

Polislerin ve adli alanda çalışan meslek gruplarının yanı sıra ruh sağlığı alanında çalışan meslek gruplarının da cinsel suçlulara yönelik tutumu araştırılmış ve genel olarak suçlulara tedavi hizmetleri veren ruh sağlığı profesyonellerinin cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumları halktan, öğrencilerden veya diğer meslek gruplarından nispeten daha olumlu bulunmuştur (Church ve ark., 2008) çünkü cinsel suçlulara yönelik tutumu görece daha pozitif olduğu bilinen ruh sağlığı profesyonelleri cinsel suçluları rehabilite edilebilen normal insanlar olarak görmektedir (Ferguson ve Ireland, 2006). Sanghara ve Wilson (2006) incelemelerinde, cinsel suçluların tedavi sürecinde yer alan ruh sağlığı profesyonelleri ile bu konuda deneyimi bulunmayan öğretmenlerin çocuk cinsel istismarcılara yönelik tutumlarını karşılaştırmışlardır. Araştırma sonucunda, ruh sağlığı profesyonellerinin çocuk cinsel istismarcılara yönelik tutumları öğretmenlere nazaran daha olumlu bulunmuş ve ruh sağlığı profesyonellerinin çocuk cinsel istismarcıları hususunda daha bilgili oldukları tespit edilmiştir.

Ruh sağlığı profesyonellerinin cinsel suçlulara yönelik tutumunun ele alındığı başka bir araştırma Nelson ve arkadaşları (2002) tarafından gerçekleştirilmiştir. 437 ruh sağlığı profesyonelinin katıldığı bu araştırmada, daha deneyimli ve geçmişte cinsel bir suça maruz kaldığını veya yakınlarından birinin herhangi bir cinsel suça maruz kaldığını belirten profesyonellerin tutumu daha olumlu bulunmuştur. Katılımcıların cinsiyeti ile cinsel suçlulara yönelik tutum arasında ise anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Yakın bir zaman diliminde gerçekleştirilen bir araştırmada, cinsel suçluların yeniden topluma kazandırılmasını destekleyen, tedavi sürecinde aktif rol oynayan ve toplum temelli bir girişim olarak bilinen Destek ve Sorumluluk Çemberleri (Circles of Support and Accountability CoSA) gönüllüleri ile İngiltere'deki halkın cinsel suçlulara yönelik tutumu karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda, gönüllülerin cinsel suçlulara, cinsel suçluların tedavisine ve cinsel suçluların rehabilitasyonuna yönelik tutumu genel halk örnekleminde daha olumlu bulunmuştur (Kerr ve ark., 2018).

2.3.1.4 Din Görevlilerinin ve Sağlık Çalışanlarının Tutumu

Alan çalışmaları incelendiğinde, din görevlilerinin ve sağlık çalışanlarının genel suçlulara veya cinsel suçlulara yönelik tutumunu ele alan çalışmalar oldukça kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu çalışmalardan biri oldukça eski bir zaman diliminde Albert tarafından gerçekleştirilmiştir. Albert (1963) Protestan papazların çocuk suçlulara yönelik tutumunu (suç işleme sebeplerine, cezalandırılmalarına ve tedavilerine ilişkin tutum) irdelemiştir. Sonuç olarak, otoriter, aşırı tutucu ve kökten dinci papazların çocuk suçlulara son derece olumsuz yaklaştıkları, onlara yönelik suçlayıcı ve reddedici oldukları, çocuk suçluların emirlere sorgulamadan uymaları gerektiğini düşündükleri, zorlama ve korku gibi yöntemlerle çocuk suçluların ıslah edilebileceğine inandıkları ve çocukların suç davranışını kendi özgür

iradeleriyle işlediğini düşündükleri tespit edilmiştir. Buna karşın, destekleyici yönelimleri olan ve kökten dinci olmayan papazların suçlu çocukları anlamaktan ve kabul etmekten yana bir tutum sergilediği, suçlu çocukların özgür iradeleriyle değil dışsal sebeplerden ötürü suça sürüklendiğine inandıkları, rehabilitasyon ve/veya tedavi programlarını destekledikleri ve suçlu çocukların topluma yeniden uyum sağlamak adına destek almaları gerektiğine inandıkları saptanmıştır.

Sağlık alanında çalışan hemşirelerin suçlulara yönelik tutumunun ele alındığı bir çalışma Shield ve Moya tarafından 1997 yılında yapılmıştır. Bu araştırmada hemşirelerin (cezaevi, nezarethane, sağaltım-ıslah hemşireleri) suçlulara yönelik tutumu genel anlamda olumlu bulunmuş; bilhassa lisans düzeyinde eğitim almış hemşirelerin suçlulara yönelik tutumu diğerlerine göre daha olumlu saptanmıştır. Bu olumlu bakışın oluşmasında ise lisans eğitiminde yer alan koruma, bakım ve rehabilitasyon gibi derslerin etkili olabileceği değerlendirilmiştir (Shield ve Moya, 1997).

2.3.1.5 Meslek Adaylarının Tutumu

Geleceğin meslek elemanlarının cinsel suçlulara veya genel suçlulara yönelik tutumu da araştırmacıların merak konusu olmuştur. Bu alanda yapılmış yurtdışındaki çalışmalara bakıldığında, (Hong Kong, İngiltere ve ABD) genel olarak öğrencilerin suçlulara yönelik tutumu olumsuz bulunmuş (Chui ve ark., 2012; Ferguson ve Ireland, 2006) ve üniversite öğrencilerinin cinsel suçluların daha uzun süre hapis cezası almaları ve toplum içine salındıktan sonra süresiz tedavi görmeleri gerektiğine inandıkları tespit edilmiştir (Valliant ve ark., 1994) Türkiye’deki öğrencilerin tutumuna bakıldığında ise ilk olarak Gönültaş ve Öztürk’ün (2020) çalışması göze çarpmaktadır. Bu araştırmadaki temel amaç, suçlularla çalışma potansiyeli bulunan sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin suçlulara yönelik tutumunda sosyo-demografik

özelliklerin (gelir, yaş, mağduriyet deneyimi, cinsiyet, suçlulara aşinalık ve suçlularla ilgili eğitim alma) nasıl rol oynadığının ortaya konmasıdır. 432 öğrencinin katıldığı bu araştırmada, katılımcıların suçlulara yönelik tutumları ne olumlu ne de olumsuz (ortalama seviyede) saptanmış; öğrencilerin suçluların psikolojik yönlerine yönelik tutumları sosyolojik ve çevresel yönlerine yönelik tutumlarından daha olumlu bulunmuştur. Sosyo-demografik değişkenlerin tutum üzerindeki rolüne bakıldığında ise suç algısı bakımından cinsiyetler arası bir farklılık saptanmamış; gelir düzeyi daha yüksek olan ve geçmişte cinsel suçlularla ilgili ders alan öğrencilerin tutumu daha olumlu saptanmıştır. Araştırmacılar, bu bulgular çerçevesinde suçlularla ilgili alınan eğitimin önemini vurgulamış; kriminoloji, viktimoloji, adli bilimler ve adalet mekanizması gibi derslerin müfredatta yaygınlaştırılması gerektiğini ileri sürmüştür. Sosyal hizmet bölümü okuyan öğrencilerle yapılan başka bir araştırmada, sosyal hizmet bölümü okuyan öğrencilerin diğer bölümdeki öğrencilere kıyasla suçluların rehabilitasyon programlarını çok daha fazla desteklediği ve yine diğer bölümdeki öğrencilere kıyasla suçlulara yönelik daha az cezalandırıcı tutuma sahip olduğu bulunmuştur (Lambert ve ark., 2005). Yakın bir zaman diliminde Biteus ve Tuiskunen (2017) İsveç'te yaşları 18-49 arası değişen 186 öğrenci ile yaptıkları araştırmalarında suç ile ilgili hiçbir bilgi sunulmadığında öğrencilerin suçlulara karşı daha olumsuz tutumlara sahip olduğunu ve tutumların suç türüne göre farklılık gösterdiğini saptamışlardır. Ayriyeten, cinsel suçlulara ilişkin basmakalıp bir imaja sahip olan öğrencilerin suçlulara yönelik tutumu daha olumsuz bulunmuştur.

Suçlularla ilgili alınan kursun, dersin veya katılınan bir eğitimin cinsel suçlulara yönelik olumsuz tutumu nasıl değiştirdiğini gösteren bir araştırma yakın bir zaman diliminde Wurtele (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin çocuk cinsel suçlulara yönelik algılarının, bilgilerinin ve tutumlarının verilen müfredat/kurs müdahalesi ile değişip değişmediğinin incelenmesidir. Çocuk cinsel suçlular ile ilgili verilen dersin sonucunda bu derse kayıtlı olan öğrenciler ile genel psikoloji dersine kayıtlı olan

öğrencilerin tutumları karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak, cinsel suçlar dersine kayıtlı olan öğrencilerin genel psikoloji dersine kayıtlı olan öğrencilere kıyasla cinsel suçlulara yönelik tutumları daha az cezalandırıcı; cinsel suçluların tedavi ve rehabilitasyona yönelik tutumları ise daha pozitif bulunmuştur. Yine bu bulguları destekler nitelikte olup eğitimin öneminin gözler önüne serildiği bir araştırma cezaevi personelleriyle yapılmıştır. Ware ve arkadaşları (2012) Avustralya’da 117 cezaevi personeliyle yaptıkları araştırmalarında, bir eğitim sonrasında katılımcıların cinsel suçlulara ve onların tedavi edilebilirliğine yönelik olumlu bakışlarının yükseldiği tespit edilmiştir. Son olarak, Jahnke ve arkadaşları (2015) pedofili ile ilgili eğitim alan psikoterapistlerin pedofili hastalarına yönelik tutumlarının geliştiğini araştırmalarında saptamışlardır.

Hemşirelik ve ekonometri bölümde okuyan öğrencilerin suçlulara yönelik tutumunun ele alındığı bir araştırmada, bu iki farklı bölümde okuyan öğrencilerin suçlulara yönelik tutumlarının anlamlı şekilde farklılaştığı tespit edilmiş ve ekonometri bölümü öğrencilerinin suçlulara yönelik tutumu hemşirelere göre daha olumsuz bulunmuştur. Araştırmacılar hemşirelerin bu olumlu tutumunu hemşirelik bölümünde sıklıkla okutulan “koruma ve tedavi” temelli derslere bağlamışlardır (Kjelsberg ve ark., 2007). Gelecekte suçluların hem tedavisinde hem de topluma kazandırılmasında rol oynayacak olan psikolog adaylarının cinsel suçlulara yönelik tutumlarının görece daha olumlu olması beklenmektedir. Psikoloji öğrencilerinin tutumlarının araştırıldığı çalışmalara bakıldığında, Church ve arkadaşları (2011) 316 psikoloji bölümü öğrencisinin cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumunu araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda cinsel suçlulara yönelik tutum ile cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı ve önemli bir ilişkinin var olduğu ortaya çıkarılmıştır. Diğer bir değişle, cinsel suçlulara yönelik tutumu daha pozitif olanların cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu da aynı şekilde daha pozitif olmaktadır. Ayriyeten, yine bu çalışmada psikoloji okuyan kız öğrencilerin cinsel suçlulara yönelik tutumu

erkek öğrencilerden daha pozitif bulunmuştur. Yine bu araştırmaya paralel olarak Varona (2011) da suçlulara yönelik tutumu daha cezalandırıcı olan öğrencilerin, suçluların rehabilite edilebilmesine yönelik inancının da daha az olduğunu saptamıştır. Yakın bir zaman diliminde Rothwell ve arkadaşlarının (2021) gerçekleştirdiği çalışmada adli psikoloji öğrencileri ile genel halkın cinsel suçlulara ve cinsel suçların rehabilitasyonuna yönelik tutumu araştırma konusu edinilmiştir. Araştırmanın sonucunda, genel halkın adli psikoloji öğrencilerine kıyasla cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların rehabilitasyonuna yönelik tutumu daha olumsuz bulunmuştur.

Valliant ve arkadaşları (1994) psikoloji birinci sınıf ve üçüncü sınıf kız öğrencilerle yaptıkları araştırmada, kişisel özelliklerin cinsel suçlulara yönelik tutum üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda, her ne kadar üçüncü sınıf psikoloji öğrencileri kendilerini daha iyi, daha yeterli, daha entelektüel, daha uyumlu, daha hoşgörülü ve daha esnek hissettiklerini dile getirirler de cinsel suçlulara yönelik tutum açısından birinci sınıf ve üçüncü sınıf arasında bir fark saptanmamıştır. Her iki grubun da cinsel suçun sebebini öfkeye, ruhsal bozukluğa ve güç gösterisine yorduğu; cinsel suçluların iki yıldan daha fazla hapis cezası alması gerektiğini düşündükleri ve cinsel suçluların cezaevinden çıktıktan sonra süresiz tedavi görmesi gerektiğini savundukları görülmüştür.

Suçlulara yönelik cezalandırıcı tutumları ölçen birçok araştırma, geleceğin adalet uygulayıcıları olarak görülen ceza adaleti bölümü öğrencilerini de incelemiştir. Genel olarak araştırmacılar, ceza adaleti bölümü öğrencilerinin diğer bölümdeki öğrencilere göre suçlulara karşı daha cezalandırıcı tutumlara sahip olduğunu saptamıştır (Mackey ve Courtright, 2000). Örneğin, Shelley ve arkadaşları (2011) üç farklı kampüste yaptıkları araştırmalarında, kriminoloji ve ceza adaleti bölümü okuyan öğrencilerin diğer bölümde okuyan öğrencilere kıyasla suçlulara karşı daha cezalandırıcı olduğunu tespit etmişlerdir. Farnworth ve arkadaşları (1998) son sınıf ceza adaleti bölümü öğrencileri ile birinci sınıf ceza adaleti bölümü

öğrencilerinin suçlulara yönelik tutumunu karşılaştırmak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Cezalandırıcı tutum açısından ilk ve son sınıf arasında bir farkın olmadığı ve son sınıflarda da idam cezasının desteklenmeye devam ettiği tespit edilmiştir. Bu araştırmada ilginç olarak, son sınıf öğrencilerinin uyuşturucu suçuna yönelik tutumu daha az cezalandırıcı bulunmuştur. Ancak her ne kadar ceza adaleti bölümü öğrencilerinin cinsel suçlulara veya genel olarak tüm suçlulara yönelik tutumu diğer bölüm öğrencilerinden daha olumsuz olduğu görülse de ceza adaleti bölümü okuyanların diğer bölümü okuyanlara kıyasla suçluların haklarını daha fazla savundukları da tespit edilmiştir (Tsoudis, 2000).

2.3.2 Demografik ve Bireysel Özelliklerin Cinsel Suçlulara ve Cinsel Suçluların Tedavilerine Yönelik Tutum Üzerindeki Etkisi

2.3.2.1 Politik Görüşün Tutum Üzerindeki Etkisi

Politik ideoloji suçlulara yönelik ceza tutumu belirlemede en önemli etkidir. Birçok araştırma suçlulara yönelik tutumda liberal ve demokratların muhafazakarlardan daha az cezalandırıcı olduğunu göstermektedir (Apple-gate ve ark., 2000; Borg, 1997; Chiricos ve ark., 2004; Costelloe ve ark., 2002; Grasmick ve ark., 1993; Hogan ve ark., 2005; Hurwitz ve Smithey, 1998; Langworthy ve Whitehead, 1986; Mackey ve Courtright, 2000; Shelley, 2011; Unnever ve ark., 2005). Bu araştırmalara örnek verilecek olunursa, yakın bir zaman diliminde gerçekleştirilen bir araştırmada, Roselli ve Jeglic (2017) 559 lisans öğrencisinin cinsel suçlulara yönelik tutumunu araştırmış ve daha muhafazakâr inançlara ve cinsel suçlularla ilgili daha az bilgiye sahip olanların cinsel suçlulara yönelik tutumunu daha olumsuz bulmuştur. Tajalli ve arkadaşları (2013) Texas ve Wisconsin eyaletlerindeki dört üniversitede bulunan 2.273 öğrenciyle anket tarzında yaptıkları araştırmalarında, üniversite öğrencilerinin suçlulara yönelik tutumlarında rol oynayan faktörleri belirlemeye çalışmışlardır. Bu bağlamda,

katılımcılara altı farklı suç senaryosu vermişler (tecavüz, hırsızlık, soygun, cinsel taciz, uyuşturucu satışı, uyuşturucu bulundurma) ve bu suç tiplerine göre suçluların nasıl cezalandırılması gerektiğini sormuşlardır. Sonuç olarak, politik yönelimin suçlulara yönelik tutumda en kuvvetli belirteç olduğunu ve diğer bireysel demografik özelliklerin suçlulara yönelik tutumda bir rolünün olmadığını saptamışlar; muhafazakâr ve bir suçun mağduru olmaktan daha çok korkan öğrencilerin diğerlerine göre tutumunu daha olumsuz bulmuşlardır.

Rade ve arkadaşları (2016) ABD'deki halkın, öğrencilerin ve işçilerin eski mahkumlara yönelik algılarını meta analiz yöntemiyle inceledikleri araştırmalarında, muhafazakârların ve geçmişte hükümlülerle tanışıklığı olmayanların eski mahkumlara yönelik tutumunu daha olumsuz saptamışlar; politik görüş, eski hükümlülerle kişisel iletişim ve geçmişte cinsel suçtan hüküm giyme değişkenlerinin eski hükümlülere yönelik tutumda önemli bir rol oynadığını ileri sürmüşlerdir. Lambert ve arkadaşları (2009) üniversite öğrencilerinin cezalandırıcı tutumlarını ele aldıkları araştırmalarında, Cumhuriyetçilerin Demokratlardan, erkeklerin ise kadınlardan daha fazla bedensel cezalandırma yöntemlerini tercih ettiklerini ispatlamışlardır. Yine paralel olarak, Green ve arkadaşlarının (2006) 18-91 yaş aralığındaki yetişkinlerle yaptıkları araştırmada, muhafazakârların liberallere göre suçlulara yönelik cezalandırıcı politikaları daha fazla destekledikleri ve muhafazakârların daha yüksek oranda önleyici politikaların suçlular için etkili olmadığına inandıkları tespit edilmiştir.

Politik yönelimin suçlulara yönelik tutum üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmalara bakılmaya devam edildiğinde, Young (2004) 18 yaştan büyük yetişkinlerin idam cezasına yönelik tutumlarını incelediği araştırmasında, kendini muhafazakâr olarak tanımlayan katılımcıların liberallere göre idam cezasını daha fazla desteklediğini tespit etmiştir. Korkmaz (2013) halkın farklı suç türlerine yönelik tutumunu ele aldığı araştırmasında, muhafazakarın ve geleneksel dünya görüşüne bağlı olanların suçlulara yönelik tutumunu daha cezalandırıcı bulmuş; suçun sebebini açıklarken ise muhafazakarın ve geleneksel dünya görüşüne bağlı

olanların “dürtüsellik, değersizlik”, “yetersizlik, dışlanmışlık” ve “disiplin, eğitim, ilgi ve inanç eksikliği” gibi alt bileşenlere çok daha fazla atıf yaptıklarını tespit etmiştir. Benzer olarak, Unnever ve Cullen (2007) politik görüşün ve etnik kökenin idam cezasına yönelik tutum üzerindeki etkisini araştırdıkları incelemelerinde, muhafazakâr Afro-Amerikalıların ve beyazların, liberal Afro-Amerikalılardan ve beyazlardan daha fazla idam cezasını desteklediğini, bu farkın ise beyazlarda daha fazla olduğunu saptamışlardır. Unnever ve arkadaşları (2010) da benzer olarak, daha muhafazakâr, daha cezalandırıcı ve daha az fedakâr yapıda olanların suçlularda idam cezasını daha fazla desteklediğini saptamışlardır.

McGhee (2008) suçlularda idam cezasına yönelik tutumu ele aldığı araştırmasında, muhafazakârlar ile Katolik ve Baptist inancına mensup olan bireylerin, idam cezasını daha çok desteklediğini tespit etmiştir. Gerber ve arkadaşları (2016) ise suçlulara yönelik cezai tutumda en önemli faktörün otoriterlik olduğunu, sağ yönelimli otoriterlerin cezai tutumları daha çok desteklediğini, dünya tehlikeli inancına daha çok bağlandıklarını ve otoriterlerin suçtan ve toplumun ahlakını kaybetmesinden daha çok korktuklarını ileri sürmüştür. Ayriyeten, ahlaki çöküşün yüksek olduğunu düşünen bireylerin suçlulara yönelik daha cezalandırıcı tutuma sahip olduğunu da eklemişlerdir. Bu araştırmaya benzer bir çalışma yakın bir zaman diliminde DeLuca ve arkadaşları (2018) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan 518 kişiyle yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, muhafazakâr siyasi ideolojinin belirli bir yönünün -sağ kanat otoriterlik- cinsel suçlulara yönelik olumsuz tutumları ve amaçlanan sosyal mesafe davranışlarını önemli ölçüde öngördüğü tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle, sağ kanat otoriterliğin cinsel suçluların yeniden suç işlemesine yönelik olumsuz tutumların ve tahminlerin en güçlü yordayıcısı olduğu ve ayrıca amaçlanan sosyal mesafe davranışını önemli ölçüde yordadığı bulunmuştur.

Sağcı otoriterlik, insanların sosyal tehditler konusunda ne ölçüde endişelendiğini ve sert cezalandırıcı önlemleri ne ölçüde desteklediğini öngören bir değişkendir (Tyler ve Boeckmann,

1977). Tyler ve Boeckmann (1977) çalışmasında bir insanın ne kadar otoriter, dogmatik ve muhafazakâr olursa suçlulara karşı cezai tutumlarının o derece olumsuzlaştığını; dünyayı tehlikeli ve ahlaki uyumdan yoksun olarak görme olasılıklarının da o derece arttığını tespit etmiştir. Siyasi açıdan muhafazakâr görüşe sahip olanlar, suçun ahlaktan ve özdenetimden yoksun kişiler tarafından işlendiğini düşünmekte; cezaların ise suçluları doğru yola geri getirebileceğine inanmaktadır. Siyasi açıdan liberal görüşe sahip olanlar ise suçun nedenlerini yapısal ekonomik eşitsizliklere ve ayrımcılığa yormakta; çözümün sistemdeki reformdan ve suçluları rehabilite etmekten geçtiğini düşünmektedir (Carroll ve ark., 1987). Bu açıdan bakıldığında, muhafazakarların cezai tutumlarının liberallerden daha olumsuz ve katı olması olağan ve beklenen bir durumdur. Bu açıklamayı destekler nitelikte olan başka bir araştırma Furnham ve Henderson (1983) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, cinsiyetin, yaşın ve oy verilen partinin suçun sebeplerine yönelik tutum üzerinde bir etkisinin olup olmadığına bakılmıştır. Muhafazakâr partiye oy veren kişilerin suçun sebebini bireyselliğe ve eğitim eksikliğine daha fazla yorduğu, işçi partisine oy veren kişilerin ise suçun sebebini toplumsallığa yani sosyal ve ekonomik alanındaki adaletsizliklere daha fazla yorduğu tespit edilmiştir. İşçi partisini destekleyen kişilerin suçun sebebini toplumsallığa yorması Durkheim ve Merton'un öne sürdüğü anomi kavramını yani Gerilim Kuramı'nı akla getirmektedir. Bu kuram, suçun sebebini toplumsal etkenlere ve baskılara dayandırmakta; alt sınıfa mensup bireylerin statüsü bireylerle eşit imkanlara sahip olmadığını, her sınıfa eşit imkân ve fırsat sunulmadığını, alt sınıftaki bireylerin statülerini yükseltebilmesi için legal yolların engellendiğini, alt sınıftaki kişilerin illegal yollar deneyerek üst sınıflara çıkabildiğini, tüm bu sebeplerin ise suçu oluşturduğunu öne sürmektedir (Merton, 1968; Akpınar, 2018).

Politik ideolojinin cinsel suça ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumda önemli bir rol oynadığını belirten tüm bu araştırmaların aksine, bir araştırma bu faktörler arasında bir ilişki olmadığını ileri sürmektedir. Bu araştırmayı Olver ve Barlow (2010) üniversite

öğrencileriyle yapmış ve sonuç olarak politik yönelimin (muhafazakârlık ve liberallik) cinsel suçluların cezalandırılmalarına, tedavi olmalarına, tekrar suç işleme olasılıklarına ve onlara yönelik uygulanan adalet sistemine yönelik tutumda anlamlı bir etkisinin olmadığını bulmuştur.

2.3.2.2 Dini İnancın Tutum Üzerindeki Etkisi

Dini inancın genel suçlulara veya cinsel suçlulara yönelik tutum üzerindeki rolü oldukça karmaşıktır. Olver ve Barlow (2010) herhangi bir dine bağlı olmadığını belirten bireylerin, dini bir inanışa bağlı olduğunu belirten bireylerden daha yüksek oranda cinsel suçlularda tedaviyi desteklediğini tespit etmiştir. Benzer şekilde, Grasmick ve McGill (1994) muhafazakâr Hristiyan inanışları güçlü olan kişilerin genç suçlulara yönelik tutumunu daha cezalandırıcı bulmuşlar; bu olumsuz tutumun gelişmesini ise bu inanıştaki kişilerin suçun sebebini bireysel faktörlere dayandırmasına yormuşlardır. Yakın bir zaman diliminde, Dum ve arkadaşlarının (2020) cinsel suçlular ve bu suçluların topluma yeniden kazandırılmasında din ve dindarlığın oynadığı role ilişkin yaptıkları araştırmalarında, bireyin inancı ne kadar güçlüyse cinsel suçluları o kadar az kabul ettiğini; daha yaşlı, liberal ve eğitilmiş katılımcıların ise cinsel suçluları daha fazla kabul ettiğini bulmuşlardır. Miller ve Hayward (2008) 18-93 yaş aralığında birçok dine mensup bireylerin (Ateist, Budist, Musevi, Müslüman, Agnostik, Katolik/Protestan Hristiyan vb.) idam cezasına yönelik tutumlarını ele aldıkları araştırmalarında, Protestan inancına mensup olanların ve erkeklerin idam cezasını daha fazla desteklediğini tespit etmişlerdir.

Tüm bu araştırmaların aksine, bazı araştırmalar dini inancın suça ve suçun kabulüyle alakalı tecavüz mitlerine yönelik tutumda rol oynamadığını göstermektedir. Örnek verilecek olunursa, Lee ve arkadaşları (2005) üniversitede okuyan öğrencilerle yaptıkları araştırmalarında, dini inancın suçluların cezalandırılmasına, tecavüzde mağdura yüklenen

sorumluluğa, tecavüzün sebebine yönelik açıklamalara ve tecavüz mağduruna yönelik olumsuz/olumlu algılara yönelik tutumda önemli bir rol oynamadığını saptamışlardır. Benzer şekilde, Boakye (2009) 14-58 yaş aralığındaki kişilerle yaptığı araştırmasında, dini inancın ve dine olan bağlılığın tecavüz mitlerini kabul etme üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını saptamıştır. Rebeiz ve Harb (2010) da araştırmalarında, dini inancın ve dindarlık faktörlerinin tecavüz mitlerini kabul etme üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını bulmuşlardır.

2.3.2.3 Irkın/etnik Kökenin Tutum Üzerindeki Etkisi

Irkın/etnik kökenin cinsel suçlulara veya tüm suç türlerine yönelik tutum üzerindeki etkisi bahsi geçen diğer değişkenler gibi karmaşıktır. Bazı araştırmalar bu iki faktör arasında bir ilişki olduğunu ileri sürerken, bazı araştırmalar bu iki faktör arasında bir ilişki olmadığını ileri sürmektedir. Mori ve arkadaşları (1995) üniversite okuyan öğrencilerle yürüttükleri araştırmalarında, Asyalı ve Kafkasyalı öğrencilerin cinsel suçun kabulüyle yakından ilişkili olan tecavüz mitlerine yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Sonuç olarak, Asya kökenli öğrencilerin Kafkas kökenli öğrencilerden daha yüksek oranda tecavüz mitlerini destekledikleri ve tecavüz mağduruna yönelik daha olumsuz tutum sergiledikleri tespit edilmiştir. Yine benzer olarak, Lee ve arkadaşları (2005) tecavüze yönelik tutumları ele almak amacıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde bulunan 169 Asya ve Kafkasya kökenli üniversite öğrencisiyle bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Asyalı öğrencilerin tecavüzü önlemede kadınlara daha fazla sorumluluk atfettikleri, tecavüzün ana motivasyonunu cinsellik olarak gördükleri ve tecavüzü hızlandırmanın mağdurun kendisi olduğuna inandıkları tespit edilmiştir. Böyle bir sonuca rağmen, Asyalı öğrencilerin tecavüzcülere daha ağır cezalar verilmesi gerektiğini de savundukları görülmüştür.

Kennedy ve Gorzalka (2002) Kanada'daki 400 Asyalı ve Asyalı olmayan üniversite öğrencisiyle yaptıkları karşılaştırmada, Asyalı örneklem %60'tan fazlasının Hong Kong, Çin ve Tayvan'daki Çin toplumlarından geldiğini, Asyalıların Asyalı olmayanlara kıyasla cinsel suçlara karşı daha toleranslı olduğunu ve tecavüz mitlerine daha fazla inandıklarını tespit etmiştir. Costelloe ve arkadaşları (2009) beyazların, Afro-Amerikalıların ve İspanyolların suçlulara yönelik cezalandırıcı tutumlarını incelemişlerdir. Sonuç olarak, beyazların arasında daha küçük yaşta ve daha muhafazakâr olanların suçlulara yönelik daha cezalandırıcı olduğu, İspanyolların arasında erkeklerin kadınlardan suçlulara yönelik daha cezalandırıcı olduğu, Afro-Amerikalılar arasında ise daha eğitilmiş olanların ve geçmişte herhangi bir suça maruz kalmayanların suçlulara yönelik daha az cezalandırıcı olduğu tespit edilmiştir.

Beyaz veya azınlık olmayan katılımcıların azınlıklara kıyasla daha az suç mağduru olmalarına ve kişisel olarak suçtan daha az korkmalarına rağmen suçlulara yönelik tutumlarının daha olumsuz ve daha cezalandırıcı olduğu bildirilmektedir (Hirschfield ve Piquero, 2010; Leverentz, 2011; Mancini ve ark., 2010). Pager (2003) ise buna ek olarak eski mahkûm azınlık ırkına mensup olduğu takdirde halkın bu suçluya yönelik tutumunun daha olumsuz olduğunu ileri sürmektedir. Soss ve arkadaşları (2003) araştırmalarında; beyazların azınlık ırkına mensup olanlardan daha yüksek oranda ölüm cezasını desteklediğini ispatlamışlar; bunun nedenini ise etnik azınlıkların ceza adalet sisteminin tarafsız olduğuna dair inançlarının ve güvenlerinin beyaz vatandaşlara göre daha az olmasına dayandırmışlardır. Ancak tüm bu araştırmaların aksine ırkın/etnik kökenin idam cezasına, cinsel suçlulara, cinsel suçluların tedavilerine, cinsel suçluların tekrar suç işleme olasılıklarına, cinsel suçluların cezalandırılmalarına, cinsel suçlulara yönelik uygulanan adalet politikalarına ve diğer suç türlerine yönelik tutumda önemli bir rol oynamadığını gösteren araştırmalar da mevcuttur (Olver ve Barlow, 2010; Edens ve ark., 2003; Paquette-Boots ve ark., 2003; Tajalli ve ark., 2013).

2.3.2.4 Kişilik Özelliklerinin Tutum Üzerindeki Etkisi

Kişilik özelliklerinin cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumda önemli bir rol oynadığı tespit edilmiş ancak alanyazıda bu iki değişken arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu da gözlemlenmiştir. Larsen ve Long (1988) üniversite öğrencileriyle yaptıkları araştırmalarında, kuralsızlık (normsuzluk, anomie) ölçeğinden ve makyavelizm skorundan (istenilen hedefe ulaşmak için menfaati gereği insanları yönlendirme, etkileme ve manipüle etme) yüksek puan alanlar ile dış denetim odağına sahip olan öğrencilerin tecavüz davranışlarına yönelik tutumunun daha olumlu olduğu saptanmıştır. Kanada’da bulunan 78 lisans öğrencisinin cinsel suçluların cezalandırılmasına, tedavisine, idaresine ve algılanan tehlikeliliğine yönelik tutumlarının sosyo-demografik ve kişilik özellikleri bağlamında incelendiği başka bir araştırma Olver ve Barlow (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada katılımcılara Cinsel Suçlulara Yönelik Tutum Anketi (bu çalışma için geliştirilen 25 soruluk anket), beş büyük kişiliği belirleme ölçeği olan NEO Personality Inventory, sosyo-demografik bilgi formu ve sosyal arzu edilebilirliği kontrol etme amaçlı Paulhus Deception Ölçeği verilmiştir. Genel olarak, katılımcıların çoğunun cinsel suçlulara yönelik verilen cezaların yeterince ağır olmadığını düşündükleri ancak bunun yanı sıra uzun cezalara karşı tedavi ve risk yönetimi alternatiflerini benimseme eğiliminde oldukları ve cerrahi kastrasyon gibi son derece ağır cezalardan da kaçındıkları saptanmıştır. Ayrıca, kişilik özelliklerinden deneyime açıklıktan (gelişime açıklık), uyumluluktan, şefkatten, sıcaklıktan ve duyarlılıktan yüksek puan alanların diğer kişilik özelliklerine nazaran cinsel suçlularda rehabilitasyonu daha çok desteklediği; dışa dönüklükten yüksek puan alanların ise sisteme yönelik (kanun yaptırımı, hukuk sistemi, adalet) daha negatif tutum içinde olduğu saptanmıştır.

2.3.2.5 Yerleşim Yerinin Tutum Üzerindeki Etkisi

İkamet edilen bölgenin ve/veya yetişilen yerin suçlulara veya cinsel suçlulara yönelik tutum üzerindeki etkisini ele alan çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu gözlemlenmiştir. Bazı çalışmalar, küçük kasabalardan (kırsal alandan) gelen insanların daha büyük kasabalardan gelen insanlara göre suçlulara karşı daha cezalandırıcı ve olumsuz tutuma sahip olduğunu (Leverentz, 2011; Mackey ve Courtright, 2000) ve yerleşim yeri büyüklüğünün bireyin cezalandırıcı tutumunu etkileyen en önemli dördüncü değişken olduğunu belirtirken (Mackey ve Courtright, 2000); bazı araştırmalar da yaşanan yerin suçlulara yönelik tutum üzerinde bir etkisinin olmadığını belirtmektedir (Locke, 2010; Rodgers, 1977; Unnever ve Cullen, 2007).

2.3.2.6 Mağduriyet Deneyiminin ve Suç Korkusunun Tutum Üzerindeki Etkisi

Geçmiş cinsel suç mağduriyetinin ve suç korkusunun cinsel suçlulara veya genel olarak suçlulara yönelik tutumda oynadığı rol birçok araştırmaya konu olmuş ve bulguların diğer değişkenlerde olduğu gibi paralellik göstermediği gözlemlenmiştir. Araştırmalara bakıldığında, cinsel mağduriyet bildiren 129 kişilik bir örneklem ile cinsel mağduriyet bildirmeyen 841 kişilik bir örneklem arasında karşılaştırma yoluyla bir incelemeye gidilmiştir. Araştırmanın sonucunda, cinsel istismar mağdurlarının cinsel suçlulara karşı daha olumlu tutumlar bildirdikleri, cinsel suçlularda zorunlu tedaviyi daha fazla destekledikleri ve toplum bilgilendirme yasalarına daha az destek verdikleri tespit edilmiş; ikamet kısıtlamaları yasalarını destekleme konusunda ise iki grup arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Spoo ve ark., 2018). Yine benzer olarak, Nelson ve arkadaşları (2002) cinsel suçluların tedavi aşamasında aktif rol oynayan profesyonel ruh sağlığı danışmanlarıyla yaptıkları araştırmalarında, cinsel şiddete maruz kalan birini tanıyan ruh sağlığı profesyonellerinin cinsel suçlulara yönelik tutumlarını daha olumlu bulmuşlardır. Benzer şekilde, Ferguson ve Ireland (2006) tarafından

yapılan çalışmada, daha öncesinde cinsel bir suça maruz kalanların ya da mağdur yakını olanların cinsel suçlulara yönelik tutumları daha olumlu bulunmuştur. Bu araştırmaların aksine, Ching ve Burke (1999) üniversite okuyan öğrencilerle yürüttükleri araştırmalarında, geçmişte tecavüze uğramış olanların tecavüze uğramamış olanlara kıyasla tecavüz suçuna yönelik daha olumsuz tutumlara sahip oldukları ve tecavüz mağduruyla daha fazla empati kurabildikleri tespit edilmiştir.

Birçok araştırma suça maruz kalmanın bireylerde suç korkusunu yükselttiğini ve (Öztürk, 2015; Gökulu, 2011; Hale, 1996; Ferraro, 1995) bu mağduriyetin post travmatik stres bozukluğuna sebebiyet verebildiğini (Ferraro,1995) göstermektedir. Mağduriyet sonrası meydana gelen bu travmatik yaşantılar ise suçlulara yönelik bakışı daha olumsuz hale getirebilmektedir (Akduman, 2019). Örneğin, Costelloe ve arkadaşları (2009) çalışmalarında daha önce suça maruz kaldığını bildiren Afro-Amerikalıların bildirmeyenlere göre suçlulara yönelik daha cezalandırıcı tutumlara sahip olduklarını bulmuşlardır.

Yukarıdaki araştırmaların aksine, bazı araştırmalar daha önceden cinsel suça veya başka suçlara maruz kalmanın cinsel suçlulara, cinsel suçluların cezalandırılmalarına, cinsel suçluların rehabilitasyonuna veya genel olarak farklı suç türlerine yönelik tutumlarda ve ölüm cezasını desteklemede önemli bir rol oynamadığını ileri sürmektedir (Cullen ve ark., 1985; Hough ve Roberts, 1999; Kuhn, 1993; Sahlstrom ve Jeglic, 2008; Dull ve Wint, 1997; Rodgers 1977; Brown, 1999; Levenson ve ark., 2007). Bu araştırmaların birkaçına detaylı bakıldığında, Levenson ve arkadaşları (2007) geçmişte cinsel istismara uğrayanlar ile cinsel istismara uğramayan kişilerin cinsel suçlulara yönelik tutumlarını (cinsel suçlulara yönelik duyulan öfke, korku ve hoşgörü) ele aldıkları araştırmalarında, bu iki grup arasında tutum açısından bir farklılık saptamamışlardır. Sahlstrom ve Jeglic (2008) daha önceden cinsel istismara uğrayan ve daha önceden cinsel istismara uğramayan kişilerin çocuk cinsel suçlulara ve onların tedaviye

uygunluklarına yönelik tutumlarını karşılaştırmışlar ve bu iki grup arasında önemli bir farklılık saptamamışlardır.

Mevcut literatür, suç korkusu ile cezalandırmaya yönelik tutumlar arasında bazı korelasyonlar olduğunu göstermektedir (Keil ve Vito, 1991; Klama ve Egan, 2011; Langworthy ve Whitehead, 1986; Costelloe ve ark., 2009; Hogan ve ark., 2005). Örneğin, bir çalışma suçtan ne kadar korkuluyorsa suçlulara verilen cezasının da o derecede az ve hafif algılandığını tespit etmiştir (Sprott ve Doob, 1997). Başka bir araştırma, suç korkusu daha yüksek olan katılımcıların suçlularda idam cezasını daha fazla desteklediğini ispatlamıştır (Unnever ve Cullen, 2007). Ancak bazı çalışmalar da suç korkusu, cezalandırıcı tutum ve idam cezasını destekleme arasında bir ilişki olmadığını göstermiştir (Ouimet ve Coyle, 1991; Wanner ve Caputo, 1987; Paquette-Boots ve ark., 2003).

2.3.2.7 Yaşın ve Eğitim Düzeyinin Tutum Üzerindeki Etkisi

İlk olarak mağdurun ve suçlunun yaşının tutumlar üzerindeki etkisine bakıldığında, bugüne kadar mağdur yaşının cinsel suçlulara yönelik tutumlar üzerindeki etkisi sadece birkaç çalışmada araştırılmıştır. Rogers ve arkadaşları (2007) çalışmasında 235 katılımcıya varsayımsal bir skeç okutmuşlar ve skepte 10 yaşında, 15 yaşında ve 20 yaşında bir kadının 35 yaşındaki bir erkek tarafından cinsel saldırıya uğradığını belirtmişlerdir. Araştırmanın sonucunda ise 10 yaşındaki çocuğu istismar eden kişiye yönelik tutumun daha negatif olduğu saptanmıştır. Rogers ve arkadaşları (2011) sosyo-demografik özelliklerin cinsel suçlulara yönelik algı üzerindeki etkilerini inceledikleri araştırmalarında, mağdurun yaşı küçüldüğünde olumsuz tutumun arttığını tespit etmişlerdir. Ferguson ve Ireland (2006) ise mağdur yaşının erkeklerin cinsel suçlulara yönelik tutumunda etkili olduğunu ancak böyle bir durumun kadınlar için geçerli olmadığını ileri sürmüşlerdir. Gerçekleştirdikleri araştırmada, 10 yaşındaki bir

çocuğa yönelik cinsel suç işleyenler ile 30 yaşındaki bir kadına yönelik cinsel suç işleyenlere yönelik tutumlar karşılaştırılmış; erkeklerin 10 yaşındaki bir çocuğa yönelik cinsel suç işleyenlere yönelik tutumları daha olumsuz saptanmış; böyle bir farkın ise kadınlarda olmadığı tespit edilmiştir. Scott ve arkadaşları (2006) suçlunun yaşının tutumlar üzerindeki etkilerini ele aldıkları araştırmalarında, yaşı daha küçük olan suçluların psikolojik olgunluğa erişmemiş olarak algılandığını, eylemlerinden dolayı da az sorumluluk yüklenildiğini, daha az ceza ve daha farklı şekilde tedavi almaları gerektiğine inanıldığını tespit etmişlerdir.

Katılımcıların yaşının cinsel suçlulara veya suçlulara yönelik tutumda oynadığı role bakıldığında, yaş ve tutum arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalarda dil birliği olmadığı gözlemlenmiştir. Bazı araştırmalar daha yaşlı kişilerin gençlere kıyasla cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumunu daha olumlu bulmuşken (Cunha ve Gonçalves, 2017; Craig, 2005) bazı çalışmalar yaş arttıkça genç suçlulara yönelik uygulanan mevcut ceza politikalarının daha hafif algılandığını, daha cezalandırıcı tutuma sahip olduğunu ve genç katılımcıların cinsel suçlularda tedaviyi daha fazla desteklediğini bulmuştur (Furnham ve Henderson, 1983; Brown, 1999). Bazı çalışmalar ise yaş değişkeni ile tutumlar arasında herhangi bir ilişki tespit etmemiştir (Chen ve Einat, 2015; Shafiq ve ark., 2016).

Aynı durum eğitim seviyesi değişkeni için de geçerli olmaktadır. Bazı araştırmalar, eğitim seviyesi yükseldikçe cinsel suçlulara veya suçlulara yönelik tutumun daha olumlu olduğunu, idam cezasının daha az desteklendiği ve cezalandırıcı tutumun daha az olduğunu bulmuşken (McGhee, 2008; Chen ve Einat, 2015; Maruna ve King, 2009), bir araştırma polislerde eğitim seviyesi yükseldikçe suçlulara yönelik tutumun olumsuzlaştığını tespit etmiştir (Cunha ve Gonçalves, 2017). Bazı çalışmalar ise eğitim düzeyi ile tutumlar arasında herhangi bir ilişki tespit etmemiştir (Lambert, 2005; Hirschfield ve Piquero, 2010).

2.3.2.8 Gelir Düzeyinin Tutum Üzerindeki Etkisi

Katılımcıların gelir düzeylerinin/ekonomik durumlarının cinsel suçlulara veya suçlulara yönelik tutumda oynadığı role bakıldığında, bazı araştırmalar yüksek gelir grubunda olan bireylerin düşük gelir grubunda olan bireylere kıyasla suçlulara yönelik daha olumlu tutumlara sahip olduklarını, hapis dışındaki alternatifleri daha fazla desteklediklerini ve idam cezasına daha az destek verdiklerini bulmuşken (Hirschfield ve Piquero, 2010; Gönültaş ve Öztürk, 2020; Unnever ve Cullen, 2007) bazı araştırmalar gelir düzeyi ile tutumlar arasında herhangi bir ilişki tespit etmemiştir (Paquette Boots ve ark., 2003).

2.3.2.9 Medeni Durumun Tutum Üzerindeki Etkisi

Medeni durumun suçlulara veya cinsel suçlulara yönelik tutum üzerindeki etkisini ele alan çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu gözlemlenmiştir. Alan yazı incelendiğinde yakın bir zaman diliminde Portekiz’de bulunan bir polis merkezinde çalışan 431 erkek polis memurunun suçlulara yönelik tutumlarının incelendiği bir çalışmada, medeni durum değişkeninin ele alındığı görülmüştür. Bu çalışmada, evli olan polis memurlarının bekar olan polis memurlarına kıyasla suçlulara yönelik daha olumlu tutumlara sahip olduğu bulunmuştur (Cunha ve Gonçalves, 2017).

2.3.2.10 Suç Geçmişinin ve Suçlulara Aşinalığın Tutum Üzerindeki Etkisi

Kişilerarası iletişim kuramı, kişilerarası temas ve önyargı arasında olumsuz bir ilişki olduğunu öne sürmektedir. Diğer bir değişle, dış grubun bir üyesiyle temas arttığında kişinin o üyelere yönelik damgalamaları ve önyargıları azalmaktadır (Allport, 1954; Pettigrew ve Tropp, 2006). Kişilerarası temas teorisi ile tutarlı olarak, eski suçlularla ve cinsel suçlularla temas kurduğunu bildiren kişilerin genellikle suçlulara yönelik daha olumlu tutumlar bildirdiği

görülmektedir (Gibson ve ark., 2009; Hirschfield ve Piquero, 2010). Hirschfield ve Piquero (2010) suçlulara aşına olanların negatif stereotipleri çok kullanmadıklarını ve suçluların da herkes gibi karmaşık, çeşitli ve potansiyel olarak iyileştirilebilir olduklarına inandıklarını öne sürmektedir. Araştırmacılar eski suçlularla sık sık görüşen işverenlerin suç mağduriyeti korkularının düşük olduğunu ve eski hükümlüleri işe alma konusunda daha istekli davrandıklarını saptamışlardır. Bu görüşü destekleyen çalışmalara bakıldığında, Giguere ve Dundes (2002) eski suçlularla sık aralıklarla görüşen işverenlerin suç mağduriyeti yaşama korkularının daha düşük olduğunu ve eski suçluları işe alma konusunda daha istekli davrandıklarını ispatlamışlardır. Rade ve arkadaşları (2016) halkın eski mahkumlara yönelik algılarını birçok çalışma aracılığıyla sentezledikleri incelemelerinde, geçmişte hükümlülerle tanışıklığı olanlarla olmayanların suçlulara yönelik tutumlarını karşılaştırmışlar ve sonuç olarak geçmişte hükümlülerle tanışıklığı olmayanların tutumunu daha negatif bulmuşlardır.

2.3.2.11 Cinsiyetin Tutum Üzerindeki Etkisi

Katılımcının cinsiyetinin cinsel suçlulara yönelik tutum üzerindeki etkisini inceleyen araştırmaların sonuçları oldukça karışıktır Ferguson ve İrlanda (2006) erkeklerin kadınlara kıyasla cinsel suçlulara karşı daha az olumlu tutumlar sergilediğini tespit etmiştir. Bu durum, erkeklerin daha az empatik olmasına ve cinsel suçluların rehabilite edilemeyeceklerini düşünmesine dayandırılmıştır. Bunun aksine bazı bulgular erkeklerin cinsel suçluları daha fazla desteklediğini göstermektedir. Örneğin, erkek ve kadın katılımcıların karşılaştırıldığı incelemede Harnett (1997) erkeklerin cinsel suçluları daha az tehlikeli bulduğunu ve cinsel suçları daha az ciddi algıladığını tespit etmiştir. Benzer şekilde, Rogers ve Davies (2007) erkeklerin kadınlara kıyasla çocuk cinsel istismarını daha az şiddetli ve cinsel istismar faillerini daha az suçlu olarak algılama eğiliminde olduklarını belirlemişlerdir. İlginç bir şekilde, Craig (2005) adli alanda çalışan profesyonellerin cinsel suçlulara yönelik tutumlarını cinsiyet

değişkeni bakımından ele almış ve erkeklerin cinsel suçlulara yönelik tutumunu daha olumlu saptamıştır. Son olarak bazı araştırmalar, cinsiyet ile cinsel suçlulara, cinsel suçluların tedavilerine/rehabilitasyonlarına, tekrar suç işleme olasılıklarına ve cezalandırılmalarına yönelik tutum arasında bir ilişki bulamamıştır (Rothwell ve ark., 2021; Levenson ve ark., 2007; Newcombe ve ark., 2008; Challinor ve Duff, 2019; Rogers ve ark., 2011; Hogue ve Peebles, 1997; Nelson ve ark., 2002; Olver ve Barlow, 2010).

Katılımcıların cinsiyetinin ve cinsiyetçi tutumun cinsel suçlulara yönelik tutumdaki etkisinin araştırıldığı birkaç çalışmaya daha ayrıntılı göz gezdirildiğinde, Brown ve arkadaşları (2008) İngiltere'deki halkın toplum içinde yaşayan cinsel suçluların nasıl yönetilmesi gerektiği ile ilgili yaptıkları araştırmalarında, kadınların erkeklere göre daha yüksek oranda cinsel suçluların yeniden cinsel suç işleyip hüküm giyeceğini düşündüğünü ve genel anlamda cinsel suçluların tekrar hüküm giyeceğini düşünme oranının %26-%50 sıklığında değiştiğini tespit etmişlerdir. Valliant ve arkadaşları (1994) erkek katılımcıların olmadığı 73 Kanadalı üniversite mezunu kadınla bir anket çalışması gerçekleştirmişlerdir. Sonuç olarak, tüm kadın katılımcıların cinsel suçluların en az federal bir ceza alması (Kanada'da bu ceza 2 yıl) ve zorunlu tedavi görmesi gerektiğine inandıkları, %57'sinin ise cinsel suçluların serbest bırakılmadan önce şartlı tahliye başvurusu yapması gerektiğini düşündükleri tespit edilmiştir. Hall ve arkadaşları (1986) 14-17 yaş aralığındaki kişilerle gerçekleştirdikleri araştırmalarında, heteroseksüel ilişkilere yönelik cinsiyetçi tutumlar (erkeklerin egemenliğine inanan ve kadınları cinsel obje olarak gören) sergileyen katılımcıların cinsel suçlara yönelik daha kabullenici oldukları ve bu tutumdaki insanların antisosyal eğilimlerinin de bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan da anlaşılabacağı üzere düşmanca cinsiyetçiliğe sahip olan kişilerin tecavüz mitlerini daha fazla desteklediği (Rebeiz ve Harb, 2010) ve cinsel suçlara yönelik daha kabullenici bir tutum içinde oldukları görülmektedir.

Son olarak, katılımcının cinsiyetinin değil de cinsel suçlunun cinsiyetinin tutumlar üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmalara bakıldığında, kız çocukları tarafından işlenen cinsel suçlar erkek çocukları tarafından işlenen cinsel suçlardan daha ciddi algılanmış ve daha fazla müdahale gerektiren suçlar olarak görülmüştür (Sahlstrom ve Jeglic, 2008). Ancak, Gakhal ve Brown (2011) yaptıkları çalışmalarında adli alanda çalışan profesyonellerin, öğrencilerin ve halkın kadın cinsel suçlulara yönelik tutumu erkek cinsel suçlulara nazaran daha pozitif bulunmuştur.

2.3.3. Cinsel Suçlulara ve Cinsel Suçluların Tedavilerine Yönelik Tutum Üzerinde Etkili Diğer Faktörler

2.3.3.1. Akıl Hastalığının/Ruhsal Durumun Tutum Üzerindeki Etkisi

Halkın akıl hastalığı olan eski hükümlülere yönelik tutumu akıl hastalığı olmayan eski hükümlülere kıyasla daha olumsuz olduğu bildirilmektedir (LeBel, 2008; Locke, 2010). Kişilik bozuklukları açısından bakıldığında, Edens ve arkadaşları (2003) çalışmalarında psikopatik özellikler sergileyen suçlular için idam cezasının daha fazla desteklendiğini saptamışlardır. Psikopatik özellikler sergileyen suçluların tedavi olsalar dahi değişmeyeceğinin düşünülmesi sebebiyle bu sonucun ortaya çıktığı düşünülmektedir. Guy ve Edens (2006) üniversite okuyan öğrencilerle bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Sonuç olarak, kadınların erkeklere kıyasla psikopatik kişilik bozukluğu tanısı bulunan ve gelecekte cinsel suç işleme riski bulunduğu belirtilen cinsel suçlulara yönelik tutumu daha cezalandırıcı bulunmuştur.

Psikolojik bozukluklar açısından bakıldığında, Paquette Boots ve arkadaşları (2003) araştırmalarında, psikolojik bozukluğu bulunmayan suçlular için idam cezasının daha fazla desteklendiğini saptamışlardır. Psikolojik bozuklukların kendi aralarındaki farklılıkları ve

psikolojik bozukluğu olan kişilerin eylemlerinden sorumlu tutulamayacağı düşüncesi bu sonucun ortaya çıkmasına sebebiyet verdiği düşünülmektedir.

2.3.3.2. Rehabilitasyon Programına Katılımın Tutum Üzerindeki Etkisi

Cinsel suçlu tedavi programlarına yönelik halkın tutumları araştırılmıştır. Levenson ve arkadaşları (2007) yaptıkları araştırmalarında, katılımcıların genellikle cinsel suçlu tedavisinin etkileri hakkında olumlu görüşlere sahip olduğu ve cezaevinde (örneğin %71'i) veya toplumda (%65) tedavinin yeniden suç işlemeyi azaltmada etkili olduğuna inandıkları tespit edilmiştir. Çoğu insanın cinsel suçluların tedavisinin cezaevi içinde yapılmasını istemesinin nedeni/nedenleri belirsizliğini korumaktadır. Bir olasılık, halkın daha fazla cinsel saldırıya uğrama ve daha tehlikeli ya da çirkin bir mahalle yaratma korkusu nedeniyle cinsel suçluların kendi yerel topluluklarında yaşamasını istememesidir. Bir diğeri ise, tedavinin tek başına yetersiz bir ceza olarak görülmesidir ki kamuoyu terapötik yardım almanın yanı sıra, cinsel suçluların en azından bir süre için cezalandırılmasını yani hapsedilmesini de istemektedir. Bu son görüş, ceza seviyelerinin bir suçun algılanan ciddiyetini yansıtacak şekilde belirlendiğini ileri süren adil haklar teorisi (Carlsmith ve ark., 2002) ile tutarlılık göstermektedir (Rogers ve ark., 2011). Bu açıklamayı destekler nitelikte, İngiltere'de yapılan bir araştırma, cinsel suçlulara yönelik tedavi programının toplum içinde değil, gözetli ortamlarında gerçekleştirildiği sürece halkın tedavi programlarını desteklediğini ortaya koymuştur (Brown, 1999). Kanada'da yapılan başka bir araştırmada da üniversite öğrencilerinin cinsel suçluların daha uzun hapis cezası almaları ve toplum içine salındıktan sonra süresiz tedavi görmeleri gerektiğine inandıklarını tespit etmiştir (Valliant ve ark., 1994)

Cinsel suçlunun veya genel olarak suçluların rehabilitasyon programına katılması tutumlar üzerinde önemli bir rol oynamaktadır. Halkın rehabilitasyon programına katılmamış hükümlülere yönelik tutumu rehabilitasyon programına katılanlara kıyasla daha olumsuz bulunmuştur (Hardcastle ve ark., 2011; Rogers ve ark., 2011). Rogers ve arkadaşları (2011)

cinsiyet, mağdurun yaşı ve suçlu tedavi programı gibi değişkenlerin cinsel suçlulara yönelik tutum üzerindeki etkisini incelemek amacıyla 235 kişiyle bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada, halkın cinsel suçlulara yönelik tutumunun orta seviyede olumsuz olduğu, suçluların tedavisine ve rehabilitasyonuna yönelik tutumunun orta seviyede olumlu olduğu, cinsel suçlulara yönelik tutumda cinsiyetin bir rolünün olmadığı, mağdurun yaşı küçüldüğünde ve cinsel suçlular tarafından rehabilitasyon programı tamamlamadığında ise olumsuz tutumun arttığı tespit edilmiştir.

2.3.3.3. Fail ve Mağdur Tanışıklığının Tutum Üzerindeki Etkisi

Cinsel suç mağdurun yakının işlemesi ile cinsel suç yabancı birinin işlemesi durumu tutumlarda farklılık yaratmaktadır. Szymanski ve arkadaşları (1993) üniversite okuyan öğrencilerle gerçekleştirdikleri araştırmalarında, katılımcılara mağdurun yakını/tanıdığı tarafından işlenen cinsel suç senaryosu ve mağdurun tanımadığı tarafından işlenen cinsel suç senaryosu sunmuşlardır. Sonuç olarak, yabancı biri tarafından işlenen cinsel suç daha ciddi algılanmış, bu suçluya yönelik daha olumsuz tutumlar sergilenmiş ve bu suçluya daha ağır cezalar verilmesi gerektiğine inanıldığı görülmüştür. Rebeiz ve Harb (2010) öğrencilere fail ile mağdurun yakınlık derecesinin farklılaştığı farklı tecavüz senaryoları sunmuşlardır. Sonuç olarak, fail ve mağdurun evli olduğu tecavüz senaryosu diğer senaryolara göre daha az oranda tecavüz olarak algılanmış; tecavüz failinin komşu ve yabancı olduğu senaryolar ise sevgili/partner olduğu senaryolardan daha ciddi algılanmıştır.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

“Adli Alanda Çalışanların Cinsel Suçlar Kapsamında Suça ve Suçluya Yönelik Tutumlarında Sosyo-demografik ve Mesleki Özelliklerin Etkisi” başlıklı bu tez çalışmasının temel amacı mesleği gereği cinsel suçlularla temas halinde bulunan hakim, savcı, polis ve Adalet Bakanlığı’nda çalışan uzmanların (psikolog, pedagog, sosyal hizmet uzmanı) cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutumları üzerinde çeşitli sosyo-demografik değişkenlerinin, politik görüşlerinin ve mesleki özelliklerinin nasıl rol oynadığının saptanması ve cinsel suçlularla sürekli temas halinde bulunan bu meslek görevlilerinin tutumlarının ne türlü farklılaştığının anlaşılmasıdır.

3.2. Araştırmanın Modeli

Bu tez çalışmasında nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelinde, birçok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında bilgi edinmek ve yargıya varmak için evrenin tümünden ya da evrenden alınacak bir grup örnekten yararlanılarak tarama gerçekleştirilir. İlişkisel tarama modelinde, iki ya da daha fazla sayıdaki değişkenin arasında birlikte değişim olup olmadığına, değişim var ise de bu değişimin nasıl olduğuna bakılmaktadır (Karasar, 2011).

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma, Türkiye’deki hakim, savcı, polis ve Adalet Bakanlığı’nda görevli adli destek görevlileri ile gerçekleştirilmiştir. HSK’nın 2022 yılı güncel verilerine göre Türkiye’de toplam 15.304 hakim ve savcı bulunmaktadır. Bunların 10.240’ı hakim, 5.064’ü savcıdır. Emniyet

Genel Müdürlüğü Şubat 2022 yılı verilerine göre ise Türkiye’de 316.209 polis bulunmaktadır. Son olarak, Türkiye genelinde 2022 yılı Ekim ayı itibariyle Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü’ne bağlı sosyal çalışmacı unvanıyla 1325 personel hizmet vermektedir. Örneklem oluşturulurken Yazıcıoğlu ve Erdoğan’ın (2004) çalışmasında verilen tablo esas alınarak %5 hata ve %95 güvenirlik payı doğrultusu ile en az 384 katılımcıya erişilmesi hedeflenmiş; her meslek grubundan en az 100 kişi olacak şekilde toplamda 400 kişi çalışmanın örneklemini oluşturacak şekilde planlanmıştır. Ancak örneklemin özelliği ve kısıtlılığı sebebiyle katılımcılara ulaşımında ve geri dönüşlerde sorunlar yaşanmış; 69 katılımcının da geçersiz cevaplar verdiği görülmesi üzerine 252 katılımcının verileri analize tabi tutulabilmektedir

Bu araştırmada veriler rastgele örnekleme yöntemi ile elde edilmiştir. Verilerin çoğunluğu çevrimiçi olarak 20 tanesi ise elden dağıtılarak elde edilmiştir. Çalışmanın öncesinde çalışmanın amacı ayrıntılı anlatılıp gerekli güvence ortamı yazılı olarak yansıtıldıktan sonra Google form üzerinden hazırlanmış olan ölçekler, meslek gruplarının sosyal grupları ve meslek dernekleri üzerinden toplu olarak sosyal medya hesapları üzerinden dağıtılmıştır. Elden dağıtılan veriler ise meslek elemanlarının çalıştığı kuruma gidilerek elde edilmiştir.

Çevrimiçi uygulamada 232 kişi, elden dağıtımda 20 kişi olmak üzere toplamda 252 kişiye ulaşılmıştır. Uygulamada 100 hakim ve savcıdan geri dönüş alınmış ancak 69 hakim ve savcının geçersiz cevaplar verdiği tespit edildiğinden 31 hakim ve savcının sonuçları analize tabi tutulmuştur. Araştırma grubu, 31 hakim-savcı, 121 adli destek görevlisi (psikolog, pedagog, sosyal hizmet uzmanı) ve 100 polis olmak üzere toplamda 252 kişiden oluşmaktadır. Araştırma verilerinde katılımcıların 109’u (%43,1) kadın, 143’ü (% 56,9) erkektir. Mesleklere göre cinsiyet dağılımına bakıldığında ise kadın polis sayısı 5 (%2,0), erkek polis sayısı 95 (37,7); kadın sosyal çalışmacı sayısı 91 (%36,1), erkek sosyal çalışmacı sayısı 30 (%11,9); kadın hakim-savcı sayısı 13 (%5,2), erkek hakim-savcı sayısı 18 (%7,1) şeklindedir. Katılımcılar 23-

63 yaş aralığında olup yaş ortalamaları 31,7 (SS = 6,52), ortalama hizmet süreleri ise 7,7 (SS = 6,37) şeklinde tespit edilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, Politik Yönelim Ölçeği ve Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği (Attitudes Toward the Treatment of Sex Offenders Scale) kullanılmıştır.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu katılımcıların demografik ve bazı kişisel bilgileri ile ilgili veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan bu formda; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, medeni durum, görev yeri, doğup büyüdüğü yer, çocuk sayısı, suç mağduriyet durumu, gelir düzeyi, özel yaşamında suçlu birey ile tanışıklık gibi sosyo-demografik özellikler ile meslekte geçirilen süre, suçlular ile ilgili mesleki eğitim, çalışmada yer alan ilgili suçu işleyenlerle karşılaşma sıklığı vb. mesleki özellikler ile ilgili sorular yer almaktadır. Ayrıca formda yer alan “Aşağıdaki derecelendirmeyi dikkate alarak dini inancınızı en iyi tanımlayan şıkkı işaretleyiniz (1 = Hiç Dindar Değil, 7 = Çok Dindar)” sorusu kullanılarak dini eğilimler tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.4.2. Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği

Suça ve Suçlulara Yönelik Tutum Ölçeği başına eklenen yönerge değişikliği ile farklı suç türlerinin araştırılmasına imkân sağlaması, geniş kapsamlı bir ölçüm olanağı sunması ve geçerli ve güvenilir bir ölçek olması sebebiyle araştırmacı tarafından tercih edilmiştir. Korkmaz (2013) tarafından geliştirilen bu ölçek, katılımcıların yönergede belirtilen suç türüne yönelik olumlu/olumsuz algısına, belirtilen suç türünün nedenlerine ilişkin atıflarına ve belirtilen suçtan

hüküm giymiş bireylerin cezalandırılmasına ilişkin düşüncelere ve önerilere yönelik bilgi toplamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu araştırmanın temel amacı adli alanda çalışan meslek elemanlarının cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumunu belirlemek olduğu için ölçeğin başına “cinsel suçlar” yönergesi eklenerek kullanılmıştır. Son haliyle madde sayısı 62 olan, beş alt bileşeni bulunan ve yedili likert tipi ile kullanılan bu ölçek, örneklemin özelliği sebebiyle ve geliştiren kişinin izni dahilinde bu çalışmada beşli likert tipinde kullanılmıştır. Ayriyeten, bu ölçekte “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik ve Dışlanmışlık”, “Dürtüsellik ve Değersizlik” ve “Cezalandırıcı Politikalar” alt bileşenlerinden yüksek puan alınması/daha fazla atıf yapılması cinsel suça ve cinsel suçlulara yönelik daha olumsuz tutumlara sahip olduğu anlamına gelirken “Olumlu Özellikler” alt bileşeninden yüksek puan alınması cinsel suça ve cinsel suçlulara yönelik daha olumlu tutumlara sahip olduğu anlamına gelmektedir.

“Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” olarak adlandırılan ilk bileşen toplamda 17 maddeden (2, 6, 8, 13, 21, 22, 30, 32, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 46, 48, 54) oluşmaktadır. Bu bileşenin öz değeri 7.72 olacak şekilde, açıkladığı varyans %10,73 olacak şekilde ve iç tutarlılık katsayısı .91 olacak şekilde bulunmuştur (Korkmaz, 2013).

“Yetersizlik, Dışlanmışlık” olarak adlandırılan ikinci bileşen toplamda 15 maddeden (1, 3, 4, 5, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19) oluşmaktadır. Bu bileşenin öz değeri 7.44 olacak şekilde, açıkladığı varyans %10.33 olacak şekilde ve iç tutarlılık katsayısı .89 olacak şekilde bulunmuştur (Korkmaz, 2013).

“Dürtüsellik, Değersizlik” olarak adlandırılan üçüncü bileşen toplamda 13 maddeden (20, 26, 27, 28, 29, 33, 36, 43, 44, 47, 49, 50, 52) oluşmaktadır. Bu bileşenin öz değeri 7.33, olacak şekilde, açıkladığı varyans % 10.18 olacak şekilde ve iç tutarlılık katsayısı .90 olacak şekilde bulunmuştur (Korkmaz, 2013).

“Cezalandırıcı Politikalar” olarak adlandırılan dördüncü bileşen toplamda 8 maddeden (55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62) oluşmaktadır. Bu bileşenin öz değeri 5.67 olacak şekilde, açıkladığı varyans % 7.87 olacak şekilde ve iç tutarlılık katsayısı .87 olacak şekilde bulunmuştur (Korkmaz, 2013).

“Olumlu Özellikler” olarak adlandırılan beşinci bileşen toplamda 9 maddeden (23, 24, 25, 31, 34, 35, 37, 51, 53) oluşmaktadır. Bu bileşenin öz değeri 5.30 olacak şekilde, açıkladığı varyans % 7.36 olacak şekilde ve iç tutarlılık katsayısı .88 olacak şekilde bulunmuştur (Korkmaz, 2013).

Bu araştırma sürecinde ilgili ölçme aracı daha öncesinde Korkmaz (2013) tarafından geliştirildiğinden ölçeğin geçerlilik bulgularını değerlendirmek amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Elde edilen analiz sonuçları ölçeğin beş faktörlü yapısının istatistiksel olarak tutarlı bir yapı gösterdiğine işaret etmektedir ($\Delta X^2 = 6858,35$; $sd = 1819$, $\Delta X^2/sd = 3,77$; $RMSEA = 0,08$; $CFI = 0,91$; $GFI = 0,93$; $AGFI = 0,90$). Ölçeğin güvenirlik bulguları Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Ölçek “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” boyutu için 0,92; “Yetersizlik, Dışlanmışlık” boyutu için 0,89; “Dürtüsellik, Değersizlik” boyutu için 0,89; “Cezalandırıcı Politikalar” boyutu için 0,74 ve “Olumlu Özellikler” boyutu için 0,91 düzeyinde Alfa Güvenirlik katsayısına sahiptir. Bu sonuçlar ilgili ölçme aracının bu araştırmada geçerli ve güvenilir biçimde kullanılabileceğine işaret etmektedir.

3.4.3. Politik Yönelim Ölçeği

Politik Yönelim Ölçeği bireylerin liberal ve muhafazakâr eğilimlerini belirlemek amacıyla Marx (2005) tarafından geliştirilmiştir. Beşli likert tarzında olan ve 28 maddeden oluşan bu ölçekte alınan puanın yükselmesi bireyin muhafazakârlık düzeyinin de yükseldiğini göstermektedir. Ölçeğin tercümesi Korkmaz tarafından gerçekleştirilmiş; sosyal psikoloji

alanındaki bir hakem değerlendirmesi ve geribildirimler doğrultusunda ölçeğin son şekli verilmiştir (Korkmaz, 2013). Ölçek için Cronbach alfa katsayısı .88 bulunmuştur. Kesme noktası, % 10'luk bir varyans açıklama gücü elde edebilmek amacıyla .32 alınmış; sonrasında bu değerin altındaki sekiz madde ölçekten çıkarıldıktan sonra toplam madde sayısı 20'ye indirilmiştir (Korkmaz, 2013).

Bu araştırma sürecinde ilgili ölçme aracı daha öncesinde Korkmaz (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlandığından ölçeğin geçerlilik bulgularını değerlendirmek için Doğrulamalı Faktör Analizi yapılmıştır. Elde edilen Doğrulamalı Faktör Analizi sonuçları ölçeğin güvenilir olduğuna işaret etmektedir ($\Delta X^2 = 762,87$; $sd = 4,48$; $\Delta X^2/sd = 3,43$; $RMSEA = 0.062$, $CFI = 0.91$, $GFI = 0.90$, $AGFI = 0.84$). Ölçeğin pratik kanıtlarla geçerliliğini incelemek amacıyla katılımcılara “Politik görüşünüzü nerede konumlandırırsınız? Aşağıdaki derecelendirmeyi dikkate alarak politik görüşünüzü en iyi tanımlayan şıkkı işaretleyiniz (1 = En Sol, 7 = En Sağ)” sorusu kullanılarak politik eğilimler; “Aşağıdaki derecelendirmeyi dikkate alarak dini inancınızı en iyi tanımlayan şıkkı işaretleyiniz (1 = Hiç Dindar Değil, 7 = Çok Dindar)” sorusu kullanılarak dini eğilimler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu sorularda da bu ölçekte olduğu gibi yüksek puanlar yüksek sağ siyasal yönelime ve yüksek muhafazakârlık düzeyine işaret etmektedir. Bu açıdan bu sorular ile Politik Yönelim Ölçeği arasındaki ilişki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi (r) ile incelenmiştir. Sonuçlar Tablo I'de gösterilmiştir.

Tablo I: Politik Yönelim Ölçeği ve Politik – Dini Yönelim Soruları Arasındaki Korelasyon

	Politik Yönelim Ölçeği	Politik Yönelim Puanı	Dini Yönelim Puanı
Politik Yönelim Ölçeği	1		
Politik Yönelim Puanı	0,64*	1	
Dini Yönelim Puanı	0,67*	0,50*	1

* = $p < 0,01$

Tablo I'deki bulgulara göre Politik Yönelim Ölçeği ile Politik Yönelim Puanı ($r = 0,54$; $p < 0,01$) ve Dini Yönelim Puanı ($r = 0,67$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular ölçeğin pratik testler sonucunda geçerli olduğuna dair ipucu vermektedir. Buna ek olarak, ölçeğin güvenilirlik bulguları Cronbach Alfa Güvenilirlik Katsayısı hesaplanarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar ölçeğin 0,84 düzeyinde güvenilir olduğuna işaret etmektedir. Bu sonuçlar ilgili ölçme aracının bu araştırmada geçerli ve güvenilir biçimde kullanılabileceğine işaret etmektedir.

3.4.4. Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği

Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği (Attitudes Toward the Treatment of Sex Offenders Scale) genel popülasyonun cinsel suçluların tedavisine nasıl bir bakış açısıyla yaklaştığını ortaya koymak amacıyla 2006 yılında Wnuk, Chapman ve Jeglic tarafından geliştirilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri araştırmacılar tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek için ilk aşamada 35 soru oluşturulmuş, açımlayıcı faktör analizi sonucunda .40 değerinin altında kalan maddeler ölçekten çıkarılmış; sadece 15 maddenin istatistiksel ve teorik anlamda iyi işlediği saptanmıştır. Ayriyeten, ölçeğin “Toplumdan Tecrit”, “Tedavi Etkisizliği” ve “Zorunlu Tedavi” tutumlarını ölçen üç içsel tutarlı faktör/bileşen oluşturduğu da bulunmuştur (Wnuk, Chapman ve Jeglic, 2006).

Ölçeğin orijinal çalışmasına göre ölçek beşli likert tarzında olup 15 soru ve üç içsel tutarlı bileşenden/faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin toplam varyans oranı %63, ortalama komünalite değeri 0.54'tür. ($SD=0.13$) “Toplumdan Tecrit” adındaki ilk faktör sekiz maddeden (3, 5, 7, 11, 12, 13, 14, 15), “Tedavi Etkisizliği” adındaki ikinci faktör dört maddeden (1, 2, 4, 6), “Zorunlu Tedavi” adındaki son faktör ise üç maddeden oluşmaktadır (8, 9, 10). Birinci faktör ile ikinci faktörün arasındaki ilişki kuvvetli iken üçüncü faktörün diğer faktörlerle ilişkisi zayıftır (Wnuk, Chapman ve Jeglic, 2006). Diğer bir değişle, ilk ve ikinci faktörden yüksek

puan alan katılımcıların üçüncü faktörden buna zıt bir şekilde düşük alması beklenmektedir (Wnuk, Chapman ve Jeglic, 2006).

Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin alt bileşenlerinin göstergeleri irdelendiğinde; "Toplumdan Tecrit" alt bileşeni cinsel suçluların tedavilerine yönelik olumsuz bakış açısını göstermektedir. Bu alt bileşen genel anlamda cinsel suçluların topluma salınmaması ve serbest bırakılmaması gerektiğini, cinsel suçluların tedavi olsalar dahi yeniden suç işleyeceğini ifade etmektedir. "Tedavi Etkisizliği" alt bileşeni de benzer şekilde cinsel suçluların tedavilerine yönelik olumsuz bakış açısını göstermektedir. Bu alt bileşen genel anlamda cinsel suçluların tedavi edilemeyeceğini ve tedavi programlarının cinsel suçlularda işe yaramayacağını ifade etmektedir. Son olarak, "Zorunlu Tedavi" alt bileşeni cinsel suçluların tedavilerine yönelik olumlu bakış açısını göstermektedir. Bu alt bileşen genel anlamda tüm cinsel suçluların tedavi görmesi gerektiğini ve politikacıların bu konuda teşvik edilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Bu çalışmada, Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin (Attitudes Toward the Treatment of Sex Offenders Scale) Türkçe uyarlaması gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada ölçeğin çevirisi İngilizce ve Türkçe çeviri yapabilecek düzeyde dil bilgisine sahip üç uzman tarafından gerçekleştirilmiş, ardından Türkçe formun tekrar İngilizce çevirisi ile karşılaştırılma yapılmış; pilot çalışmanın ardından ölçek son şeklini almıştır. Veri toplama aşamasından sonra ölçeğin geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları için analizler gerçekleştirilmiştir.

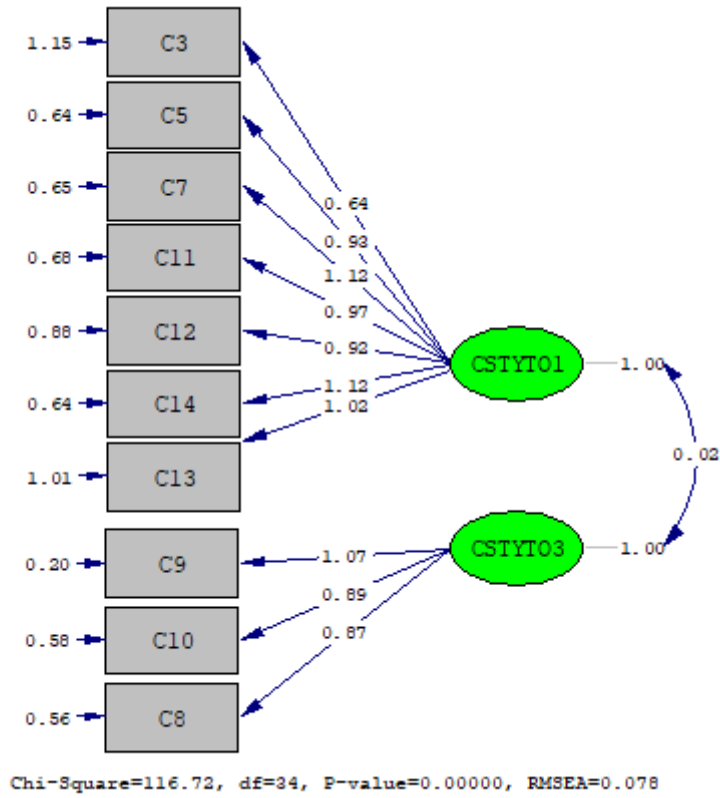
Bu araştırma sürecinde ilk olarak Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirliğini tespit etmek amacıyla gerekli istatistikî teknikler kullanılmıştır. Ölçek ilk defa Türkçe'ye uyarlandığından ölçeğin geçerliliğine yönelik kanıt sunmak amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Analiz öncesinde kullanılan Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi sonuçları (0,854) ve Bartlett Küresellik Testi ($X^2 = 1614,28$; $sd = 55$;

$p<0,05$) sonuçları veri setinin Açıklayıcı Faktör Analizi Yapmaya uygun olduğuna işaret etmektedir. Ancak yapılan faktör analizi sürecinde “Tedavi Etkisizliği” adındaki ikinci faktörün maddelerinin (1, 2, 4 ve 6. madde) faktör dağılımının tutarsız olması ve uygun faktörlerde yüklenememesi sebebi ile bu maddeler faktör analizinden çıkarılmıştır. Sonrasında Tablo II’de gösterilen Açıklayıcı Faktör Analizi sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tablo II: Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği İçin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

	Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği	
	Toplumdan Tecrit	Zorunlu Tedavi
Madde 14	0,865	
Madde 15	0,831	
Madde 7	0,828	
Madde 11	0,791	
Madde 5	0,781	
Madde 13	0,762	
Madde 12	0,749	
Madde 3	0,576	
Madde 9		0,921
Madde 8		0,871
Madde 10		0,843
Başlangıç Özdeğeri	4,911	2,37
Varyans (%)	0,445	0,215

Tablo II’deki bulgulara göre “Toplumdan Tecrit” (3, 5, 7, 11, 12, 13, 14, 15) ve “Zorunlu Tedavi” (8, 9, 10) faktörlerinin ölçeğin toplam varyansının %66,1’ini açıklayabildiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ölçeğin iki faktörlü yapısının geçerliliğine işaret etmektedir. Ancak ölçeğin geçerlilik sonuçlarını kesinleştirmek için aynı veri seti üzerinden bir de Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılarak ölçeğin geçerlilik bulgularının kesinleştirilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla ilgili veri seti ve faktör yapısı üzerinden ölçeğin Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır ve Şekil I’de gösterilmiştir.

Şekil I: Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği İçin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Şekil I'deki sonuçlar incelendiğinde Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin iki faktörlü yapısının doğrulanabildiği tespit edilmiştir ($\Delta X^2 = 116,72$; $sd = 34$, $\Delta X^2/sd = 3,43$; $RMSEA = 0,078$, $CFI = 0,95$, $GFI = 0,92$, $AGFI = 0,86$). Bu sonuçlar ilgili ölçeğin iki faktörlü yapısının Türkçe uyarlamasının geçerli biçimde kullanılabileceğine işaret etmektedir. Ölçeğin güvenirlik analizi için Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı hesaplanmıştır. “Toplumdan Tecrit” faktörünün 0,90 ve “Zorunlu Tedavi” faktörünün ise 0,85 düzeyinde güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu veriler Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin iki faktörlü yapısının Türkçe uyarlamasının geçerli ve güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

3.5. İşlem

Bu tez çalışması için İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 08/11/2022 tarihli ve 2022/408 sayılı yazı ile onay alınmıştır. Ölçek kullanımları için ise Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği'ni geliştiren ve Politik Yönelim Ölçeği'ni Türk kültürüne uyarlayan Korkmaz'dan ve Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'ni (Attitudes Toward the Treatment of Sex Offenders Scale) geliştiren Jeglic'ten onay alınmıştır.

Verilerin online ve elden dağıtılarak toplandığı bu tez araştırmasında katılımcılara ilk aşamada bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Bilgilendirilmiş onam formunda katılımcılara araştırmanın konusu, katılımcı sayısı, araştırmanın tahmini süre aralığı, katılımın gönüllülük esasına dayandığı, istenildiği vakit çalışmanın sonlanabileceği, toplanan verilerin gizli tutulacağı, kişisel bir değerlendirmeye alınmaksızın bilimsel amaçlı kullanılacağı ile ilgili bilgiler iletilmiş; araştırmacının iletişim bilgileri de bilgilendirilmiş onam formunda yer almıştır.

3.6. Analiz

Çalışmanın analizlerinde SPSS_21 ve LISREL 8 programları kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliği Alfa Güvenilirlik Katsayısı ile geçerliliği ise Açıklayıcı ve Doğrulamalı Faktör Analizleri ile incelenmiştir. Araştırma verilerinin değerlendirilmesinde öncelikle frekans analizleri gerçekleştirilmiş, normallik varsayımının test edilmesi için betimsel istatistikler kullanılmıştır. Bu süreç sonrasında değişkenlerin demografik özelliklere göre farklılaşmasını belirlemek için parametrik testlerden Bağımsız Örneklem için t Test ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Ölçek türüne göre sıralı ölçekler için ilişkiler incelenirken Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Örneklem sebebi ile yetersiz

örneklemlerde demografik özelliklere göre farklılaşmalar için Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin tespiti için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi; değişkenler arasındaki etkileşimler için Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Tüm araştırmada 0,05 anlamlılık katsayısı ile çalışılmıştır (Büyüköztürk, 2018; Büyüköztürk ve ark., 2016; Büyüköztürk ve ark., 2018).

4. BULGULAR

4.1. Sosyo-demografik ve Mesleki Özelliklere İlişkin Betimsel İstatistikler

Adli alanda çalışanların cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara ve bu suçluların tedavisine yönelik tutumlarında sosyo-demografik ve mesleki özelliklerin etkisini inceleyen bu araştırmada, ilk olarak araştırma örnekleminin sosyo-demografik ve mesleki özelliklere göre dağılımı incelenmiştir. Bu amaçla ilgili niteliklere dair detaylar Tablo III'te gösterilmiştir.

Tablo III: Araştırma Örnekleminin Sosyo-Demografik ve Mesleki Özelliklere Göre Frekans Dağılımı

Nitelik	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	109	43,1
	Erkek	143	56,9
	Toplam	252	100
Medeni Durum	Bekar	98	38,7
	Evli	154	61,3
	Toplam	252	100
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Yok	150	59,7
	Var	102	40,3
	Toplam	252	100
Eğitim Durumu	Ön Lisans ve Öncesi	18	7,1
	Lisans	191	75,9
	Lisansüstü	43	17,0
	Toplam	252	100
Katılımcının Doğduğu Şehir	Büyükşehir	88	35,2
	Şehir	109	43,1
	Kırsal Alan	55	21,7
	Toplam	252	100
Meslek	Polis	100	39,5
	Sosyal Çalışmacılar	121	48,2
	Hakim/ Savcı	31	12,3
	Toplam	252	100
Sosyoekonomik Düzey	Geliri Giderinden Az	75	30,0
	Geliri Giderine Eşit	112	44,3
	Geliri Giderinden Yüksek	65	25,7
	Toplam	252	100
Görev Yapılan Yer	Üç Büyükşehir	129	51,0
	Diğer Şehirler	123	49,0
	Toplam	252	100
Suç Mağduru Olma Durumu	Hayır	173	68,4
	Evet	79	31,6
	Toplam	252	100
Katılımcı İçin Suç Mağduru Olunan Suç Türleri	Diğer Suçlar	67	26,9
	Cinsel Suçlar	11	4,3
	Toplam	78	100

Adli Alanda Çalışanların Cinsel Suçlulara Karşı Tutumu

Katılımcının Yakınının Suç Mağduru Olma Durumu	Hayır	137	54,2
	Evet	115	45,8
	Toplam	252	100
Katılımcının Yakını İçin Suç Mağduru Olunan Suç Türleri	Diğer Suçlar	104	41,5
	Cinsel Suçlar	8	3,2
	Toplam	112	100
Katılımcının Yakınlarının veya Tanıdıklarının Suç İşleme Durumu	Hayır	201	79,8
	Evet	51	20,2
	Toplam	252	100
Katılımcının Yakınlarının veya Tanıdıklarının İşledikleri Suç Türleri	Diğer Suçlar	44	17,4
	Cinsel Suçlar	3	1,2
	Toplam	47	100
Suç, Suçlu ve Suç Mağduru Konusunda Eğitim Alınma Durumu	Almadım	39	15,4
	Seminer vd. Aldım	32	13,0
	Lisans Eğitiminde Aldım	55	21,7
	Hizmet İçi Eğitim Olarak Aldım	126	49,8
	Toplam	252	100

Tablo III'teki bulgulara göre araştırma örneklemini demografik bilgilere göre incelendiğinde; örneklemin yaş aralığının 23-63 yaş, yaş ortalamasının 31,7 (SS = 6,52) olduğu, %43,1'inin kadın, %56,9'unun erkek; %38,7'sinin bekar, %61,3'ünün evli; %59,7'sinin çocuğu yok, %40,3'nün çocuğu var; %7,1'inin ön lisans, %75,9'unun lisans, %17'sinin lisansüstü eğitim mezunu; %35,2'sinin büyükşehir, %43'ünün şehir, %21,7'sinin kırsal alan doğumlu; %39,5'inin polis, %48,2'sinin sosyal çalışmacı, %12,3'ünün hakim/ savcı; %30'unun geliri giderinden az, %44,3'ünün geliri giderine eşit, %25,7'sinin geliri giderinden yüksek; %51'inin üç büyükşehirde (İstanbul, Ankara ve İzmir), %49'unun diğer şehirlerde görev yaptığı tespit edilmiştir. Bu verilere ek olarak katılımcıların ortalama hizmet süresinin 7,7 (SS = 6,37) yıl olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcılar suç mağduru olma durumuna göre incelendiğinde %68,4'ünün herhangi bir suçun mağduru olmadığı, %31,6'sının mağdur olduğu; mağdur olanların %26,9'unun diğer suçlardan, 4,3'ünün cinsel suçlardan mağdur olduğu; katılımcının yakınının suç mağduru olma durumu incelendiğinde ise %54,2'sinin yakınının mağdur olmadığı, %45,8'inin mağdur olduğu ve %41,5'inin diğer suçlardan, %3,2'sinin cinsel suçlardan mağdur olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yakınlarının veya tanıdıklarının suç işleme durumunu incelendiğinde;

%79,8'inin suç işlemediği, %20,2'si suç işlediği; suç işleyenlerin %17,4'ünün diğer suçları, %1,2'sinin cinsel suçlar işlediği tespit edilmiştir.

Suç, suçlu ve suç mağduru konusunda eğitim alma durumuna göre incelendiğinde; %15,4'ünün eğitim almadığı, %13'ünün seminer ve benzeri eğitim aldığı, %21,7'sinin lisans eğitimi içerisinde aldığı ve %49,8'inin hizmet içi eğitim aldığı belirlenmiştir.

4.2. Normallik Testleri

Verilerin normal dağılım varsayımı incelenmeden önce frekanslarına bakılarak eğitim durumu, katılımcı için suç mağduru olunan suç türleri, katılımcının yakını için suç mağduru olunan suç türleri ve katılımcının yakınlarının veya tanıdıklarının işledikleri suç türleri değişkenlerinin alt gruplarının herhangi birinde frekansın 30'dan düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple bu değişkenler için parametrik olmayan analizlerin tercih edilmesine karar verilmiştir.

Kalan verilerin normal dağılım varsayımına göre uygunluğunu test etmek amacıyla değişkenlerin betimsel istatistikleri incelenmiştir. İlgili değişkenlerin betimsel istatistikleri Tablo IV'te gösterilmiştir.

Tablo IV: Betimsel İstatistikler

	Değişken	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık Katsayısı	Basıklık Katsayısı
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	53,82	13,87	-0,54	0,32
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	40,38	10,87	-0,15	0,20
	Dürtüsellik, Değersizlik	40,38	10,09	-0,70	0,40
	Cezalandırıcı Politikalar	25,03	5,71	-0,55	0,58
	Olumlu Özellikler	16,03	6,27	1,49	3,26

CSTYTÖ	Toplumdan Tecrit	22,89	8,24	0,09	0,66
	Zorunlu Tedavi	12,00	3,06	-1,20	1,19
	Politik Yönelim Ölçeği	59,22	12,34	-0,52	0,15
	Politik Görüş Puanı	4,17	1,20	0,26	0,61
	Dini Görüş Puanı	4,51	1,52	-0,80	0,39

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği

Tablo IV'teki bulgulara göre “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”; “Yetersizlik, Dışlanmışlık”; “Dürtüsellik, Değersizlik”; “Cezalandırıcı Politikalar”, “Olumlu Özellikler”; “Toplumdan Tecrit”, “Zorunlu Tedavi”; “Politik Yönelim Ölçeği”, “Politik Yönelim Puanı” ve “Dini Yönelim Puanı” değişkenlerinin çarpıklık ve basıklık katsayısının -4 ve +4 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Bu sebeple bu değer aralığında kalan değişkenlerin normal dağılıma uygun olduğu kabul edilmiştir (Kim, 2013). Bu sebeple normal dağılıma uygun olan değişkenler için parametrik analizlerin kullanılmasına karar verilmiştir.

4.3. Hipotezlerle İlgili Elde Edilen Analizler

Hipotez 1a: Polislerin cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının hakim-savcı ve uzmanlardan daha olumsuz olması beklenmektedir.

Hipotez 1b: Polislerin cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının hakim-savcı ve uzmanlardan daha olumsuz olması beklenmektedir.

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının meslek grubuna göre farklılaşmasını tespit etmek için parametrik testlerden Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) öncesinde analizin varsayımlarından olan varyans homojenliği varsayımını test etmek için ilgili alt gruplara Levene Testi Uygulamıştır. Analiz sonuçları Tablo V’te gösterilmiştir.

Tablo V: Katılımcının Meslek Grubuna Göre Levene Testi Sonuçları

	Değişken	Levene İstatistiği	sd1	sd2	p
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	3,188	2	249	0,043*
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	6,514	2	249	0,002*
	Dürtüsellik, Değersizlik	2,909	2	249	0,056
	Cezalandırıcı Politikalar	4,450	2	249	0,013*
	Olumlu Özellikler	2,78	2	249	0,064
CSTYTÖ	Toplumdan Tecrit	0,246	2	250	0,782
	Zorunlu Tedavi	2,999	2	250	0,052

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, * = $p < 0,05$

Tablo V’teki bulgulara göre “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ve “Cezalandırıcı Politikalar” puanlarının meslek grubuna göre alt gruplarının varyansları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak “Dürtüsellik, Değersizlik”, “Olumlu Özellikler”, “Toplumdan Tecrit” ve “Zorunlu Tedavi” puanlarının meslek grubuna göre alt grupların varyansları arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Varyanslar arasında anlamlı fark olan durumlarda varyans homojenliği varsayımı sağlanmadığından Games Howell Testi; varyanslar arasında anlamlı fark olmadığında varyans homojenliği varsayımı sağlandığından Tukey Testi kullanılarak çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır.

Levene Testi sonrasında değişkenler arasındaki farklılaşmayı alt gruplar için görmek amacıyla değişkenlere dair ortalama ve standart sapma değerleri Tablo VI’de gösterilmiştir.

Tablo VI: Katılımcının Meslek Grubu İçin Ortalamalar ve Standart Sapmalar

	Değişken	Grup	Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (σ)
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	Polis	55,99	15,56
		Sosyal Çalışmacılar	52,71	12,73
		Hakim/ Savcı	51,10	11,64
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	Polis	41,78	12,69
		Sosyal Çalışmacılar	39,55	9,51
		Hakim/ Savcı	39,13	9,18
	Dürtüsellik, Değersizlik	Polis	40,46	11,14
		Sosyal Çalışmacılar	40,16	9,54
		Hakim/ Savcı	41,10	8,82
	Cezalandırıcı Politikalar	Polis	26,19	6,44
		Sosyal Çalışmacılar	24,27	5,14
		Hakim/ Savcı	24,30	4,83
	Olumlu Özellikler	Polis	16,36	7,51
		Sosyal Çalışmacılar	15,86	5,41
		Hakim/ Savcı	15,70	5,03
CSTYTÖ	Toplumdan Tecrit	Polis	27,95	7,31
		Sosyal Çalışmacılar	19,27	7,22
		Hakim/ Savcı	20,58	6,31
	Zorunlu Tedavi	Polis	11,40	3,43
		Sosyal Çalışmacılar	12,43	2,87
		Hakim/ Savcı	12,42	2,19

Tablo VI’daki sonuçlar sonrasında meslek grubu için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) aşamasına geçilmiştir. ANOVA sonuçları Tablo VII’de gösterilmiştir.

Tablo VII: Meslek Grubu İçin ANOVA Sonuçları

	Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	Gruplar Arası	842,32	2	421,16	2,208	0,112	
		Gruplar İçi	47492,65	249	190,73			
		Toplam	48334,96	251				
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	Gruplar Arası	326,83	2	163,42	1,387	0,252	
		Gruplar İçi	29330,83	249	117,79			
		Toplam	29657,66	251				
	Dürtüsellik, Değersizlik	Gruplar Arası	22,31	2	11,15	0,109	0,897	
		Gruplar İçi	25571,58	249	102,70			
		Toplam	25593,89	251				

Adli Alanda Çalışanların Cinsel Suçlulara Karşı Tutumu

CSTYTÖ	Cezalandırıcı Politikalar	Gruplar Arası	219,39	2	109,69	3,427	0,034*	A > B
		Gruplar İçi	7970,21	249	32,01			
		Toplam	8189,60	251				
	Olumlu Özellikler	Gruplar Arası	17,63	2	8,81	0,222	0,801	
		Gruplar İçi	9871,97	249	39,64			
		Toplam	9889,60	251				
	Toplumdan Tecrit	Gruplar Arası	4316,61	2	2158,30	42,16	0,000*	A > B
		Gruplar İçi	12796,82	249	51,19			
		Toplam	17113,43	251				
	Zorunlu Tedavi	Gruplar Arası	63,52	2	31,76	3,441	0,034*	B > A
		Gruplar İçi	2307,38	249	9,23			
		Toplam	2370,90	251				

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, A = Polis, B = Sosyal Çalışmacılar, C = Hakim/ Savcı, * = $p < 0,05$

Bulgulara göre “Cezalandırıcı Politikalar” puanlarının meslek grubuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($F_{249} = 3,42$; $p < 0,05$). İlgili farklılaşmanın kaynağını tespit etmek için yapılan Games Howell çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre polislerin “Cezalandırıcı Politikalar” puanlarının ($\bar{X} = 26,19$) sosyal çalışmacıların puanlarından ($\bar{X} = 24,27$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Polislerin sosyal çalışmacılara kıyasla cinsel suçlulara yönelik tutumunun daha cezalandırıcı olduğu bulunmuştur.

“Toplumdan Tecrit” puanlarının meslek grubuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($F_{249} = 42,16$; $p < 0,05$). İlgili farklılaşmanın kaynağını tespit etmek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre polislerin “Toplumdan Tecrit” puanlarının ($\bar{X} = 27,95$) sosyal çalışmacıların puanlarından ($\bar{X} = 19,27$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Polislerin sosyal çalışmacılardan daha yüksek oranda cinsel suçluların topluma salınmaması gerektiğine inandıkları bulunmuştur.

“Zorunlu Tedavi” puanlarının meslek grubuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($F_{249} = 3,44$; $p < 0,05$). İlgili farklılaşmanın kaynağını tespit etmek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre sosyal çalışmacıların “Zorunlu Tedavi” puanlarının ($\bar{X} = 12,43$) polislerin puanlarından ($\bar{X} = 11,40$) anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal çalışmacıların polislere kıyasla cinsel suçluların tedavisine yönelik tutumları daha olumlu bulunmuştur.

“Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ($F_{249} = 2,20$; $p>0,05$); “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($F_{249} = 1,38$; $p>0,05$), “Dürtüsellik, Değersizlik” ($F_{249} = 0,10$; $p>0,05$) ve “Olumlu Özellikler” ($F_{249} = 0,222$; $p>0,05$) puanlarının katılımcıların meslek grubuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre, polislerin cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumları sadece “Cezalandırıcı Politikalar” doğrultusunda olumsuz olduğu tespit edilmiş ve bu yöndeki hipotezimiz kısmen desteklenmiştir. Polislerin cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının sosyal çalışmacılara göre daha olumsuz olduğu tespit edilmiş ve bu yöndeki hipotezimiz desteklenmiştir.

Hipotez 2a: Dini inancını daha yüksek, politik görüşünü ise sağ kanatta (muhafazakâr) belirten katılımcıların cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.

Hipotez 2b: Dini inancını daha yüksek, politik görüşünü ise sağ kanatta (muhafazakâr) belirten katılımcıların cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumları ile politik yönelim ve dini görüş arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacıyla parametrik testlerden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi (r) ve parametrik olmayan testlerden Spearman Brown Sıra Fakları Korelasyon Analizi (r_s) kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo VIII’de gösterilmiştir.

Tablo VIII: Araştırma Değişkenleri ile Politik Yönelim ve Dini Görüş Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Analizi Sonuçları

		Politik Yönelim	Dini Görüş
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	0,22*	0,17*
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	0,15*	0,10
	Dürtüsellik, Değersizlik	0,06	0,05
	Cezalandırıcı Politikalar	0,24*	0,16*
	Olumlu Özellikler	-0,01	0,03
CSTYT	Toplumdan Tecrit	0,37*	0,15*
	Zorunlu Tedavi	-0,07	-0,02

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği; * = $p < 0,05$

Tablo VIII'deki bulgulara göre “Politik Yönelim” ile “Toplumdan Tecrit” ($r = 0,37$; $p < 0,05$) değişkeni arasında pozitif yönde orta düzeyde; “Politik Yönelim” ile “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ($r = 0,22$; $p < 0,05$), “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($r = 0,15$; $p < 0,05$) ve “Cezalandırıcı Politikalar” ($r = 0,24$; $p < 0,05$) değişkenleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak “Politik Yönelim” ile “Dürtüsellik, Değersizlik” ($r = 0,06$; $p > 0,05$), “Olumlu Özellikler” ($r = -0,01$; $p > 0,05$) ve “Zorunlu Tedavi” ($r = -0,07$; $p > 0,05$) puanları arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir. Bu sonuçlar politik yönelimi daha tutucu olan bireylerin “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik, Dışlanmışlık”, “Cezalandırıcı Politikalar” ve “Toplumdan Tecrit” değişkenlerinden daha yüksek puan aldığına ve daha olumsuz tutum içerisinde olduğuna işaret etmektedir.

Dini Görüş ile “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ($r = 0,17$; $p < 0,05$), “Cezalandırıcı Politikalar” ($r = 0,16$; $p < 0,05$) ve “Toplumdan Tecrit” ($r = 0,15$; $p < 0,05$) değişkenleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Buna

ek olarak Dini Görüş ile “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($r = 0,10$; $p > 0,05$), “Dürtüsellik, Değersizlik” ($r = 0,05$; $p > 0,05$), “Olumlu Özellikler” ($r = 0,03$; $p > 0,05$) ve “Zorunlu Tedavi” ($r = -0,02$; $p > 0,05$) arasında anlamlı ilişki tespit edilememiştir. Bu sonuçlar dini görüşü daha muhafazakâr olan bireylerin “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Cezalandırıcı Politikalar” ve “Toplumdan Tecrit” değişkenlerinden daha yüksek puan aldığına ve daha olumsuz tutum içerisinde olduğuna işaret etmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre, dini inancını daha yüksek belirten ve politik yönelim ölçeğinden daha yüksek puan alan muhafazakâr katılımcıların cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutumları daha olumsuz tespit edilmiş ve ikinci hipotezimiz doğrulanmıştır.

Hipotez 3a: Cinsel suçlularla ve/veya cinsel suç mağdurlarıyla daha sık çalışan meslek elemanlarının daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.

Hipotez 3b: Cinsel suçlularla ve/veya cinsel suç mağdurlarıyla daha sık çalışan meslek elemanlarının daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumları ile meslek hayatı süresince yetişkin cinsel suç mağduru ve/ veya failiyle karşılaşma sıklığı ve meslek hayatı süresince cinsel istismar mağduru çocuk ve/ veya çocuk cinsel istismarcısıyla karşılaşma sıklığı arasındaki ilişki parametrik olmayan testlerden Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Analizi (r_s) ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo IX’da gösterilmiştir.

Tablo IX: Araştırma Değişkenleri ile Meslek Hayatı Süresince Yetişkin Cinsel Suç Mağduru ve/veya Failiyle Karşılaşma Sıklığı ve Meslek Hayatı Süresince Cinsel İstismar Mağduru Çocuk ve/veya Çocuk Cinsel İstismarcısıyla Karşılaşma Sıklığı Arasındaki İlişkiyi Gösteren Korelasyon Analizi Sonuçları

	Değişken	A	B
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	-0,157*	-0,147*
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	-0,182*	-0,110*
	Dürtüsellik, Değersizlik	-0,081	-0,035
	Cezalandırıcı Politikalar	-0,026	-0,090
	Olumlu Özellikler	-0,029	-0,121*
CSTYÖ	Toplumdan Tecrit	-0,162*	-0,216*
	Zorunlu Tedavi	-0,009	0,060

A = Meslek Hayatı Süresince Yetişkin Cinsel Suç Mağduru ve/ veya Failiyle Karşılaşma Sıklığı; B = Meslek Hayatı Süresince Cinsel İstismar Mağduru Çocuk ve/veya Çocuk Cinsel İstismarcısıyla Karşılaşma Sıklığı; * = $p < 0,05$

Tablo IX'daki bulgulara göre meslek hayatı süresince yetişkin cinsel suç mağduru ve/ veya failiyle karşılaşma sıklığı ile “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ($r_s = -0,15$; $p < 0,05$), “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($r_s = -0,18$; $p < 0,05$) ve “Toplumdan Tecrit” ($r_s = -0,16$; $p < 0,05$) puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak meslek hayatı süresince yetişkin cinsel suç mağduru ve/ veya failiyle karşılaşma sıklığı ile “Dürtüsellik, Değersizlik” ($r_s = -0,08$; $p > 0,05$), “Cezalandırıcı Politikalar” ($r_s = -0,02$; $p > 0,05$), “Olumlu Özellikler” ($r_s = -0,02$; $p > 0,05$) ve “Zorunlu Tedavi” ($r_s = -0,08$; $p > 0,05$) puanları arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar yetişkin cinsel suç mağduru ve/ veya failiyle daha sık çalışan meslek elemanlarının “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç

Eksikliği”, “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ve “Toplumdan Tecrit” alt bileşenlerinden daha düşük puan aldığını ve daha olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Meslek hayatı süresince cinsel istismar mağduru çocuk ve/veya çocuk cinsel istismarcısıyla karşılaşma sıklığı ile “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ($r_s = -0,14$; $p < 0,05$), “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($r_s = -0,11$; $p < 0,05$), “Olumlu Özellikler” ($r_s = -0,12$; $p < 0,05$) ve “Toplumdan Tecrit” ($r_s = -0,21$; $p < 0,05$) puanları arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak meslek hayatı süresince cinsel istismar mağduru çocuk ve/veya çocuk cinsel istismarcısıyla karşılaşma sıklığı ile “Dürtüsellik, Değersizlik” ($r_s = -0,03$; $p > 0,05$), “Cezalandırıcı Politikalar” ($r_s = -0,09$; $p > 0,05$) ve “Zorunlu Tedavi” ($r_s = 0,06$; $p > 0,05$) puanları arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar cinsel istismar mağduru çocuk ve/veya çocuk cinsel istismarcısıyla daha sık çalışanların “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($r_s = -0,11$; $p < 0,05$), “Olumlu Özellikler” ve “Toplumdan Tecrit” alt bileşenlerinden daha düşük puan aldığını ve daha olumlu tutum içerisinde olduğunu göstermektedir.

Elde edilen sonuçlara göre, cinsel suçlularla ve/veya cinsel suç mağdurlarıyla daha sık çalışan meslek elemanlarının daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutumları daha olumlu tespit edilmiş ve üçüncü hipotezimiz doğrulanmıştır.

Hipotez 4a: Erkek meslek elemanlarının kadın meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.

Hipotez 4b: Erkek meslek elemanlarının kadın meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumların cinsiyete göre farklılaşmasını tespit etmek için parametrik testlerden bağımsız örneklemeler için t test kullanılmıştır. Bağımsız örneklemeler için t test sonuçları Tablo X’da gösterilmiştir.

Tablo X: Cinsiyet İçin T Test Sonuçları

	Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	σ	t	sd	p
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	Kadın	109	53,45	11,37	-0,37	250	0,711
		Erkek	143	54,10	15,55			
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	Kadın	109	39,89	8,59	-0,630	250	0,529
		Erkek	143	40,76	12,35			
	Dürtüsellik, Değersizlik	Kadın	109	40,97	8,65	0,800	250	0,424
		Erkek	143	39,94	11,08			
	Cezalandırıcı Politikalar	Kadın	109	24,37	4,55	-1,638	250	0,103
		Erkek	143	25,55	6,43			
	Olumlu Özellikler	Kadın	109	15,94	5,43	-0,209	250	0,835
		Erkek	143	16,11	6,86			
CSTYTÖ	Toplumdan Tecrit	Kadın	109	20,37	7,30	-4,342	250	0,000*
		Erkek	143	24,76	8,43			
	Zorunlu Tedavi	Kadın	109	12,49	2,83	2,119	250	0,035*
		Erkek	143	11,67	3,20			

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, * = $p < 0,05$

Tablo X’deki bulgulara göre “Toplumdan Tecrit” puanlarının cinsiyete göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = -4,34$; $p < 0,05$). Bu sonuçlar erkeklerin ($\bar{X}=24,76$) kadınlardan ($\bar{X}=20,37$) daha yüksek “Toplumdan Tecrit” puanına sahip olduğuna işaret etmektedir. “Zorunlu Tedavi” puanının da cinsiyete göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = -2,11$; $p < 0,05$). Bu sonuçlar kadınların ($\bar{X}=12,49$) erkeklerden ($\bar{X}=11,67$) daha yüksek “Zorunlu Tedavi” puanına sahip olduğuna işaret etmektedir.

Bu sonuçlara ek olarak “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ($t = -0,37$; $p>0,05$), “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($t = -0,63$; $p>0,05$), “Dürtüsellik, Değersizlik” ($t = 0,80$; $p>0,05$), “Cezalandırıcı Politikalar” ($t = -1,63$; $p>0,05$) ve “Olumlu Özellikler” ($t = -0,20$; $p>0,05$) değişkenlerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre cinsiyetin Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği üzerinde önemli bir etkisinin bulunmadığı tespit edilmiş ve bu doğrultudaki hipotezimiz doğrulanmamıştır. Cinsiyetin Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği üzerinde ise önemli bir etkisinin olduğu bulunmuş ve bu yöndeki hipotezimiz desteklenmiştir.

Hipotez 5a: Daha önce suçlularla ve/veya suç mağduruyla ilgili eğitim alan meslek elemanlarının eğitim almayan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.

Hipotez 5b: Daha önce suçlularla ve/veya suç mağduruyla ilgili eğitim alan meslek elemanlarının eğitim almayan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının katılımcının suç, suçlu ve suç mağduru konusunda eğitim alma durumuna göre farklılaşmasını tespit etmek için parametrik testlerden Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) öncesinde analizin varsayımlarından olan varyans homojenliği varsayımını test etmek için ilgili alt gruplara Levene Testi Uygulamıştır. Analiz sonuçları Tablo XI’de gösterilmiştir.

Tablo XI: Katılımcının Suç, Suçlu ve Suç Mağduru Konusunda Eğitim Alınma Durumuna Göre Levene Testi Sonuçları

	Değişken	Levene İstatistiği	sd1	sd2	p
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	0,009	3	248	0,999
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	0,566	3	248	0,638
	Dürtüsellik, Değersizlik	1,783	3	248	0,151
	Cezalandırıcı Politikalar	0,574	3	248	0,633
	Olumlu Özellikler	1,792	3	248	0,155
CSTYTÖ	Toplumdan Tecrit	1,325	3	248	0,267
	Zorunlu Tedavi	0,489	3	248	0,690

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, * = $p < 0,05$

Tablo XI'deki bulgulara göre “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik, Dışlanmışlık”, “Dürtüsellik, Değersizlik”, “Cezalandırıcı Politikalar”, “Olumlu Özellikler”, “Toplumdan Tecrit” ve “Zorunlu Tedavi” puanlarının katılımcıların suç, suçlu ve suç mağduru konusunda eğitim alınma durumuna göre alt gruplarının varyansları arasında anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple ilgili değişkenlerin çoklu karşılaştırmaları yapılırken Tukey Testi kullanılarak çoklu karşılaştırmaların yapılmasına karar verilmiştir.

Levene Testi sonrasında değişkenler arasındaki farklılaşmayı alt gruplar için görmek amacıyla değişkenlere dair ortalama ve standart sapma değerleri Tablo XII’de gösterilmiştir.

Tablo XII: Katılımcının Eğitim Alma Durumu İçin Ortalamalar ve Standart Sapmalar.

	Değişken	Grup	Ortalama ($\bar{X}$)	Standart Sapma (σ)
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	Almadım	53,21	13,15
		Seminer vd. Aldım	53,50	13,25
		Lisans Eğitiminde Aldım	48,80	13,29
		Hizmet İçi Eğitim Olarak Aldım	56,28	14,03
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	Almadım	40,15	9,55
		Seminer vd. Aldım	39,38	11,60
		Lisans Eğitiminde Aldım	38,05	10,57
		Hizmet İçi Eğitim Olarak Aldım	41,73	11,11
	Dürtüsellik, Değersizlik	Almadım	39,41	8,65
		Seminer vd. Aldım	41,59	8,80
		Lisans Eğitiminde Aldım	37,01	11,09
		Hizmet İçi Eğitim Olarak Aldım	41,85	10,09
	Cezalandırıcı Politikalar	Almadım	25,26	5,54
		Seminer vd. Aldım	24,53	6,27
		Lisans Eğitiminde Aldım	23,75	5,53
		Hizmet İçi Eğitim Olarak Aldım	25,67	5,66
	Olumlu Özellikler	Almadım	17,67	7,69
		Seminer vd. Aldım	15,47	5,25
		Lisans Eğitiminde Aldım	15,64	4,62
		Hizmet İçi Eğitim Olarak Aldım	15,86	6,64
CSTYTÖ	Toplumdan Tecrit	Almadım	21,59	7,12
		Seminer vd. Aldım	23,33	8,29
		Lisans Eğitiminde Aldım	20,75	7,53
		Hizmet İçi Eğitim Olarak Aldım	24,06	8,68
	Zorunlu Tedavi	Almadım	12,03	2,54
		Seminer vd. Aldım	11,79	3,43
		Lisans Eğitiminde Aldım	11,91	2,97
		Hizmet İçi Eğitim Olarak Aldım	12,13	3,18

Tablo XII'deki sonuçlar sonrasında meslek grubu için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) aşamasına geçilmiştir.

Bu sonuçlar ile Tek Yönlü Varyans Analizine (ANOVA) geçilmiştir. ANOVA sonuçları Tablo XIII'te gösterilmiştir.

Tablo XIII: Katılımcının Suç, Suçlu ve Suç Mağduru Konusunda Eğitim Alınma Durumu İçin ANOVA Sonuçları

	Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	Gruplar Arası	2170,10	3	723,36	3,886	0,010*	D > C
		Gruplar İçi	46164,87	248	186,15			
		Toplam	48334,96	251				
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	Gruplar Arası	561,42	3	187,14	1,595	0,191	
		Gruplar İçi	29096,24	248	117,32			
		Toplam	29657,66	251				
	Dürtüsellik, Değersizlik	Gruplar Arası	980,32	3	326,77	3,292	0,021*	D > C
		Gruplar İçi	24613,57	248	99,25			
		Toplam	25593,89	251				
	Cezalandırıcı Politikalar	Gruplar Arası	151,76	3	50,59	1,561	0,199	
		Gruplar İçi	8037,84	248	32,41			
		Toplam	8189,60	251				
	Olumlu Özellikler	Gruplar Arası	123,81	3	42,27	1,07	0,361	
		Gruplar İçi	9762,79	248	39,36			
		Toplam	9889,60	251				
CSTYTÖ	Toplumdan Tecrit	Gruplar Arası	498,73	3	166,24	2,491	0,061	
		Gruplar İçi	16614,70	248	66,73			
		Toplam	17113,43	251				
	Zorunlu Tedavi	Gruplar Arası	3,90	3	1,30	0,137	0,938	
		Gruplar İçi	2367,00	248	9,51			
		Toplam	2370,90	251				

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, A = Almadım, B = Seminer vd. Aldım, C = Lisans Eğitiminde Aldım, D = Hizmet İçi Eğitim Olarak Aldım, * = $p < 0,05$

Bulgulara göre “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” puanlarının katılımcının suç, suçlu ve suç mağduru konusunda eğitim alınma durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. ($F_{248} = 3,88$; $p < 0,05$). Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre hizmet içi eğitim alanların “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” puanlarının ($\bar{X} = 56,28$) lisans eğitimi sürecinde eğitim alanların puanlarından ($\bar{X} = 48,80$) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

“Dürtüsellik, Değersizlik” puanlarının katılımcının suç, suçlu ve suç mağduru konusunda eğitim alınma durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir. ($F_{248} = 3,29$; $p < 0,05$). Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre hizmet içi eğitim alanların “Dürtüsellik, Değersizlik” puanlarının ($\bar{X} = 41,85$) lisans eğitimi sürecinde eğitim alanların puanlarından ($\bar{X} = 37,01$) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Buna ek olarak “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($F_{248} = 1,59$; $p>0,05$), “Cezalandırıcı Politikalar” ($F_{248} = 1,56$; $p>0,05$), “Olumlu Özellikler” ($F_{248} = 1,07$; $p>0,05$), “Toplumdan Tecrit” ($F_{248} = 2,49$; $p>0,05$) ve “Zorunlu Tedavi” ($F_{248} = 0,13$; $p>0,05$) puanlarının katılımcının suç, suçlu ve suç mağduru konusunda eğitim alınma durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlara göre, her iki ölçek ve alt ölçekler incelendiğinde, lisans eğitimi sırasında suç ve suçluya yönelik eğitim alanların daha olumlu tutumlara sahip olduğu bulunmuştur. Eğitim alma durumunun Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği’nin “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ve “Dürtüsellik, Değersizlik” alt ölçekleri üzerinde etkisi saptanmış ve bu yöndeki hipotezimiz desteklenmiştir. Eğitim alma durumunun Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği üzerinde ise bir etkisinin bulunmadığı tespit edilmiş ve bu yöndeki hipotezimiz desteklenmemiştir.

4.4. Diğer Analizler

4.4.1. Yaş ve Görev Süresine Göre Farklılaşmalar

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının katılımcının yaşına ve görev süresine göre farklılaşmasını tespit etmek için parametrik olmayan testlerden Spearman Brown Sıra Farkları Korelasyon Analizi (r_s) kullanılmıştır. Analiz sonuçları Tablo XIV’te gösterilmiştir.

Tablo XIV: Araştırma Değişkenleri ile Yaş ve Görev Süresi Arasındaki İlişki

	Değişken	A	B
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	-0,061	0,045
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	-0,038	0,029
	Dürtüsellik, Değersizlik	0,017	0,098
	Cezalandırıcı Politikalar	0,099	0,119*
	Olumlu Özellikler	0,004	0,003
CSTYÖ	Toplumdan Tecrit	0,153*	0,253*
	Zorunlu Tedavi	0,025	0,009

A = Yaş; B = Görev Süresi; * = $p < 0,05$

Tablo XIV'teki bulgulara göre yaş ile "Toplumdan Tecrit" puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r_s = 0,15$; $p < 0,05$). Buna ek olarak yaş ile "Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği" ($r_s = -0,06$; $p > 0,05$), "Yetersizlik, Dışlanmışlık" ($r_s = -0,03$; $p > 0,05$), "Dürtüsellik, Değersizlik" ($r_s = 0,01$; $p > 0,05$), "Cezalandırıcı Politikalar" ($r_s = 0,09$; $p > 0,05$), "Olumlu Özellikler" ($r_s = 0,04$; $p > 0,05$) ve "Zorunlu Tedavi" ($r_s = 0,02$; $p > 0,05$) puanları arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar daha yaşlı katılımcıların "Toplumdan Tecrit" alt bileşeninden daha yüksek puan aldığını ve daha olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

Görev süresi ile "Cezalandırıcı Politikalar" ($r_s = 0,11$; $p < 0,05$) ve "Toplumdan Tecrit" ($r_s = 0,15$; $p < 0,05$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ancak görev süresi ile "Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği" ($r_s = 0,04$; $p > 0,05$), "Yetersizlik, Dışlanmışlık" ($r_s = 0,02$; $p > 0,05$), "Dürtüsellik, Değersizlik" ($r_s = 0,09$; $p > 0,05$), "Olumlu Özellikler" ($r_s = 0,00$; $p > 0,05$) ve "Zorunlu Tedavi" ($r_s = 0,00$; $p > 0,05$) puanları arasında anlamlı ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçlar mesleki açıdan daha deneyimli

katılımcıların “Toplumdan Tecrit” ve “Cezalandırıcı Politikalar” alt bileşenlerinden daha yüksek puan aldığını ve daha olumsuz tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

4.4.2. Çocuk Sahibi Olma Durumuna Göre Farklılaşmalar

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının çocuk sahibi olma durumuna göre farklılaşmasını tespit etmek için parametrik testlerden bağımsız örneklem için t test kullanılmıştır. İlk olarak bağımsız örneklem için t test sonuçları Tablo XV’te gösterilmiştir.

Tablo XV: Çocuk Sahibi Olma Durumu İçin T Test Sonuçları

	Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	σ	t	sd	p
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	Yok	150	52,49	13,75	-1,861	250	0,064
		Var	102	55,78	13,89			
	Yetersizlik,	Yok	150	39,94	10,49	-0,787	250	0,432
	Dışlanmışlık	Var	102	41,04	11,43			
	Dürtüsellik,	Yok	150	39,39	9,99	-1,908	250	0,058
	Değersizlik	Var	102	41,85	10,13			
	Cezalandırıcı Politikalar	Yok	150	24,31	5,62	-2,473	250	0,014*
		Var	102	26,11	5,71			
CSTYTÖ	Olumlu Özellikler	Yok	150	15,96	6,23	-0,224	250	0,823
		Var	102	16,14	6,36			
	Toplumdan Tecrit	Yok	150	21,36	7,97	-3,626	250	0,000*
		Var	102	25,10	8,17			
	Zorunlu Tedavi	Yok	150	12,05	3,07	0,167	250	0,867
		Var	102	11,98	3,08			

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, * = p<0,05

Tablo XV’teki bulgulara göre “Cezalandırıcı Politikalar” düzeyinin çocuk sahibi olma durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir (t = -2,47; p<0,05). Bu sonuçlar çocuk sahibi olanların ($\bar{X}$ =26,11) olmayanlardan ($\bar{X}$ =24,31) daha yüksek “Cezalandırıcı Politikalar” puanına sahip olduğuna işaret etmektedir. Buna ek olarak “Toplumdan Tecrit” puanlarının çocuk sahibi

olma durumuna göre farklılaştığı tespit edilmiştir ($t = -3,62$; $p < 0,05$). Bu sonuçlar çocuk sahibi olanların ($\bar{X}=25,10$) olmayanlardan ($\bar{X}=21,36$) daha yüksek “Toplumdan Tecrit” puanına sahip olduğuna işaret etmektedir.

Bu sonuçlara ek olarak “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ($t = -1,86$; $p > 0,05$), “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($t = -0,78$; $p > 0,05$), “Dürtüsellik, Değersizlik” ($t = -1,90$; $p > 0,05$), “Olumlu Özellikler” ($t = -0,22$; $p > 0,05$) ve “Zorunlu Tedavi” ($t = -0,16$; $p > 0,05$) değişkenlerinin çocuk sahibi olma durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

4.4.3. Suç Mağduru Olma Durumuna Göre Farklılaşmalar

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının suç mağduru olma durumuna göre farklılaşmasını tespit etmek için parametrik testlerden bağımsız örneklem için t test kullanılmıştır. İlk olarak bağımsız örneklem için t test sonuçları Tablo XVI’da gösterilmiştir.

Tablo XVI: Suç Mağduru Olma Durumu İçin T Test Sonuçları

	Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	σ	t	sd	p
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	Hayır	173	54,50	13,39	1,154	250	0,249
		Evet	79	52,33	14,87			
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	Hayır	173	41,01	10,47	1,344	250	0,180
		Evet	79	39,03	11,64			
	Dürtüsellik, Değersizlik	Hayır	173	41,00	9,77	1,425	250	0,156
		Evet	79	39,05	10,71			
	Cezalandırıcı Politikalar	Hayır	173	24,80	5,48	-0,971	250	0,332
		Evet	79	25,56	6,19			
CSTYÖ	Olumlu Özellikler	Hayır	173	15,98	6,55	-0,213	250	0,831
		Evet	79	16,16	5,65			
	Toplumdan Tecrit	Hayır	173	22,39	8,33	-1,360	250	0,175
		Evet	79	23,90	7,99			
	Zorunlu Tedavi	Hayır	173	11,79	3,15	-1,745	250	0,082
		Evet	79	12,51	2,83			

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, * = $p < 0,05$

Tablo XVI'daki bulgulara göre “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ($t = 1,15$; $p > 0,05$), “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($t = 1,34$; $p > 0,05$), “Dürtüsellik, Değersizlik” ($t = 1,42$; $p > 0,05$), “Cezalandırıcı Politikalar” ($t = -0,97$; $p > 0,05$), “Olumlu Özellikler” ($t = -0,213$; $p > 0,05$), “Toplumdan Tecrit” ($t = -1,36$; $p > 0,05$) ve “Zorunlu Tedavi” ($t = -1,74$; $p > 0,05$) puanlarının suç mağduru olma durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

4.4.4. Katılımcının Yakınının Suç Mağduru Olma Durumuna Göre Farklılaşmalar

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının katılımcının yakınının suç mağduru olma durumuna göre farklılaşmasını tespit etmek için parametrik testlerden bağımsız örneklem için t test kullanılmıştır. İlk olarak bağımsız örneklem için t test sonuçları Tablo XVII’de gösterilmiştir

Tablo XVII: Katılımcının Yakınının Suç Mağduru Olma Durumu İçin T Test Sonuçları

	Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	σ	t	sd	p
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	Hayır	137	54,54	12,76	0,897	250	0,371
		Evet	115	52,97	15,12			
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	Hayır	137	41,58	9,44	1,910	250	0,057
		Evet	115	38,97	12,25			
	Dürtüsellik, Değersizlik	Hayır	137	41,07	8,98	1,162	250	0,246
		Evet	115	39,58	11,28			
	Cezalandırıcı Politikalar	Hayır	137	24,78	5,53	-0,784	250	0,434
		Evet	115	25,35	5,93			
CSTYTÖ	Olumlu Özellikler	Hayır	137	16,16	6,38	0,353	250	0,724
		Evet	115	15,88	6,16			
	Toplumdan Tecrit	Hayır	137	22,41	7,77	-0,958	250	0,223
		Evet	115	23,41	8,77			
	Zorunlu Tedavi	Hayır	137	12,03	2,97	0,053	250	0,958
		Evet	115	12,01	3,19			

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, * = $p < 0,05$

Tablo XVII'deki bulgulara göre "Disiplin, Eğitim, İlgı ve İnanç Eksikliği" ($t = 0,89$; $p > 0,05$), "Yetersizlik, Dışlanmışlık" ($t = 1,91$; $p > 0,05$), "Dürtüsellik, Değersizlik" ($t = 1,16$; $p > 0,05$), "Cezalandırıcı Politikalar" ($t = -0,78$; $p > 0,05$), "Olumlu Özellikler" ($t = 0,353$; $p > 0,05$), "Toplumdan Tecrit" ($t = -0,95$; $p > 0,05$) ve "Zorunlu Tedavi" ($t = 0,05$; $p > 0,05$) puanlarının katılımcının yakınının suç mağduru olma durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

4.4.5. Katılımcının Yakını İçin Suç Mağduru Olunan Suç Türlerine Göre Farklılaşmalar

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının katılımcının yakınının suç mağduru olduğu suç türüne göre farklılaşmasını tespit etmek için parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Test sonuçları Tablo XVIII'de gösterilmiştir.

Tablo XVIII: Katılımcının Yakını İçin Suç Mağduru Olunan Suç Türleri İçin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	p
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	A	104	56,93	5921,0	371,00	-0,509	0,611
		B	8	50,88	0			
					407,00			
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	A	104	56,78	5905,5	386,50	-0,334	0,739
		B	8	52,81	0			
					422,50			
	Dürtüsellik, Değersizlik	A	104	55,92	5816,0	356,00	-0,678	0,498
		B	8	64,00	0			
				512,00				

Adli Alanda Çalışanların Cinsel Suçlulara Karşı Tutumu

CSTYTÖ	Cezalandırıcı Politikalar	A	104	56,42	5867,5	407,50	-0,096	0,923
		B	8	57,56	0			
					460,50			
	Olumlu Özellikler	A	104	55,58	5780,5	320,50	-1,084	0,279
		B	8	68,44	0			
					547,50			
	Toplumdan Tecrit	A	104	58,06	6096,5	308,50	-1,249	0,212
		B	8	43,06	0			
					344,50			
	Zorunlu Tedavi	A	104	56,71	5954,5	389,50	-0,349	0,727
		B	8	60,81	0			
				486,50				

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, A = Diğer Suçlar, B = Cinsel Suçlar, * = $p < 0,05$

Tablo XVIII'deki bulgulara göre “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ($U = 371,00$; $p > 0,05$), “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($U = 386,50$; $p > 0,05$), “Dürtüsellik, Değersizlik” ($U = 356,00$; $p > 0,05$), “Cezalandırıcı Politikalar” ($U = 407,50$; $p > 0,05$), “Olumlu Özellikler” ($U = 320,50$; $p > 0,05$), Toplumdan Tecrit” ($U = 308,50$; $p > 0,05$) ve “Zorunlu Tedavi” ($U = 389,50$; $p > 0,05$) puanlarının katılımcı için suç mağduru olunan suç türlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

4.4.6. Katılımcının Yakınlarının veya Tanıdıklarının Suç İşleme Durumuna Göre Farklılaşmalar

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının katılımcının yakınlarının veya tanıdıklarının suç işleme durumuna göre farklılaşmasını tespit etmek için parametrik testlerden bağımsız örneklem için t test kullanılmıştır. İlk olarak bağımsız örneklem için t test sonuçları Tablo XIX'da gösterilmiştir.

Tablo XIX: Katılımcının Yakınlarının veya Tanıdıklarının Suç İşleme Durumu İçin T Test Sonuçları

	Değişken	Grup	N	$\bar{X}$	σ	t	sd	p
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	Hayır	201	53,71	13,76	-0,249	250	0,803
		Evet	51	54,25	14,48			
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	Hayır	201	40,87	10,59	1,411	250	0,159
		Evet	51	38,47	11,82			
	Dürtüsellik, Değersizlik	Hayır	201	40,21	10,01	-0,545	250	0,586
		Evet	51	41,08	10,50			
	Cezalandırıcı Politikalar	Hayır	201	24,82	5,59	-1,208	250	0,228
		Evet	51	25,90	6,15			
	Olumlu Özellikler	Hayır	201	15,84	6,13	-0,999	250	0,319
		Evet	51	16,82	6,81			
CSTYTÖ	Toplumdan Tecrit	Hayır	201	22,74	8,04	-0,491	250	0,624
		Evet	51	23,37	9,05			
	Zorunlu Tedavi	Hayır	201	11,98	3,11	-0,408	250	0,684
		Evet	51	12,18	2,92			

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, * = $p < 0,05$

Tablo XIX'daki bulgulara göre "Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği" ($t = -0,243$; $p > 0,05$), "Yetersizlik, Dışlanmışlık" ($t = 1,41$; $p > 0,05$), "Dürtüsellik, Değersizlik" ($t = -0,54$; $p > 0,05$), "Cezalandırıcı Politikalar" ($t = -1,20$; $p > 0,05$), "Olumlu Özellikler" ($t = -0,999$; $p > 0,05$), "Toplumdan Tecrit" ($t = -0,49$; $p > 0,05$) ve "Zorunlu Tedavi" ($t = -0,40$; $p > 0,05$) puanlarının katılımcının yakınlarının veya tanıdıklarının suç işleme durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

4.4.7. Katılımcının Yakınlarının veya Tanıdıklarının İşledikleri Suç Türlerine Göre Farklılaşmalar

Adli alanda çalışanların cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının katılımcının yakınlarının veya tanıdıklarının işledikleri suç türlerine göre farklılaşmasını tespit etmek için parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Test sonuçları Tablo XX'de gösterilmiştir.

Tablo XX: Katılımcının Yakınlarının veya Tanıdıklarının İşledikleri Suç Türleri İçin Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	p	
SSYTÖ	Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği	A	44	24,60	1082,5	39,50	-1,154	0,248	
		B	3	15,17	0				
	Yetersizlik, Dışlanmışlık	A	44	24,39	1073,0	49,00	-0,741	0,459	
		B	3	18,33	0				
	Dürtüsellik, Değersizlik	A	44	24,73	1088,0	34,00	-1,394	0,163	
		B	3	13,33	0				
	Cezalandırıcı Politikalar	A	44	24,41	1074,0	48,00	-0,786	0,432	
		B	3	18,00	0				
	Olumlu Özellikler	A	44	23,70	1043,0	53,00	-0,568	0,570	
		B	3	28,33	0				
	CSTYTÖ	Toplumdan Tecrit	A	44	24,92	1096,5	25,50	-1,766	0,077
			B	3	10,50	0			
Zorunlu Tedavi		A	44	24,14	1062,0	60,00	-0,269	0,788	
		B	3	22,00	0				
					66,00				

SSYTÖ = Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, CSTYTÖ = Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği, A = Diğer Suçlar, B = Cinsel Suçlar, * = $p < 0,05$

Bulgulara göre “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ($U = 39,50$; $p > 0,05$), “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ($U = 49,00$; $p > 0,05$), “Dürtüsellik, Değersizlik” ($U = 34,00$; $p > 0,05$), “Cezalandırıcı Politikalar” ($U = 48,00$; $p > 0,05$), “Olumlu Özellikler” ($U = 53,00$; $p > 0,05$), “Toplumdan Tecrit” ($U = 25,50$; $p > 0,05$) ve “Zorunlu Tedavi” ($U = 60,00$; $p > 0,05$) puanlarının katılımcının yakınlarının veya tanıdıklarının işledikleri suç türlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

5. TARTIŞMA

“Adli Alanda Çalışanların Cinsel Suçlar Kapsamında Suça ve Suçluya Yönelik Tutumlarında Sosyo-demografik ve Mesleki Özelliklerin Etkisi” başlıklı bu tez çalışmasının temel amacı mesleği gereği cinsel suçlularla temas halinde bulunan hakim, savcı, polis ve Adalet Bakanlığı’nda çalışan uzmanların (psikolog, pedagog, sosyal hizmet uzmanı) cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutumları üzerinde çeşitli sosyo-demografik değişkenlerinin, politik görüşlerinin ve mesleki özelliklerinin nasıl rol oynadığının saptanması ve bu meslek görevlilerinin tutumlarının ne türlü farklılaştığının anlaşılmasıdır.

Bu tez çalışmasına yaşları 23 ile 63 yaş arasında değişen 109 (%43,1) kadın ve 143 (%56,9) erkek olmak üzere toplamda 252 kişi katılım sağlamıştır. Mesleklere göre cinsiyet dağılımına bakıldığında ise kadın polis sayısı 5 (%2,0), erkek polis sayısı 95 (37,7); kadın sosyal çalışmacı sayısı 91 (%36,1), erkek sosyal çalışmacı sayısı 30 (%11,9); kadın hakim-savcı sayısı 13 (%5,2), erkek hakim-savcı sayısı 18 (%7,1) şeklindedir. Katılım sağlayanların 100’ü polis, 121’i Adalet Bakanlığı’nda görevli uzmanlar, 31’i ise hakim ve savcıdır.

Bu tez çalışmasında elde edilen bulgular öne sürülen bazı hipotezlerimizi destekler nitelikte ve benzer çalışmalarla örtüşen nitelikte sonuçlar vermiştir. Bu bağlamda, bu bölümde çalışmanın bulguları farklı ana başlıklar çerçevesinde tartışılacaktır.

5.1. Tutumların Mesleki Farklılıklar Açısından Değerlendirilmesi

Gerçekleştirilen bu tez çalışmasında Adalet Bakanlığı’nda görevli uzmanların (psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanı), polislerin, hakimlerin ve savcılarının cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının hangi noktada ayrıştığı

araştırma konusu edinilmiştir. Bu bağlamda sonuçlar incelendiğinde polislerin ve uzmanların tutumlarının analizlerin içeriklerine göre anlamlı derecede farklılık gösterdiği saptanmış ve elde edilen bulgularla bu alanda yapılmış araştırmaların bulgularının örtüştüğü görülmüştür.

Analizlerin içerikleri irdelendiğinde, polislerin uzmanlara kıyasla cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu daha olumsuz bulunmuş; hakim-savcılar ile aralarında istatistiksel anlamda bir farklılık saptanmamıştır. Polislerin uzmanlara kıyasla Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği'nin "Cezalandırıcı Politikalar" alt ölçeğinden ve Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin tedaviye olumsuz bakış açısını gösteren "Toplumdan Tecrit" alt ölçeğinden anlamlı derece daha yüksek puan aldıkları; Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin tedaviye olumlu bakış açısını gösteren "Zorunlu Tedavi" alt ölçeğinden ise anlamlı derecede daha düşük puan aldıkları görülmüştür. Diğer bir deyişle, polislerin uzmanlara kıyasla cinsel suçlulara yönelik daha cezalandırıcı tutum içerisinde oldukları, cinsel suçlulara yönelik daha ağır yaptırımları ve cezaları destekledikleri, cinsel suçluların tedavi olabileceğine ve değişebileceğine yönelik inançlarının daha az olduğu, cinsel suçluların topluma salınmaması gerektiğine daha fazla inandıkları ve cinsel suçlularda zorunlu tedaviyi daha az destekledikleri saptanmıştır. Bu bağlamda, meslek gruplarının tutumlarına yönelik öne sürülen "*Polislerin cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının hakim-savcı ve uzmanlardan daha olumsuz olması beklenmektedir.*" ve "*Polislerin cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının hakim-savcı ve uzmanlardan daha olumsuz olması beklenmektedir.*" şeklindeki hipotezlerimiz bazı yönleriyle desteklenmiştir.

Bu tez çalışmasının bu sonucunu destekleyen birçok araştırma mevcuttur. Bu araştırmalara tek tek bakıldığında, suçlularla çalışan denetimli serbestlik memurları, şartlı tahliye memurları, psikologlar, ceza infaz memurları ve polislerin cinsel suçlulara yönelik tutumunu ele alan çalışmalarda, en negatif tutumun polisler tarafından sergilendiği tespit

edilmiştir. (Day ve ark., 2014; Hogue, 1993; Hogue ve Peebles, 1997). Melvin ve arkadaşları (1985) altı farklı grubun (rehabilitasyon grubu, mahkumlar, öğrenciler, halk, polis ve gardiyan) mahkumlara yönelik tutumlarını ölçtükleri araştırmalarında mahkumlara yönelik en pozitif tutumun yine mahkumlar tarafından sergilediğini, mahkumlara yönelik en negatif tutumun ise polisler tarafından sergilediğini tespit etmişlerdir. Ayriyeten, araştırmalarında gardiyanların, öğrencilerin ve halkın polislere kıyasla hükümlülerin değişime ve rehabilitasyona daha açık olduğunu düşündüklerini saptamışlardır. Yine benzer olarak, Hogue (1993) çalışmasında cinsel suçlulara yönelik en negatif tutumu polislerin sergilediğini, cinsel suçluların değişeceğine ve rehabilitasyona cevap vereceğine yönelik inancın polislerde daha az olduğunu, bununla beraber cezaevi polislerinin cinsel suçluların tedavisinde aktif olarak yer almadıklarını tespit etmiştir. Tewksbury ve Mustaine (2013) kolluk kuvvetlerinin cinsel suçluların ikamet kısıtlamasına yönelik tutumunu ele aldıkları araştırmalarında, örneklemin %81,5'inin ikamet kısıtlamasını desteklediğini saptamışlardır.

Yakın tarihte Cunha ve Gonçalves (2017) tarafından Portekiz'de gerçekleştirilen bir araştırmada, genel olarak erkek polis memurlarının suçlulara yönelik tutumu ceza infaz memurları ve öğrencilere nazaran daha negatif bulunmuştur. Polislerin tutumunu ortaya koyan bu sonuçlar için olası bir açıklama, suçlularla her gün çalışmanın daha olumsuz tutumlara yol açabileceği varsayımına dayanmaktadır (Kjelsberg ve ark., 2007). İçinde polis memurlarının da bulunduğu ve farklı grupların karşılaştırıldığı başka bir araştırma Furnham ve Alison (1994) tarafından gerçekleştirilmiştir. Suçluların, polislerin ve çeşitli diğer meslek gruplarının suça ve suçluya yönelik tutumlarının incelendiği bu araştırmada, polislerin suçun sebebini bireye yükleyerek suçun toplumsal normlardan sapma sonucu oluştuğunu ve suçluların en ağır şekilde ceza alması gerektiğini düşündükleri; suçluların ise suçun sebebini topluma yükleyerek suçun toplumsal koşullar sonucunda oluştuğunu düşündükleri; kontrol grubundakilerin ise suç davranışını eğitime, durumsal faktörlere ve sosyal problemlere yorduğu görülmüştür. Yine

içinde kolluk kuvvetlerinin bulunduğu bir araştırmada, hapishane reform grubu üyelerinin, hapishane rehabilitasyonundaki gönüllülerinin ve mahkumların suçlulara yönelik tutumu, ıslah memurları ve kolluk kuvvetlerinden daha olumlu bulunmuştur (Lea ve ark., 1999).

Polislerin suçlular tarafından fiziksel açıdan zarar görebilmeleri ve gördükleri zararın psikolojileri üzerinde olumsuz etki yaratabilmesi, polislerin daha muhafazakar eğilimli olması ve meslek kültürlerinin muhafazakarlıklarını beslemesi (Gölge ve ark., 2016), polislerin suçun oluşumunu durumsal, toplumsal, psikolojik ve zihinsel süreçlerden ziyade bireyin özgür iradesine/özgür tercihinine bağlama eğilimlerinin bulunması (Furnham ve Alison, 1994) sebebiyle cinsel suçluların daha ağır şekilde cezalandırılmalarını istemeleri ve yine benzer mantıkla cinsel suçluların tedavilerine yönelik inançlarının daha az olması oldukça beklenen bir durumdur. Bu sebepten ötürü hem bu tez çalışmasının bulguları hem de bu alanda yapılmış yurtdışındaki çalışmaların benzer bulguları şaşırtıcı değildir. Ayriyeten, tez çalışmasının bu bulgusu genel olarak Türkiye’deki polislerin tutumları ile farklı ülkelerde görev yapan polislerin tutumlarının benzer mahiyette olduğunu ortaya koymasıyla alanyazına önemli bir katkı sağlamıştır.

Diğer meslek grubu açısından bakıldığında, Adalet Bakanlığında görevli uzmanların (psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanı) cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu polislerden daha olumlu bulunmuş; hakim ve savcılar ile aralarında istatistiksel anlamda önemli bir farklılık saptanmamıştır. Analizlerin içerikleri irdelendiğinde, Adalet Bakanlığı’ndan görevli uzmanların Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği’nin tedaviye olumlu bakış açısını gösteren “Zorunlu Tedavi” alt ölçeğinden polislerden anlamlı derecede daha yüksek puan aldıkları; Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği’nin “Cezalandırıcı Politikalar” alt ölçeğinden ve Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği’nin tedaviye olumsuz bakış açısını gösteren “Toplumdan Tecrit” alt ölçeğinden polislerden anlamlı derece daha düşük puan aldıkları saptanmıştır. Diğer bir deyişle, uzmanların

cinsel suçlulara yönelik tutumlarının daha az cezalandırıcı olduğu, cinsel suçlulara yönelik ağır yaptırımları ve cezaları daha az destekledikleri, cinsel suçluların tedavi olabileceğine ve değişebileceğine yönelik inançlarının daha fazla olduğu, cinsel suçluların zorunlu tedavi görmesi gerektiğine ve politikacıların zorunlu tedavi için teşvik edilmesi gerektiğine daha fazla inandıkları, ek olarak cinsel suçluların topluma kazandırılabilceği ve toplumdan soyutlanmaması gerektiği düşüncesini daha fazla destekledikleri saptanmıştır.

Alanyazında bizim araştırmamızda olduğu gibi sosyal hizmet uzmanlarının, psikologların ve kısaca diğer ruh sağlığı profesyonellerinin görece daha olumlu tutuma sahip olduğunu gösteren birçok araştırma mevcuttur. Sosyal çalışmacıların ve ceza infaz memurlarının cinsel suçlulara yönelik tutumlarını ele alan araştırmalarda genel olarak sosyal çalışmacıların tutumu ceza infaz memurlarından daha olumlu bulunmuştur (Kjelsberg ve ark., 2007; Melvin ve ark.,1985). Higgins ve Ireland (2009) Kuzey İrlanda’da gerçekleştirdikleri araştırmalarında, adli personellerin (psikologlar ve denetimli serbestlik memurları), cezaevi memurlarının ve halkın cinsel suçlulara yönelik tutumlarını incelemişlerdir. Hogue’un (1993) geliştirdiği Cinsel Suçlulara Yönelik Tutumlar Ölçeği’nin kullanıldığı bu araştırmada, adli personellerin (psikologlar ve denetimli serbestlik memurları) cinsel suçlulara yönelik tutumu, halktan ve cezaevi memurlarından dikkate değer ölçüde daha olumlu bulunmuş; cinsel suçlulara yönelik en olumsuz tutumun ise cezaevi memurları tarafından gösterildiği tespit edilmiştir. Psikolog ve denetimli serbestlik memuru gibi adli personellerin cinsel suçluların değerlendirilmesi, tedavi edilmesi ve yönetilmesi için eğitildiği göz önüne alındığında bu grubun daha olumlu tutumlara sahip olmasının anlaşılır bir durum olduğu sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde, Challinor ve Duff (2019) genel halkın, adli ortamlarda çalışan profesyonellerin ve yardımcı profesyonellerin cinsel suç işlemiş erkeklere yönelik tutumlarını incelemek için 553 katılımcıya Hogue (1993) tarafından geliştirilen Cinsel Suçlulara Yönelik Tutumlar Ölçeği’ni doldurtmuşlardır. Araştırmanın sonucunda, genel halkın profesyonellere ve yardımcı

profesyonellere kıyasla önemli ölçüde daha olumsuz tutumlara sahip olduğu bulunmuştur. Suçlulara tedavi hizmetleri veren ruh sağlığı profesyonellerinin cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının araştırıldığı başka bir çalışmada ruh sağlığı profesyonellerinin tutumu halktan, öğrencilerden ve diğer meslek gruplarından nispeten daha olumlu bulunmuştur (Church ve ark., 2008). Cinsel suçlulara yönelik tutumu görece daha pozitif olduğu bilinen ruh sağlığı profesyonelleri cinsel suçluları rehabilite edilebilen normal insanlar (Ferguson ve Ireland, 2006) olarak görmeleri sebebiyle elde edilen bu sonuçlar oldukça doğaldır.

Benzer araştırmalara bakılmaya devam edildiğinde Sanghara ve Wilson'ın (2006) bir araştırması göze çarpmaktadır. Bu çalışmada öğretmenlerin ve ruh sağlığı profesyonellerinin çocuk cinsel istismarcılara yönelik tutumları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda, ruh sağlığı profesyonellerinin çocuk cinsel istismarcılara yönelik tutumları öğretmenlere nazaran daha olumlu bulunmuş ve ruh sağlığı profesyonellerinin çocuk cinsel istismarcıları hususunda daha bilgili oldukları tespit edilmiştir. Cinsel suçluların yeniden topluma kazandırılmasını destekleyen, cinsel suçluların tedavi sürecinde aktif rol oynayan ve toplum temelli bir girişim olarak bilinen Destek ve Sorumluluk Çemberleri (Circles of Support and Accountability CoSA) gönüllüleri ile İngiltere'deki halkın cinsel suçlulara yönelik tutumu bir çalışmada karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda, tedavi aşamasında yer alan gönüllülerin cinsel suçlulara, cinsel suçluların tedavisine ve cinsel suçluların rehabilitasyonuna yönelik tutumu genel halk örnekleminde daha olumlu bulunmuştur (Kerr ve ark., 2018). Yakın bir zaman diliminde Rothwell ve arkadaşlarının (2021) gerçekleştirdiği çalışmada adli psikoloji öğrencileri ile genel halkın cinsel suçlulara ve cinsel suçların rehabilitasyonuna yönelik tutumu araştırma konusu edinilmiştir. Çalışmanın sonucunda, genel halkın adli psikoloji öğrencilerine kıyasla cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların rehabilitasyonuna yönelik tutumu daha olumsuz bulunmuştur.

Bu çalışmalardan da görüleceğe üzere ruh sağlığı alanında çalışan meslek elemanlarının ve ruh sağlığı alanında eğitim gören kişilerin hem diğer meslek elemanlarına kıyasla hem de genel halka kıyasla suçlulara ve cinsel suçlulara yönelik tutumu görece daha olumludur. Bu tez çalışmasında da benzer şekilde uzmanların tutumu polislerden daha olumlu bulunmuştur. Adli alanda çalışan psikolog, pedagog ve sosyal hizmet uzmanı ünvanlı meslek elemanlarının aldıkları eğitim kapsamında cinsel suçluları rehabilite edilebilen normal insanlar olarak görmeleri (Ferguson ve Ireland, 2006), psikoloji öğrencilerinin genel halka kıyasla daha düşük oranda geleneksel değerlere sahip olması (Bryant, 2003; Kumar, 2016), suçun oluşum nedenleri ve tedavi yöntemleriyle ilgili daha ayrıntılı eğitilmeleri, bunun yanı sıra genel olarak psikolojik teorilerin suçun oluşumunu psikolojik, fizyolojik, sosyolojik vb. birçok bakış açısıyla değerlendirmesi gibi faktörler bir bütün halinde değerlendirildiğinde uzmanların tutumlarının polislere göre daha olumlu olması oldukça beklenen bir durumdur ve yukarıda bahsi geçen araştırmalar da bulgumuzu destekler niteliktedir. Ayrıca, tez çalışmasının bu bulgusu polislerde de olduğu gibi genel olarak Türkiye'deki sosyal çalışmacıların tutumları ile farklı ülkelerde görev yapan sosyal çalışmacıların tutumlarının benzer mahiyette olduğunu ortaya koymasıyla alanyazına önemli bir katkı sağlamıştır.

Son olarak, bu tez çalışmasında hakim ve savcıların cinsel suça, cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu diğer meslek gruplarının ortasında bulunmuş; cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının diğer meslek gruplarından anlamlı derecede farklılaşmadığı saptanmıştır. Alanyazında bu örneklemin tutum üzerindeki rolünü ele alan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ancak meslekleri gereği hakim ve savcılarının durumları olaylara göre, birey bazında ve oluş biçimiyle değerlendirme eğilimlerinin bulunmasından kaynaklı elde edilen bu sonuç oldukça olağandır.

5.2. Tutumların Dini Görüş ve Politik Yönelim Açısından Değerlendirilmesi

Alanyazında birçok araştırma politik ve dini yönelim değişkenlerinin cinsel suça, cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumda önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Ele alınan diğer değişkenlerin tutum üzerindeki rolü araştırmalarda her ne kadar tartışmalı gözükse de politik ve dini yönelimin tutum üzerindeki rolü bu mahiyette tartışmalı değildir ve bulgular hem yurtdışında yapılan çalışmalarda hem de yurtiçinde yapılan çalışmalarda çoğunlukla benzer sonuç vermektedir. Bu bağlamda, bu tez çalışmasında meslek elemanlarının politik ve dini yönelimlerinin tutum üzerindeki rolü merak konusu olmuş ve araştırma konusu edinilmiştir. Elde edilen bulguların ise alanyazın ile örtüşen nitelikte olduğu görülmüştür.

İstatistiki sonuçlara ilk olarak politik/siyasi yönelim açısından ayrıntılı bakıldığında, Politik Yönelim Ölçeği'nden daha yüksek puan alan muhafazakar eğilimli meslek elemanlarının liberal eğilimli meslek elemanlarına kıyasla Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği'nin cinsel suçlulara yönelik olumsuz algıyı gösteren “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ve “Cezalandırıcı Politikalar” alt ölçeklerinden daha yüksek puan aldıkları; yine benzer şekilde ve benzer mantıkla Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin tedaviye olumsuz bakış açısını gösteren “Toplumdan Tecrit” alt ölçeğinden daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Diğer bir deyişle, muhafazakâr eğilimli meslek elemanlarının liberal eğilimli meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik daha olumsuz tutumlara sahip oldukları, cinsel suçun oluşumunda inanç eksikliğinin, yetersiz disiplinin, eğitimsizliğin, ilgisizliğin, yetersiz oluşun ve toplumdan dışlanmışlığın daha fazla etkili olduğuna inandıkları, cinsel suçlulara yönelik daha ağır yaptırımları ve cezaları destekledikleri, cinsel suçluların tedavi olabileceğine ve değişebileceğine yönelik inançlarının daha az olduğu ve cinsel suçluların topluma salınmaması gerektiğine daha fazla inandıkları saptanmıştır.

İstatistiki sonuçlara dini görüş açısından bakıldığında, dini görüşünü daha yüksek belirten meslek elemanlarının daha düşük belirten meslek elemanlarına kıyasla Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği'nin cinsel suçlulara yönelik olumsuz algıyı gösteren “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ve “Cezalandırıcı Politikalar” alt ölçeklerinden daha yüksek puan aldıkları; yine benzer şekilde ve benzer mantıkla Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin tedaviye olumsuz bakış açısını gösteren “Toplumdan Tecrit” alt ölçeğinden daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Diğer bir deyişle, dini inancını daha yüksek belirten meslek elemanlarının daha düşük belirten meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğu, cinsel suçun oluşumunda inanç eksikliğinin, yetersiz disiplinin, eğitimsizliğin ve ilgisizliğin daha fazla etkili olduğuna inandıkları, cinsel suçlulara yönelik daha ağır yaptırımları ve cezaları destekledikleri, cinsel suçluların tedavi olabileceğine ve değişebileceğine yönelik inançlarının daha az olduğu ve cinsel suçluların topluma salınmaması gerektiğine daha fazla inandıkları saptanmıştır. Bu bağlamda, bu değişken için ele alınan “*Dini inancını daha yüksek, politik görüşünü ise sağ kanatta (muhafazakâr) belirten katılımcıların cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.*” ve “*Dini inancını daha yüksek, politik görüşünü ise sağ kanatta (muhafazakâr) belirten katılımcıların cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.*” şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

Alanyazında benzer sonuç elde eden birçok araştırma mevcuttur. Araştırmalara bakıldığında, birçok araştırma suçlulara yönelik tutumda liberal ve demokratların muhafazakarlardan daha az cezalandırıcı olduğunu göstermektedir (Apple-gate ve ark., 2000; Borg, 1997; Chiricos ve ark., 2004; Costelloe ve ark., 2002; Grasmick ve ark., 1993; Hogan ve ark., 2005; Hurwitz ve Smithey, 1998; Langworthy ve Whitehead, 1986; Mackey ve Courtright, 2000; Shelley, 2011; Unnever ve ark., 2005). Bu araştırmalara örnek verilecek olunursa, yakın

bir zaman diliminde gerçekleştirilen bir araştırmada, Roselli ve Jeglic (2017) 559 lisans öğrencisinin cinsel suçlulara yönelik tutumunu araştırmış ve daha muhafazakâr inançlara sahip olanların cinsel suçlulara yönelik tutumunu daha olumsuz bulmuştur. Tajalli ve arkadaşları (2013) Texas ve Wisconsin eyaletlerindeki dört üniversitede bulunan 2.273 öğrenciyle anket tarzında yaptıkları araştırmalarında, üniversite öğrencilerinin suçlulara yönelik tutumlarında rol oynayan faktörleri belirlemeye çalışmışlardır. Bu bağlamda, katılımcılara altı farklı suç senaryosu vermişler (tecavüz, hırsızlık, soygun, cinsel taciz, uyuşturucu satışı, uyuşturucu bulundurma) ve bu suç tiplerine göre suçluların nasıl cezalandırılması gerektiğini sormuşlardır. Sonuç olarak, politik yönelimin suçlulara yönelik tutumda en kuvvetli belirteç olduğunu ve diğer bireysel demografik özelliklerin suçlulara yönelik tutumda bir rolünün olmadığını saptamışlar; muhafazakâr ve bir suçun mağduru olmaktan daha çok korkan öğrencilerin diğerlerine göre tutumunu daha olumsuz bulmuşlardır.

Rade ve arkadaşları (2016) ABD'deki halkın, öğrencilerin ve işçilerin eski mahkumlara yönelik algılarını meta analiz yöntemiyle inceledikleri araştırmalarında, muhafazakârların tutumunu daha olumsuz saptamışlardır. Lambert ve arkadaşları (2009) üniversite öğrencilerinin cezalandırıcı tutumlarını ele aldıkları araştırmalarında, cumhuriyetçilerin demokratlardan daha fazla bedensel cezalandırma yöntemlerini tercih ettiklerini ispatlamışlardır. Yine paralel olarak, Green ve arkadaşlarının (2006) 18-91 yaş aralığındaki yetişkinlerle yaptıkları araştırmada, muhafazakârların liberallere göre suçlulara yönelik cezalandırıcı politikaları daha fazla destekledikleri ve muhafazakârların daha yüksek oranda önleyici politikaların suçlular için etkili olmadığına inandıkları tespit edilmiştir.

Politik ve dini yönelimin suçlulara yönelik tutum üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmalara bakılmaya devam edildiğinde, Young (2004) 18 yaştan büyük yetişkinlerin idam cezasına yönelik tutumlarını incelediği araştırmasında, kendini muhafazakâr olarak tanımlayan katılımcıların liberallere göre idam cezasını daha fazla desteklediğini tespit etmiştir. Korkmaz

(2013) halkın farklı suç türlerine yönelik tutumunu ele aldığı araştırmasında, muhafazakarın ve geleneksel dünya görüşüne bağlı olanların suçlulara yönelik tutumunu daha cezalandırıcı bulmuş; suçun sebebini açıklarken ise muhafazakarın ve geleneksel dünya görüşüne bağlı olanların “Dürtüsellik, Değersizlik”, “Yetersizlik, Dışlanmışlık” ve “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” gibi alt bileşenlere çok daha fazla atıf yaptıklarını tespit etmiştir. Benzer şekilde, Unnever ve Cullen (2007) politik görüşün ve etnik kökenin idam cezasına yönelik tutum üzerindeki etkisini araştırdıkları incelemelerinde, muhafazakâr Afro-Amerikalıların ve beyazların, liberal Afro-Amerikalılardan ve beyazlardan daha fazla idam cezasını desteklediğini, bu farkın ise beyazlarda daha fazla olduğunu saptamışlardır. Ek olarak, Unnever ve arkadaşları (2010) da daha muhafazakâr, daha cezalandırıcı ve daha az fedakâr yapıda olanların suçlularda idam cezasını daha fazla desteklediğini saptamışlardır.

Dum ve arkadaşlarının (2020) cinsel suçlular ve bu suçluların topluma yeniden kazandırılmasında din ve dindarlığın oynadığı role ilişkin yaptıkları araştırmalarında, bireyin inancı ne kadar güçlüyse cinsel suçluları o kadar az kabul ettiğini; liberal katılımcıların ise cinsel suçluları daha fazla kabul ettiğini bulmuşlardır. McGhee (2008) suçlularda idam cezasına yönelik tutumu ele aldığı araştırmasında, muhafazakârlar ile Katolik ve Baptist inancına mensup olan bireylerin idam cezasını daha çok desteklediğini tespit etmiştir. Gerber ve arkadaşları (2016) ise suçlulara yönelik cezai tutumda en önemli faktörün otoriterlik olduğunu, sağ yönelimli otoriterlerin cezai tutumları daha çok desteklediğini, dünya tehlikeli inancına daha çok bağlandıklarını ve otoriterlerin suçtan ve toplumun ahlakını kaybetmesinden daha çok korktuklarını ileri sürmüştür. Ayriyeten, ahlaki çöküşün yüksek olduğunu düşünen bireylerin suçlulara yönelik daha cezalandırıcı tutuma sahip olduğunu da eklemişlerdir. Bu araştırmaya benzer bir çalışma yakın bir zaman diliminde DeLuca ve arkadaşları (2018) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan 518 kişiyle yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, muhafazakâr siyasi ideolojinin belirli bir yönünün -sağ kanat otoriterlik- cinsel suçlulara yönelik olumsuz

tutumları ve amaçlanan sosyal mesafe davranışlarını önemli ölçüde öngördüğü tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle, sağ kanat otoriterliğin, cinsel suçluların yeniden suç işlemesine yönelik olumsuz tutumların ve tahminlerin en güçlü yordayıcısı olduğu ve ayrıca amaçlanan sosyal mesafe davranışını önemli ölçüde yordadığı bulunmuştur

Sağcı otoriterlik, insanların sosyal tehditler konusunda ne ölçüde endişelendiğini ve sert cezalandırıcı önlemleri ne ölçüde desteklediğini öngören bir değişkendir (Tyler ve Boeckmann, 1977). Tyler ve Boeckmann (1977) çalışmasında bir insanın ne kadar otoriter, dogmatik ve muhafazakâr olursa suçlulara karşı cezai tutumlarının o derece olumsuzlaştığını; dünyayı tehlikeli ve ahlaki uyumdan yoksun olarak görme olasılıklarının da o derece arttığını tespit etmiştir. Siyasi açıdan muhafazakâr görüşe sahip olanlar, suçun ahlaktan ve özdenetimden yoksun kişiler tarafından işlendiğini düşünmekte; cezaların ise suçluları doğru yola geri getirebileceğine inanmaktadır. Siyasi açıdan liberal görüşe sahip olanlar ise suçun nedenlerini yapısal ekonomik eşitsizliklere ve ayrımcılığa yormakta; çözümün sistemdeki reformdan ve suçluları rehabilite etmekten geçtiğini düşünmektedir (Carroll ve ark., 1987). Bu açıdan bakıldığında, muhafazakarların cezai tutumlarının liberallerden daha olumsuz ve katı olması olağan ve beklenen bir durumdur. Bu açıklamayı destekler nitelikte olan başka bir araştırma Furnham ve Henderson (1983) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, cinsiyetin, yaşın ve oy verilen partinin suçun sebeplerine yönelik tutum üzerinde bir etkisinin olup olmadığına bakılmıştır. Muhafazakâr partiye oy veren kişilerin suçun sebebini bireyselliğe ve eğitim eksikliğine daha fazla yorduğu, işçi partisine oy veren kişilerin ise suçun sebebini toplumsallığa yani sosyal ve ekonomik alanındaki adaletsizliklere daha fazla yorduğu tespit edilmiştir.

Politik ideolojinin cinsel suça ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumda önemli bir rol oynadığını belirten tüm bu araştırmaların aksine, bir araştırma bu faktörler arasında bir ilişki olmadığını ileri sürmektedir. Bu araştırmayı Olver ve Barlow (2010) üniversite öğrencileriyle yapmış ve sonuç olarak politik yönelimin (muhafazakârlık ve liberallik) cinsel

suçluların cezalandırılmalarına, tedavi olmalarına, tekrar suç işleme olasılıklarına ve onlara yönelik uygulanan adalet sistemine yönelik tutumda anlamlı bir etkisinin olmadığını bulmuştur.

Elde ettiğimiz bulgumuzu görüleceği üzere destekleyen birçok araştırma mevcuttur. Elde edilen bu bulgu şaşırtıcı değildir çünkü muhafazakâr bireyler liberal bireylere kıyasla dünya tehlikeli ve ahlaki uyumdan yoksun inancına daha çok bağlanırlar, toplumun ahlakını kaybetmesinden daha çok korkarlar (Gerber ve ark., 2016) ve suçun sebebini bireyselliğe ve eğitim eksikliğine daha fazla yorarlar (Furnham ve Henderson, 1983). Liberal eğilimlere sahip bireyler ise suçun sebebini bireyden ziyade toplumda ve ekonomik eşitsizlikte ararlar (Furnham ve Henderson, 1983). Bu açıdan bakıldığında ise suçun sebebini bireyin özgür iradesinden ziyade toplumun kendisinde arayan liberal eğilimli kişilerin cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavisine yönelik tutumlarının görece daha olumlu olması oldukça beklenen bir durumdur. Tez çalışmasının bu bulgusu diğer örneklemelerde olduğu gibi meslek elemanlarında da dini ve politik yönelimin tutumlar üzerinde önemli bir rol oynadığını ortaya koymasıyla alanyazına önemli bir katkı sağlamıştır.

5.3. Tutumların Cinsel Suç Mağduru ve Failleri ile Yakından Çalışma Açısından Değerlendirilmesi

Ele alınan bu tez çalışmasında, yetişkin cinsel suç mağduru ve/veya failleri ile daha yakın ve sık çalışan meslek elemanları ile daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarının tutumlarında farklılık olup olmadığı araştırma konusu edinilmiştir. Bu bağlamda elde edilen sonuçlara bakıldığında, yetişkin cinsel mağduru ve/veya failleri ile daha yakından çalışan meslek elemanları ile daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarının daha farklı tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. İstatistiki sonuçlara ayrıntılı göz gezdirildiğinde, yetişkin cinsel suç mağduru ve/veya failleriyle daha sık çalışan meslek elemanlarının Suça ve Suçluya Yönelik

Tutum Ölçeği'nin cinsel suçlulara yönelik olumsuz algıyı gösteren “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ve “Yetersizlik, Dışlanmışlık” alt ölçeklerine daha az atıf yaptıkları; yine benzer şekilde ve benzer mantıkla Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin tedaviye olumsuz bakış açısını gösteren “Toplumdan Tecrit” alt ölçeğinden daha düşük puan aldıkları saptanmıştır. Diğer bir deyişle, yetişkin cinsel suç mağduru ve/veya failleriyle daha sık ve yakından çalışan meslek elemanlarının daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik daha olumlu tutumlara sahip oldukları, cinsel suçluların değişebileceğine, tedavi olabileceğine ve topluma kazandırılabilmesine yönelik inançlarının daha yüksek olduğu ve cinsel suçluların toplumdan soyutlanamaması gerektiğine daha fazla inandıkları bulunmuştur.

Ele alınan bu tez çalışmasında, yetişkin cinsel suç mağduru ve/veya failleri ile çalışma sıklığının yanı sıra cinsel istismar mağduru çocuk ve/veya çocuk cinsel istismarcısıyla çalışma sıklığı da araştırma konusu edinilmiştir. Bu bağlamda elde edilen sonuçlara bakıldığında, cinsel istismar mağduru çocuk ve/veya çocuk cinsel istismarcısıyla daha yakından çalışan meslek elemanları ile daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarının farklı tutumlara sahip oldukları bulunmuştur. İstatistiki sonuçlara ayrıntılı göz gezdirildiğinde, cinsel istismar mağduru çocuk ve/veya çocuk cinsel istismarcısıyla daha sık çalışan meslek elemanlarının Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği'nin cinsel suçlulara yönelik olumsuz bakış açısını gösteren “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ve “Yetersizlik, Dışlanmışlık” alt bileşenlerinden, cinsel suçlulara yönelik olumlu bakış açısını gösteren “Olumlu Özellikler” alt bileşeninden, Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin tedaviye olumsuz bakış açısını gösteren “Toplumdan Tecrit” alt bileşeninden daha düşük puan aldıkları saptanmıştır. Diğer bir deyişle, cinsel istismar mağduru çocuk ve/veya çocuk cinsel istismarcısıyla daha sık çalışan meslek elemanlarının daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara daha az olumlu özellikler atfetmelerine rağmen (cinsel suçlular dürüst, güvenilir, karizmatik, onurlu ve

sabırlı biri değildir düşüncelerini daha fazla desteklerken) cinsel suçluların tedavi olabileceğine ve değişebileceğine yönelik inançlarının daha fazla olduğu, cinsel suçluların toplumdan soyutlanmaması gerektiğini daha fazla düşündükleri, bunun yanı sıra cinsel suçun oluşumunda disiplin eksikliğinin, eğitimsizliğin, ilgisizliğin, inanç eksikliğinin, yetersizliğin ve dışlanmışlığın daha az etkili olduğuna inandıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda bu değişken için öne sürdüğümüz *“Cinsel suçlularla ve/veya cinsel suç mağdurlarıyla daha sık çalışan meslek elemanlarının daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.”* ve *“Cinsel suçlularla ve/veya cinsel suç mağdurlarıyla daha sık çalışan meslek elemanlarının daha az sıklıkla çalışan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.”* şeklindeki hipotezlerimiz bazı yönleriyle doğrulanmıştır.

Alanyazında bu değişkenleri ele alan çalışmalara bakıldığında, genellikle cinsel suçlulara yönelik tutumda cinsel suçlularla yakın çalışan personelin, katılımı sınırlı veya dolaylı olan personelden daha olumlu görüşlere sahip olma eğiliminde olduğu bulunmuştur (Ferguson & Ireland, 2006; Hogue ve Peebles, 1997; Johnson ve ark., 2007; Kjelsberg ve Loos, 2008; Sanghara ve Wilson, 2006; Hogue, 1993). Genel olarak çalışmalar, çalışma ortamları aracılığıyla cinsel suçlulara maruz kalanların genellikle cinsel suçlulara yönelik tutumunu daha olumlu saptamışlardır (Harper ve ark., 2017; Gakhal ve Brown, 2011; Tewksbury ve ark., 2011,2012). Ayriyeten, benzer mantıkla yine birden fazla araştırma cinsel suçlularla çalışan meslek elemanlarının tutumlarını genel halktan daha olumlu bulmuştur (Hoing ve ark., 2016; Willis ve ark., 2013).

Görüleceği üzere bizim araştırmamızın bulgusunu destekleyen alanyazında birçok çalışma mevcuttur. Cinsel suçlularla daha yakından çalışan personelin tutumlarının daha olumlu olması kişilerarası iletişim kuramı ile açıklanabilmektedir. Kişilerarası iletişim kuramı, kişilerarası temas ve önyargı arasında olumsuz bir ilişki olduğunu öne sürmektedir. Diğer bir

değişle, dış grubun bir üyesiyle temas arttığında kişinin o üyelere yönelik damgalamaları ve önyargıları azalmaktadır (Allport, 1954; Pettigrew ve Tropp, 2006). Kişilerarası temas teorisi ile tutarlı olarak, eski suçlularla ve cinsel suçlularla temas kurduğunu bildiren kişilerin genellikle suçlulara yönelik daha olumlu tutumlar bildirdiği görülmektedir (Gibson ve ark., 2009; Hirschfield ve Piquero, 2010). Hirschfield ve Piquero (2010) suçlulara aşina olanların negatif stereotipleri çok kullanmadıklarını ve suçluların da herkes gibi karmaşık, çeşitli ve potansiyel olarak iyileştirilebilir olduklarına inandıklarını öne sürmektedir. Araştırmacılar eski suçlularla sık sık görüşen işverenlerin suç mağduriyeti korkularının düşük olduğunu ve eski hükümlüleri işe alma konusunda daha istekli davrandıklarını saptamışlardır. Bu görüşü destekleyen çalışmalara bakıldığında, Giguere ve Dundes (2002) eski suçlularla sık aralıklarla görüşen işverenlerin suç mağduriyeti yaşama korkularının daha düşük olduğunu ve eski suçluları işe alma konusunda daha istekli davrandıklarını ispatlamışlardır. Bu bağlamdan bakıldığında, cinsel suçlularla sık çalışan ve cinsel suçlulara daha aşina olan meslek elemanlarının cinsel suçlulara yönelik damgalamaları ve önyargıları zamanla azalacağı için görece olumlu tutumlar sergilemeleri oldukça olağan ve beklenen bir durumdur. Bunun yanı sıra, cinsel suçlularla yakından çalışan meslek elemanlarının cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik daha ayrıntılı bilgi sahibi olmaları ve cinsel suçlularla ilgili ayrıntılı eğitim görmeleri gibi faktörler de bu sonuç üzerinde rol oynamaktadır.

Son olarak, bu araştırmanın bulgusunda dikkate çeken bir sonuç elde edilmiştir. Çocuk cinsel istismarcılarıyla ve/veya çocuk cinsel suç mağduruyla yakından çalışan meslek elemanlarının cinsel suçluların olumlu özelliklerine (dürüst olma, onurlu olma, karizmatik olma vb.) daha az atıf yaptıkları tespit edilmiş yetişkin cinsel suç mağduru ve/veya failleri ile yakından çalışan meslek elemanlarında ise bu durum görülmemiştir. Çocuk cinsel istismarcılarıyla ve/veya çocuk cinsel istismar mağdurlarıyla daha yakından çalışan meslek elemanlarının tutumlarının yetişkin cinsel suç mağduru ve/veya failleri ile daha yakından

çalışan meslek elemanlarına kıyasla daha olumsuz bulunmuştur. Bu bulgunun üzerinde, çocuklara yönelik işlenen cinsel suçun yetişkinlere yönelik işlenen cinsel suça göre daha da ciddi ve olumsuz algılanması (Rothwell ve ark., 2021) ve bu durumun tutumu olumsuzlaştırması yatmaktadır ki bu açıdan bakıldığında elde edilen bu sonuç oldukça olağandır.

5.4. Tutumların Cinsiyet Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde, meslek elemanlarının cinsiyetinin cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde nasıl bir rol oynadığı tartışılacaktır. Gerçekleştirilen istatistiki sonuçlara göre, meslek elemanlarının cinsiyetinin cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumda; yani cinsel suçun nedenlerine ilişkin atıflarda, cinsel suçluların cezalandırılmasına ilişkin düşüncelerde ve cinsel suça/cinsel suçluya yönelik olumlu/olumsuz algıda önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. 62 maddeden oluşan Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeğinin “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik ve Dışlanmışlık”, “Dürtüsellik ve Değersizlik”, “Olumlu Özellikler” ve “Cezalandırıcı Politikalar” adlı beş alt bileşeninin/faktörünün cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Bu bağlamda bu ölçek ve bu değişken için öne sürülen *“Erkek meslek elemanlarının kadın meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir.”* şeklindeki hipotezimiz desteklenmemiştir.

Cinsiyetin Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği üstündeki etkisizliğinin aksine cinsiyetin Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği üzerinde önemli bir rol oynadığı ispat edilmiştir. Sonuçlara göre, kadın meslek elemanlarının erkek meslek elemanlarına kıyasla Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği’nin tedaviye olumlu bakış açısını gösteren “Zorunlu Tedavi” alt bileşeninden daha yüksek puan aldıkları;

diğer bir deyişle cinsel suçluların tedavisine yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları, cinsel suçlularda zorunlu tedaviyi daha fazla destekledikleri ve zorunlu tedavi için politikacıların daha fazla desteklenmesi gerektiğine inandıkları tespit edilmiştir. Erkek meslek elemanlarının ise kadın meslek elemanlarına kıyasla Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin tedaviye olumsuz bakış açısını gösteren "Toplumdan Tecrit" alt bileşeninden daha yüksek puan aldıkları; diğer bir deyişle cinsel suçluların tedavisine yönelik daha olumsuz tutuma sahip oldukları, cinsel suçluların tedavi olabileceğine ve değişebileceğine yönelik inançlarının daha az olduğu ve cinsel suçluların topluma salınmaması gerektiğine daha fazla inandıkları tespit edilmiştir. Bu bağlamda, bu ölçek ve bu değişken için öne sürülen *"Erkek meslek elemanlarının kadın meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumsuz olması beklenmektedir."* şeklindeki hipotezimiz doğrulanmıştır.

Alanyazındaki benzer araştırmalara bakıldığında, cinsiyet ve tutum arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalarda dil birliği bulunmadığı görülmektedir. İlk aşamada cinsiyetin cinsel suçlulara ve suçlulara yönelik tutum üzerinde rol oynamadığını savunan araştırmalara bakıldığında, Johnson ve arkadaşları (2007) ortama yaşı 28 olan polisler ve ortalama yaşı 26 olan genel örneklemle yaptıkları araştırmalarında, halkın ve polislerin cinsel suçlulara yönelik tutumunu ölçmeyi amaçlamışlardır. Araştırmalarında, cinsel suçlulara yönelik tutumda cinsiyetler arası bir farklılık saptamamışlardır. Weekes ve arkadaşları (1995), cezaevi memurlarının cinsel suçlulara yönelik tutumlarını inceledikleri araştırmalarında, cezaevi memurlarının çocuklara yönelik cinsel suç işleyenleri kadınlara yönelik cinsel suç işleyenlerden çok daha olumsuz algıladığını saptamışlar ve bu bakış açısında cinsiyet farkı gözlemlememişlerdir. Benzer şekilde, Hogue ve Peebles (1997) cinsel istismar mağdurları veya failleriyle düzenli olarak çalışan 50 profesyonelle kısa bir tecavüz senaryosu kullanarak gerçekleştirdikleri araştırmalarında, cinsiyetin cinsel suçlulara yönelik tutumda önemli bir rol

oynamadığını saptamışlardır. Yakın bir zaman diliminde Challinor ve Duff (2019) genel halkın, adli ortamlarda çalışan profesyonellerin ve yardımcı profesyonellerin cinsel suç işlemiş erkeklere yönelik tutumlarını inceledikleri araştırmalarında, cinsiyetin erkek cinsel suçlulara yönelik tutum üzerinde önemli bir etkisinin olmadığını tespit etmişlerdir. Nelson ve arkadaşları (2002) 437 ruh sağlığı profesyonelinin cinsel suçlulara yönelik tutumunu ele aldıkları araştırmalarında, katılımcıların cinsiyetinin cinsel suçlulara yönelik tutum üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını saptamışlardır. Gönültaş ve Öztürk (2020) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin suçlulara yönelik tutumlarında cinsiyetler arası farklılık saptanmamıştır. Son olarak, Biteus ve Tuiskunen (2017) İsveç'te 186 üniversite öğrencisiyle gerçekleştirdikleri araştırmalarında cinsel suçlulara yönelik tutumda kadın ve erkekler arasında bir farklılık bulamamışlardır.

Bu araştırmaların aksine cinsiyetin cinsel suçlulara ve suçlulara yönelik tutum üzerinde rolünün olduğunu savunan araştırmalar da mevcuttur. Bazı araştırmalar erkeklerin cinsel suçlulara ve suçlulara yönelik tutumunu kadınlara kıyasla daha olumsuz saptamıştır. Bu tür araştırmalara bakıldığında, Ferguson ve Ireland (2006) psikoloji okumayan öğrenciler ile suçlularla çalışan adli personellerin cinsel suçlulara yönelik tutumlarını ele aldıkları araştırmalarında, erkek katılımcıların cinsel suçlulara yönelik tutumunu kadın katılımcılardan daha olumsuz bulmuşlar; bu sonucu ise erkeklerin daha az empatik olmasına ve cinsel suçluların rehabilite edilemeyeceklerini düşünmelerine dayandırmışlardır. Benzer şekilde, Radley (2001) araştırmasında hapisane hizmetinde çalışan kadınların erkeklere göre cinsel suçlulara karşı daha az olumsuz tutumlar sergilediğini saptamış; bu sonucu ise yine benzer şekilde kadınların erkeklerden daha empatik olmasıyla açıklamaya çalışmıştır. Son olarak, Lambert ve arkadaşları (2009) üniversite öğrencilerinin suçlulara yönelik cezalandırıcı tutumlarını ölçmeyi amaçladıkları araştırmalarında, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla daha fazla bedensel cezalandırma yöntemlerini tercih ettiklerini ispatlamışlardır.

Bazı araştırmalar, yukarı kısımda ele alınan tüm bu araştırmaların aksine kadınların erkeklere kıyasla cinsel suçlulara yönelik tutumunu daha olumsuz saptamıştır. Örnek verilecek olunursa, King ve Robert (2015) kadınların cinsel suçlulara yönelik daha cezalandırıcı olduğunu, cinsel suçluların daha uzun süre hapis yatması gerektiğine ve kayıt altına alınması gerektiğine inandıklarını bulmuşlardır. Craig (2005) adli alanda çalışan profesyonellerin cinsel suçlulara yönelik tutumlarını cinsiyet değişkeni bakımından ele almış ve erkeklerin cinsel suçlulara yönelik tutumunu daha olumlu saptamıştır. Son olarak, benzer şekilde Pickett ve arkadaşları (2013) ile Willis ve arkadaşları (2013) çalışmalarında kadınların cinsel suçlulardan daha fazla korktuğunu ve cinsel suçlulara yönelik daha cezalandırıcı tutum içerisinde olduklarını bulmuşlardır.

Cinsiyetin cinsel suçlulara yönelik tutum üzerindeki rolünü ele alan çalışmaların yanı sıra, cinsiyetin cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerindeki rolünü ele alan çalışmalar da mevcuttur ancak bu çalışmalar oldukça kısıtlıdır. Bu çalışmaya örnek verilecek olunursa, Church ve arkadaşları (2011) 316 psikoloji öğrencisinin hem cinsel suçlulara yönelik tutumunu hem de cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumunu araştırmışlardır. Araştırmanın sonucunda, psikoloji okuyan kız öğrencilerin cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu erkek öğrencilerden daha pozitif bulunmuştur.

Ele alınan çalışmalardan da görüleceği üzere bizim bulgularımızı destekleyen araştırmalar mevcuttur. Kadın meslek elemanlarının cinsel suçlularda zorunlu tedaviyi daha fazla desteklemesi ve cinsel suçluların değişebileceğine olan inançlarının daha yüksek olmasının sebebi benzer çalışmalarda da bahsi geçtiği üzere kadınların erkeklere kıyasla daha empatik olması ile açıklanabilmektedir (Ferguson ve Ireland, 2006). Bunun yanı sıra, bu çalışmada kadın meslek elemanlarının erkek meslek elemanlarına kıyasla daha yüksek oranda liberal eğilimlere sahip olduğu bulunmuştur ki liberal eğilimlere sahip olan bireylerin cinsel suçlularda tedaviyi daha fazla desteklediği araştırmalardan bilinmektedir (DeLuca ve ark.,

2018; Dum ve ark., 2020). Bu bakış açısıyla bakıldığında elde edilen bu sonuç oldukça olağandır.

Cinsiyetin cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerindeki rolünün böylesine karmaşık ve paralel bir sonuç oluşturmamasının sebebi cinsiyet değişkeninin diğer değişkenlerle etkileşim kurarak farklı sonuçlara yol açabilmesi şeklinde yorumlanabilir. Ayriyeten, ileriki araştırmalarda kadın meslek elamanlarının ve erkek meslek elemanlarının cinsel suçların/cinsel suçluların motivasyonuna (güç, öfke, hakimiyet ve kontrol sağlama ihtiyacı, cinsellik ihtiyacı, arkadaşlık kurma ve/veya şefkat ihtiyacı vb.) nasıl bir bakış açısıyla baktığının araştırılması da cinsiyetin tutum üzerindeki rolünün daha net anlaşılmasına kapı aralayacaktır.

5.5. Tutumların Suç, Suçlu ve Suç Mağduru ile İlgili Eğitim Alma Durumuna Göre Değerlendirilmesi

Suç, suçlu ve suç mağduru konusunda eğitim alan meslek elemanlarının eğitim aldıkları yerlerin/kurumların tutum üzerinde farklılık yaratıp yaratmadığı merak konusu haline gelmiş ve bu husus araştırmaya konu edinilmiştir. İstatistiki sonuçlara göre, sadece hizmet içi eğitime katılan meslek elemanlarının sadece lisans düzeyinde bu konularda eğitim gören meslek elemanlarına kıyasla tutumları daha olumsuz bulunmuştur. Ayrıntılı bakıldığında, kurum içi eğitime katılan meslek elemanlarının “Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği”nin cinsel suçlulara yönelik olumsuz algıyı gösteren “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği” ve “Dürtüsellik, Değersizlik” alt ölçeklerine daha fazla atıf yaptıkları görülmüş; diğer bir deyişle cinsel suçlulara yönelik tutumları daha olumsuz saptanmıştır. Cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumun ise eğitim alınan yere/kuruma göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Cinsel suçlularla ilgili eğitim alınan kurumun/yerin tutum üzerindeki rolünü ele alan çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmüştür. Alanyazında bu değişkeni ele alan bir çalışma Kleban ve Jeglic (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada, farklı psiko-eğitim formatları karşılaştırılmış ve lisans düzeyinde eğitim görmenin cinsel suçluların tedavisine yönelik tutumu değiştirdiği bulunmuştur.

Bizim bulgumuzdan çıkarılacak sonuç lisans düzeyinde alınan sistematik ve uzun süreli eğitimlerin cinsel suçlulara yönelik tutumları daha olumlu hale getirdiğidir. Bu sebepten ötürü, suç, suçlu ve suç mağdurlarıyla ilgili verilen hizmet içi eğitimlerin daha sistematik, daha uzun süreli ve daha sık aralıklarla olması gerektiği önerilmektedir. Bu bağlamda *“Daha önce suçlularla ve/veya suç mağdurıyla ilgili eğitim alan meslek elemanlarının eğitim almayan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.”* şeklindeki hipotezimiz desteklenmiş; *“Daha önce suçlularla ve/veya suç mağdurıyla ilgili eğitim alan meslek elemanlarının eğitim almayan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlardan hüküm giymiş suçluların tedavilerine yönelik tutumlarının daha olumlu olması beklenmektedir.”* şeklindeki hipotezimiz desteklenmemiştir.

5.6. Tutumların Mesleki Deneyim/Meslekte Geçirilen Süre Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde, meslek elemanlarının meslekteki deneyim sürelerinin cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde nasıl bir rol oynadığı tartışılacaktır. İstatistiki sonuçlara göre, meslekte geçirilen sürenin hem cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutum üzerinde hem de cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde ölçeklerin içeriklerine göre anlam ifade ettiği bulunmuştur. Ayrıntılı bakıldığında, daha deneyimli meslek elemanlarının daha deneyimsiz meslek elemanlarına kıyasla Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği'nin “Cezalandırıcı Politikalar” alt ölçeğinden

ve Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin tedaviye olumsuz bakış açısını gösteren "Toplumdan Tecrit" alt ölçeğinden anlamlı derece daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Diğer bir deyişle, daha deneyimli meslek elemanlarının daha deneyimsiz meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik daha cezalandırıcı tutum içerisinde oldukları, cinsel suçlulara yönelik daha ağır yaptırımları ve cezaları destekledikleri, cinsel suçluların tedavi olabileceğine ve değişebileceğine yönelik inançlarının daha az olduğu ve cinsel suçluların topluma salınmaması gerektiğine daha fazla inandıkları saptanmıştır.

Alanyazında, mesleki deneyimin cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerindeki rolünü ele alan çalışmalar oldukça kısıtlıdır ve araştırmaların bulgularında bir paralellik bulunmaktadır. Yakın bir zaman diliminde, Challinor ve Duff (2019) genel halkın, adli ortamlarda çalışan profesyonellerin ve yardımcı profesyonellerin erkek cinsel suçlulara yönelik tutumlarını inceledikleri araştırmalarında, meslekte geçirilen sürenin erkek cinsel suçlulara yönelik tutumlarda bir etkisinin olmadığını tespit etmişlerdir. Benzer bir araştırma Nelson ve arkadaşları (2002) tarafından gerçekleştirilmiştir. 437 ruh sağlığı profesyonelinin cinsel suçlulara yönelik tutumunu inceledikleri araştırmalarında daha deneyimli ruh sağlığı profesyonellerinin tutumunu daha olumlu bulmuşlardır.

Bu tez çalışmasında benzer araştırmaların aksine daha deneyimli meslek elemanlarının daha deneyimsiz meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu daha olumsuz tespit edilmiştir. Bu tez çalışmasında örnekleminin farklı meslek gruplarından seçilmesi, erkek cinsel suçlulara yönelik tutumu değil genel cinsel suçlulara yönelik tutumu ölçmesi, cinsel suçlulara yönelik tutumun yanı sıra cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu da ele alması, yurtiçinde yapılması ve kültürel faktörlerin tutum üzerinde farklı sonuçlar yaratabilmesi gibi faktörler dikkate alındığında bulgular arasında bu çeşit bir farklılığın olması oldukça olağandır. Ayriyeten bu tez çalışmasında, mesleki deneyim değişkeninin bulgusu yaş değişkeninin bulgusunu kendi içinde benzer mantıkla ve paralellikle

desteklemiştir. Şöyle ki, meslekte uzun süre geçirdiği tahmin edilen daha yaşlı meslek elemanlarının daha genç meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumu daha olumsuz bulunmuştur. Tüm bu bulgular, meslekte uzun süre geçirmenin suçluların değişebileceğine yönelik inancı azaltabileceği veya zedeleyebileceği varsayımı ile açıklanabilmektedir. Bunun yanı sıra, yurtiçinde cinsel suçluların tedavilerine yönelik terapilerin/programların, seminerlerin, derslerin ve araştırmaların yakın bir zaman diliminde daha fazla gündeme gelmesi, ders müfredatlarında terapi tekniklerinin ve araştırmaların yakın zaman tarihinde daha ayrıntılı ele alınmaya başlaması sebebiyle daha genç ve mesleğe yeni adım atan meslek elemanlarının terapi tekniklerine daha aşina olmaları sebebiyle olumlu tutumlar sergilemeleri oldukça olağandır.

5.7. Tutumların Yaş Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde, meslek elemanlarının yaşlarının cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde nasıl bir rol oynadığı tartışılacaktır. Gerçekleştirilen istatistiki sonuçlara göre, meslek elemanlarının yaşlarının cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumda; yani cinsel suçun nedenlerine ilişkin atıflarda, cinsel suçluların cezalandırılmasına ilişkin düşüncelerde ve cinsel suça/cinsel suçluya yönelik olumlu/olumsuz algıda önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. 62 maddeden oluşan Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeğinin “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik ve Dışlanmışlık”, “Dürtüsellik ve Değersizlik”, “Olumlu Özellikler” ve “Cezalandırıcı Politikalar” adlı beş alt bileşeninin/faktörünün yaşa göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Yaşın Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği üzerindeki etkisizliğinin aksine yaşın Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği üzerinde bazı noktada önemli bir rol oynadığı ispat edilmiştir. İstatistiki sonuçlara ayrıntılı bakıldığında, Cinsel Suçluların

Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin “Zorunlu Tedavi” alt bileşeninin yaşa göre farklılaşmadığı ancak cinsel suçluların tedavisine yönelik olumsuz bakış açısını gösteren “Toplumdan Tecrit” alt bileşeninin yaşa göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür. Daha yaşlı meslek elemanlarının daha genç meslek elemanlarına kıyasla “Toplumdan Tecrit” alt bileşeninden daha yüksek puan aldıkları; diğer bir deyişle cinsel suçluların değişebileceğine ve tedavi olabileceğine yönelik inançlarının daha az olduğu, cinsel suçluların topluma salınmaması ve topluma kazandırılmaması gerektiğine daha fazla inandıkları saptanmıştır.

Alanyazındaki benzer araştırmalara bakıldığında, yaş ve tutum arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmalarda herhangi bir dil birliği bulunmamaktadır. Bazı araştırmalar daha yaşlı kişilerin gençlere kıyasla cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik daha olumlu tutumlar sergilediğini ve cinsel suçlularda daha hafif cezaları desteklediklerini bulmuşken (Cunha ve Gonçalves, 2017; Craig, 2005; Feild, 1978) bazı çalışmalar daha yaşlı kişilerin cinsel suçlulara yönelik daha olumsuz tutumlar içinde olduğunu, mevcut ceza politikalarını daha hafif algıladığını, daha cezalandırıcı tutuma sahip olduğunu ve cinsel suçlularda tedaviyi daha az desteklediğini bulmuştur (Pickett ve ark., 2013; Willis ve ark., 2013; Furnham ve Henderson, 1983; Brown, 1999; Mears ve ark., 2008). Bazı çalışmalar ise yaş değişkeni ile tutumlar arasında herhangi bir ilişki tespit etmemiştir (Chen ve Einat, 2015; Shafiq ve ark., 2016).

Yukarıda bahsi geçen araştırmalardan da anlaşılabacağı üzere ele alınan bu tez çalışmasının bulgusunu benzer şekilde destekleyen birden fazla araştırma mevcuttur. Bu tez çalışmasında yaş değişkeninin bulgusuyla mesleki deneyim değişkeninin bulgusunun benzer sonuç verdiği görülmüş ve sebepleri de benzer temelde görülerek yukarı kısımda ayrıntılı açıklama getirilmiştir. Ayriyeten, yaş değişkeninin cinsel suçlulara ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerindeki rolünün böylesine karmaşık ve paralel bir sonuç oluşturmamasının sebebi toplumların kültürel farklılıklarının yaş gelişimi üzerine etki

edebilmesi ve yaş değişkeninin diğer değişkenlerle etkileşim kurarak farklı sonuçlara yol açabilmesi şeklinde yorumlanabilir.

5.8. Tutumların Çocuk Sahibi Olma Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde, meslek elemanlarının çocuk sahibi olma durumlarının cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde nasıl bir rol oynadığı tartışılacaktır. Gerçekleştirilen istatistiki sonuçlara göre, çocuk sahibi olma durumunun hem cinsel suçlulara yönelik tutum üzerinde hem de cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynadığı saptanmıştır. Sonuçlara ayrıntılı göz gezdirildiğinde, Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği'nin cinsel suçluların daha ağır şekilde cezalandırılmasına yönelik tutumu gösteren “Cezalandırıcı Politikalar” alt bileşeninde çocuk sahibi olanların olmayanlardan anlamlı derecede daha yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Diğer bir deyişle, çocuk sahibi olan meslek elemanlarının çocuk sahibi olmayan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçlulara yönelik daha cezalandırıcı bir tutum sergiledikleri ve cinsel suçlulara yönelik daha ağır yaptırımları ve cezaları destekledikleri ispatlanmıştır.

Yukarıdaki sonucun yanı sıra, aynı paralellik ve mantıkla çocuk sahibi olan meslek elemanlarının çocuk sahibi olmayan meslek elemanlarına kıyasla Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin cinsel suçluların tedavisine olumsuz bakış açısını gösteren “Toplumdan Tecrit” alt bileşeninde anlamlı derecede daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Diğer bir deyişle, çocuk sahibi olan meslek elemanlarının çocuk sahibi olmayan meslek elemanlarına kıyasla cinsel suçluların tedavi olabileceğine ve değişebileceğine yönelik inançlarının daha az olduğu, cinsel suçlular tedavi olsalar dahi yeniden suç işleyeceklerine dair inançlarının daha yüksek olduğu ve cinsel suçluların topluma salınmaması gerektiğine daha fazla inandıkları tespit edilmiştir.

Alanyazında, çocuk sahibi olmanın cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerindeki rolünü ele alan araştırmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmüştür. Yakın bir zaman diliminde Koon-Magnin (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, çocuk sahibi olan ebeveynlerin mahallelerine bir cinsel suçlunun taşınması durumunda, çocuk sahibi olmayanlara göre önemli ölçüde daha fazla korku ve öfke hissettikleri saptanmıştır. King ve Robert (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, on sekiz yaşından küçük çocuğa sahip olan ailelerin cinsel suçluların kayıt altına alınma sürelerinin daha uzun olması gerektiğine inandıkları bulunmuştur. Levenson ve arkadaşları (2007) çocuk sahibi olan kişilerin olmayanlara kıyasla bir cinsel suçlunun komşuları olmasına daha az hoşgörüyü yaklaştıklarını ve cinsel suçlulara yönelik daha yüksek oranda öfke taşıdıklarını saptamışlardır. Son olarak, benzer şekilde Caputo ve Brodsky (2004) araştırmalarında, reşit olmayanların ebeveynlerinin ebeveyn olmayanlara göre cinsel suçlularda toplum bildiriminin önemli olduğunu düşünme olasılıklarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Görüleceği üzere bizim araştırmamızın bulgusunu destekleyen birçok araştırma mevcuttur. Çocuk sahibi olanların çocuk sahibi olmayanlara kıyasla çocuklarına zarar gelmemesi adına daha yüksek oranda suç mağduriyet korkusu yaşadıkları, bu suç mağduriyet korkularının ve kaygılarının da tutumlarını daha olumsuz hale getirdiği varsayılmaktadır. Çünkü mevcut literatür, suç korkusu ile cezalandırmaya yönelik tutumlar arasında bazı korelasyonlar olduğunu göstermektedir (Keil ve Vito, 1991; Klama ve Egan, 2011; Langworthy ve Whitehead, 1986; Costelloe ve ark., 2009; Hogan ve ark., 2005). Örneğin, bazı çalışmalar suçtan ne kadar korkuluyorsa suçlulara verilen cezasının da o derecede az ve hafif algılandığını tespit etmiştir (Tajalli ve ark., 2013; Sprott ve Doob, 1997). Başka bir araştırma da suç korkusu daha yüksek olan katılımcıların suçlularda idam cezasını daha fazla desteklediğini ispatlamıştır (Unnever ve Cullen, 2007). Bu açıdan bakıldığında elde edilen bu sonuç oldukça olağandır. Ayriyeten, çocuk sahibi olmanın tutum üzerindeki rolünü ele alan araştırmaların oldukça kısıtlı

olduğu göz önüne alındığında ileride bu değişkenler arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmaların sürdürülmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

5.9. Tutumların Katılımcının Suç Mağduru Olma Durumu Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde meslek elemanlarının geçmişte suç mağduru olma durumlarının cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde rol oynayıp oynamadığı merak konusu olmuş ve araştırmaya konu edinilmiştir. Gerçekleştirilen istatistiki sonuçlara göre, meslek elemanlarının geçmişte suç mağduru olma durumlarının hem cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutum üzerinde hem de cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığı saptanmıştır. Ayrıntılı bakıldığında, meslek elemanlarının suç mağduru olma durumlarının cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumda; yani cinsel suçun nedenlerine ilişkin atıflarda, cinsel suçluların cezalandırılmasına ilişkin düşüncelerde ve cinsel suça/cinsel suçluya yönelik olumlu/olumsuz algıda önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. 62 maddeden oluşan Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeğinin “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik ve Dışlanmışlık”, “Dürtüsellik ve Değersizlik”, “Olumlu Özellikler” ve “Cezalandırıcı Politikalar” adlı beş alt bileşenin/faktörünün suç mağduru olma durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer şekilde, Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeğinin “Zorunlu Tedavi” ve “Toplumdan Tecrit” adlı iki alt bileşenin/faktörünün suç mağduru olma durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Alanyazında bu değişkenleri inceleyen benzer araştırmalara göz gezdirildiğinde, cinsel mağduriyet bildiren 129 kişilik bir örneklem ile cinsel mağduriyet bildirmeyen 841 kişilik bir örneklem arasında karşılaştırma yoluyla bir incelemeye gidilmiştir. Araştırmanın sonucunda, cinsel istismar mağdurlarının cinsel suçlulara karşı daha olumlu tutumlar bildirdikleri, cinsel

suçlularda zorunlu tedaviyi daha fazla destekledikleri ve toplum bilgilendirme yasalarına daha az destek verdikleri tespit edilmiş; ikamet kısıtlamaları yasalarını destekleme konusunda ise iki grup arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (Spoo ve ark., 2018). Yine benzer olarak, Nelson ve arkadaşları (2002) cinsel suçluların tedavi aşamasında aktif rol oynayan profesyonel ruh sağlığı danışmanlarıyla yaptıkları araştırmalarında, cinsel suça maruz kaldığını belirten ruh sağlığı profesyonellerinin cinsel suçlulara yönelik tutumlarını daha olumlu bulmuşlardır. Benzer şekilde, Ferguson ve Ireland (2006) tarafından yapılan çalışmada, daha öncesinde cinsel bir suça maruz kalanların cinsel suçlulara yönelik tutumları daha olumlu bulunmuştur. Sonuç olarak ise bireylerin tanıdıkları biri tarafından cinsel saldırıya uğrama olasılığı daha yüksek olduğundan, cinsel suçlara ilişkin tutumlarının yanlış anlamalara ve basmakalıp imgelere daha az dayanabileceği öne sürülmüştür (Willies ve ark., 2013; Nelson ve ark., 2002). Bu araştırmaların aksine, Ching ve Burke (1999) üniversite okuyan öğrencilerle yürüttükleri araştırmalarında, geçmişte tecavüze uğramış olanların tecavüze uğramamış olanlara kıyasla tecavüz suçuna yönelik daha olumsuz tutumlara sahip oldukları ve tecavüz mağduruyla daha fazla empati kurabildikleri tespit edilmiştir.

Bazı araştırmalar ise bu değişkenin tutum üzerinde bir rolünün olmadığını saptamıştır. Örnek verilecek olunursa, Hogue ve Peebles (1997) cinsel istismar mağdurları veya failleriyle düzenli olarak çalışan 50 profesyonelle kısa bir tecavüz senaryosu kullanarak gerçekleştirdikleri araştırmalarında, cinsel suça maruz kalmanın cinsel suçlulara yönelik tutumda önemli bir rol oynamadığını saptamışlardır. Yakın bir zaman diliminde King ve Robert (2015) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada geçmişte cinsel bir suça maruz kalmanın cinsel suçlardan hüküm giyenlerin cezalandırılmasına ve kayıt altına alınmasına yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığı bulunmuştur. Son olarak, benzer şekilde Katz-Schiavone ve arkadaşları (2008) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, geçmişte cinsel suça maruz kalmanın cinsel suçlulara ve cinsel mitlere yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığı

ispatlanmıştır. Verilen örneklerden de görüleceği üzere bizim araştırmamızın bulgusunu destekleyen birçok araştırma mevcuttur.

5.10. Tutumların Katılımcıların Yakınlarının Suç Mağduru Olma Durumu ve Yakınlarının Mağdur Oldukları Suç Türü Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde iki birbirine bağlı değişkenin tutumlar üzerindeki rolü tartışılacaktır. İlk olarak, meslek elemanlarının yakınlarının suç mağduru olma durumlarının cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde nasıl bir rol oynadığı irdelenecek sonrasında meslek elemanlarının yakınlarının mağdur oldukları suç türlerinin (cinsel suç ve diğer suçlar) cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde nasıl bir rol oynadığı irdelenecektir.

İlk olarak gerçekleştirilen istatistiki sonuçlara göre, meslek elemanlarının yakınlarının suç mağduru olma durumlarının hem cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutum üzerinde hem de cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığı saptanmıştır. Ayrıntılı bakıldığında, meslek elemanlarının yakınlarının suç mağduru olma durumlarının cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumda; yani cinsel suçun nedenlerine ilişkin atıflarda, cinsel suçluların cezalandırılmasına ilişkin düşüncelerde ve cinsel suça/cinsel suçluya yönelik olumlu/olumsuz algıda önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. 62 maddeden oluşan Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeğinin “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik ve Dışlanmışlık”, “Dürtüsellik ve Değersizlik”, “Olumlu Özellikler” ve “Cezalandırıcı Politikalar” adlı beş alt bileşeninin/faktörünün meslek elemanlarının yakınlarının suç mağduru olma durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer şekilde, Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeğinin “Zorunlu Tedavi” ve

“Toplumdan Tecrit” adlı iki alt bileşenin/faktörünün meslek elemanlarının yakınlarının suç mağduru olma durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

İkincil olarak, gerçekleştirilen istatistiki sonuçlara göre meslek elemanlarının yakınlarının mağdur oldukları suç türlerinin (cinsel suç ve diğer suçlar) hem cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutum üzerinde hem de cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığı saptanmıştır. Ayrıntılı bakıldığında, meslek elemanlarının yakınlarının mağdur oldukları suç türlerinin cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumda; yani cinsel suçun nedenlerine ilişkin atıflarda, cinsel suçluların cezalandırılmasına ilişkin düşüncelerde ve cinsel suça/cinsel suçluya yönelik olumlu/olumsuz algıda önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. 62 maddeden oluşan Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeğinin “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik ve Dışlanmışlık”, “Dürtüsellik ve Değersizlik”, “Olumlu Özellikler” ve “Cezalandırıcı Politikalar” adlı beş alt bileşenin/faktörünün meslek elemanlarının yakınlarının mağdur oldukları suç türlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer şekilde, Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeğinin “Zorunlu Tedavi” ve “Toplumdan Tecrit” adlı iki alt bileşenin/faktörünün meslek elemanlarının yakınlarının mağdur oldukları suç türüne göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Benzer çalışmalar incelendiğinde, bu iki değişkenin tutum üzerindeki rolünü ele alan çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmüş ve bulguların paralellik içermediği anlaşılmıştır. Bu alanda yurtdışında yapılmış çalışmalara göz gezdirildiğinde, Nelson ve arkadaşları (2002) cinsel suçluların tedavi aşamasında aktif rol oynayan profesyonel ruh sağlığı danışmanlarıyla yaptıkları araştırmalarında, cinsel şiddete maruz kalan birini tanıyan ruh sağlığı profesyonellerinin cinsel suçlulara yönelik tutumlarını daha olumlu bulmuşlardır. Bu araştırmanın aksine, Hogue ve Peebles (1997) cinsel istismar mağdurları veya failleriyle düzenli olarak çalışan 50 profesyonelle kısa bir tecavüz senaryosu kullanarak

gerçekleştirdikleri araştırmalarında, cinsel suça maruz kalan birini tanıyan olmanın cinsel suçlulara yönelik tutumda önemli bir etkisinin olmadığını saptamışlardır. Benzer şekilde, King ve Robert (2015) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada cinsel bir suça maruz kalan birini tanıyan olmanın cinsel suçlardan hüküm giyenlerin cezalandırılmasına ve kayıt altına alınmasına yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığı bulunmuştur. Katz-Schiavone ve arkadaşları (2008) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, cinsel bir suça maruz kalan birini tanıyan olmanın cinsel suçlulara ve cinsel mitlere yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığı ispatlanmıştır. Son olarak, benzer şekilde Willis ve arkadaşları (2013) da cinsel suça maruz kalan birini tanıyanın cinsel suçlulara yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığını ispatlamışlardır.

Yukarı kısımda da görüleceği üzere ele alınan bu tez çalışmasının bulgusunu destekleyen araştırmalar mevcuttur. Alanyazında bu değişkenleri ele alan çalışmaların kısıtlı olduğu göz önüne alındığında bu değişkenlerin tutum üzerinde rolünü ele alan çalışmaların yurtiçinde yaygınlaştırılması gerektiği düşünülmüştür.

5.11. Tutumların Katılımcıların Yakınlarının Suç İşleme Durumu ve Yakınlarının İşledikleri Suç Türleri Açısından Değerlendirilmesi

Bu bölümde iki birbirine bağlı değişkenin tutumlar üzerindeki rolü tartışılacaktır. İlk olarak, meslek elemanlarının yakınlarının suç işleyip işlememelerinin cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde nasıl bir rol oynadığı irdelenecek sonrasında meslek elemanlarının yakınlarının işledikleri suç türlerinin (cinsel suç ve diğer suçlar) cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde nasıl bir rol oynadığı irdelenecektir.

İlk olarak gerçekleştirilen istatistiki sonuçlara göre meslek elemanlarının yakınlarının suç işleme durumlarının hem cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutum üzerinde hem de cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığı saptanmıştır. Ayrıntılı bakıldığında, meslek elemanlarının yakınlarının suç işleme durumlarının cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumda; yani cinsel suçun nedenlerine ilişkin atıflarda, cinsel suçluların cezalandırılmasına ilişkin düşüncelerde ve cinsel suç/cinsel suçluya yönelik olumlu/olumsuz algıda önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. 62 maddeden oluşan Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeğinin “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik ve Dışlanmışlık”, “Dürtüsellik ve Değersizlik”, “Olumlu Özellikler” ve “Cezalandırıcı Politikalar” adlı beş alt bileşeninin/faktörünün meslek elemanlarının yakınlarının suç işleme durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer şekilde, Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutum Ölçeğinin “Zorunlu Tedavi” ve “Toplumdan Tecrit” adlı iki alt bileşeninin/faktörünün meslek elemanlarının yakınlarının suç işleme durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür.

İkincil olarak, gerçekleştirilen istatistiki sonuçlara göre meslek elemanlarının yakınlarının işledikleri suç türlerinin (cinsel suç ve diğer suçlar) hem cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutum üzerinde hem de cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığı saptanmıştır. Ayrıntılı bakıldığında, meslek elemanlarının yakınlarının işledikleri suç türlerinin cinsel suçtan hüküm giymiş suçlulara yönelik tutumda; yani cinsel suçun nedenlerine ilişkin atıflarda, cinsel suçluların cezalandırılmasına ilişkin düşüncelerde ve cinsel suç/cinsel suçluya yönelik olumlu/olumsuz algıda önemli bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. 62 maddeden oluşan Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeğinin “Disiplin, Eğitim, İlgi ve İnanç Eksikliği”, “Yetersizlik ve Dışlanmışlık”, “Dürtüsellik ve Değersizlik”, “Olumlu Özellikler” ve “Cezalandırıcı Politikalar” adlı beş alt bileşeninin/faktörünün meslek elemanlarının yakınlarının işledikleri suç türlerine göre

farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer şekilde, Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeğinin “Zorunlu Tedavi” ve “Toplumdan Tecrit” adlı iki alt bileşenin/faktörünün meslek elemanlarının yakınlarının işledikleri suç türlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür.

Alanyazın irdelendiğinde, bazı araştırmalar cinsel suç işlemiş birini tanımanın cinsel suçlulara yönelik tutum üzerinde önemli bir rol oynamadığını savunurken (Willis ve ark., 2013; Sahlstrom ve Jeglic, 2008; Brown, 1999) bazı araştırmalar cinsel suç işlemiş birini tanımanın cinsel suçlulara yönelik tutumu daha olumlu hale getirdiğini savunmaktadır (Ferguson ve Ireland, 2006; Nelson ve ark., 2002). Verilen araştırmalardan da görüleceği üzere bizim çalışmamızın bulgusunu destekleyen birçok araştırma mevcuttur.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tez çalışması “Mesleği gereği cinsel suçlularla temas halinde bulunan hakim, savcı, polis ve Adalet Bakanlığı’nda çalışan uzmanların (psikolog, pedagog, sosyal hizmet uzmanı) sosyo-demografik ve mesleki özelliklerinin cinsel suçlardan hüküm giymiş suçlulara yönelik ve bu suçluların tedavilerine yönelik tutum üzerinde nasıl bir rolü vardır?” ve “Meslek elemanlarının tutumları arasında nasıl bir farklılık bulunmaktadır?” sorularını irdelemiş ve bu sorulara yanıt vermiştir. Bu bağlamda, mesleğin, mesleki deneyimin, dini inancın, politik yönelimin, cinsel suçlularla ve/veya cinsel suç mağdurlarıyla çalışma sıklığının, suçlularla ilgili eğitim alınan kurumun/yerin, çocuk sahibi olmanın, yaşın ve cinsiyetin tutumlar üzerinde rol oynadığı ortaya çıkarılmıştır. Elde edilen bulguların ise genel olarak öne sürülen hipotezlerimizi bazı yönleriyle destekler nitelikte sonuçlar verdiği görülmüştür.

Elde edilen bulgular, cinsel suçlulara yönelik tutum üzerindeki etki açısından lisans eğitiminin hizmet içi eğitimden daha etkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu sebepten ötürü hizmet içi eğitimlerin daha sistemli ve içinde süpervizyonun yer aldığı bir şekilde sürdürülebileceği düşünülmüştür. Bunun yanı sıra, elde edilen bu bulguların tutumların değiştirilmesi için yapılacak çalışmalarda ve eğitim programlarındaki düzenlemelerde önemli bir rol oynayacağı düşünülmektedir. Gelecekteki çalışmalarda, cinsel suçlularla yakından çalışan cezaevi ve denetimli serbestlik memurlarının, cinsel suçluların tedavilerini gerçekleştiren psikiyatristlerin ve klinik psikologların, cinsel suçluların medyaya yansımaları sağlayan gazetecilerin de cinsel suçlulara yönelik ve cinsel suçluların tedavilerine yönelik tutumları araştırma konusu edinilebilir. Ayriyeten, gelecek çalışmalarda suç mağduriyet korkusu, cinsel suç motivasyonu, tecavüz mitleri, cinsiyetçi tutum, kişilik özellikleri, bilişsel empati düzeyi, cinsel suç failinin ruhsal durumu/akıl hastalığı ve cinsel suç failinin ve

mağdurun tanışıklığı gibi değişkenler de çalışmalara dahil edilerek tutumlar üzerindeki rolü irdelenebilir.

Ülkemizde polis meslek elemanlarının erkek ağırlıklı, sosyal çalışmacıların da kadın ağırlıklı olması sebebiyle çalışmamızda polislerin ve sosyal çalışmacıların cinsiyet dağılımında denge oluşmamış ve bu durum kısıtlılık yaratmıştır. Bu sebepten ötürü ileriki çalışmalarda mesleki farklılıkların tutumlar üzerindeki rolünün cinsiyet değişkeninden bağımsız olarak değerlendirilebilmesi amacıyla cinsiyetin dengeli şekilde ele alınmasına özen gösterilmesi önerilmektedir. Bunun yanı sıra, bu tez çalışmasına 100 hakim-savcı katılmış ancak 69 geçersiz cevap sebebiyle 31 hakim-savcının sonuçları analize tabi tutulmuştur. İleriki çalışmalarda bu örnekleme daha fazla katılımcıyla araştırmaların gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Son olarak, bu çalışma aracılığıyla Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin (Attitudes Toward the Treatment of Sex Offenders Scale) Türk kültürüne uyarlaması yapılmış; geçerlik ve güvenirlik çalışmaları sonrasında ölçeğin son şekli verilmiştir. Bu ölçeğin genel halk örneklemiyle ve farklı örneklerde kullanılması halinde geçerlik ve güvenirliğin tekrar test edilmesi önemli görülmektedir.

7. KAYNAKÇA

- Abracen, J., & Looman, J. (2005). Developments in the assessment and treatment of sexual offenders: Looking backward with a view to the future. *Journal of Interpersonal Violence*, 20(1), 12–19.
- Abracen, J., Looman, J., & Anderson, D. (2000). Alcohol and drug abuse in sexual and nonsexual violent offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 12(4), 263–274.
- Aebi, M., Vogt, G., Plattner, B., Steinhausen, H. C., & Bessler, C. (2012). Offender types and criminality dimensions in male juveniles convicted of sexual offenses. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 24(3), 265–288.
- Akçan, R. ve Çekin, N. (2011). Cinsel suçlu(!) olarak çocuk. *Adli Tıp Dergisi*, 25(1), 49-70.
- Akdemir, Ş. (2022). *Cinsel saldırı suçu hükümlülerinde çocukluk çağı travmaları ile dissosiyatif yaşantılar, kendilik algısı ve erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişkilerin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akduman, İ. (2019). Adli viktimoloji. D. Yücel ve M. B. Gönültaş (ed.), *Adli Sosyal Hizmet: Yaklaşım ve Müdahale* (ss.64-76) içinde. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Akpınar, İ. (2018). *Suç olgusu, suç teorileri ve kadın suçluluğu: Kayseri örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Alberts, W. E. (1963). Personality and attitudes toward juvenile delinquency: A study of Protestant ministers. *The Journal of Social Psychology*, 60, 71-83.

Alikasifoglu, M., Erginoz, E., Ercan, O., Albayrak-Kaymak, D., Uysal, O., & Ilter, O. (2006).

Sexual abuse among female high school students in Istanbul, Turkey. *Child Abuse & Neglect*, 30(3), 247–255.

Allard-Dansereau, C., Haley, N., Hamane, M., & Bernard-Bonnin, A.-C. (1997). Pattern of child sexual abuse by young aggressors. *Child Abuse & Neglect*, 21(10), 965–974.

Allport, G. W. (1954). *The nature of prejudice*. Reading, MA: Addison-Wesley.

Alper, M., & Durose, M. R. (2019). Recidivism of sex offenders released from state prison: A 9-year follow-up (2005-14). *Americana*, 40(27.2), 38-0.

Altunpul, N. (2022). *Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı istismarı ve ihmali ile suça yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Applegate, B. K., Cullen, F. T., Fisher, B. S., & Vander Ven, T. (2000). Forgiveness and fundamentalism: Reconsidering the relationship between correctional attitudes and religion. *Criminology* 38, 719-753.

Archer, J. (1991). Human sociobiology: Basic concepts and limitations. *Journal Social Issues*, 47(3), 11-26.

Artuç, M. ve Bayyurt, Y. (2007). *5237 sayılı TCK tablolı 5271 sayılı CMK tablolı 5275 sayılı CGIK* (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Aslan, Y. (1991). *Hukuka giriş* (2. Baskı). İstanbul: Ekin Kitabevi Yayınları.

Aycan, N. (1991). *Suçun sosyolojik açıdan temellendirilmesi üzerine bir deneme*. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydın, M. Z. (2003). *Ahlak öğretiminde örnek olay incelemesi yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Ayna, Y.E. (2005). *Suç işlemiş çocuklarda aile değerlendirme ve psikopatolojik bulgular*.

Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

Aytemiz-Seymen, O. ve Bolat, T. (2007). Kohlberg'in bilişsel ahlâkî gelişim modelinden yararlanan etiksel karar verme modellerinin karşılaştırmalı analizi. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 07 (13), 24-61.

Bal, H. (2003). *Hukuk-hukuk sosyolojisi*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayın No:32.

Barbaree, H., Seto, M., Serin, R., Amos, N., & Preston, D. (1994). Comparisons between sexual and nonsexual rapist subtypes. *Criminal Justice and Behavior*, 21, 95–114.

Barron, I. G., & Topping, K. J. (2013). Exploratory evaluation of a school-based child sexual abuse prevention program. *Journal of child sexual abuse*, 22(8), 931–948.

Bartol, C. R., & Bartol, A. M. (2008) *Criminal behavior*. New Jersey: Pearson Education.

Beauregard, E. (2010). Rape and sexual assault in investigative psychology: The contribution of sex offenders' research to offender profiling. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 7(1), 1–13.

Beech, A. R., & Harkins, L. (2012). DSM-IV paraphilia: Descriptions, demographics and treatment interventions. *Agression and Violent Behavior*, 17(6), 527-539.

Beech, A. R., Bartels, R. M., & Dixon, L. (2013). Assessment and treatment of distorted schemas in sexual offenders. *Trauma, Violence & Abuse*, 14(1), 54–66.

Beirne, P. & Messerschmidt, J. W. (2006). *Criminology* (4th ed.). Los Angeles: Roxbury.

Bitues, J. & Tuiskunen, M. (2017). *Attitudes towards sexual offenders a thesis comparing students' attitudes towards sexual offenders and specific sexual offences*. Unpublished thesis, Örebro Universitet, Sweden.

- Boakye, K. E. (2009). Attitudes toward rape and victims of rape: A test of the feminist theory in Ghana. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(10), 1633–1651.
- Borg, M. J. (1997). The southern subculture of punitiveness? Regional variation in support for capital punishment. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 34(1), 25-46.
- Bourke, A., Doherty, S., McBride, O., Morgan, K., & McGee, H. (2014). Female perpetrators of child sexual abuse: Characteristics of the offender and victim. *Psychology, Crime and Law*, 20(8), 769-780.
- Brown, S. (1999). Public attitudes toward the treatment of sex offenders. *Legal and Criminological Psychology*, 4, 239-252.
- Brown, S., Deakin, J., & Spencer, J. (2008). What people think about the management of sex offenders in the community. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 47, 259–274.
- Bryant, A. N. (2003). Changes in attitudes toward women's roles: Predicting gender-role traditionalism among college students. *Sex Roles*, 48(3–4), 131–142.
- Burkay, S. (2008a). Teorik çerçevede suç. *Ethos: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, (2), 4.
- Burkay, S. (2008b). *Suç teorileri ve suç olgusu*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F., (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Şekercioğlu, G., ve Çokluk, Ö. (2018). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık.
- Can, C. (2002). *Toplumsal insanın evrensel doğası ve cinsel suçlar*. Ankara: Seçkin Yayınları.

- Cantürk, N. ve Koç, S. (2010). Adli tıp kurumunda değerlendirilen cinsel suç sanıklarının sosyo-demografik özellikleri ve psikiyatrik profilleri. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 63(2), 49-53.
- Caputo, A.A., & Brodsky, S.L. (2004). Citizen coping with community notification of released sex offenders. *Behavioral Sciences and the Law*, 22, 239–252.
- Carlsmith, K. M., Darley, J. M., & Robinson, P. H. (2002). Why do we punish? Deterrence and just deserts as motives for punishment. *Journal of Personality & Social Psychology*, 83, 284–299.
- Carr, C. P., Martins, C. M., Stingel, A. M., Lemgruber, V. B., & Juruena, M. F. (2013). The role of early life stress in adult psychiatric disorders: a systematic review according to childhood trauma subtypes. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 201(12), 1007–1020.
- Carroll, J. S., Perkwitz, W. T., Lurigio, A. J., & Weaver, F. M. (1987). Sentencing goals, causal attributions, ideology and personality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 107-118.
- Case, S., Johnson P., Manlow D., Smith R., & Williams K. (2017). *Criminology*, Oxford: Oxford University Press.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2012). *Sexual violence: Facts at a glance*. Retrieved from <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/sv-datasheet-a.pdf>
- Chakhssi, F., Kersten, T., Ruiter, C., & Bernstein, D.P. (2014). Treating the untreatable: A single case study of psychopathic inpatient treated with schema therapy. *Psychotherapy*, 51(3), 447-461.
- Challinor, L., & Duff, S. (2019). Forensic staff attitudes toward men who have sexually offended: A general public comparison. *Journal of Forensic Nursing*, 15(2), 110–119.

- Chen, G., & Einat, T. (2015). The relationship between criminology studies and punitive attitudes. *European Journal of Criminology*, 12(2), 169–187.
- Ching, C. L., & Burke, S. (1999). An assessment of college students' attitudes and empathy toward rape. *College Student Journal*, 33(4), 573–583.
- Chiricos, T., Welch K., & Gertz, M. (2004). Racial typification of crime and support for punitive measures. *Criminology*, 42(2), 359-389.
- Chui, W. H. Cheng, K.K.Y., & Wong, L.P. (2012) Gender, fear of crime, and attitudes towards prisoners among social work majors in a Hong Kong University. *International Journal of Offender Therapy and Comperative Criminology*, 57(4), 479- 494.7
- Church, W. T., Sun, F. & Li, X. (2011). Attitudes toward the treatment of sex offenders: A sem analysis. *Journal of Forensic Social Work*, 1(1), 82–95.
- Cima, M., Tonnaer, F., & Hauser, M. D. (2010). Psychopaths know right from wrong but don't care. *Social Cognitive Affect Neuroscience*, 5(1), 59-67.
- Cleckley, H. (1988). *The mask of sanity: an attempt to clarify some issues about the so-called psychopathic personality* (5th ed.). USA: Private printing for non-profit educational use.-
- Cohen, L. J., Gans, S. W., McGeoch, P. G., Poznansky, O., Itskovich, Y., Murphy, S., Klein, E., Cullen, K., & Galynker, I. I. (2002). Impulsive personality traits in male pedophiles versus healthy controls: Is pedophilia an impulsive-aggressive disorder? *Comprehensive Psychiatry*, 43(2), 127–134.
- Colins, O., Vermeiren, R., Schuyten, G., & Broekaert, E. (2009). Psychiatric disorders in property, violent, and versatile offending detained male adolescents. *American Journal of Orthopsychiatry*, 79(1), 31–38.

- Comeau, N., Stewart, S. H., & Loba, P. (2001). The relations of trait anxiety, anxiety sensitivity, and sensation seeking to adolescents' motivations for alcohol, cigarette, and marijuana use. *Addictive Behaviors*, 26(6), 803–825.
- Command, C., Hambrook, E., Wallin, S., Westerberg, S., Irlander Strid, Å., Hvitfeldt, T., & Brottsförebyggande rådet. (2017). Nationella trygghetsundersökningen 2016: Om utsatthet, otrygghet och förtroende (BRÅ-rapport;2017:1). Stockholm: Brottsförebyggande rådet (BRÅ) : Wolter Kluwer [distributör].
- Comte, A. (2015). *Pozitif felsefe dersleri ve pozitif anlayış üzerine konuşma* (E.Ataçay, Çev.). Ankara: Bilgesu Yayıncılık. (Orijinal çalışma basım tarihi 2015).
- Cook, P. E., & Hinman, D. L. (1999). Criminal profiling. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 15, 230-241.
- Cortoni, F., & Marshall, W.L. (2001). Sex as a coping strategy and its relationship to juvenile sexual history and intimacy in sexual offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 13, 27-43.
- Cortoni, F., Hanson, R.K., & Coache, M.È. (2010). The recidivism rates of female sex offenders are low: A metaanalysis. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 22, 387–401.
- Costelloe, M. T., Chiricos, T., Burianek, J., Gertz, M., & Maier-Katkin, D. (2002). The social correlates of punitiveness toward criminals: A comparison of the Czech Republic and Florida. *The Justice system Journal*, 23(2), 191-213.
- Costelloe, M.T., Chiricos, T., & Gertz, M. (2009). Punitive attitudes toward criminals: Exploring the relevance of crime salience and economic insecurity. *Punishment & Society*, 11(1), 25-49.

- Craig, L. A. (2005). The impact of training on attitudes towards sex offenders. *Journal of Sexual Aggression, 11*(2), 197-207.
- Cullen, F. T. & Agnew, R. (2006). *Criminological theory: Past to present* (3rd ed.). Los Angeles, CA: Roxbury Publishing.
- Cullen, F. T., Clark, G. A., Cullen, J. B., & Mathers, R. A. (1985). Attribution, salience and attitudes toward criminal sanctioning. *Criminal Justice and Behavior, 12*, 305-331.
- Cunha, O. S., & Gonçalves, R. A. (2017). Attitudes of police officers toward offenders: Implications for future training. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management, (2)*, 265-277.
- Çakır-Gönen, A. (2015). *Öldürme suçu işlemiş kadın ve erkek hükümlülerde suç motivasyonu ve suça etki eden faktörler*. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Çelen, N. (1991). Suçlu gençlerin sağaltım yöntemleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Dergisi, 5*(1).
- Çiftçi, N. (2003). Kohlberg'in bilişsel ahlak gelişimi teorisi: ahlak ve demokrasi eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1* (1), 43-77.
- Darcın, E. (2014). Kadın mahkûmların cezaevinden çıktıktan sonra toplumsal hayata katılmada yaşadıkları zorluklar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 0*(32), 87-111.
- Davies A. (1992). Rapists' behaviour: A three aspect model as a basis for analysis and the identification of serial crime. *Forensic Science International, 55*(2), 173–194.
- Day, A., Boni, N., Hobbs, G., Carson, E., Whitting, L., & Powell, M. (2014). Professional attitudes to sex offenders: implications for multiagency and collaborative working. *Sexual Abuse in Australia and New Zealand: An Interdisciplinary Journal, 6*, 12-19.

- DeLuca, J. S., Vaccaro, J., Rudnik, A., Graham, N., Giannicchi, A., & Yanos, P. T. (2018). Sociodemographic predictors of sex offender stigma: How politics impact attitudes, social distance, and perceptions of sex offender recidivism. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(10), 2879–2896.
- Demirbaş, T. (2001). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Kitapevi.
- Demirbaş, T. (2005). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Denov, M. S. (2003). The myth of innocence: Sexual scripts and the recognition of child sexual abuse by female perpetrators. *Journal of Sex Research*, 40(3), 303–314.
- Dolu, O. (2010). *Suç teorileri: teori, araştırma ve uygulamada kriminoloji*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Dolu, O. (2011). *Suç teorileri: teori, araştırma ve uygulamada kriminoloji* (3.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Dolu, O., Sözer, M. A., Başbüyük, O., Karakuş, Ö., Geleri, A. ve Uludağ, Ş. (2012). *Kriminoloji* (1. Baskı). Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını.
- Dönmezer, S. (1994). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Dönmezer, S. ve Erman, S. (1979). *Nazari ve tatbiki ceza hukuku genel kısım* (7. baskı) içinde (s.341-348). İstanbul: Sermet Matbaası.
- Drake, C. R., Ward, T., Nathan, P., & Lee, J.P. (2001). Challenging the cognitive distortions of child molesters: An implicit theory approach. *Journal of Sexual Aggression*, 7, 25-40.
- Dull, R. T., & Wint, A. V. N. (1997). Crime victimization and its effect on fear of crime and justice attitudes. *Journal of Interpersonal Violence*, 12, 748-758.

- Dum, C. P., Socia, K. M., Long, B. L., & Yarrison, F. (2020). Would God Forgive? Public Attitudes Toward Sex Offenders in Places of Worship. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 32(5), 567–590.
- Durmaz, Ş. (2005). *Bilişim suçlarının sosyolojik analizi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetim Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Edens, J. F., Guy, L. S., & Fernandez, K. (2003). Psychopathic traits predict attitudes toward a juvenile capital murderer. *Behavioral Sciences & The Law*, 21(6), 807–828.
- Egger, S.A. (1999). Psychological profiling. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 15, 242-261.
- Eitzen, S. (1985). *Criminology: crime and criminal justice*. New York: Macmillon Publishing Company.
- Erdoğan, A. (2010). Pedofili: klinik özellikleri, nedenleri ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2, 132-160.
- Erdoğan, A., Tufan, E., Karaman, M., Atabek, M., Koparan, C., Özdemir, E. ve diğerleri. (2011). Türkiye'nin dört farklı bölgesinde çocuk ve ergenlere cinsel tacizde bulunan kişilerin karakteristik özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 55- 61.
- Erel-Çakır, A. ve Tarı-Cömert, I. (2023). Cinsel dokunulmazlığa ve mal varlığına karşı suç işlemiş ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlülerin aleksitimi, empati ve çocukluk çağı travmatik yaşantı düzeylerinin incelenmesi: Korelasyonel bir çalışma. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 20(1), 24-32.
- Evcim, H. (2011). *Sosyolojik açıdan Afyonkarahisar ilinde suç ve suçluluk: Yaralama ve cinayet suçları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

- Fanniff, A. M., & Becker, J. V. (2006). Specialized assessment and treatment of adolescent sex offenders. *Aggression and Violent Behavior, 11*(3), 265–282.
- Farnworth, M., Longmire, D.R., & West, V. M. (1998). College students' views on criminal justice. *Journal of Criminal Justice Education, 9*(1), 39-57.
- Fazel, S., Doll, H., & Långström, N. (2008). Mental disorders among adolescents in juvenile detention and correctional facilities: A systematic review and metaregression analysis of 25 surveys. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 47*(9), 1010–1019.
- Feild, H. S. (1978). Juror background characteristics and attitudes toward rape. Correlates of jurors' decisions in rape trials. *Law and Human Behavior, 2*(2), 73-93.
- Feldhaus, K. M., Houry, D., & Kaminsky, R. (2000). Lifetime sexual assault prevalence rates and reporting practices in an emergency department population. *Annals of Emergency Medicine, 36*(1), 23–27.
- Ferguson, K., & Ireland, C.A. (2006). Attitudes towards sex offenders and the influence of offence type: A comparison of staff working in a forensic setting and students. *The British Journal of Forensic Practice, 8* (2), 10-19.
- Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*. Albany: State University of New York.
- Fırat, S. ve Erk, M. A. (2022). Cinsel suçlara yönelen çocuk failler: cinsel suçların dinamikleri. *Psikiyatri Güncel Yaklaşımlar, 14*(1), 57-64.
- Ford, H. (2006). *Women who sexually abuse children*. Chichester, UK: John Wiley.

- Furnham, A., & Alison, L. (1994). Theories of crime, attitudes to punishment and juror bias amongst police, offenders and the general public. *Personality and Individual Differences*, 17(1), 45-48.
- Furnham, A., & Henderson, M. (1983). Lay theories of delinquency. *European Journal of Social Psychology*, 13, 107-120.
- Fuselier, D. A., Durham, R. L., & Wurtele, S. K. (2002). The child sexual abuser: Perceptions of college students and professionals. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 14(3), 271-280.
- Gakhal, B. K., & Brown, S. J. (2011). A comparison of the general public's, forensic professionals' and students' attitudes toward female sex offenders. *Journal of Sexual Aggression*, 17(1), 105-116.
- Gannon, T. A., Collie, R. M., Ward, T., & Thakker, J. (2008). Rape: Psychopathology, theory and treatment. *Clinical Psychology Review*, 28(6), 982-1008.
- Gannon, T., Terriere, R., & Leader, T. (2012). Ward and siegert's pathways model of child sexual offending: A cluster analysis evaluation. *Psychology, Crime & Law*, 18, 129-153.
- Gannon, T.A., & Rose, M.R. (2008). Female child sexual offenders: towards integrating theory and practice. *Aggression and Violent Behavior*, 13, 442- 461.
- Geçtan, E. (2003). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gedik-Küçük, Z. ve Gölge, Z. B. (2019). Cinsel istismar suçundan hüküm alan ergenlerin cinsel saldırgan davranışlarıyla ilişkili faktörlerin araştırılması. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 3(2), 21-36.
- Gerber, M. M., & Jackson, J. (2016). Authority and punishment: On the ideological basis of punitive attitudes towards criminals. *Psychiatry, Psychology and Law*, 23(1), 113-134.

- Gerke, J., Rassenhofer, M., Witt, A., Sachser, C., & Fegert, J. M. (2020). Female-perpetrated child sexual abuse: Prevalence rates in Germany. *Journal of Child Sexual Abuse*, 29(3), 263–277.
- Gibbons, D. C. (1969). Crime and punishment: A study in social attitudes. *Social Forces*, 47(4), 391-397.
- Gibson, C., Roberson, D., & Daniel, A. (2009). African American women on the possibilities of a relationship with an ex-offender. *Journal of Criminal Justice*, 37, 328-332.
- Giguere, R., & Dundes, L. (2002). Help wanted: A survey of employers concerns about hiring ex-convicts. *Criminal Justice Policy Review*, 13(4), 396-408.
- Glover, K., Olsson, M., Gameroff, M. J., & Neria, Y. (2010). Assault and mental disorders: A cross-sectional study of urban adult primary care patients. *Psychiatric Services (Washington, D.C.)*, 61(10), 1018–1023.
- Glowacz, F., & Born, M. (2013). Do adolescent child abusers, peer abusers, and non-sex offenders have different personality profiles?. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 22(2), 117–125.
- Gökulu, G. (2011). *Perceived risk of victimization and fear of crime: A case study of Metu students*. Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gölge, Z. B. (2005). *Cinsel saldırıda etkili faktörler ve suçlu profili*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Gölge, Z. B. ve Yavuz, M. F. (2007). Cinsel saldırı olgularının suç motivasyonuna göre sınıflandırılması. *Adli Tıp Dergisi*, 21(2), 11-19.

- Gölge, Z. B., Sanal, Y., Yavuz, S., ve Arslanoğlu-Çetin, E. (2016). Attitudes Toward Wife Abuse of Police Officers and Judiciary Members in Turkey: Profession, Gender, Ambivalent Sexism And Sex Roles. *Journal of Family Violence*, 31(6), 785–796.
- Gönültaş, M. B. ve Öztürk, M. (2020). Sosyal hizmet öğrencilerinin suçlulara yönelik algılarının değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(2), 477-499.
- Graham, N., Kimonis, E. R., Wasserman, A. L., & Kline, S. M. (2012). Associations among childhood abuse and psychopathy facets in male sexual offenders. *Personality Disorders*, 3(1), 66–75.
- Grasmick, H. G., & McGill, A. L. (1994). Religion, attribution style, and punitiveness toward juvenile offenders. *Criminology*, 32(1), 23-46.
- Grasmick, H. G., Bursik, R. J., & Blackwell, B. S. (1993). Religious beliefs and public support for the death penalty for juveniles and adults. *Journal of Crime and Justice*, 16 (2), 59-86.
- Green, E. G. T., Staerklé, C., & Sears, D. O. (2006). Symbolic racism and whites' attitudes towards punitive and preventive crime policies. *Law and Human Behavior*, 30(4), 435–454.
- Gunby C., & Woodhams J. (2010). Sexually deviant juveniles: Comparisons between the offender and offence characteristics of “child abusers” and “peer abusers.” *Psychology, Crime & Law*, 16, 47-64.
- Gündoğan, K., Koç, C., ve Ünlü, H. N. (2010). *Kast ve taksir*. Ankara: Bilge Yayınevi.
- Gündoğdu, V. (2017). *Bolu ağır ceza mahkemesinde karara bağlanmış cinsel istismar/saldırı olgularının analizi*. Tıpta uzmanlık tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi İzzet Baysal Tıp Fakültesi, Bolu.

- Hale, C. (1996). Fear of crime: A review of the literature. *International Review of Victimology*, 4, 79–150.
- Hall, E. R., Howard, J. A., & Boezio, S. L. (1986). Tolerance of rape: A sexist or antisocial attitude. *Psychology of Women Quarterly*, 10, 101-118.
- Hanson, R. K., & Bussière, M. T. (1998). Predicting relapse: A meta-analysis of sexual offender recidivism studies. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 66(2), 348–362.
- Hanson, R. K., & Morton-Bourgon, K. (2004). *Predictors of sexual recidivism: An updated meta-analysis*. Canada: Public Works and Government Services.
- Hanson, R.K., Gordon, A., Harris, A.J.R., Marques, J.K., Murphy, W., Quinsey, V.L., & Seto, M.C. (2002). First report on the collaborative outcome data project on the effectiveness of psychological treatment for sex offenders. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 14(2), 169-194.
- Hardcastle, L., Bartholomew, T., & Graffam, J. (2011). Legislative and community support for offender reintegration in Victoria. *Deakin Law Review*, 16, 111-132.
- Hare, R. D. & Neumann, C. S. (2009), Psychopathy: Assessment and forensic implications. *Canadian Journal of Psychiatry*, 54, 791-802.
- Harnett, P. H. (1997). The attitudes of female and male residential care workers to the perpetrators of sexual and physical assault. *Child Abuse & Neglect*, 21, 861–868.
- Harper, C. A., Hogue, T. E., & Bartel, R. M. (2017). Attitudes towards sexual offenders: What do we know, and why are they important? *Aggression and Violent Behavior*, 34, 201-2017.
- Harris, D. A. (2013). Age and type of onset of offending: results from a sample of male sexual offenders referred for civil commitment. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 57(10), 1226–1247.

- Hendriks, J., & Bijleveld, C. C. (2004). Juvenile sexual delinquents: contrasting child abusers with peer abusers. *Criminal Behaviour and Mental Health: CBMH*, 14(4), 238–250.
- Herzog, S., & Rattner, A. (2003). Public perceptions of crime seriousness in Israel: Native-born versus new immigrants. *International Journal of the Sociology of Law*, 31, 323–341.
- Higgins, C., & Ireland, C. A. (2009). Attitudes toward males and female sex offenders: A comparison of forensic staff, prison officers and the general public of Northern Ireland. *British Journal of Forensic Practice*, 11, 14–19.
- Hirschfield, P. J., & Piquero, A. R. (2010). Normalization and legitimation: Modeling stigmatizing attitudes toward ex-offenders. *Criminology*, 48, 27-55.
- Hodges, E.P. (2005). *The accuracy of psychological profiling of sexual homicide offenders*. Unpublished master's thesis, Mississippi State University, Mississippi.
- Hogan M. J., Chiricos T., & Gertz M. (2005). Economic insecurity, blame, and punitive attitudes. *Justice Quarterly*, 22(3), 392–412.
- Hogue, T. E. (1993a). Attitudes towards prisoners and sex offenders. In N. C. Clark & G. M. Stephenson (Eds.), *Sexual offenders: Context, assessment and treatment* (pp. 27–32). Leicester, UK: British Psychological Society.
- Hogue, T. E. (1993b). Attitudes towards prisoners and sexual offenders. *Issues in Criminal & Legal Psychology*, 19, 23–32.
- Hogue, T. E., & Peebles, J. (1997). The influence of remorse, intent and attitudes toward sex offenders on judgments of a rapist. *Psychology, Crime & Law*, 3, 249-259.
- Hoing, M. A., Tetrina, R., Duke, L. H., Vollm, B., & Vogelvang, B. (2016). Community support for sex offender rehabilitation in Europe. *European Journal of Criminology*, 13, 491-516.

- Hornor, G. (2010). Child sexual abuse: Consequences and implications. *Journal of Pediatric Health Care*, 24, 358-364.
- Hough, M., & Roberts, J. V. (1999). Sentencing trends in Britain: Public knowledge and public opinion. *Punishment and Society*, 1, 11-26.
- Hsu, L. K. G., & Starzynski, J. (1990). Adolescent rapists and adolescent child sexual assaulters. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 34(1), 23-30.
- Hunter, J. A., Figueredo, A. J., Malamuth, N. M., & Becker, J. V. (2003). Juvenile sex offenders: Toward the development of a typology. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 15(1), 27-48.
- Hunter, J.A. (2017) The sexual crimes of juveniles. In R.R. Hazelwood, & A. W. Burgess (Eds.), *Practical aspects of rape investigation: A multidisciplinary approach* (5th Edition). New York: CRC Press.
- Hurwitz, J., & Smithey, S. (1998). Gender differences on crime and punishment. *Political Research Quarterly*, 51, 89-115.
- Ireland, J. L., & Archer, J. (1996) Descriptive analysis of bullying in male and female adult prisoners. *Journal of Community and Applied Social Psychology*, 6, 35-47.
- İçli, T.G. (1993). *Türkiye’de suçlular: Sosyal kültürel ve ekonomik özellikleri*. Ankara: Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.
- İçli, T.G. (1998). *Kriminoloji*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- İçli, T.G. (2007). *Kriminoloji* (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- İşbakan, Z. H. (2011). *Cana yönelik ve mala yönelik suç işlemiş bireylerin kişilik özelliklerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İşman, Ş. (2003). *Çocukluk çağı istismarı ve ihmalinin çocuk suçluluğuna etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- İz, B. F. (2009). *Kohlberg'in bilişsel ahlak gelişimi kuramına göre hemşire öğrencilerin ahlaki yargı yeteneklerinin belirlenmesi*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Jahnke, S., Philipp, K., & Hoyer, J. (2015). Stigmatizing attitudes towards people with pedophilia and their malleability among psychotherapists in training. *Child Abuse & Neglect*, 40, 93–102.
- Jespersen, A. F., Lalumière, M. L., & Seto, M. C. (2009). Sexual abuse history among adult sex offenders and non-sex offenders: A meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 33(3), 179–192.
- Johnson E.H. (1974). *Crime, correction and society* (3rd ed.). Homewood, Illinois: The Dorsey Press.
- Johnson, H., Hughes, J. G., & Ireland, J. L. (2007). Attitudes towards sex offenders and the role of empathy, locus of control and training: A comparison between a probationer police and general public sample. *The Police Journal*, 80, 28–54.
- Joyal, C. C., Carpentier, J., & Martin, C. (2016). Discriminant factors for adolescent sexual offending: On the usefulness of considering both victim age and sibling incest. *Child Abuse & Neglect*, 54, 10–22.
- Karadağ-Şahan, M. C. (2022). *Kasten öldürme ve cinsel suçlar sebebiyle ceza infaz kurumunda bulunan erkek hükümlülerde çocukluk çağı travmaları ile dissosiyatif yaşantılar ve*

- travma sonrası büyüme arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karanfil, R. ve Zeren, C. (2012). Kahramanmaraş Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen ve sonuçlandırılan cinsel suçların analizi. *Adli Tıp Dergisi*, 26(1), 1-7.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karbeyaz, K. (2009). *Cinsel suç mağdurlarında beden veya ruh sağlığında bozulma kavramı, bu hususta düzenlenen adli raporların yargı kararı üzerindeki etkinliği*. Tıpta uzmanlık tezi, Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Eskişehir.
- Kaseweter, K., Woodworth, M., Logan, M., & Freimuth, T. (2016). High-risk sexual offenders: Towards a new typology. *J Crim Justice*, 47, 123-132.
- Katz-Schiavone, S., Levenson, J.S., & Ackerman, A. (2008). Myths and facts about sexual violence: Public perceptions and implications for prevention. *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, 15, 291–311.
- Kayı, Z., Yavuz, M. ve Arıcan, N. (2000). Kadın üniversite gençliği ve mezunlarına yönelik cinsel saldırı mağdur araştırması. *Adli Tıp Bülteni*, 5(3), 157-163.
- Keelan, C. M., & Fremouw, W. J. (2013). Child versus peer/adult offenders: A critical review of the juvenile sex offender literature. *Aggression and Violent Behavior*, 18(6), 732–744.
- Keil, T. J., & Vito, G. F. (1991). Fear of crime and attitudes toward capital punishment: A structural equations model. *Justice Quarterly*, 8, 447-464.
- Kennedy, M. A., & Gorzalka, B. B. (2002). Asian and non-Asian attitudes toward rape, sexual harassment, and sexuality. *Sex Roles*, 46(7/8), 227–238.

- Kernsmith, P. D., Craun, S. W., & Foster, J. (2009). Public attitudes toward sexual offenders and sex offender registration. *Journal of Child Sexual Abuse: Research, Treatment, & Program Innovations for Victims, Survivors, & Offenders*, 18(3), 290–301.
- Kerr, N., Tully, R. J., & Völlm, B. (2018). Volunteering with sex offenders: the attitudes of volunteers toward sex offenders, their treatment, and rehabilitation. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 30(6), 659–675.
- Kim H. Y. (2013). Statistical Notes for Clinical Researchers: Assessing Normal Distribution (2) Using Skewness and Kurtosis. *Restorative dentistry & endodontics*, 38(1), 52–54.
- King, L. L., & Roberts, J. J. (2015). The complexity of public attitudes toward sex crimes. *Victims & Offenders*, 00, 1-19.
- Kirsch, L. G., & Becker, J. V. (2006). Sexual offending: Theory of problem, theory of change, and implications for treatment effectiveness. *Aggression and Violent Behavior*, 11(3), 208-224.
- Kjelsberg E., Skoglund T. H., & Rustad A. B. (2007). Attitudes towards prisoners, as reported by prison inmates, prison employees and college students. *BMC Public Health*, 7, 71-79.
- Kjelsberg, E., & Loos, L. H. (2008). Conciliation or condemnation? Prison employees' and young peoples' attitudes towards sexual offenders. *The International Journal of Forensic Mental Health*, 7 (1), 95–103.
- Klama, E. V., & Egan, V. (2011). The big-five, sense of control, mental health and fear of crime as contributory factors to attitudes towards punishment. *Personality and Individual Differences*, 51, 613-617.
- Kleban, H., & Jeglic, E. (2012). Dispelling the myths: Can psychoeducation change public attitudes towards sex offenders? *Journal of Sexual Aggression*, 18(2), 179–193.

- Knight, R. A., & Thornton, D. (2007). *Evaluating and improving risk assessment schemes for sexual recidivism: A long-term followup of convicted sexual offenders* (Document No. 217618). U.S. Department of Justice.
- Knight, R. A., Warren, J. I., Reboussin, R., & Soley, B. J. (1998). Predicting rapist type from crime-scene variables. *Criminal Justice and Behavior*, 25, 46-80.
- Koon-Magnin, S. (2015). Perceptions of and support for sex offender policies: Testing Levenson, Brannon, Fortney, and Baker's findings. *Journal of Criminal Justice*, 43(1), 80-88.
- Korkmaz, M. N. (2013). *Mükemmeliyetçilik, politik yönelim ve dünya görüşünün suça ve suçluya yönelik tutumlar üzerindeki rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Köksal, F. ve Eliş, Y. Y. (2011). *Hukuk sisteminde suç ve unsurlar*. Ankara: Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayını.
- Kuhn, A. (1993). Attitudes towards punishment. In A. Alvazzi del Frate, U. Zvekic, & J. J. M. van Dijk (Eds.), *Understanding crime: Experiences of crime and crime control* (pp. 271-288). Rome: UNICRI.
- Kulak, H. (1996). *Kasten adam öldürme suçu faillerinin kişilik yapıları ve sosyodemografik özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Kumar, S. (2016). Career choice and college students: Parental influence on career choice traditionalism among college students in selected cities in Ethiopia. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 3(3), 23-30.
- Kurdoğlu, M., Kurdoğlu, Z., Güler, A. ve Özgökçe, Ç. (2010). Türkiye'nin doğusunda çocukluk çağındaki cinsel istismar olgularının değerlendirilmesi. *Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneği Dergisi*, 7(4), 285-288.

- Lambert, E. G., Jenkins, M., & Ventura, L. (2009). The influence of gender, race, age, academic level, and political affiliation on corporal punishment attitudes. *Professional Issues in Criminal Justice*, 4(3-4), 51-67.
- Lambert, E. G., Pasupuleti, S., & Allen, R. I. (2005). Punishment and rehabilitation views of social work majors and non-social work students: an exploratory study. *Journal of the South Carolina Academy of Science*, 3, 31-42.
- Langworthy, R. H., & Whitehead, J. T. (1986). Liberalism and fear as explanations of punitiveness. *Criminology*, 24, 575-592.
- Larsen, K. S., & Long, E. (1988). Attitudes toward rape. *Journal of Sex Research*, 24, 299–304.
- Lea, S., Auburn, T., & Kibblewhite, K. (1999). Working with sex offenders: The perceptions and experiences of professionals and paraprofessionals. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 43(1), 103–119.
- LeBel, T. P. (2012). If one doesn't get you another one will: Formerly incarcerated persons' perceptions of discrimination. *The Prison Journal*, 92, 63-87.
- LeBlanc, M., & Loeber, R. (1998). Developmental criminology updated. *J Crime Justice*, 23, 115-198.
- Lee, J., Pomeroy, E. C., Yoo, S. K., & Rheinboldt, K. T. (2005). Attitudes toward rape: A comparison between Asian and Caucasian college students. *Violence Against Women*, 11(2), 177–196.
- Leroux, E. J., Pullman, L. E., Motayne, G., & Seto, M. C. (2016). Victim age and the generalist versus specialist distinction in adolescent sexual offending. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 28(2), 79–95.

- Levenson, J. S., Brannon, Y. N., Fortney, T., & Baker, J. (2007). Public perceptions about sex offenders and community protection policies. *Analyses of Social Issues and Public Policy (ASAP)*, 7(1), 137-161.
- Levenson, M.R., Kiehl, K.A. & Fitzpatrick, C.M. (1995). Assessing psychopathic attributes in a noninstitutionalized population. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 151-158.
- Leverentz, A. (2011). Neighborhood context of attitudes toward crime and reentry. *Punishment & Society*, 13, 64-92.
- Locke, C. R. (2010). *Public attitudes toward mental illness: An experimental design examining the media's impact of crime on stigma*. Unpublished doctoral dissertation, The Ohio State University, Columbus.
- Lösel, F., & Schmucker, M. (2005). The effectiveness of treatment for sexual offenders: A comprehensive meta-analysis. *Journal of Experimental Criminology*, 1(1), 117–146.
- Luce, H., Schrager, S., & Gilchrist, V. (2010). Sexual assault of women. *American Family Physician*, 81(4), 489–495.
- Mackey D. A., & Courtright K. E. (2000). Assessing punitiveness among college students: A comparison of criminal justice majors with other majors. *Criminal Justice Studies*, 12(4), 423–441.
- Mackey, D. A., & Courtright, K. E. (2000). Assessing punitiveness among college students: A comparison of criminal justice majors with other majors. *Justice Professional*, 12, 423-441.
- MacMillan, H. L., Tanaka, M., Duku, E., Vaillancourt, T., & Boyle, M. H. (2013). Child physical and sexual abuse in a community sample of young adults: Results from the Ontario child health study. *Child Abuse & Neglect*, 37, 14–21.

- Mancini, C., & Mears, D. P. (2010). To execute or not to execute? Examining public support for capital punishment of sex offenders. *Journal of Criminal Justice*, 38(5), 959–968.
- Mancini, C., Shields, R. T., Mears, D. P., & Beaver, K. M. (2010). Sex offender residence restriction laws: parental perceptions and public policy. *Journal of Criminal Justice*, 38, 1022-1030.
- Maniglio, R. (2009). The impact of child sexual abuse on health: A systematic review of reviews. *Clinical Psychology Review*, 29(7), 647–657.
- Mann, R. E., Hanson, R. K., & Thornton, D. (2010). Assessing risk for sexual recidivism: Some proposals on the nature of psychologically meaningful risk factors. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 22(2), 191–217.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji sözlüğü* (O. Akinhay ve D. Kömürcü, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Marshall, W. L., & Barbaree, H. E. (1990). An integrated theory of the etiology of sexual offending. In W. L. Marshall, D. R. Laws, & H. E. Barbaree (Eds.), *Handbook of sexual assault: Issues, theories, and treatment of the offender* (pp. 257–275). Plenum Press.
- Maruna, S., & King, A. (2009). Once a criminal, always a criminal?: ‘Redeemability’ and the psychology of punitive public attitudes. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 15(1-2), 7-24.
- Marx B. R. (2005). *Understanding the relationship between moral reasoning and liberalism-conservatism*. Doctoral dissertation, University of Sydney.
- Matthews, J.K. (1993). *Working with female sexual abusers*. New York: Guilford Press.
- Matthews, R. (2005). The myth of punitiveness. *Theoretical Criminology*, 9(2), 175-201.

- Mears, D. P., Mancini, C., Gertz, M., & Bratton, J. (2008). Sex crimes, children, and pornography. *Crime & Delinquency*, 54(4), 532–559.
- McClintock, T. L. (1995). Sexual offending. *International Review of Psychiatry*, 7(2), 253–259.
- Mccorkle, R. C. (1993). Research note: Punish and rehabilitate? Public attitudes toward six common crimes. *Crime & Delinquency*, 39(2), 240-252.
- McGhee, M. (2008). *Two strikes and you're dead: Public opinion on capital punishment for sex offenders*. Unpublished doctoral dissertation, University of Oklahoma, Norman.
- McGrath, R. J., Cumming, G., Livingston, J. A., & Hoke, S. E. (2003). Outcome of a treatment program for adult sex offenders: From prison to community. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(1), 3–17.
- McKibben, A., Proulx, J., & Lusignan, R. (1994). Relationships between conflict, affect and deviant sexual behaviors in rapists and pedophiles. *Behaviour Research and Therapy*, 32(5), 571–575.
- Melvin, K., Gramling, L., & Gardner, W. (1985). A scale to measure attitudes toward prisoners. *Criminal Justice and Behavior*, 12(2), 241-253.
- Merton, R. (1968). *Social theory and social structure*. New York: Free Press.
- Miller, M. K., & Hayward, R. D. (2008). Religious characteristics and the death penalty. *Law and Human Behavior*, 32(2), 113–123.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course-persistent antisocial behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100(4), 674–701.
- Mori, L., Bernat, J. A., Glenn, P. A., Selle, L. L., & Zarate, M. G. (1995). Attitudes toward rape: Gender and ethnic differences across Asian and Caucasian college students. *Sex Roles: A Journal of Research*, 32(7-8), 457–467.

- Motiuk, L. L. (1998). Using dynamic factors to beter predict post-release outcome. *Forum on Corrections Research*, 10(3), 12-15.
- Nathanson, C., Paulhus, D.L. & Williams, K.M. (2006). Predictors of a behavioral measure of scholastic cheating: Personality and competence but not demographics. *Contemporary Educational Psychology*, 31, 97-122.
- National Sexual Violence Resource Center. (2015). *Statistics about sexual violence*. Retrieved http://www.nsvrc.org/sites/default/files/publications_nsvrc_factsheet_media-packet_statistics-about-sexual-violence_0.pdf
- Nelson, M., Herlihy, B., & Oescher, J. (2002). A survey of counselor attitudes towards sex offenders. *Journal of Mental Health Counseling*, 24(1), 51-67.
- Newburn, T. (2017). *Criminology* (3rd ed.). Oxford: Routledge.
- Newcombe, P. A., van den Eynde, J., Hafner, D., & Jolly, L. (2008). Attribution of responsibility for rape: Differences across familiarity of situation, gender and acceptance of rape myths. *Journal of Applied Social Psychology*, 38, 1736–1754.
- O'Brien, J. E., Li, W., & Burton, D. L. (2015). Eating disordered behaviors and body disapproval in adolescent males adjudicated for sexual and nonsexual crimes. *Journal of child sexual abuse*, 24(8), 922–942.
- Okta, A. (2001). İşyerinde cinsel taciz ve istismar. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 0 (7) ,75-89.
- Olver, M. E., & Barlow, A. A. (2010). Public attitudes toward sex offenders and their relationship to personality traits and demographic characteristics. *Behavioral Sciences and the Law*, 28, 832-849.
- Ouimet, M., & Coyle, E. J. (1991). Fear of crime and sentencing punitiveness: Comparing the general public and court practitioners. *Canadian Journal of Criminology*, 33, 149-162.

Owen, D. (2004). *Criminal minds*. New York: Barnes & Noble Books.

Özdemir, B., Celbiş, O., İris, M. ve Üzün, İ. (2012). Doğumla sonuçlanan baba-kız ensesti: Olgu sunumu. *Journal of Turgut Özal Medical Center*, 19 (1), 30-32.

Özdemir, E. (2006). İşyerinde cinsel taciz suçu. *Çalışma ve Toplum*, 4 (11), 83-96.

Özkalp, E. (2005). *Sosyolojiye giriş* (13. Baskı). Bursa: Ekin Kitabevi Yayınları.

Öztürk, M. (2015). *Sosyolojik açıdan suç korkusu ve yaşam memnuniyeti: Mersin ili örneği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

Öztürk, M. O. ve Uluşahin, A. (2016). *Ruh sağlığı ve bozuklukları*. Ankara: Nobel Tıp Kitapları.

Öztürk, M.O. ve Uluşahin, N.A. (2016). *Ruh sağlığı ve bozuklukları* (14. baskı). Ankara: Tuna Matbaacılık.

Öztürk-Çopur, E., Ulutaşdemir, N. & Balsak, H. (2015). Çocuk ve suç. Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi “Erken Müdahale”de sunulan bildiri. Hacettepe Üniversitesi Kültür Merkezi, Ankara.

Packard, W. S., & Rosner, R. (1985). Psychiatric evaluations of sexual offenders. *Journal of Forensic Sciences*, 30(3), 715–720.

Pager, D. (2003). The mark of a criminal record. *American Journal of Sociology*, 108, 937-975.

Paquette Boots, D., Cochran, J. K., & Heide, K. M. (2003). Capital punishment preferences for special offender populations. *Journal of Criminal Justice*, 31, 553- 56.

Pereda, N., Guilera, G., Forns, M., & Gómez-Benito, J. (2009). The prevalence of child sexual abuse in community and student samples: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 29(4), 328–338.

- Perkins, D. V., Raines, J. A., Tschopp, M. K., & Warner, T. C. (2009). Gainful employment reduces stigma toward people recovering from schizophrenia. *Community Mental Health Journal*, 45, 158-162.
- Peter, T. (2009). Exploring taboos comparing male and female perpetrated child sexual abuse. *Journal of Interpersonal Violence*, 24 (7), 1111-1128.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of intergroup contact theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90, 751-783.
- Pickett, J. T., Mancini, C., & Mears, D. P. (2013). Vulnerable victims, monstrous offenders, and unmanageable risk: Explaining public opinion on the social control of sex crime. *Criminology*, 51(3), 729–759.
- Polat, O. (2004). *Klinik adli tıp*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Polat, O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Polat, O., İnancıcı, M.A. ve Aksoy, M.E. (1997). *Cinsel Suçlar*. Adli Tıp Ders Kitabı, O Polat, MA İnancıcı, ME Aksoy (Ed). Nobel Tıp Kitapevleri, s. 340-60.
- Polizzi, D. M., MacKenzie, D. L., & Hickman, L. J. (1999). What works in adult sex offender treatment: A review of prison and non-prison-based treatment programs. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 43, 357–374.
- Rade, C. B., Desmarais, S. L., & Mitchell, R. E. (2016). A meta-analysis of public attitudes toward ex-offenders. *Criminal Justice and Behavior*, 43(9), 1260–1280.
- Radley, L. (2001). Attitudes towards sex offenders. *Forensic Update*, 66, 5–9.
- Rebeiz, M. J., & Harb, C. (2010). Perceptions of rape and attitudes toward women in a sample of Lebanese students. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(4), 735–752.

- Robertiello, G., & Terry, K. J. (2007). *Can we profile sex offenders? a review of sex offender typologies. Aggression and Violent Behavior, 12*(5), 508–518.
- Roberts, C.F., Doren, D.M., & Thornton, D. (2002). Dimensions associated with assessments of sex offender recidivism risk. *Criminal Justice and Behavior, 29*, 569- 589.
- Rodgers, M. L. (1977). *Societal reaction to crime -a study of public reactions toward punishment of offenders who commit burglary*. Doctoral dissertation, University of Wisconsin-Madison, Madison.
- Rogers, P., & Davies, M. (2007). Perceptions of credibility and attributions of blame towards victim in a childhood sexual abuse case: Gender and age factors. *Journal of Interpersonal Violence, 22*, 566–584.
- Rogers, P., Hirst, L., & Davies, M. (2011). An investigation into the effect of respondent gender, victim age, and perpetrator treatment on public attitudes towards sex offenders, sex offender treatment, and sex offender rehabilitation. *Journal of Offender Rehabilitation, 50*, 511-530.
- Rogers, P., Josey, N., & Davies, M. (2007). Victim age, attractiveness and abuse history as factors in the perception of a hypothetical child sexual abuse case. *Journal of Sexual Aggression, 13*, 121–137.
- Rosselli, M. K., & Jeglic, E. L. (2017). Factors impacting upon attitudes toward sex offenders: the role of conservatism and knowledge. *Psychiatry, psychology, and Law :An Interdisciplinary Journal of the Australian and New Zealand Association of Psychiatry, Psychology and Law, 24*(4), 496–515.
- Rothwell, M., Fido, D., & Heym, N. (2021). Perceptions around adult and child sex offenders and their rehabilitation as a function of education in forensic psychology independent of

traditionalism and perpetrator sex. *Forensic Science International: Mind and Law*, 2, 1-7.

Ryckman, R. M. (2008). *Theories of Personality*. USA: Thomson Higher Education.

Sahlstrom, K. J., & Jeglic, E. L. (2008). Factors affecting attitudes toward juvenile sex offenders. *Journal of Child Sexual Abuse*, 17(2), 180–196.

Sanghara, K. K., & Wilson, J. C. (2006). Stereotypes and attitudes about child sexual abusers: A comparison of experienced and inexperienced professionals in sex offender treatment. *Legal and Criminological Psychology*, 11(2), 229–244.

Sathyanarayana-Rao, T. S., Nagpal, M., & Andrade, C. (2013). Sexual coercion: Time to rise to the challenge. *Indian Journal of Psychiatry*, 55(3), 211–213.

Schmallegger, F. (2006). *Criminology today* (4th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Schultz, D. P. & Schultz, S. E. (2013). *Theories of personality* (10th ed.). Wadsworth: Cengage Learning.

Scott, E. S., Reppucci, N. D., Antonishak, J., & DeGennaro, J. T. (2006). Public attitudes about the culpability and punishment of young offenders. *Behavioral Sciences & The Law*, 24(6), 815–832.

Scully, D. (1990). *Understanding sexual violence: a study of convicted rapists*. Boston: Unwin Hyman.

Sellin, T. (2010). Culture Conflict and Crime. In H. Copes, & V. Topalli (Eds). *Criminological Theory: Readings and Retrospectives* (pp.386-389). New York: McGraw-Hill.

Seto, M. C., & Lalumière, M. L. (2010). What is so special about male adolescent sexual offending? A review and test of explanations through meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 136(4), 526–575.

- Shafiq, N., Ohlsson, I. M. & Mathias, P. (2016). Predictors of punitive attitudes among police officers. *Journal of Forensic Practice*, 18, 78-86.
- Shaver, K. G. (1970). Defensive attribution: Effects of severity and relevance on the responsibility assigned for an accident. *Journal of Personality & Social Psychology*, 14(2), 101-113.
- Shaw, C. R. & McKay, H.D. (1972). *Juvenile delinquency and urban areas* (3rd ed.). Chicago: University of Chicago Press.
- Shelley, T. O., Waid, C. A., & Dobbs, R. R. (2011). The influence of criminal justice major on punitive attitudes. *Journal of Criminal Justice Education* 1, 1-17.
- Shields, K., & Moya, D. D. (1997). Correctional health care nurses' attitudes toward inmates. *Journal of Correctional Health Care*, 4 (1), 37-59.
- Siegel, J. L. (1989). *Criminology*. St.Paul: West Pub. Company.
- Sokullu-Akıncı, F. (1999). *Kriminoloji*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Sokullu-Akıncı, F. (2004). *Kriminoloji* (4. Baskı). İstanbul: Beta Basım.
- Sokullu-Akıncı, F. (2014). *Kriminoloji* (11. Baskı). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Soss, J., Langbein, L., & Metelko, A. R. (2003). Why do white Americans support the death penalty? *The Journal of Politics*, 65(2), 397-421.
- Soyaslan, D. (1996). *Kriminoloji*. Ankara: Ankara Üniversitesi Döner Sermaye Yayınevi.
- Soyaslan, D. (2003). *Kriminoloji*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Soysal, H. (2005). *Adli psikiyatri el kitabı*. İstanbul: Roman's Yayınları.
- Soysal, Z. (2003). *Adli obstetrik ve jinekoloji*. İstanbul: Adli Tıp Kurumu Yayınları.

- Spertus, I. L., Yehuda, R., Wong, C. M., Halligan, S., & Seremetis, S. V. (2003). Childhood emotional abuse and neglect as predictors of psychological and physical symptoms in women presenting to a primary care practice. *Child Abuse and Neglect*, 27(11), 1247-1258.
- Spoo, S., Kaylor, L. E., Schaaf, S., Rosselli, M., Laake, A., Johnson, C., & Jeglic, E. L. (2018). Victims' attitudes toward sex offenders and sex offender legislation. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 62(11), 3385–3407.
- Sprott, J. B., & Doob, A. N. (1997). Fear, victimization, and attitudes to sentencing, the courts and the police. *Canadian Journal of Criminology*, 39, 275-291.
- Stewart, A. J., Steiman, M., Cauce, A. M., Cochran, B. N., Whitbeck, L. B., & Hoyt, D. R. (2004). Victimization and posttraumatic stress disorder among homeless adolescents. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 43(3), 325–331.
- Szlachcic, R., Fox, S., Conway, C., Lord, A., & Christie, A. (2015). The relationship between schemas and offence supportive attitudes in mentally disordered sexual offenders. *J Sex Aggress*, 21, 318-336.
- Szymanski, L. A., Devlin, A. S., Chrisler, J. C., & Vyse, S. A. (1993). Gender role and attitudes toward rape in male and female college students. *Sex Roles*, 29, 37–57.
- Şen, H. ve Yazıcı, K. (2017). Türkiye’deki illerin cinsel suçlar açısından incelenmesi. *Alphanumeric Journal*, 5(2), 293-307.
- Tajalli, H., De Soto, W., & Dozier, A.A. (2013). Determinants of punitive attitudes of college students toward criminal offenders. *Journal of Criminal Justice Education*, 24, 339-356.

- Tardif, M., Auclair, N., Jacob, M., & Carpentier, J. (2005). Sexual abuse perpetrated by adult and juvenile females: An ultimate attempt to resolve a conflict associated with maternal identity. *Child Abuse & Neglect*, 29(2), 153–167.
- Terry, K. J. (2006). *Sexual offenses and offenders: Theory, practice, and policy*. Belmont, CA: Thomson Learning/Wadsworth.
- Testa, M. (2002). The impact of men's alcohol consumption on perpetration of sexual aggression. *Clinical Psychology Review*, 22(8), 1239–1263.
- Tewksbury, R., & Lees, M. (2006). Perceptions of sex offender registration: Collateral consequences and community experiences. *Sociological Spectrum*, 26, 309-334.
- Tewksbury, R., & Mustaine, E. E. (2013). Law-enforcement officials' views of sex offender registration and community notification. *International Journal of Police Science & Management*, 15(2), 95–113.
- Tewksbury, R., Mustaine, E. E., & Payne, B. K. (2011). Community corrections professionals' views of sex offenders, sex offender registration and community notification and residency restrictions. *Federal Probation*, 75, 45-50.
- Tewksbury, R., Mustaine, E. E., & Payne, B. K. (2012). Community corrections professionals' attitude about sex offenders: Is the CATSO applicable? *Criminal Justice Studies*, 25, 145-157.
- Thornton, D. (2013). Implications of our developing understanding of risks and protective factors in the treatment of adult male sexual offenders. *International Journal of Behavioral Consultation and Therapy*, 8(3-4), 62-65.
- Tsoudis, O. (2000). Does majoring in criminal justice affect perceptions of criminal justice? *Journal of Criminal Justice Education*, 11(2), 225-236.

- Tülü, İ.A., ve Erden, G. (2014). Türkiye'de cinsel suçlular ile ilgili suç analizi: Cinsel saldırı suçlularının psikolojik profilleri, bilişsel çarpıtmaları ve psikopati düzeyleri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(1), 19-30.
- Tyler, T. R., & Boeckmann, R. J. (1997). Three strikes and you are out, but why? The psychology of public support for punishing rule breakers. *Law and Society Review*, 31, 23.
- Ueda, M. (2017). Developmental risk factors of juvenile sex offenders by victim age: An implication for specialized treatment programs. *Aggression and Violent Behavior*, 37, 122–128.
- Unnever, J. D., & Cullen, F. T. (2007). Reassessing the racial divide in support for capital punishment: The continuing significance of race. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 44(1), 124–158.
- Unnever, J. D., Bartkowski, J. P., & Cullen, F. T. (2010). God imagery and opposition to abortion and capital punishment: A partial test of religious support for the consistent life ethic. *Sociology of Religion*, 71(3), 307-322.
- Unnever, J.D., Cullen, F.T. & Fisher, B.S. (2005). Empathy and public support for capital punishment. *Journal of Crime and Justice*. 28(1), 1-34.
- Valliant, P. M., Furac, C. J., & Antonowicz, D. H. (1994). Attitudes toward sex offenders by female undergraduate university students enrolled in psychology programs. *Social Behavior and Personality*, 22, 105–110.
- van der Put, C. E., & Asscher, J. J. (2015). Protective factors in male adolescents with a history of sexual and/or violent offending: A comparison between three subgroups. *Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment*, 27(1), 109–126.

- van Outsem, R. (2007). Sexually abusive behaviour in juveniles: Deviant and non-deviant pathways. *J Sex Aggression*, 13(2), 169-179.
- van Wijk, A., van Horn, J., Bullens, R., Bijleveld, C., & Doreleijers, T. (2005). Juvenile sex offenders: a group on its own? *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 49(1), 25–36.
- van Wijk, A., Vermeiren, R., Loeber, R., 't Hart-Kerkhoffs, L., Doreleijers, T., & Bullens, R. (2006). Juvenile sex offenders compared to non-sex offenders: A review of the literature 1995-2005. *Trauma, Violence & Abuse*, 7(4), 227–243.
- Varona, D. (2011) Citizens and punitive attitudes: A pilot study of Spanish university students. In: Kury H, Shea E (eds) *Punitivity. International Developments. Vol. 2: Insecurity and Punitiveness*. Bochum: Universitätsverlag Dr. N. Brockmeyer, 295–326.
- Vess, J., & Skelton, A. (2010). Sexual and violent recidivism by offender type and actuarial risk: Reoffending rates for rapists, child molesters and mixed-victim offenders. *Psychology, Crime & Law*, 16(7), 541–554.
- Viki, G. T., Fullerton, I., Raggett, H., Tait, F., & Wiltshire, S. (2012). The role of dehumanization in attitudes toward the social exclusion and rehabilitation of sex offenders. *Journal of Applied Social Psychology*, 42, 2349-2367.
- Vold, G., Bernard, T. & Snipes J. (2002). *Theoretical criminology* (5th ed.). New York: Oxford University Press.
- Wanner, R. A., & Caputo, T. C. (1987). Punitiveness, fear of crime, and perceptions of violence. *Canadian Journal of Sociology*, 12, 331-334.
- Ward, T., & Keenan, T. (1999). Child molesters' implicit theories. *Journal of Interpersonal Violence*, 14, 821-838.

- Ware, J., Galouzis, J., Hart, R., & Allen, R. (2012). Training correctional staff in the management of sex offenders: Increasing knowledge and positive attitudes. *Sexual Abuse in Australia and New Zealand*, 4 (2), 23-30.
- Weekes, J. R., Pelletier, G., & Beaudette, D. (1995). Correctional officers: How do they perceive sex offenders?. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 39(1), 55–61.
- Whitaker, D. J., Le, B., Karl Hanson, R., Baker, C. K., McMahon, P. M., Ryan, G., Klein, A., & Rice, D. D. (2008). Risk factors for the perpetration of child sexual abuse: A review and meta-analysis. *Child Abuse & Neglect*, 32(5), 529–548.
- Wiley, J., Sugar, N., Fine, D., & Eckert, L. O. (2003). Legal outcomes of sexual assault. *American journal of obstetrics and gynecology*, 188(6), 1638–1641.
- Williams, K. S., & Bieri, D. M. (2015). An incident-based comparison of female and male sexual offenders. *Sexual Abuse: Journal of Research and Treatment*, 27(3), 235–257.
- Willis, G. M., Malinen, S., & Johnston, L. (2013). Demographic differences in public attitudes towards sex offenders. *Psychiatry, Psychology & Law*, 20(2), 230–247.
- Wnuk, D., Chapman, J. E., & Jeglic, E. L. (2006). Development and refinement of a measure of attitudes toward sex offender treatment. *Journal of Offender Rehabilitation*, 43(3), 35–47.
- Wurtele S. K. (2018). University students' perceptions of child sexual offenders: Impact of classroom instruction. *Journal of child sexual abuse*, 27(3), 276–291.
- Yates, P.M. (2013). Treatment of sexual offenders: Research, best practices, and emerging models. *International Journal Of Behavioral Consultation and Therapy*, 8(3-4), 89-95.

Yavuz-Bozduğan, Ç.B. (2019). *Erken dönem uyumsuz şemalar ile Kohlberg ahlaki gelişim kuramı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yavuzer, H. (2001). *Çocuk ve suç*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2009). *Çocuk ve suç*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Young, R. L. (2004). Guilty until proven innocent: Conviction orientation, racial attitudes, and support for capital punishment. *Deviant Behavior*, 25(2), 151–167.

8. EKLER

8.1. Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

Sizi Doç. Dr. Zeynep Belma Gölge danışmanlığında, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Sedanur Er Çelik tarafından yürütülen "Adli Alanda Çalışanların Suça ve Suçluya Yönelik Tutumlarında Sosyo-demografik ve Mesleki Özelliklerin Etkisi" başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı, mesleği gereği suçlularla temas halinde bulunan savcılarının, hakimlerin, polislerin ve sosyal çalışmacıların suça, suçlulara ve suçluların tedavilerine yönelik tutumlarında sosyo-demografik ve mesleki özelliklerinin nasıl rol oynadığının ortaya konmasıdır. Veri toplama aracı olarak, Kişisel Bilgi Formu, Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği, Politik Yönelim Ölçeği ve Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği kullanılacaktır. Araştırmada sizden tahmini 15-20 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya siz dahil tahminen 400 kişi katılacaktır. Bu araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama ve katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına sahipsiniz. Araştırmada iletişim bilgileriniz istenmeyecektir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya ----- e-posta adresine mail atabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz. Bu çalışmadan elde edilecek veriler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır; ancak Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) çerçevesinde gizli tutulacak olan verileriniz sadece bilimsel yayın amacıyla kullanılabilir. Çevrim içi olarak

Adli Alanda Çalışanların Cinsel Suçlulara Karşı Tutumu

anonim toplanan ve saklanan veriler, KVKK kapsamında 28 Ekim 2017 tarihinde 30224 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmeliğe dayanarak 2 yıl süre ile muhafaza edilecek ve bu sürenin bitiminde geri döndürülemez şekilde silinip imha edilecektir.

Yukarıda yer alan bilgileri okudum, çalışmaya katılmayı;

() kabul ediyorum

8.2. Kişisel Bilgi Formu

Bu formla siz katılımcıların demografik ve bazı kişisel bilgileri ile ilgili veriler toplanmaya çalışılacaktır. Lütfen, aşağıdaki ifadeleri dikkatli bir şekilde okuyarak doğru cevaplandırınız.

1-Cinsiyetiniz

- ☐ Kadın
☐ Erkek

2-Yaşınız:

3-Medeni durumunuz

- ☐ Bekar
☐ Evli
☐ Diğer (Belirtiniz:)

4-Çocuğunuz var mı?

- ☐ Hayır
☐ Evet

5- Cevabınız evet ise sahip olduğunuz çocuk sayısını belirtiniz:

6-Eğitim düzeyiniz

- ☐ Lise mezunu
☐ Ön Lisans
☐ Lisans mezunu
☐ Lisansüstü mezunu

7-Doğup büyüdüğünüz yer

- ☐ Büyükşehir
☐ Şehir
☐ Kasaba
☐ Köy

8-Mesleğiniz nedir?

- ☐ Hakim
☐ Savcı
☐ Psikolog
☐ Rehberlik ve Psikolojik Danışman (Pedagog)
☐ Polis
☐ Sosyal Hizmet Uzmanı

9-Gelir durumunuz nedir?

- ☐ Gelirim giderimden az
☐ Gelir giderim eşit
☐ Gelirim giderimden fazla

10-Görev yaptığınız şehir neresi? :.....

11- Meslekteki kıdem süreniz (Lütfen bu soruyu, meslekte 1 yılınızı tamamladıysanız “yıl”, çalışma süreniz bir yıldan az ise “ay” olarak cevaplayınız):

12- Politik görüşünüzü nerede konumlandırırsınız? Aşağıdaki derecelendirmeyi dikkate alarak politik görüşünüzü en iyi tanımlayan şıkkı işaretleyiniz.

- (aşırı sol) 1 2 3 4 5 6 7 (aşırı sağ)
☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

13- Aşağıdaki derecelendirmeyi dikkate alarak dini inancınızı en iyi tanımlayan şıkkı işaretleyiniz.

- (hiç dindar değilim) 1 2 3 4 5 6 7 (çok dindarım)
☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

14- Daha önce herhangi bir suçun mağduru oldunuz mu?

- ☐ Evet
☐ Hayır

15- Cevabınız evet ise mağduru olduğunuz suç türünü belirtiniz.

- ☐ Yaralama
☐ Cinsel suç
☐ Gasp
☐ Hırsızlık
☐ Dolandırıcılık
☐ Hakaret/iftira
☐ Diğer: (Belirtiniz:.....)

16-Daha önce bir yakınınız herhangi bir suçun mağduru oldu mu?

- ☐ Evet
☐ Hayır

17-Cevabınız evet ise yakınınızın mağduru olduğu suç türünü belirtiniz.

- ☐ Yaralama
☐ Cinsel suç
☐ Gasp

Adli Alanda Çalışanların Cinsel Suçlulara Karşı Tutumu

- ☐ Hırsızlık
- ☐ Dolandırıcılık
- ☐ Hakaret/iftira
- ☐ Diğer: (Belirtiniz:.....)

18- Yakınlarınız ve/veya tanıdıklarınız arasında tutuklanmış/hüküm giymiş veya suç işlemiş birey var mı?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

19-Cevabınız evet ise suç türünü belirtiniz

- ☐ Yaralama
- ☐ Cinsel suç
- ☐ Gasp
- ☐ Hırsızlık
- ☐ Dolandırıcılık
- ☐ Hakaret/iftira
- ☐ Diğer: (Belirtiniz:.....)

20- Meslek hayatınız süresince, yetişkin cinsel suç mağduru ve/veya faili ile karşılaşma sıklığınızı belirtiniz

(hiç karşılaşmadım)	1	2	3	4	5	(oldukça fazla karşılaştım)
	☐	☐	☐	☐	☐	

21-Meslek hayatınız süresince, cinsel istismar mağduru çocuk ve/veya çocuk cinsel istismarcısı ile karşılaşma sıklığınızı belirtiniz

(hiç karşılaşmadım)	1	2	3	4	5	(oldukça fazla karşılaştım)
	☐	☐	☐	☐	☐	

22-Bugüne kadar suç, suçlu ve suç mağduru konusunda eğitim aldınız mı?

- ☐ Eğitim almadım
- ☐ Lisans eğitimim sırasında aldım.
- ☐ Yüksek lisans eğitimim sırasında aldım.
- ☐ Hizmetiçi eğitim aldım.
- ☐ Seminer, panel, çalıştaylara katıldım.
- ☐ Diğer belirtiniz:.....

8.3 Politik Yönelim Ölçeği

Aşağıda destekleyebileceğiniz ya da karşı çıkabileceğiniz bir dizi madde verilmiştir. Lütfen her bir maddeyi okuduktan sonra o maddede belirtilen fikre katılma derecenizi belirtiniz.

Yanıt Seçenekleri:

1 Tamamen Karşıyım, 2 Karşıyım, 3 Ne Destekliyorum Ne de Karşıyım, 4 Destekliyorum, 5 Tamamen Destekliyorum

1. İdam cezası	1	2	3	4	5
2. Ötenazi (ağır hastalık durumundan ölüm isteme) hakkı	1	2	3	4	5
3. Sendikaların kurulması ve işlerlik kazanması	1	2	3	4	5
4. Dini otoritenin politikalara yön vermesi	1	2	3	4	5
5. Eşcinsel Hakları	1	2	3	4	5
6. Evlilik öncesi cinsel ilişki	1	2	3	4	5
7. Kürtajın yasaklanması	1	2	3	4	5
8. Seferberlik ilanı	1	2	3	4	5
9. Otomatik kondom (prezervatif) satış makinesinin kullanılması	1	2	3	4	5
10. Büyük ve güçlü orduya sahip olunması	1	2	3	4	5
11. Sosyalizm ve komünizm gibi akımların yasaklanması	1	2	3	4	5
12. En azından bir dini kitabın doğruluğu (Örneğin, Kuran)	1	2	3	4	5
13. Grev Hakkı	1	2	3	4	5
14. Çokkültürlülük	1	2	3	4	5
15. Ana dilde eğitim	1	2	3	4	5
16. Azınlık hakları	1	2	3	4	5
17. Özerk bölgelerin olması	1	2	3	4	5
18. Zorunlu askerlik	1	2	3	4	5
19. Esrarın yasallaştırılması	1	2	3	4	5
20. Lezbiyen çiftlerin tüp bebek yöntemiyle çocuk sahibi olması	1	2	3	4	5

8.4. Suça ve Suçluya Yönelik Tutum Ölçeği

Lütfen aşağıda sıralanan maddelere ne ölçüde katıldığınızı cinsel suçtan hüküm giymiş bir suçluyu düşünerek yanıtlayınız.

Yanıt Seçenekleri:

1 Kesinlikle Katılmıyorum, 2 Katılmıyorum, 3 Biraz Katılıyorum, 4 Katılıyorum, 5 Kesinlikle Katılıyorum

Cinsel suçlardan hüküm giymiş bir suçlu / suçlunun / suçluya:

1. Zekâsıyla ilgili sorunları vardır.	1	2	3	4	5
2. Dini ve ahlaki eğitimi ihmal edilmiştir	1	2	3	4	5
3. Önemli başarı girişimleri engellenmiştir	1	2	3	4	5
4. Toplum tarafından kötü muamele gördüğü için suça itilmiştir	1	2	3	4	5
5. Parçalanmış ya da ebeveynlerden birinin veya her ikisinin ölümle kaybedildiği bir aileden gelmiştir	1	2	3	4	5
6. Ebeveynleri yeterince yol göstermemiştir	1	2	3	4	5
7. Uyuşturucu ve/veya alkol bağımlısıdır	1	2	3	4	5
8. Ailesinden iyi bir terbiye almamıştır	1	2	3	4	5
9. Biyolojik olarak yetersizdir	1	2	3	4	5
10. Topluma yabancılaşmıştır	1	2	3	4	5
11. Kanunlara karşı gelmekten heyecan duyar ve keyif alır	1	2	3	4	5
12. Sosyal becerileri yetersizdir	1	2	3	4	5
13. Okuldan yeteri kadar disiplin almamıştır	1	2	3	4	5
14. Diğer insanların arasında kendisini kötü hisseder	1	2	3	4	5
15. Arkadaşlarını ve akranlarını yaptıklarıyla etkilemek isteyen biridir	1	2	3	4	5
16. Öğrenme güçlüğü vardır	1	2	3	4	5
17. Televizyonda ya da başka yerde gördüğü kişileri taklit etmiştir	1	2	3	4	5
18. Akli dengesi yerinde değildir	1	2	3	4	5

19. Baskıcı ebeveynlere sahiptir	1	2	3	4	5
20. Kolayca sinirlenir ve kendini kaybeder	1	2	3	4	5
21. Kanunlara karşı gelmiş ebeveynlere sahiptir	1	2	3	4	5
22. Kötü bir eğitim almıştır	1	2	3	4	5
23. Güvenilir biridir	1	2	3	4	5
24. Sevilen biridir	1	2	3	4	5
25. Fiziksel olarak çekicidir	1	2	3	4	5
26. Yalnızdır	1	2	3	4	5
27. Dürtülerine göre hareket eder	1	2	3	4	5
28. Yaşamı boyunca dışlanmıştır	1	2	3	4	5
29. Sessiz biridir	1	2	3	4	5
30. İnançlı biri değildir	1	2	3	4	5
31. Çevresi geniştir	1	2	3	4	5
32. Sorumsuz biridir	1	2	3	4	5
33. Öz güveni düşüktür	1	2	3	4	5
34. Dürüst biridir	1	2	3	4	5
35. Sabırlı biridir	1	2	3	4	5
36. Öfkesini kontrol edemez	1	2	3	4	5
37. Onurlu biridir	1	2	3	4	5
38. Yasadışı eylemlerden kolayca sıyrılabilceğini düşünür	1	2	3	4	5
39. İsteklerinin hemen gerçekleşmesini ister	1	2	3	4	5
40. Toplumsal kurallara karşı çıkar	1	2	3	4	5
41. Ailesinden yeteri kadar disiplin almamıştır	1	2	3	4	5
42. Ailesinden yeteri kadar ilgi ve sevgi görmemiştir	1	2	3	4	5
43. Bilinçdışı güdülerinin esiri olmuştur	1	2	3	4	5
44. Reddedilmeye karşı tahammülsüzdür	1	2	3	4	5
45. Yaşadığı toplumda cezalandırma yöntemleri yeterince etkili değildir	1	2	3	4	5
46. Yaşadığı çevrede sosyal kontrol düşüktür	1	2	3	4	5
47. Psikolojik bir sorunu vardır	1	2	3	4	5

48. Aile bağları kuvvetli değildir	1	2	3	4	5
49. Kendini değersiz hisseder	1	2	3	4	5
50. Filmlerde, dizilerde, haberlerde vb. gördüğü karakterlerden etkilenir	1	2	3	4	5
51. Karizmatiktir	1	2	3	4	5
52. Ebeveynlerinden birinin ya da ikisinin de psikolojik sorunları vardır	1	2	3	4	5
53. İnsanlarla iletişimi kuvvetlidir	1	2	3	4	5
54. Din ile bağları kuvvetlendirilmelidir	1	2	3	4	5
55. İdam edilmelidir	1	2	3	4	5
56. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına çarptırılmalıdır	1	2	3	4	5
57. Topluma kazandırılmalıdır	1	2	3	4	5
58. Bedensel cezalandırma yöntemleri (kırbaqlama gibi) uygulanmalıdır	1	2	3	4	5
59. Yaşamını değiştirmesi için yeni bir fırsat verilmelidir	1	2	3	4	5
60. Aftan yararlanması engellenmelidir	1	2	3	4	5
61. Ağır hapis cezası almalıdır	1	2	3	4	5
62. Kamusal hak ve özgürlüklerden ömür boyu mahrum edilmelidir	1	2	3	4	5

8.5. Cinsel Suçluların Tedavisine Yönelik Tutumlar Ölçeği

Aşağıda listelenen ifadeler, cinsel suçluların tedavisine yönelik farklı tutumları açıklamaktadır. Bu ifadelerin doğru ya da yanlış cevabı yoktur, sadece görüş bildirmektedir. Lütfen her maddeyi okuduktan sonra görüşlerinizi belirtiniz.

Yanıt Seçenekleri:

1 Kesinlikle Katılmıyorum, 2 Katılmıyorum, 3 Kararsızım, 4 Katılıyorum, 5 Kesinlikle Katılıyorum

1. Cinsel suçluların tedavi edilebileceğine inanıyorum.	1	2	3	4	5
2. Cinsel suçlulara yönelik tedavi programları etkilidir.	1	2	3	4	5
3. Cinsel suçlularla çalışmak isteyen insanlar çılgındır.	1	2	3	4	5
4. Psikoterapi cinsel suçlularda işe yaramayacaktır.	1	2	3	4	5
5. Tedavi olup olmadığına bakılmaksızın, tüm cinsel suçlular eninde sonunda yeniden suç işleyecektir.	1	2	3	4	5
6. Cinsel suçlulara uygun teknikler kullanılarak yardım edilebilir.	1	2	3	4	5
7. Tedavi işe yaramaz, cinsel suçlular ömür boyu hapsedilmelidir.	1	2	3	4	5
8. Tahliye edilen tüm cinsel suçluların tedavi olması önemlidir.	1	2	3	4	5
9. Politikacılarımızı cinsel suçluların tedavisini zorunlu kılmaya teşvik etmemiz gereklidir.	1	2	3	4	5
10. Tüm cinsel suçlular istemeseler bile tedaviye gitmelidir.	1	2	3	4	5
11. Cinsel suçlular bir şansı daha hak etmiyor.	1	2	3	4	5
12. Cinsel suçlular, suç(lar) işlemeyi seçtikleri için tedaviye ihtiyaç duymazlar.	1	2	3	4	5
13. Cinsel suçlular idam edilmelidir.	1	2	3	4	5
14. Cinsel suçlular asla serbest bırakılmamalıdır.	1	2	3	4	5
15. Cinsel suçlular topluma geri salınmamalıdır.	1	2	3	4	5

8.6. Etik Kurul Onay Belgesi

9. ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı:

Sedanur Er Çelik

Eğitim:

2011-2016: İstanbul Şehir Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Lisans Psikoloji (İngilizce)

İş Deneyimi:

2020- halen: Bakırköy Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü